

การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม ระหว่างชาวไทยและชาวมอญ
ที่ก่อให้เกิดการพัฒนาชุมชน : กรณีศึกษา ตำบลตลาด
อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

นายวสุ เขียวสอาด

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทสาขาสถาปัตยกรรมมหาบัณฑิต
สาขาวิชาสถาปัตยกรรมพัฒนาการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ. 2545

ISBN 974-281-701-4

**Intercultural communication between the people from Thai culture and Mon
culture that induces community development : A case study of
Talard District Phrapradeang Samuthprakan**

Mr. Wasu Kieosa-ad

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

For the Degree of Master of Arts

Department of development Communication Arts

Graduate school Dhurakijpundit University

2002

ISBN 974-281-701-4

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาของ ดร.อัญชลี จุฬาทิมพ์พันธุ์ ที่กรุณาเป็นกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้ความช่วยเหลือ แนะนำ และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ผู้วิจัยขอ กราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านอาจารย์ และผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่กรุณาให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะต่างๆในงานวิจัยชิ้นนี้ โดยเฉพาะศาสตราจารย์สุกัญญา สุกบรรทัด ประธานกรรมการ ดร.พัฒนพงษ์ จาคีเกตุ กรรมการ และ รศ.ดร.อรรวรรณ ปิรันทน์โอวาท กรรมการผู้แทน ทบวงมหาวิทยาลัย

ขอขอบพระคุณ อาจารย์สอาดศรี สันติตารี, อาจารย์โชติมา ยะกาศคนอง,คุณพุทธมนต์ หิรัญเพิ่ม, คุณจำลอง เกตุเกา, คุณเขาวภา พิเรนทร, คุณคมสร ปองเกษม จันตาคำ และคุณ สมหมาย ตฤนานนท์ ที่ได้สละเวลาให้ข้อมูลอันมีค่าแก่ผู้ทำวิจัย

ขอบคุณพี่ ร.ต.อ.อนุสรณ์ อำไพรัตน์, ร.ต.อ.นพคุณ ไพเราะ ผู้ช่วยกระตุ้น และให้ กำลังใจเสมอมา และขอใจเพื่อนทุกคนช่วยที่สร้างความสำราญในยามมีดมน

และที่สำคัญที่สุดขอกราบของพระคุณ พ่อ แม่ ย่า และป้าที่เป็นเสมือนทุกสิ่งทีสร้างเสริมพลังใจ พลังกายให้ก้าวเดินอย่างมั่นคง ขอขอบคุณครู อาจารย์ทุกท่านผู้ประสิทธิ์วิชาความรู้อันมีค่า

วสุ เขียวสอาด

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา.....	1
ปัญหาคำวิจัย.....	15
วัตถุประสงค์ในการวิจัย.....	15
ขอบเขตของการวิจัย.....	16
นิยามศัพท์.....	17
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	18
2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	19
ทฤษฎีการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม.....	20
แนวคิดเรื่องการสื่อสารภายในวัฒนธรรม.....	23
แนวคิดการผสมผสานกลมกลืนทางวัฒนธรรม.....	24
แนวคิดการสื่อสารในวัฒนธรรมเจ้าบ้านและวัฒนธรรมรอง.....	31
แนวคิดเรื่องสัญวิทยา.....	32
ทฤษฎีโครงสร้าง และหน้าที่.....	35
แนวคิดเรื่องความเป็นตัวตน.....	38
แนวคิดเรื่องการสื่อสารกับการพัฒนา.....	39
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	43

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	46
วิธีวิจัย.....	46
ประชากรในการวิจัย.....	47
การสัมภาษณ์.....	47
การสังเกต.....	48
เอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	50
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	51
ส่วนที่ 1	51
ส่วนที่ 2	54
ส่วนที่ 3	70
ส่วนที่ 4	82
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	88
สรุปผลการวิจัย.....	88
ส่วนที่ 1	88
ส่วนที่ 2	96
ส่วนที่ 3	103
ส่วนที่ 4	105
อภิปรายผลการวิจัย.....	108
ข้อเสนอแนะจากผลในการทำวิจัย.....	110
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	111
บรรณานุกรม.....	113
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก. กลุ่มตัวอย่างและแนวทางคำถามที่ใช้สัมภาษณ์.....	117
ภาคผนวก ข. ประวัติและความเป็นมาเกี่ยวกับประเพณีของชาวมอญ.....	123
ภาคผนวก ค. รูปเกี่ยวกับประเพณีของชาวมอญและแผนที่ของพื้นที่ที่ทำการศึกษา.....	136
ประวัติผู้เขียน.....	146

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่

1. รายชื่อนายทหารมอญ.....	11
2. ตัวแปรของการผสมผสานทางวัฒนธรรม.....	25
3. ตัวอย่างสัญญาณที่พบในตำบลลาด.....	97
4. การเลียนแบบทางวัฒนธรรมของชาวไทย และชาวมอญ	105
5. ตัวแปรของการผสมผสานทางวัฒนธรรมของชาวไทยและชาวมอญ.....	107

DPU

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่

1. <i>A Model of Intercultural Communication</i> : PCD (perceived cultural difference).....	28
2. สถานที่ที่ชาวไทยและชาวมอญใช้เป็นช่องทางในการสื่อสารกัน.....	90
3. ประสบการณ์ร่วมที่ชาวไทยและชาวมอญมีร่วมกัน.....	90
4. ลักษณะการสื่อสารของรัฐบาลไทยที่มีต่อชาวมอญ.....	91
5. ภาษาที่ชาวไทยและชาวมอญใช้ในการสื่อสารกันในปัจจุบัน.....	91
6. ลักษณะของการสื่อสารของชาวมอญในการสืบสานวัฒนธรรม.....	92
7. การสื่อสารกันของอำเภอและชาวมอญในการสืบสานวัฒนธรรม.....	92
8. โครงข่ายการสื่อสารของชาวมอญในพื้นที่ต่างๆ.....	93
9. สื่อที่ใช้ในการสื่อสารกันระหว่างชาวไทยและชาวมอญ.....	93
10. <i>A Model of Intercultural Communication</i> : PCD (perceived cultural difference).....	102

ชื่อวิทยานิพนธ์	การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมระหว่างชาวไทยและชาวมอญที่ก่อให้เกิดการพัฒนาชุมชน : กรณีศึกษา ตำบลตลาด อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ
ชื่อนักศึกษา	นายวสุ เขียวสอาด
อาจารย์ที่ปรึกษา	ดร.อัญชลี จุฬาพิมพ์พันธุ์
สาขาวิชา	นิเทศศาสตร์พัฒนาการ
ปีการศึกษา	2544

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. เพื่อทราบถึงลักษณะของการสื่อสารที่แสดงออกถึงความสัมพันธ์ของชาวไทยและชาวมอญที่มีต่อกันตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาความเป็นตัวตน (Identity) ของชาวไทยและชาวมอญในพื้นที่ตำบลตลาด อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ
3. เพื่อศึกษาถึงผลกระทบของการผสมกลมกลืน (Assimilation) ของชาวไทยและชาวมอญที่มีต่อการพัฒนา
4. เพื่อศึกษาผลกระทบของการพัฒนาที่มีต่อการผสมกลมกลืนกันของชาวไทยและชาวมอญ และความเป็นตัวตนของชาวมอญ ที่เกิดขึ้นในตำบลตลาด

ผลการวิจัยเรื่องการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นระหว่างชาวไทยและชาวมอญที่ตำบลตลาดพบว่า

1. การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในตำบลตลาดส่วนใหญ่เป็นการสื่อสารแบบตัวต่อตัว (face-to-face) เป็นรูปแบบการสื่อสารที่มีบทบาทมากตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยมีเรื่องของศาสนา วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีเป็นเสมือนตัวกลางในการเชื่อมโยงให้เกิดการศึกษาซึ่งกันและกัน ตลอดจนสร้างความเข้าใจในเรื่องความแตกต่างกันในด้านต่างๆ เช่นรูปแบบการดำเนินชีวิต วิธีการประกอบพิธีกรรมต่างๆ หรือความหมายในการกระทำที่เกิดขึ้นระหว่างกระทำการสื่อสารระหว่างกัน

แต่ในขณะที่เดียวกันชาวมอญตำบลตลาดเองก็ยังมีสังคมเป็นของตนเองอยู่ รวมทั้งมีรูปแบบการสื่อสารในกลุ่มของตนเองเพื่อสื่อสารกันในเรื่องการสืบสานประเพณีต่างๆของชาวมอญ การสื่อสารชนิดนี้

2.ความเป็นตัวตนของชาวมอญ คำบาลลาคที่แสดงออกมาในปัจจุบันส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นแบบ “มอญๆไทยๆ” กล่าวคือมีชาวมอญจำนวนมากไม่น้อยใช้ชีวิตประจำวันแบบเดียวกับชาวไทยทั่วไป แต่เมื่อถึงช่วงเทศกาลที่สำคัญของชาวมอญ เช่นวันสงกรานต์ ชาวมอญเหล่านี้จะหันมาแสดงความเป็นมอญ ออกมาให้เห็นอย่างชัดเจน

นอกจากนี้ในคำบาลลาคยังมีสิ่งต่างๆที่สามารถบ่งบอกถึงความเป็นมอญได้อย่างชัดเจน เช่นวัดมอญ เสาหงส์ ฆ้องตะขบ บ้านเรือน การแต่งกายของผู้สูงอายุ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เองทำให้คำบาลลาคกลายเป็นชุมชนที่มีลักษณะของการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างชาวไทย และชาวมอญที่แสดงออกอย่างโดดเด่นมากแห่งหนึ่ง

3.การผสมกลมกลืนที่เกิดขึ้นระหว่างชาวไทย และชาวมอญในคำบาลลาคส่งผลถึงความเป็นตัวตนของชาวมอญแทบจะทุกๆด้าน เช่นวิถีชีวิต อาชีพ กฎหมาย หรือพฤติกรรมกรับสื่อต่างๆ ทำให้ชาวมอญในปัจจุบันมีลักษณะที่คล้ายคลึงกับชาวไทยมาก และที่สำคัญคือไม่มีปัญหาความขัดแย้งระหว่างชาวไทย และชาวมอญเกิดขึ้นให้เห็นแต่อย่างใด

การผสมกลมกลืนกันนี้เองเป็นปัจจัยหนึ่งซึ่งช่วยเสริมสร้างความเจริญให้เกิดขึ้นในพื้นที่ ประกอบกับปัจจัยทางด้านนโยบายของรัฐบาล และภูมิประเทศที่เหมาะสมต่อคมนาคมยังเป็นตัวกระตุ้นให้คำบาลลาคเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง

4.การพัฒนาที่เกิดขึ้นส่งผลต่อรูปแบบการสื่อสารระหว่างประชาชนในพื้นที่อย่างชัดเจน เนื่องจากชาวคำบาลลาคมีโอกาสในการพบปะ หรือเข้ากิจกรรมต่างๆน้อยลง คนมีความเป็นส่วนตัวมากขึ้น เพราะต่างฝ่ายต่างต้องทำมาหากินในระบบทุนนิยม โดยที่สื่อมวลชนกลับมีอิทธิพลต่อปัจเจกบุคคลมากขึ้น ทำให้ความเป็นตัวตนของชาวมอญลดลงจากแต่ก่อนมาก จนตัวตนที่แสดงออกมามีความคล้ายคลึงกับคนไทยมาก

การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมที่มีประสิทธิภาพเพียงอย่างเดียวไม่สามารถทำให้การพัฒนาที่เกิดขึ้นในคำบาลลาค อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการได้ เนื่องจากการพัฒนาจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยหลายๆอย่างที่เกื้อหนุนซึ่งกันและกันเข้ามาเป็นตัวเสริม เช่น ความโดดเด่นทางวัฒนธรรม นโยบายของทางภาครัฐ ลักษณะภูมิประเทศที่เหมาะสมต่อการคมนาคม และอยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพฯ เป็นต้น และสิ่งที่สำคัญก่อนที่ปัจจัยเหล่านี้จะเข้ามามีอิทธิพลคือ การผสมกลมกลืนกันของชาวไทย และชาวมอญในพื้นที่ จนเกิดความสงบเรียบร้อยขึ้น มีบรรยากาศที่เหมาะสมต่อการพัฒนาในด้านต่างๆ เช่นเศรษฐกิจ การเมือง การศึกษา สังคม เป็นต้น

Thesis Intercultural communication between the people from Thai culture and Mon culture that induces community development : A case study of Talard District Phrapradeang Samuthprakan

Name Wasu Kieosa-ad

Thesis Advisor Dr. Anchalee Chulapimpan

Department Development Communication Arts

Academic Year 2001

ABSTRACT

The purposes of this research were

- 1.To know the communication characteristics being expressed in the relationship between Thai and Mon from the past to present.
- 2.To study the identity of Thai and Mon who live at Talard District Phrapradeang Samuthprakan
- 3.To study the effect of the assimilation between Thai and Mon that led to development
- 4.To study the effect of development on the assimilation between Thai and Mon and the identity of Mon at Talard District

The findings show that the intercultural communication between Thai and Mon:

- 1.Most intercultural communication which happens in Talard has done by face-to-face through religion, culture and tradition between Thai and Mon. At the same time Mon in Phrapradeang still have their own society include intra communication in their groups. The communication which concern with tradition and religion is intercultural communication. This communication is hidden in Mon life style at Talard District without and trouble on the people who live nearby.

2. Now Mon at Talard have shown their identities as “Mon-Thai” since many Mon have daily lives as Thai do, but they show their identities during important festivals such as on Songkran day’s. They intend to show their identities which can be seen obviously.

Besides they have a lot of signs which shown their identities such as Mon temple, Saow Hong, Tongtakarb, language, houses and the dressing of the old. These signs make Talard District becomes the community which has the harmonious culture between Thai and Mon which has been know to other people for along time.

3. The assimilation which is in Thai and Mon effects the Mon identities in many ways such as the way of life, occupation, law or behavior about receiving the media. These factors cause Mon in these days have the characters nearly the same as Thai. And the most of all, there is no conflict between Thai and Mon at all.

The assimilation is the factor which help encourage the prosperity in this area include the government policy and the proper location for transportation. These factors make Talard District get continuously prosperous.

4. The development effects on the type of the communication among the people who live in this area obviously since the people have little time to meet one another or do their activities as often as they can. People have more their own identities because they must earn the money in the capitalism system. As the mass media has more influence on an individual way of communication, the Mon identities get less than before and the Mon identities look like Thai’s a lot.

The intercultural communication which is efficient can not lead to the development at Talard District Phrapradeang Samuthprakarn. The development must have many factors which can support and encourage each other such as the distinct in the culture, government policy, the proper location for transportation and it is not far away from Bangkok. But the former important factor before this influence was the harmony between Thai and Mon in the area. This aspect leads to peace and proper atmosphere which suitable for development in economy, politics, education and society.

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โลกของเราใบนี้มีประชาชนอาศัยอยู่ร่วมกันมากมาย ประกอบกันไปด้วยประชาชนจากหลายเชื้อชาติ หลากภาษา และต่างวัฒนธรรม โดยมีการแบ่งเขตแดนที่แน่นอนที่เรียกว่า“ประเทศ” ในแต่ละประเทศก็จะมีเอกลักษณ์ต่างๆเป็นของตนเอง เช่น ภาษา วัฒนธรรม ประเพณีต่างๆ เป็น วัฒนธรรมหลัก (majority culture) ของประเทศ โดยที่ภายในประเทศนั้นๆจะมีกลุ่มชนที่อพยพจากต่างประเทศเข้าไปอยู่อาศัย ที่เราเรียกกันว่า ผู้อพยพหรือผู้เข้าเมือง (immigrant) กลุ่มคนเหล่านี้ก็นำวัฒนธรรม ประเพณีและภาษาเข้ามาด้วย ทำให้มีวัฒนธรรมรอง (minority cultures) (Folb, 1988 อ้างใน Critical Communication, 2000) เกิดขึ้นในประเทศนั้น เช่น ในประเทศไทย นอกจากชาวไทยแท้ๆแล้ว ยังมีชาวไทยเชื้อสายจีน ชาวไทยเชื้อสายมอญหรือชาวไทยเชื้อสายลาว อาศัยอยู่ร่วมกัน โดยที่ แต่ละเชื้อชาติก็มีวัฒนธรรม ภาษาที่ใช้กันอยู่ภายในกลุ่มเป็นของตนเอง แต่เมื่ออยู่ภายใต้สิ่งแวดล้อม ที่เป็นของประเทศไทย เช่น สถานที่ราชการหรือที่สาธารณะ บุคคลเหล่านี้ก็ต้องใช้ภาษาไทย เป็นภาษาทางการ หรือปฏิบัติตนไม่ให้เกิดความขัดแย้งกับวัฒนธรรมของชาติไทย

ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในประเทศไม่ว่าจะมาจากอุดมการณ์ทางการเมืองที่ขัดแย้งกัน, การนับถือศาสนาต่างกัน, การเหยียดสีผิว หรือการแย่งชิงดินแดน ล้วนเป็นสาเหตุประการสำคัญที่ทำให้การพัฒนาประเทศชะงักงันไปทุกๆด้าน ตัวอย่างที่ชัดเจนคือ ประเทศพม่าต้องเผชิญหน้ากับสถานะสงครามที่เกิดจากนโยบายทางการเมืองที่ต่างกันและการช่วงชิงดินแดนจากชนกลุ่มน้อย 2 กลุ่มที่มีความสำคัญคือ ขบวนการมอญกู้ชาติ หรือเอ็ม.เอ็น.ดี.โอ (M.N.D.O. ย่อมาจาก MON NATIONAL DEFENSE ORGANIZATION) กับกลุ่มกะเหรี่ยงในนามของรัฐกอทูเล (พิสัยห์ ปลัดสิงห์, 2543 : 50) เพื่อแย่งชิงดินแดนของบรรพบุรุษของพวกเขากลับคืนมา

คำถามสำคัญก็คือ จะทำอย่างไรให้บุคคลที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมอยู่ร่วมกัน โดยไม่เกิดปัญหาและยังมีส่วนร่วมในการร่วมกันสานสร้างความเจริญในด้านต่างๆ เช่น เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม หรือการศึกษาให้เกิดขึ้นในประเทศนั้นๆ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่โชคดีที่ไม่มีสงครามระหว่างชนกลุ่มน้อยที่รุนแรงอย่างเช่น ประเทศพม่า ถึงแม้ว่าไทยเราจะมีชาวมอญ ชาวกะเหรี่ยง อาศัยอยู่ร่วมกับชาวไทย แต่เป็นการอยู่

การศึกษาเรื่อง การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม ของชาวไทยและชาวมอญ ที่ก่อให้เกิดการพัฒนาชุมชน ภูมิศึกษา ตำบลตลาด อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ นี่เป็นการศึกษาที่ต้องการทราบถึงรูปแบบการสื่อสารที่เกิดขึ้นระหว่างชาวไทยและชาวมอญ ตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบัน ที่มีส่วนให้อำเภอพระประแดงมีการพัฒนาขึ้นมาอย่างต่อเนื่องและยังคงมีการสืบสานวัฒนธรรม ประเพณีของตนเอาไว้ได้จนถึงปัจจุบัน

การอยู่ร่วมกันของชาวไทยและชาวมอญที่ตำบลตลาดนั้นเกิดขึ้นมาแต่รัชสมัยของ พระพุทธเลิศหล้านภาลัย ที่ทรงโปรดเกล้าฯให้ชาวมอญเข้ารับราชการเป็นทหารรักษาป่าอมปากร แต่ก่อนหน้านี้นักประวัติศาสตร์ของชาวไทยและชาวมอญนั้นมีส่วนร่วมมานานแล้ว นับแต่กรุงสุโขทัย ยังเป็นราชธานี บทบาทของชาวมอญที่สำคัญในประวัติศาสตร์ไทยเรา คือ การร่วมรบกับกองทัพไทย¹ และอิทธิพลทางด้านศาสนา วัฒนธรรม ประเพณีต่าง เช่น ประเพณีสงกรานต์ สวดพระปริตร ปี่พาทย์ มอญ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้กลายมาเป็นส่วนหนึ่งในรูปแบบของประเพณีไทย โดยที่คนไทยรับไปปฏิบัติ โดยไม่รู้ตัว (สุรินทร์ ทับรอด, 2541 : 44)

ประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างชาติไทย และชาติมอญ

ชนชาติไทยและชนชาติมอญมีความสัมพันธ์กันมายาวนาน ดังจะเห็นได้จากพงศาวดาร และจดหมายเหตุต่างๆของทั้งไทย และมอญ ที่แสดงถึงความสัมพันธ์อันดีมาโดยตลอด เช่น ในสมัย กรุงสุโขทัย พ่อขุนรามคำแหงฯ ได้ยกพระนางเทพสุดาสร้อยฟ้าแก่พระเจ้าฟ้ารั่ว หรือมะกะโท ปฐมกษัตริย์มอญแห่งราชวงศ์ฟ้ารั่ว

ความสัมพันธ์อันดีของชาวไทยและชาวมอญได้แสดงออกอย่างชัดเจนอีกครั้งใน หน้าประวัติศาสตร์ไทย เมื่อครั้งที่พระเจ้านันทบุเรง (มังชยสิงห์) กษัตริย์แห่งกรุงหงสาวดีของพม่า

¹ ในสมัยกรุงศรีอยุธยาชาวมอญมีบทบาทในการช่วยสมเด็จพระนเรศวรมหาราชกอบกู้เอกราช

พระนเรศวรฯจึงถือ โอกาสที่พม่าคิดย้ายไทยประกาศอิสรภาพไม่ยอมขึ้นกับพม่าอีกต่อไป พร้อมกับยกทัพไปกวาดต้อนครอบครัวไทยที่อยู่บริเวณชานเมืองหงสาวดี เมื่อครั้งถูกพม่ากวาดต้อนไปสมัย พ.ศ. 2112 กลับเมืองไทย แต่ขณะนั้นทัพหงสาวดีที่ยกทัพไปปราบอังวะกำลังยกทัพกลับมาพอดี ทัพไทยจึงรีบเร่งยกทัพกลับ พร้อมกับครอบครัวไทย และชาวมอญของพระยาเกียรติ พระยาราม และมหาเถรคันฉ่อง รวมประมาณ 10,000 คน ในขณะนั้นทัพไทยเดินทางข้ามแม่น้ำ สะโตงไปแล้ว แต่สุรกรรมาทัพหน้าของพม่าตามมาทันทีฝั่งตรงข้ามแม่น้ำ สมเด็จพระนเรศวรฯจึงใช้พระแสงปืนยิง สุรกรรมานายทัพพม่าตายอยู่บนคอช้าง ซึ่งถือเป็นเรื่องอัศจรรย์ในสมัยนั้น

เมื่อถึงกรุงศรีอยุธยาแล้วได้จัดให้ครอบครัวมอญไปอยู่ที่บ้านใหม่ บ้านลี บ้านบางขาม บ้านฝ้าย บ้านพระเพลิง บ้านไร่และบ้านมะขามหม่อง ครอบครัวที่เป็นญาติโยมของมหาเถรคันฉ่อง ให้ไปอยู่ที่บ้านแหลม ไกล้วัดสบสวรรค์ ส่วนครอบครัวมอญของพระยาเกียรติ พระยารามให้ไปอยู่ที่บ้านบางขมื่น ไกล้วัดขุนแสน โดยทั้งสองท่านได้รับแต่งตั้งให้เป็นทหารเอกคู่พระทัยของสมเด็จพระนเรศวรฯตลอดรัชสมัย พร้อมกับประทานน้องนางเชอราชิดาของสมเด็จพระมหาธรรมราชา ที่เกิดด้วยเจ้าจอมให้เป็นภริยาของพระยาราม ส่วนธิดาของพระยาเกียรตินั้นได้รับแต่งตั้งให้เป็นพระสนมเอกของพระเอกาทศรถ สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์อันดีของทั้งไทยและมอญที่มีต่อกัน (ประวัติศาสตร์รามัญ, 2542 : 170)

จากหนังสือเรื่องเจ้าชีวิต พระราชนิพนธ์ของพระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ซึ่งได้เขียนถึงพระราชหัตถเลขา (รัชกาลที่ 4) พ.ศ. 2505 หน้า 138 มีข้อความว่า “พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ ทรงเขียนให้เซอร์ จอนห์ เบาริ่ง ว่า บรรพบุรุษของราชวงศ์จักรีเป็นนายทหารมอญ³ ติดตามสมเด็จพระนเรศวรฯเข้ามารับราชการด้วย ต่อมา มีทายาทสืบทอดกันมา แต่ไม่ปรากฏเรื่องราวชัดเจน ฟังมีปรากฏอีกครั้งในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช คือมีลูกหลานต่อมาคือ เจ้าพระยาโกษาธิบดี (ปาน) มีบุตรชายสืบเนื่องอีกสามชั่วคน จนถึงชั่วที่สี่ คือ ท่านทองดี ผู้เป็นราชบิดาของสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกฯ” ซึ่งรัชกาลที่ 4 ทรงพระอักษรไว้เมื่อวันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2398 (ประวัติศาสตร์รามัญ, 2542 : 171)

² เนื่องจากในยุคนั้นไทยตกอยู่ใต้อาณาของพม่า (เสียกรุงฯครั้งที่ 1)

³ ภาคผนวก ข. หน้า 123-124

ชาวมอญนั้นเป็นผู้อพยพที่มีบทบาทสำคัญในการทำสงครามระหว่างไทยกับพม่า โดยเฉพาะบทบาททางการข่าว⁴ กล่าวได้ว่าสงครามครั้งสำคัญที่ไทยได้รับชัยชนะ สาเหตุประการหนึ่งเพราะ ประสิทธิภาพทางการข่าวของพวกมอญที่หามาได้ ฉะนั้นหากจะกล่าวว่าการข่าวเป็นหัวใจสำคัญของยุทธศาสตร์ไทยโบราณแล้ว ในสงครามระหว่างไทยกับพม่า มอญก็เป็นหัวใจสำคัญของการข่าวอีกชั้นหนึ่ง (หนังสืออนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพพระมหาวารี, 2543 : 74)

นอกจากชาวมอญที่อพยพเข้ามาอยู่ในเมืองไทยจะทำประโยชน์ด้วยการช่วยประเทศไทยรบกับพม่าแล้ว ชาวมอญเหล่านี้ยังนำวัฒนธรรม ประเพณี⁵ รูปแบบการดำรงชีวิต ศาสนา ตลอดจนการแต่งกาย เข้ามาเติมสีสันให้สังคมไทยสมัยนั้นได้ไม่น้อย โดยในปัจจุบันหลายสิ่งหลายอย่างที่ชาวมอญเหล่านั้นได้กลายเป็นรูปแบบที่ชาวไทยส่วนใหญ่ให้การยอมรับ เช่น ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีแห่หงส์-ธงตะขาบ การเล่นสะบ้า หรือวงปีพาทย์มอญ เป็นต้น วัฒนธรรมของชาวมอญที่ได้ยกตัวอย่างมานั้นสามารถสอดแทรกเข้าไปในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของไทยได้เป็นอย่างดี ดังจะเห็นได้จาก การถ่ายทอดและสืบสานวัฒนธรรมต่างๆ โดยการร่วมมือกันระหว่างชาวไทยและชาวมอญ ที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดคือ งานประเพณีสงกรานต์และงานที่มีการประกอบกิจกรรมทางศาสนา เช่น วันวิสาขบูชา วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา เป็นต้น

“แม้ว่าในปัจจุบันชาวมอญจะไม่มีแผ่นดินเป็นของตนเอง แต่ชาวมอญก็เป็นกลุ่มชนที่ยึดมั่นในวัฒนธรรมของตนเองอย่างเหนียวแน่น โดยเฉพาะความผูกพันและยึดมั่นในความเชื่อทางศาสนาอย่างเคร่งครัด ทำให้สามารถรักษาขนบธรรมเนียม ประเพณีต่างๆ ไว้ได้อย่างเข้มแข็ง ซึ่งแท้ที่จริงแล้ววิถีชีวิตของชาวไทยกับชาวมอญมีลักษณะใกล้เคียงกันมาก จนแทบจะไม่เห็นความแตกต่างระหว่างไทยกับมอญได้เลย แม้แต่ความเชื่อ ประเพณี ศิลปะและการละเล่นของไทยบางอย่างก็ได้รับอิทธิพลจากมอญ ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดก็คือ วงปีพาทย์มอญ ซึ่งในปัจจุบันสิ่งเหล่านี้ก็กลายเป็นที่นิยมในสังคมไทย จนกระทั่งคนส่วนใหญ่เข้าใจว่าปีพาทย์มอญเป็นวงดนตรีประเภทหนึ่งของไทย” (สุรินทร์ ทับรอด, 2541 : 1)

ชาวมอญบางส่วนที่อพยพเข้ามาอยู่ในเมืองไทยได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระมหากษัตริย์ไทยให้เข้ารับราชการเป็นทหารรักษาป้อมปราการที่อำเภอพระประแดง รวมทั้งยังได้

⁴ ภาคผนวก ข. หน้า 125

⁵ ภาคผนวก ค. หน้า 139-143

ประวัติศาสตร์เมืองพระประแดง

ในประวัติศาสตร์ของไทยและขอมมีเมืองๆหนึ่งที่มีความสำคัญในฐานะเป็นเมืองหน้าด่านทางทะเลของแคว้นสุพรรณภูมิ เมื่อนั้นคือเมืองพระประแดง หรือเมืองบาแดง ตามรากศัพท์ภาษาขอม คำว่าบาแดง หรือประแดงนี้ แปลว่า ผู้ถือศาสนา หรือผู้เดินศาสนา เมืองพระประแดงนี้ขอมสร้างขึ้นเพื่อเป็นเมืองหน้าด่านทางทะเล ซึ่งเป็นเมืองในยุคเดียวกับละโว้(ลพบุรี), สองแคว(พิษณุโลก), สุโขทัย, อโยธยา และพิมาย เมืองเหล่านี้คาดว่าถูกสร้างขึ้น โดยพระเจ้าอโศกธรรมันที่ 1 หรือ พระเจ้าชัยวรมันที่ 1 หรือ พระเจ้าชัยวรมันที่ 2 ผู้รวบรวมอาณาจักรเจนละบก เจนละน้ำเข้าด้วยกัน ตั้งเป็นอาณาจักรขอม และเป็นผู้สร้างนครวัด⁶เป็นราชธานีของขอมเมื่อ พ.ศ. 1362 นักประวัติศาสตร์เชื่อกันว่ากษัตริย์หนึ่งในสามองค์นี้เป็นผู้สร้างเมืองประแดงขึ้น เพื่อเป็นเมืองหน้าด่านของขอม แต่เดิมตั้งอยู่บนฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยาและในปัจจุบันคือ บริเวณที่ตั้งสำนักงานเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอ่าวเบงกอล กรุงเทพฯ

ในยุคที่สุโขทัยเป็นราชธานีเมื่อ พ.ศ. 1800-1985 พ่อขุนรามคำแหงมหาราชยกทัพไปตีอาณาจักรขอมได้เมื่อ พ.ศ. 1847 ในสมัยพระเจ้าอินทรวรมันที่ 3 พระองค์ได้เปลี่ยนชื่อเมืองประแดงหรือบาแดงเป็นเมืองพระประแดงและได้ระบุไว้ในศิลาจารึกว่า เมืองพระประแดงมีฐานะเป็นเมืองหน้าด่านชั้นในทางทะเลของไทย และยังได้ระบุอาณาเขตของไทยไว้ดังนี้ (จำปาศรี เทพสง่า , 2541)

ทิศเหนือ	คือ เมืองละโว้ ติดต่อกับเขตลานนาไทย ที่จังหวัดลำปาง
ทิศตะวันออก	คือ เมืองนครนายก จรดเมืองเวียงจันทน์ ที่ฝั่งโขง
ทิศใต้	คือ เมืองพระประแดง แฝดตลอดแหลมมลายู ถึงเมืองยะโฮร์
ทิศตะวันตก	คือ เมืองอู่ทอง (สุพรรณบุรี) ถึงกรุงหงสาวดีจรดอ่าวเบงกอล
ทิศตะวันออกเฉียงใต้	จรดเมืองแพร่ น่าน

⁶ หนึ่งในเจ็ดสิ่งมหัศจรรย์ของโลก

เมืองพระประแดงนั้นมีประวัติศาสตร์ยาวนาน นับแต่ยุคที่ขอมเรืองอำนาจ แต่ในที่นี้จะ ขอกล่าวแต่เพียงประวัติของพระประแดงในสมัยอยุธยาตอนปลายจนถึงปัจจุบันเท่านั้น โดยมี ความเป็นมาอ้างอิงมาจากหนังสือเรื่องนำรู้ คู่เมืองนครเขื่อนขันธ์ (จำปาศรี เทพสง่า, สุทธินันท์ โลจา ยะ, สอวงค์ศรี สันติจารี, ชุตติมา เนียมอิม, 2543 : 2-5) โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

พ.ศ. 2265 กำหนดคลองลัดโพธิ์

การเสด็จประพาสทางชลมารคมายังเมืองพระประแดง ของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระ ปรากฏว่าเรือพระที่นั่งต้องอ้อมคู้งข้าวนเหนียวบุค⁷ ทำให้เสียเวลามาก เมื่อเสด็จกลับกรุงศรีอยุธยาจึง โปรดให้พระชนบุรีมาขุดคลองบริเวณส่วนที่แคบที่สุดของคู้งนี้และให้ชื่อว่า “คลองลัดโพธิ์”

พ.ศ. 2327 กำเนิดคำว่าปากลัด

พงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 1 พระนิพนธ์ของสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ “ในปีมะโรง จศก.⁸ นั้น คลองปากลัด (ลัดโพธิ์) นั้นกว้าง น้ำทะเลขึ้นแรง เก็มมาถึงพระนคร ครั้ง ณ วันศุกร์ เดือน 3 ขึ้น 11 ค่ำ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว กับทั้งกรมพระราชวังบวรและเจ้ากรมต่างๆพร้อมกันเสด็จทางชลมารค แล้วเกณฑ์ให้ข้าราชการตามตัวเลขขึ้นไปรื้อกำแพงกรุงเก่า บรรทุกลงเรือมา สานชะลอมบรรจุอิฐหัก ถมทำนบจนสูงเสมอฝั่ง ทำให้น้ำเค็มเข้าปากลัดไม่ได้ น้ำก็ไหลไปทางแม่น้ำใหญ่ทางอ้อม น้ำเค็มก็มีถึงพระนคร ราษฎรทั้งหลายได้รับน้ำจืดเป็นสุขกันทั่วหน้า”

พ.ศ.2329 สาเหตุการสร้างเมืองหน้าด่านทางทะเล

สาเหตุจาก องค์กรของ บุตรหลวงควเวียง หลานของกษัตริย์ญวน ซึ่งเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภาร พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก รัชกาลที่ 1 ตั้งแต่ พ.ศ.2325 ได้หลบหนีออกจากกรุงเทพฯ รัชกาลที่ 1 จึงโปรดให้สมเด็จพระราชวังบวรมหาสุรสิงหนาท ติดตามไปแต่ไม่ทัน ทรงเห็นว่าองเชียงสือได้อยู่ในกรุงเทพฯหลายปี ได้รู้ต้นลึกหนาบางของบ้านเมือง เกรงจะเป็นอันตราย ทั้งเมืองหน้าด่านทางทะเลก็ยังมี จึงเห็นควรสร้างเมืองหน้าด่านทางทะเลขึ้นที่ปากลัด เพื่อเป็นเมืองหน้าด่านป้องกันข้าศึกที่จะมายึดทางทะเล

⁷ คู้งข้าวนเหนียวบุค คือ ส่วนโค้งของแม่น้ำเจ้าพระยา มีลักษณะเป็นรูปเกือบม้าที่ล้อมรอบพระประแดงอยู่ ; ภาศผนวก ข. หน้า 126 และ ภาศผนวก ค. หน้า 144

⁸ จศก หมายถึง ศักราชที่ลงท้ายด้วยเลข 6 เช่น จุลศักราช 1126 (สัมภษณ สอวงค์ศรี สันติจารี)

พ.ศ.2330 สร้างป้อมวิyakมเป็นป้อมแรก

สมเด็จพระราชวังบรมมหาสุรสิงหนาท เสด็จมาที่ปากลัด หาทำเลสร้างเมืองเพื่อป้องกันข้าศึกทางทะเล จากนั้นได้เริ่มสร้างป้อมวิyakมเมื่อเดือน 4 ปีวอก พ.ศ.2330 แต่ยังไม่สำเร็จ เพราะเกิดกบฏที่เมืองปัตตานีต้องยกกองทัพไปปราบกบฏและต้องทำสงครามกับพม่าอีกหลายครั้ง การสร้างป้อมจึงต้องหยุดลง พ.ศ.2352 สมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกสิ้นพระชนม์ สมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ 2 ขึ้นครองราช จึงทรงดำเนินการต่อจากพระราชบิดา

พ.ศ.2357 การสร้างเมืองหน้าด่านสมัย รัชกาลที่ 2

สมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ทรงโปรดฯให้พระอนุชา สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระราชวังบรมมหาเสนาณรงค์มาทำการต่อจากที่สมเด็จพระราชบิดา ความในพระราชพงศาวดารเขียนไว้ว่า “เมื่อเดือน 5 ปีจอ ฉศก. จุลศักราช 1176 ทรงพระราชดำริว่า ที่ลัดต้นโพธิ์นั้นเมื่อในรัชกาลที่ 1 สมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงได้โปรดให้กรมพระราชวังบรมมหาสุรสิงหนาท เสด็จลงไปกะการที่จะสร้างเมืองขึ้นไว้ป้องกันข้าศึกที่จะมาทางทะเลอีก 1 แห่งการยังค้างอยู่เพียงได้ลงมือทำป้อมยังไม่ทันแล้วจะไว้ใจแก่การศึกสงครามทางทะเลมิได้ ควรจะต้องทำขึ้นให้เสร็จ จึงโปรดให้สมเด็จพระอนุชาธิราช กรมพระราชวังบวรสถานมงคลเป็นแม่กอง เสด็จลงไปทำเมืองขึ้นที่ปากลัด ตัดเอาท้องที่แขวงกรุงเทพมหานครบ้าง และแขวงเมืองสมุทรปราการบ้าง รวมกันตั้งขึ้นเป็นเมืองใหม่อีกเมืองหนึ่ง ทำป้อมขึ้นข้างฝั่งตะวันออกสามป้อม ให้ชื่อป้อมปู่เจ้าสมิงพราย 1 ป้อม ปิศาสง 1 ป้อม ราหุจร 1 รวมทั้งป้อมเก่าชื่อป้อมวิyakม ซึ่งสร้างขึ้นในรัชกาลที่ 1 ด้วยเป็น 4 ป้อม สร้างป้อมข้างฝั่งตะวันออกอีก 5 ป้อม ชื่อป้อมแผลงไฟฟ้า 1 ป้อม มหาสังหาร 1 ป้อม ศัตรูพินาศ 1 ป้อม จักรกรด 1 ป้อม พระจันทร์พระอาทิตย์ 1 ป้อม เหล่านี้ชักกำแพงถึงกัน ข้างหลังก็ทำกำแพงล้อมรอบ ตั้งยู่ฉางตึกดินและศาลาไว้เครื่องศัสตราวุธพร้อมทุกประการ ที่ริมแม่น้ำทำลูกทูนสายโซ่ สำหรับจูงกันแม่น้ำ หลักผูกทูนก่อด้วยอิฐใช้ไม่ได้ จึงคิดเอาซุงมาทำโคลนร้อยเกี่ยว คาบกระหนาบ กันเป็นตอน ๆ เข้าไปปักหลักระหว่างต้น โกลนทุกช่วงร้อยโซ่ผูกทูนได้มั่นคงดี ก็สำเร็จเป็นเมืองใหม่

พ.ศ.2358 กำเนิดเมืองนครเขื่อนขันธ์

เมื่อสร้างเสร็จเรียบร้อย ได้ทำอาถรรพ์ เมื่อวันศุกร์ ที่ 7 แรม 10 ค่ำ ปีกุล สัปตศก⁹ จุลศักราช¹⁰ 1177 (2 มิถุนายน 2358) พระราชทานนามว่า “เมืองนครเขื่อนขันธ์”

⁹ สัปตศก หมายถึง ศักราชที่ลงท้ายด้วยเลข 7 เช่น จุลศักราช 1177 (สัมภษณ์ สอวงค์ศรี สันติจารี)

¹⁰ จุลศักราช หมายถึง ชื่อศักราช

พ.ศ.2358 รับขามอญรุ่นใหม่มายังไว้ที่เมืองนครเขื่อนขันธ์

จากหนังสือเรื่องนำรู้ คู่เมืองนครเขื่อนขันธ์ หน้า 5 อ้างถึงส่วนหนึ่งในพระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 2 ฉบับหอสมุดแห่งชาติกล่าวไว้ว่า “ครั้งถึงปีกุล จุลศักราช 11 (พ.ศ. 2358) พวกเมืองที่เมืองเกาะตะมะฎกพม่าคดจีหนักเข้า ถึงพร้อมใจกันจับกรมการพม่าฆ่าเสีย แล้วพากันอพยพครอบครัวเข้ามาในพระราชอาณาจักรไทย เดินตัดมาทางเมืองตากบ้าง เมืองอุทัยธานีบ้าง แต่โดยมากมาทางด่านเจดีย์สามองค์ เข้ามาทางเมืองกาญจนบุรี เมื่อได้ทรงทราบข่าวว่าครอบครัวอพยพเข้ามา จึงโปรดให้กรมพระราชวังบวรสถานมงคล เสด็จขึ้นไปรับครอบครัวมอญมาอยู่ที่เมืองนนทบุรี จัดจากและไม้สำหรับปลูกบ้าน สร้างเรือนและเสียบียงอาหารของพระราชทานขึ้นไปให้พร้อมเสด็จที่เมืองกาญจนบุรี โปรดให้สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ามงกุฎ คุมไพร่พลสำหรับป้องกันครัวมอญ และเสียบียงอาหารพระราชทาน ออกไปรับครอบครัวทางหนึ่ง โปรดให้เจ้าฟ้ากรมหลวงพิทักษ์มนตรีเป็นผู้ใหญ่เสด็จกำกับไปด้วย ทางเมืองตากนั้นโปรดให้พระยาอภัยภูธรที่สมุหนายกเป็นผู้ขึ้นไปรับครอบครัวมอญที่มาถึงเมืองนนทบุรี เมื่อ ณ วันพุธ เดือน 9 แรม 3 ค่ำ ปีกุน สัปตศก จุลศักราช 1177 พ.ศ.2358 เป็นจำนวน 40,000 เศษ โปรดให้ตั้งภูมิลำเนาอยู่ในแขวงเมืองปทุมธานีบ้าง เมืองนนทบุรีบ้าง เมืองนครเขื่อนขันธ์บ้าง สมิงสอดเบาที่เป็นหัวหน้านั้น ทรงพระกรุณาโปรดให้ตั้งเป็นพระยารัตนจักรตัวนายรามัญที่เป็นผู้ใหญ่มียศอยู่ในเมืองเดิม ก็ทรงตั้งให้เป็นพระยาทุกคน” การอพยพของครัวมอญในครั้งนี้นับว่ายิ่งใหญ่ที่สุดและมีพระสงฆ์ติดตามมาด้วยเป็นจำนวนมาก สมเด็จพระเจ้าบรมมหาเสนาบดีศรีกรมพระราชวังบวรมหาเสนาบดี (กรมพระราชวังบวรสถานมงคล) ที่ขึ้นไปรับครัวมอญดังกล่าว จึงได้ทรงสร้างวัดให้แก่ขามอญที่เมืองนครเขื่อนขันธ์ คือ วัดทรงธรรม เพราะพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ทรงโปรดให้ครัวมอญส่วนหนึ่งมาอยู่ ณ เมืองนครเขื่อนขันธ์และมาอยู่มากด้วยเป็นเมืองใหญ่ กอปรทั้งเป็นนายทหารส่วนใหญ่ จึงจัดให้รักษาป้อมต่าง ๆ และพระองค์ได้โปรดตั้งให้ สมิงทอมาบุตรพระยาแจ้งซึ่งเป็นพระยาราม น้องเจ้าพระยามหาโยธา (ทอเรียะ) เป็นพระยานครเขื่อนขันธ์ รามัญราชาชาติเสนาบดีศรีสิทธิสงคราม ผู้รักษาเมือง

ขามอญที่อพยพมาอยู่ที่พระประแดงนั้นมี 2 ระยะ คือ

1. ขามอญที่อพยพมาแต่ครั้งสมัยพระเจ้ากรุงธนบุรี มีพระยาแจ้งเป็นหัวหน้าและพวกอีกประมาณ 3,000 คน สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีโปรดเกล้าฯพระราชทานที่ดินให้เป็นที่อยู่อาศัยและทำกินอยู่แถบจังหวัดนนทบุรี และปทุมธานี ครั้งพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยได้ทรงสร้างเมืองนครเขื่อนขันธ์ สร้างเสร็จแล้วจึงโปรดเกล้าฯให้ย้ายครอบครัวมอญอันประกอบด้วยครอบครัวมอญ 300 คนลงมาอยู่ที่นครเขื่อนขันธ์ และทรงตั้งให้ สมิงทอมา¹¹ เป็นพระยานครเขื่อนขันธ์รามัญ

¹¹ บุตรของพระยาแจ้ง ผู้ซึ่งเข้ามาสวามิภักดิ์ต่อพระเจ้าตากสินมหาราช

2.ชาวมอญที่อพยพเข้ามาอยู่ในสมัยรัชกาลที่ 2 ประมาณ 40,000 คน พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯให้ส่วนหนึ่งมาอยู่ที่พระประแดง มอญรุ่นหลังนี้เรียกว่า "มอญใหม่" (อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ นายประยูทธ สีโรดม ท.ช., 2543 : 13)

ในครั้งหลายๆที่พวกพม่าเดินทางเข้ามาบูรณาการประเทศไทยนั้น พม่าได้ใช้เส้นทางผ่านเมืองมอญมายังประเทศไทย แต่พวกพม่าไม่ได้ใช้เมืองมอญเป็นเพียงทางผ่านเท่านั้น กลับถือโอกาสกวาดต้อนชาวมอญไปเป็นเชลยและยึดข้าวปลาอาหารของชาวมอญไปเพื่อเป็นเสบียงในการเดินทัพอีกด้วย จึงมีชาวมอญที่ได้รับความเดือดร้อนจำนวนไม่น้อยหันเข้ามาพึ่งประเทศไทย แต่ชาวมอญเหล่านี้ไม่ได้เข้ามาอยู่เพียงเพื่ออาศัยหลบภัยสงครามเท่านั้น ชาวมอญบางส่วนได้ตอบแทนประเทศไทยโดยการเข้ารับราชการเป็นทหารในกองทัพไทย ทำให้กองทัพไทยมีไพร่พลมากขึ้นและยังมีส่วนช่วยในการสู้รบกับทหารพม่าที่เข้ามาบูรณาการแดนไทยในหลายๆครั้งหน้าที่ส่วนใหญ่ที่ชาวมอญเหล่านี้ได้รับก็คือ กองลาดตระเวน กองอาทมาตซ้ายและกองอาทมาตขวา¹²มีหน้าที่เป็นพนักงานตรวจตระเวนชายแดน เพื่อสืบข่าวข้าศึกและเล็ดลอดเข้าไปถึงประเทศพม่า ผู้รับราชการในกองอาทมาตนี้ทั้งหมดเป็นคนมอญ ดังนั้นจึงมีความชำนาญในภูมิประเทศ รู้เส้นทาง รู้ภาษาพม่าดี งานนี้จึงนับว่าเป็นงานสำคัญมาก และเป็นประโยชน์ในการป้องกันประเทศไทยเป็นอย่างยิ่ง ลักษณะของการสืบข่าวราชการของกองอาทมาตนั้น คือมีทั้งการแต่งตั้งกองมอญไปลาดตระเวนที่ปลายด่านต่อแดนกับประเทศพม่า คอยดักจับพม่าส่งเข้ามายังกรุงและเพื่อซักหรือสอบสวนหาข่าวความเคลื่อนไหวของพม่าและบางครั้งก็ส่งคนออกไปสืบราชการยังเมืองเมะลำเลิง ที่ต่ออยู่ชายแดนไทย เพื่อติดต่อกับเพื่อนที่เป็นคนมอญ แล้วรายงานกลับมายังเมืองหลวง....จากการสู้รบนี้เองทำให้ทั้งไทยและมอญมีทัศนคติเกี่ยวกับคนพม่าไปในด้านเดียวกัน คือเกลียดพวกพม่า ชาวมอญจึงทำในสิ่งที่ตนเองทำได้ทุกอย่างเพื่อที่จะช่วยไทยต่อสู้กับพม่าได้อย่างไม่เสียเปรียบ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการหาข่าว หรือการเข้าเป็นทหารในกองมอญเพื่อเข้าสู่รบกับพม่า (พิสันท์ ปลัดสิงห์, 2543 : 114-115)

จากการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องพบว่า ครั้นถึงเดือน 5 ปีจอ จศก.จ.ศ.1176 พ.ศ. 2357 สมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ 2 ทรงดำริถึงการสร้างเมืองป้อมปราการที่ยังค้างมาแต่รัชกาลที่ 1 ประกอบกับชาวต่างชาติที่จะมาบูรณาการทางทะเลมีมากขึ้น โดยเฉพาะญวน และยุโรป แต่ไทยยังไม่มีเมืองป้อมปราการทางทะเลป้องกันข้าศึก จึงโปรดบัญชาให้สมเด็จพระกรมพระราชวัง

¹² ภาคผนวก ข. หน้า 125

- ป้อมปู่เจ้าสมิงพราย
- ป้อมปีศาจสิงห์
- ป้อมราหูจร

จากนั้นให้ย้ายมาสร้างป้อมปราการด้านฝั่งตะวันตก หรือขวามือของแม่น้ำเจ้าพระยา เมื่อ พ.ศ. 2357-2358 คือ

- ป้อมแผลงไฟฟ้า
- ป้อมมหาสังหาร
- ป้อมศัตรูพินาศ
- ป้อมจักรกรด
- ป้อมพระจันทร์ พระอาทิตย์
- ป้อมเพชรหิंसต์
- ป้อมปีกกางเดือน¹³

เมื่อสร้างป้อมและตัวเมืองเสร็จแล้ว จึงโปรดให้ทำพิธีฝังอภรรพณ์ปักหลักเมือง เมื่อวันที่ 10 ค่ำ เดือน 7 ปีกุน สัปตศก จ.ศ. 1177 ตรงกับวันที่ 2 มิถุนายน 2358 โดยแบ่งเอาพื้นที่เมืองธนบุรี เมืองสมุทรปราการ มารวมกันตั้งชื่อว่า “เมืองนครเขื่อนขันธ์” ให้ย้ายครัวมอญพวกพญาเจ่งพร้อมด้วยชายฉกรรจ์จำนวน 300 คน จากเมืองสามโคกมาอยู่รักษาเมืองหน้าด่านป้อมปราการที่นครเขื่อนขันธ์ และตั้งให้สมิงทอมา บุตรชายคนที่ 4 ของเจ้าพระยามหาโยธา (เจ่ง หรือ เจิน) เป็นพระยานนครเขื่อนขันธ์ รัมาญราชชาติ เป็นเจ้าเมืองนครเขื่อนขันธ์คนแรก¹⁴ (ประวัติศาสตร์รัมาญ , 2542 : 196-198)

¹³ ภาคผนวก ค. หน้า 136

¹⁴ เมื่อการสร้างป้อมเสร็จเรียบร้อยแล้วทางการไทยนั้นมีทหารไม่เพียงพอในการเข้ามาประจำที่ป้อมปราการดังกล่าว เนื่องจากบ้านเมืองยังไม่เสร็จศึกจากพม่า ดังนั้นทหารมอญจึงได้รับความไว้วางใจให้มีหน้าที่ดูแล รักษาป้อมเหล่านี้

ตารางที่ 1 รายชื่อนายกองมอญที่เข้ามารับหน้าที่เป็นทหารประจำป้อมปราการมีดังนี้ (โดยนายกองมอญดังกล่าวได้มีทหารมอญติดตามมาด้วย)

นามกรม	ชื่อนายกอง	จำนวนคน	รวมคน
กองทหารปืนใหญ่	กองพระยาปราบปัจฉามิตร	23	
	กองพระยาตำแดงเดชะ	11	
	กองพระยาแผลงศัตรู	4	
	กองพระยาสุระเรืองเดช	17	
	กองสมิงอาสาสงคราม	11	
	กองสมิงรามรณเดช	20	
	กองสมิงพิฆฆมนตรา	8	
	กองสมิงทนต์จักรเพชร	5	
	กองสมิงไชยสิทธิ์	6	
	กองสมิงเทวะสงคราม	10	
	กองสมิงรามอาวุธ	10	
	กองสมิงพิไชยณรงค์	7	
	กองสมิงจักรนาวา	8	
	กองสมิงปราบหงษา	10	
	กองสมิงสามปราบ	12	
	กองสมิงนันทะพะยะ	6	
	กองสมิงปราบใหญ่	37	
	กองสมิงกล้ากลางเมือง	6	
	กองสมิงศิริกฤษณะ	6	
	กองสมิงจันทราษ	6	
	กองสมิงทำนออักษร	17	
	กองสมิงราชาเทวะ	27	
	กองสมิงเทวะอักษร	18	
กองสมิงสำเร็จอักษร	5		
กองสมิงภักดีสุวรรณ	12		
กองสมิงสกลพินิจ	1	303	
กรมการ	กองพระยาดำรงค์ราชพลชั้น	1	
	กองพระขยันสงคราม	1	2
	กรมการตามจำนวนขึ้นของปีทั้งสิ้น		305

ที่มา : ต้นฉบับจากหอสมุดแห่งชาติ จดหมายเหตุ ร.5 และจำนวนคนในช่องคือ จำนวนชายฉกรรจ์ที่ต้องไต่จับมาเป็นทหารเรือ¹⁵ ในสมัยนั้นปีหนึ่งต้องได้ 305 คนในเมืองนครเขื่อนขันธ์ (หนังสืออนุสรณ์พระราชทานเพลิงศพพระครูสมุทรวราภรณ์ ,2543 : 99)

นายทหารมอญดังกล่าวได้รับตำแหน่ง หรือยศศักดิ์ดั้งเดิม (ที่เคยมีตำแหน่งอยู่ในเมืองมอญ) เมื่อเข้ามาประจำตามป้อมต่างๆที่นครเขื่อนขันธ์

นอกจากทหารมอญจะได้รับโอกาสให้เข้ารับราชการเป็นทหารไทยแล้ว ลูกหลานของทหารมอญเหล่านี้ยังได้รับการแต่งตั้งให้เป็นเจ้าเมืองนครเขื่อนขันธ์สืบต่อกันมาอีกด้วย เนื่องจากผู้คนที่อาศัยอยู่บริเวณรอบๆป้อมเป็นชาวมอญทั้งหมด เหตุนี้เองจำเป็นต้องใช้ชาวมอญเป็นผู้ปกครองกันเอง เพื่อความสะดวกในการควบคุม ดูแลและการสื่อสาร

รายชื่อเจ้าเมืองนครเขื่อนขันธ์ (ตั้งแต่ พ.ศ. 2401-2474)

1. พระยานครเขื่อนขันธ์รามัญชาติเสนาบดีศรีสิทธิสงคราม (ทอมา) บุตรคนที่ 4 ของเจ้าพระยามหาโยธา (เจ่ง)
2. พระยาดำรงราชพลขันธ์ (จ้อย) บุตรคนที่ 3 ของเจ้าพระยามหาโยธา (ธอเรียะ)
3. พระยามหาโยธา (นกแก้ว) บุตรคนที่ 5 ของท่านจ้อย เป็นน้องชายเจ้าจอมมารคากลั่นในรัชกาลที่ 4
4. พระขັນสงคราม (เจ๊ก หรือแป๊ะ) บุตรคนที่ 19 ของท่านจ้อย
5. พระยาเกียรติ (ขุนทอง) บุตรคนที่ 6 ของท่านจ้อย
6. พระยาดำรงราชพลขันธ์ (หยอย) บุตรคนที่ 15 ของท่านจ้อย
7. พระเทพพลู (ทองคำ) บุตรคนที่ 16 ของท่านจ้อย
8. พระยาพิพิธมนตรี (ปุย คชเสนี) บุตรคนแรกของพระยาเกียรติ (ขุนทอง)
9. พระยานาคราช กำแหงประแดงบุรีนายก (แจง คชเสนี) บุตรคนที่ 18 ของท่านจ้อย¹⁶
10. พระยาพิชัยพิริยะกิจ (เป้า จารุเสถียร) เป็นบิดาของจอมพลประภาส จารุเสถียร
11. พระประแดงบุรี (โต)
12. พระพิชัยบุรินทร์า (สะอาด)¹⁷

(อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ นายประยูทธ สิโรดม ท.ธ. ,2543 : 15-16)

¹⁵ นายกองมอญเป็นผู้ไต่จับเพื่อมาเป็นทหารประจำกองทหารของคน เมื่อผู้ที่ถูกจะต้องเข้ามาเป็นทหารประจำกอง ถ้าหากผู้ใดไม่ยอมจะต้องถูกลงโทษ และถูกล่ามไว้กับเสา (สัมภาษณ์อาจารย์สวางค์ศรี สันติจารี)

¹⁶ รัชกาลที่ 6 โปรดให้เปลี่ยนชื่อเมืองนครเขื่อนขันธ์ เป็นชื่อเมืองพระประแดงในสมัยของพระยานาคราช

¹⁷ สมัยพระพิชัยบุรินทร์า(สะอาด)เป็นผู้ว่าราชการจังหวัดพระประแดงเป็นคนสุดท้าย

ชาวมอญในเมืองไทย

ชาวมอญที่อพยพลี้ภัยเข้ามาอยู่อาศัยในประเทศไทย กระจุกกระจายอยู่เกือบทุกจังหวัดในภาคกลาง ภาคเหนือ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร (บางกระดี, บางขุนเทียน, คลองสามวา, มีนบุรี, ลาดกระบัง, หนองจอก, สะพานมอญ,) ปทุมธานี, นนทบุรี, สมุทรปราการ (พระประแดง, บางพลี), สมุทรสาคร (บ้านแพ้ว, บางปลา), ออยุธยา, อุทัยธานี, ลพบุรี, เพชรบุรี, นครปฐม, สุพรรณบุรี, นครราชสีมา, ฉะเชิงเทรา, ปราจีนบุรี, เชียงใหม่, ลำปาง, ลำพูน

ลักษณะบ้านเรือนชาวมอญส่วนใหญ่อาศัยอยู่ริมน้ำ จนมีคำพูดว่า “ลาวอยู่ดอน มอญอยู่น้ำ สยามอยู่ที่ราบลุ่ม” (ศ.จ. ยอร์จ เซเคย์ อ้างใน ประวัติศาสตร์รามัญ , 2542)

อาชีพหลักที่สำคัญที่สุดของชาวมอญในเมืองไทย ไม่ว่าจะ เป็นมอญที่อยู่บริเวณปริมณฑลของกรุงเทพฯ จังหวัดต่าง ๆ ในภาคกลาง หรือที่จังหวัดลำพูนก็คือการทำนา ซึ่งเหมือนกับคนไทยโดยทั่วไป ส่วนอาชีพเสริมที่เป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือน หรือสำหรับชุมชนบางแห่งจัดเป็นอาชีพหลักนั้นก็แตกต่างกันไปในแต่ละชุมชน เช่น ปากเกร็ด นนทบุรีก็มีการทำเครื่องปั้นดินเผา จำพวกคนโท หม้อ ไห ครก ฯลฯ ที่สามโคก ปทุมธานี ก็มีการทำอิฐมอญ หรือบ้างก็ประกอบอาชีพค้าขายทางเรือ บรรทุกเครื่องปั้นดินเผาต่างๆ ไปขายตามลำน้ำ ที่บางกระดี กรุงเทพมหานครและงานฝีมือเกี่ยวกับกระดาษ ซึ่งช่างจะฉลุกระดาษอย่างสวยงามและนำไปตกแต่งปราสาทประดับลายหีบศพในงานศพ อาชีพเสริมของชาวมอญที่บางชั้นหมาก ลพบุรีคือ การทำอิฐ งานช่างไม้ งานจักรสาน ส่วนมอญที่ลำพูนนั้นนอกจากอาชีพทำนาแล้ว ก็ยังมีอาชีพเสริมคือ การทำขนมจีน รวมทั้งการทอผ้า การเย็บผ้า ฯลฯ ซึ่งเป็นหัตถกรรมหลักของอำเภอป่าซาง ลำพูน นอกจากนี้ชาวมอญยังมีอาชีพรับราชการ ค้าขาย และรับจ้างต่างๆเหมือนกับคนไทยทั่วไปอีกด้วย (สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์มอญ ,2542 : 24)

ในสมัยก่อนการแต่งกายของหญิงมอญจะนุ่งผ้าถุง ใส่เสื้อแขนกระบอก เก้าฝั่มมวย แต่ถ้าเป็นช่วงเทศกาลจะนุ่งผ้ากรอมเท้าหรือปล่อยชาย ห่มผ้าสไบสลัปลีกันไป ส่วนผู้ชายมอญนุ่งผ้าโสร่งหรือกางเกงขาก๊วยสีดำ ใส่เสื้อคอกลมสีขาวแขนสั้น ผ้าขาวม้าพาดไหล่ สำหรับเทศกาลจะนุ่งผ้าลอยชาย ผ้าม่วนหรือผ้าไหม สวมเสื้อลายดอก มีผ้าสไบคล้องพาดไหล่สองข้าง

ปัจจุบันการเกล้าผมมวยของฝ่ายหญิง และการนุ่งโสร่งหรือกางเกงขาก๊วยของฝ่ายชาย จะเห็นแต่ในผู้สูงอายุเท่านั้น เพราะชาวมอญรุ่นใหม่แต่งกายตามแบบสมัยนิยมไปแล้ว นอกจากช่วงเทศกาลก็จะแต่งตามแบบดั้งเดิม

ประเพณีชาวมอญได้นำเข้ามาในเมืองพระประแดงตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 2 นั้น เป็นประเพณีทั้งชาวไทยและชาวมอญได้ถือปฏิบัติร่วมกันมายาวนานและมีการผสมผสานกับประเพณีดั้งเดิมของไทย จนมิสามารถแยกออกได้ชัดเจนว่าเป็นประเพณีของชาวไทย หรือชาวมอญ ประเพณีดังกล่าวมีตัวอย่างดังนี้¹⁸

1. การลอยกระทง
2. แห่นก แห่ปลาในเทศกาลสงกรานต์
3. การเล่นปีพาทย์มอญ
4. การรำมอญ การร้องเพลงมอญ
5. ประเพณีการทำหีบศพ สร้างเมรุ และการรำน้ำศพ
6. การแข่งเรือ
7. การเล่นสะบ้า
8. ประเพณีแห่นางสงกรานต์
9. การสร้างน้ำพระ และลดน้ำคำหัวผู้ใหญ่
10. การแห่เทียนพรรษา
11. ประเพณีแห่ประทีปโคมไฟ
12. ประเพณีบวชนาค

เนื่องจากชาวไทย และชาวมอญมีขนบธรรมเนียม ประเพณีที่คล้ายคลึงกันและมีประวัติศาสตร์ร่วมกันมาตั้งแต่สมัยพ่อขุนรามคำแหงฯ ดังนั้นความแตกต่างบางอย่างทางด้านวัฒนธรรมและประเพณีระหว่างชน 2 เผ่าพันธุ์จึงถูกผสมผสานกันอย่างกลมกลืน โดยมีปัจจัยที่เป็นตัวเชื่อมที่สำคัญคือ ระยะเวลาอันยาวนานที่มีร่วมกันมา จนเกิดความสัมพันธ์อันที่ญาติมิตรรวมทั้งชาวมอญอพยพ เข้ามาในเมืองไทยมีรูปแบบของการดำรงชีวิต ค่านิยมความเชื่อที่คล้ายคลึงกับคนไทยและการนับถือศาสนาพุทธ เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจเหมือนกัน

ประเพณีต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น เป็นประเพณีทั้งชาวไทยและชาวมอญในเขตอำเภอพระประแดงถือปฏิบัติร่วมกันมายาวนาน โดยมิได้มีการแบ่งแยกว่าตนเองเป็นชาวไทย หรือตนเองเป็นชาวมอญ ซึ่งในจุดนี้เองเป็นที่น่าสังเกตว่าเหตุใดคนต่างเชื้อชาติ ต่างภาษา อย่างเช่นคนไทยและคนมอญ ที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอพระประแดง จึงสามารถใช้ชีวิตร่วมกันมาอย่างสงบสุข ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 2 จนถึงปัจจุบัน อีกทั้งยังไม่เคยเกิดกรณีพิพาท หรือข้อขัดแย้งให้ปรากฏในประวัติศาสตร์ และสิ่งที่สำคัญที่สุดของชาวไทยและชาวมอญในอำเภอพระประแดงถือปฏิบัติมาโดยตลอดคือ

¹⁸ ภาคผนวก ข. หน้า 127-135 และภาคผนวก ค. หน้า 136-143

การศึกษานี้จึงมุ่งที่จะศึกษาในเรื่องของการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมที่ทำให้ชาวไทยและชาวมอญ ที่อาศัยอยู่ในเขตตำบลตลาด อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข อันเนื่องมาจากการผสมผสานของวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต รวมไปถึงการพึ่งพาซึ่งกันและกัน ความเข้าใจกันและที่สำคัญคือการพัฒนาที่เกิดขึ้น โดยมีการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมเป็นพื้นฐานในการปรับตัวเข้าหากัน

ปัญหาคำวิจัย

1. การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม ระหว่างชาวไทยและชาวมอญในปัจจุบันมีรูปแบบอย่างไร
2. ความเป็นตัวตน (Identity) ของชาวมอญในปัจจุบันมีการสื่อออกมาในลักษณะใด
3. การพัฒนาที่เกิดขึ้นในตำบลตลาด เกิดขึ้นจากอะไรมีผลกระทบต่อ การผสมกลมกลืนและความเป็นตัวตนของชาวมอญอย่างไร
4. การผสมกลมกลืนระหว่างชาวไทยและชาวมอญในตำบลตลาดมีผลต่อความเป็นตัวตน (Identity) ของชาวมอญและการพัฒนาตำบลตลาดหรือไม่ อย่างไร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อทราบถึงลักษณะของการสื่อสารที่แสดงออกถึงความสัมพันธ์ของชาวไทยและชาวมอญที่มีต่อกันตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาความเป็นตัวตน (Identity) ของชาวไทยและชาวมอญในพื้นที่ตำบลตลาด อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

3. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีส่วนสร้างให้ตำบลตลาดมีการพัฒนาเกิดขึ้นและผลกระทบของการพัฒนาที่มีต่อการผสมกลมกลืนกันของชาวไทยและชาวมอญ และความเป็นตัวตนของชาวมอญ ที่เกิดขึ้นในตำบลตลาด
4. เพื่อศึกษาถึงผลกระทบของการผสมกลมกลืน (Assimilation) ของชาวไทยและชาวมอญที่มีต่อการพัฒนา

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยศึกษาเฉพาะตำบลตลาด อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ โดยลักษณะภูมิศาสตร์ของอำเภอพระประแดงมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

อำเภอพระประแดงเป็นหนึ่งในห้าอำเภอของจังหวัดสมุทรปราการ คือ

1. อำเภอเมืองสมุทรปราการ
2. อำเภอพระประแดง
3. อำเภอบางพลี
4. อำเภอบางบ่อ
5. อำเภอพระสมุทรเจดีย์และกิ่งอำเภอบางเสาธง

อำเภอพระประแดงมีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ดังต่อไปนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อเขตยานนาวา กทม.
ทิศใต้	ติดต่ออำเภอเมืองสมุทรปราการและอำเภอพระสมุทรเจดีย์
ทิศตะวันออก	ติดต่อเขตพระโขนง บางนา
ทิศตะวันตก	ติดต่อเขตราษฎร์บูรณะและบางขุนเทียน

อำเภอพระประแดงมีพื้นที่ 73,260 ตร.กม. (ประมาณ 185,000 ไร่เศษ) แบ่งการปกครองออกเป็น 2 เทศบาลและ 13 ตำบล คือ (ประวัติศาสตร์ชาติรามัญ , 2541 : 98)

ส่วนเทศบาล

1. เทศบาลเมืองพระประแดง คือบริเวณตลาดพระประแดง
2. เทศบาลคลองลัดหลวง ได้แก่ บริเวณด้านตะวันตกของคลองลัดหลวง

ส่วนตำบล

1. ตำบลตลาด มี 3 เขต
2. ตำบลทรงคนอง มี 13 หมู่บ้าน

3. ตำบลบางพิง	มี 18 หมู่บ้าน
4. ตำบลบางยอ	มี 10 หมู่บ้าน
5. ตำบลบางน้ำผึ้ง	มี 22 หมู่บ้าน
6. ตำบลบางกะเจ้า	มี 9 หมู่บ้าน
7. ตำบลบางกะสอบ	มี 14 หมู่บ้าน
8. ตำบลบางกอบัว	มี 13 หมู่บ้าน
9. ตำบลบางจาก	มี 8 หมู่บ้าน
10. ตำบลบางครุ	มี 15 หมู่บ้าน
11. ตำบลลำโรงใต้	มี 28 หมู่บ้าน
12. ตำบลบางหญ้าแพรก	มี 22 หมู่บ้าน
13. ตำบลบางหัวเสือ	มี 15 หมู่บ้าน

การศึกษานี้ผู้วิจัยทำการศึกษาแบบเจาะลึก โดยเน้นเฉพาะพื้นที่ ตำบลตลาด อำเภอพระประแดง¹⁹

ประชากรในตำบลตลาดไม่สามารถบ่งบอกได้ว่าเป็นชนเชื้อชาติใดเป็นจำนวนเท่าใด เนื่องจากในปัจจุบันไม่มีการแบ่งแยกทางเชื้อชาติอย่างชัดเจน

เหตุที่เลือกทำการวิจัยที่ตำบลตลาด เนื่องจากตำบลนี้เป็นพื้นที่ที่มีการผสมผสานกันของชนชาติไทยและมอญอย่างชัดเจน ทั้งในด้านความเป็นอยู่ อาชีพ ขนบธรรมเนียมประเพณีและการทำกิจกรรมทางด้านศาสนาร่วมกันอย่างชัดเจน

นิยามศัพท์

1. การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม คือ กระบวนการสื่อสาร หรือปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลหรือกลุ่มคนต่างเชื้อชาติ ต่างวัฒนธรรม ในที่นี้หมายถึง ชาวไทยและชาวมอญที่อาศัยอยู่ในตำบลตลาด อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ที่มีการปฏิสัมพันธ์และมีการแลกเปลี่ยนความรู้ทัศนคติ รวมทั้งขนบธรรมเนียม ประเพณีระหว่างกันอีกด้วย

2. วัฒนธรรม คือ สิ่งที่แสดงออกถึงความเจริญ ภูมิปัญญา ความเป็นระเบียบเรียบร้อยและเป็นสิ่งที่ประชาชนยึดถือปฏิบัติตาม

3. ประเพณี คือ กิจกรรมอันดีงามที่มีการสืบสานกันมายาวนานและแสดงออกถึงความเจริญ ความคิด ทัศนคติของบรรพบุรุษ

¹⁹ ภาคผนวก ก. หน้า 145

4.รูปแบบการสื่อสาร คือ วิธีการสื่อสาร ลักษณะการพูดคุย การมีปฏิสัมพันธ์และการอยู่ร่วมกันของชาวไทยและชาวมอญ หรือชาวมอญและชาวมอญที่มีขึ้นระหว่างกันและกัน

5.การพัฒนาชุมชน คือการร่วมมือกันสร้างความเจริญ ทั้งในด้านการศึกษา เศรษฐกิจ หรือคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและสามารถพึ่งตนเองได้ ซึ่งเกิดจากการร่วมมือของทั้งชาวไทย ชาวจีนและชาวมอญในพื้นที่

6.ชาวไทย คือ ประชาชนเชื้อชาติไทยที่อาศัยอยู่ในตำบลตลาด อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

7.ชาวมอญ คือ ประชาชนชาวไทยเชื้อสายมอญที่อาศัยอยู่ในตำบลตลาด อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

8.การผสมผสาน คือ การอยู่ร่วมกันของทั้งชาวไทยและชาวมอญในตำบลตลาด โดยมีความลงตัวในการใช้ชีวิตร่วมกัน ทำกิจกรรมร่วมกัน โดยไม่ก่อให้เกิดปัญหาขึ้นแต่อย่างใด

9.ความกลมกลืน คือ ความเหมือนกันของคนไทยและคนมอญ ในแง่ของการใช้ชีวิตประจำวัน หรือการเข้าร่วมขนบธรรมเนียมประเพณี โดยเป็นการยากที่จะสามารถแยกแยะออกได้

10.เด็กมอญรุ่นใหม่ คือ เยาวชนที่มีพ่อแม่เป็นชาวมอญ หรือเด็กที่มีพ่อหรือแม่เป็นชาวมอญ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างความผสมกลมกลืน และความสัมพันธ์ที่ดีในการสื่อสารของคนต่างเชื้อชาติในประเทศไทย

2.เพื่อทราบรูปแบบของการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมที่มีประสิทธิภาพและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการสื่อสารกันระหว่างบุคคลต่างวัฒนธรรมกัน ที่ต้องพบปะกัน โดยเฉพาะในยุคสังคมปัจจุบันที่มีความเป็นสากลมากขึ้น การเข้าใจรูปแบบการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมจึงเป็นตัวช่วยในการประสานความเข้าใจและการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างคนไทยและคนต่างชาติให้ดียิ่งขึ้น

DRU

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม ของชาวไทยและชาวมอญ ที่ก่อให้เกิดการพัฒนาในเขตตำบลตลาด อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ผู้ศึกษาได้นำทฤษฎีแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเข้ามาเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา ซึ่งมีดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎีการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม (Intercultural communication)
2. แนวคิดเรื่องการสื่อสารภายในวัฒนธรรม (Intracultural communication)
3. แนวคิดการผสมผสานกลมกลืนทางวัฒนธรรม (Assimilation and acculturation)
4. แนวคิดการสื่อสารในวัฒนธรรมหลักและวัฒนธรรมรอง (Host and minority cultures)
5. แนวคิดเรื่องความเป็นตัวตน (Identity)
6. ทฤษฎีโครงสร้าง และหน้าที่ (Structural – Functionalism)
7. แนวคิดเรื่องการสื่อสารกับการพัฒนา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานี้มีดังนี้

1. กาญจนา แก้วเทพ . การวิเคราะห์สื่อ แนวคิดและเทคนิค , 2542
2. ไฉน สนสกุล . การธำรงชาติพันธุ์ และการผสมกลมกลืนของชาวมอญ : ศึกษาเฉพาะกรณี ชุมชนมอญบางขันหมาก ลพบุรี , 2535
3. สุภรณ์ โอเจริญ . มอญในเมืองไทย , 2541
4. สุรินทร์ ทับรอด . พิธีรำผีเบื้องในงานศพของชาวมอญพระประแดง , 2541

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเหล่านี้ผู้วิจัยใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์ เพื่อหาคำตอบตามที่ได้ตั้งปัญหามาวิจัยไว้

ทฤษฎีการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม (Intercultural communication)

การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมคือ การสื่อสารระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสารที่มีรูปแบบการดำเนินชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อและค่านิยมที่แตกต่างกัน โดยมีวัตถุประสงค์ร่วมกันคือ ต้องการที่จะทำให้เกิดความเข้าใจอันดี มีความซาบซึ้งถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของกันและกัน สารต่างๆ จะค่อยๆ พัฒนาขึ้นจากการโต้ตอบแลกเปลี่ยนตลอดเวลา และการสื่อสารต่างกลุ่มมักจะเข้าไปในรูปแบบที่ไม่ยึดแนวทางใดแนวทางหนึ่งตายตัว มีความยืดหยุ่นตลอดเวลาตามสถานการณ์ (พฤติกรรมศาสตร์การสื่อสาร, 2529 : 156)

ลัสติก และโจลิน (Lustig and Joline) (อ้างใน จิราพร บุตรสันต์, 2539 : 49) ได้ให้ความหมายของการสื่อสารต่างวัฒนธรรม คือ กระบวนการถ่ายทอด และตีความหมาย ปฏิสัมพันธ์ และสัญลักษณ์ระหว่างคนที่มาจากวัฒนธรรมต่างกัน ภายใต้บริบทการสื่อสารหนึ่ง

ซาโมวาร และพอเตอร์ (Samovar and Potter) (อ้างใน จิราพร บุตรสันต์, 2539 : 50) โดยทั่วไปมนุษย์จะมองโลกผ่านกรอบประสบการณ์ การรับรู้และวัฒนธรรม ความเหมือนกันทางวัฒนธรรมจะทำให้เกิดความเข้าใจทางความหมายร่วมกัน เช่น เข้าใจสถานการณ์ ภาษาและอวัจนภาษา ดังนั้น ความแตกต่างทางวัฒนธรรม จะทำให้พฤติกรรมสื่อสารของผู้อยู่ในแต่ละวัฒนธรรมต่างกันไปด้วย

วัฒนธรรมและการสื่อสารเป็นสิ่งที่ไปด้วยกันและต่างมีอิทธิพลต่อกัน วัฒนธรรมไม่สามารถเกิดขึ้นได้ถ้าไม่มีการสื่อสาร เพราะฉะนั้นเมื่อรูปแบบการสื่อสารเปลี่ยนไป วัฒนธรรมก็ย่อมเปลี่ยนตามไปด้วย

จากนิยามของคำว่า “การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม” ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สรุปได้ว่าการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม หมายถึง การสื่อสารระหว่างบุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่มีความแตกต่างกันทางวัฒนธรรม ภาษา และเชื้อชาติ โดยการสื่อสารจะเกิดขึ้นได้ด้วยดีนั้น ผู้สื่อสารทั้งสองฝ่ายจะต้องมีการเรียนรู้ถึงวัฒนธรรมของฝ่ายตรงข้ามเสียก่อน เพื่อเป็นพื้นฐานในการสื่อสารกันในอนาคตต่อไป

แน่นอนที่สุดว่าชาวไทย และชาวมอญจะต้องมีการสื่อสารระหว่างกันมาตั้งแต่ยุคแรก ที่ชาวมอญเริ่มอพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในอำเภอพระประแดง ถึงแม้ว่าการสื่อสารในยุคแรกอาจจะใช้อวัจนภาษาในการสื่อสารเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากทั้งภาษาพูด และเขียนของชาวไทยและชาวมอญมีความแตกต่างกันมาก อีกทั้งสำเนียงในการออกเสียงนั้นก็แตกต่างกันด้วยและที่สำคัญในบางวัฒนธรรมหรือประเพณีของทั้งสองชนชาติก็มีความแตกต่างกันด้วย แต่ชาวมอญที่เข้ามาพึ่งพระ

บรมโพธิสมภารในสมัยรัชกาลที่ 2 ก็ได้ปรับตัวเพื่อที่จะได้ทำการสื่อสารกับคนไทยในเขตอำเภอ พระประแดงได้เป็นอย่างดี จนในปัจจุบันหาชาวมอญที่สามารถพูด อ่านและเขียนภาษามอญได้ น้อยมาก

Gudykunst และ Kim ,1992 (อ้างในภัทรานุจ แสงจันทร์ , 2542 : 15) ได้อธิบาย พฤติกรรมการสื่อสารของบุคคลจากต่าง วัฒนธรรมและการทำนายผลของการสื่อสาร โดยชี้ว่า การเข้าใจคน ๆ หนึ่ง จากวัฒนธรรมหนึ่ง ๆ มีการรับรู้ตีความและแสดงออกอย่างไรนั้น จะต้อง เข้าใจอิทธิพล 4 อย่าง คือ

1. อิทธิพลทางวัฒนธรรม (cultural influence) คือ การมองวัฒนธรรมในวงกว้าง ใน ด้านค่านิยมและโลกทัศน์ (world view)
2. อิทธิพลทางวัฒนธรรมสังคม (sociocultural influence) เป็นการมองวัฒนธรรมใน ระดับแคบลงมา คือ การเข้าใจว่าคน ๆ นั้น เป็นกลุ่มคนไหน ในสังคม เช่น เพศ อายุ อาชีพ ชาติพันธุ์ ฯลฯ ซึ่งคนแต่ละกลุ่มสังคมจะมีวัฒนธรรมย่อย (Sub-culture) แตกต่างกัน โดยมองรวมถึงบทบาทและความสัมพันธ์ทางสังคมที่ถูกกำหนดมา และความคาดหวังต่อพฤติกรรมการแสดงออกของคนกลุ่มนั้น ๆ ในสังคม
3. อิทธิพลทางวัฒนธรรมจิตวิทยา (psychocultural influence) คือ การเข้าใจ ใน กระบวนการที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคล ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบความคิด ทักษะ การ รับรู้ รวมถึงกระบวนการแยกประเภท/จัดกลุ่ม (categorization) ภายในความคิดของ บุคคลแต่ละวัฒนธรรม
4. อิทธิพลทางสภาพแวดล้อม (environmental influence) คือการศึกษาถึงผลของ สภาพแวดล้อมที่มีต่อพฤติกรรม ไม่ว่าจะเป็นภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ฯลฯ

Gudykunst และ Kim เชื่อว่า ความเข้าใจระดับของข้อมูลเหล่านี้ยิ่งมีมากขึ้นเท่าใด การทำนายและคาดเดาการรับรู้ และพฤติกรรมการสื่อสารของบุคคลต่างวัฒนธรรมก็จะมี ความถูกต้องและแม่นยำขึ้น

จากแนวคิดของ Gudykunst และ Kim แสดงให้เห็นว่า การที่ชาวมอญเข้ามาอาศัยอยู่ ร่วมกับชาวไทยที่อำเภอพระประแดงนั้น ทั้งสองเชื้อชาติจะต้องทำความเข้าใจในเรื่องของ

1. วัฒนธรรมของแต่ละเชื้อชาติ วัฒนธรรมของไทย และมอญนั้นมีความแตกต่างกัน ใน เรื่องของวิธีการปฏิบัติเท่านั้น แต่จุดมุ่งหมายนั้นเกือบจะเป็นตัวเดียวกัน เช่น นับถือผีของชาวมอญ จะมีการแยกออกเป็นผีหลายประเภท เช่น ผีไม้ ผีไก่อ ผีบรรพบุรุษ หรือผีมะพร้าว เป็นต้น การนับถือ ผีของชาวมอญนั้นมีความหมายถึง ความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ ให้ผีดีช่วยคุ้มครองครอบครัวของตน

เป็นต้น ถ้าเป็นคนไทยนั้น จะมีการทำบุญอุทิศส่วนกุศล ไปยังผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว หรือการเซ่นไหว้ พระภูมิเจ้าที่ สิ่งเหล่านี้ก็เป็นการแสดงออกถึงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษเช่นกัน

สิ่งเหล่านี้ที่กล่าวมาข้างต้น ทั้งคนไทยและคนมอญจะสามารถทำความเข้าใจในการกระทำของแต่ละฝ่ายได้โดยง่าย เนื่องจากทราบถึงความหมายในการกระทำของแต่ละฝ่ายได้เป็นอย่างดี ถึงแม้ว่าจะมีความแตกต่างของวิธีการปฏิบัติ แต่เป้าหมายในการกระทำเหมือนกัน

2. วัฒนธรรมของสังคม คนมอญที่อพยพเข้ามาอยู่ในพระประเทศนั้น เดิมทีเข้ามารับราชการเป็นทหารรักษาป้อมปราการต่าง ๆ จึงทำให้มีความแตกต่างในด้านหน้าที่กับคนไทยในพื้นที่อย่างมาก เนื่องจากคนไทยจะประกอบอาชีพทำสวน วัฒนธรรมย่อยของทั้งคนไทย และคนมอญจึงแตกต่างกัน แต่การที่คนมอญสามารถอาศัยอยู่ร่วมกับคนไทยได้อย่างสงบสุข ก็เนื่องจากคนไทยเรียนรู้ว่าคนมอญเข้ามาในพระประเทศ เนื่องจากราชการจัดส่งมา เพื่อปกป้องรักษาอธิปไตยของชาติไทยและคนมอญก็เรียนรู้ว่าคนไทยในพระประเทศเป็นเจ้าของพื้นที่และเป็นประชาชนของประเทศที่มีบุญคุณกับพวกเขา คนมอญจึงให้เกียรติคนไทยและประการสำคัญคือ ทั้งคนไทยและคนมอญต่างนับถือศาสนาพุทธเหมือนกัน

3. วัฒนธรรมจิตวิทยา คนมอญมีทัศนคติที่ดีต่อคนไทย เนื่องจากประเทศไทยเป็นมิตรกับมอญเสมอมาและการอพยพเข้ามาของคนมอญก็เป็นไปด้วยความสมัครใจ ไม่ได้ถูกกวาดต้อนมาในฐานะเชลย จึงทำให้คนมอญมีความต้องการที่จะเป็นมิตรกับคนไทยเช่นกันและพื้นฐานทางด้านจิตใจของคนไทยก็เป็นคนที่มีจิตใจโอบอ้อมอารีอยู่แล้ว จึงทำให้การปรับเข้าหากันเป็นไปได้ง่าย

4. สภาพแวดล้อม อำเภอพระประเทศในสมัยรัชกาลที่ 2 มีพื้นที่มาก แต่มีคนไทยอาศัยอยู่ไม่มาก ดังนั้นการเข้ามาของคนมอญจึงไม่ใช่การเข้ามาเพื่อช่วงชิงดินแดน จึงไม่ทำให้คนไทยรู้สึกหวั่นกลัวว่าคนมอญจะเข้ามายึดพื้นที่ทำมาหากินของตน ส่วนในเรื่องของสภาพแวดล้อมนั้น ประเทศไทยและพม่าก็ไม่ได้มีความแตกต่างกัน เนื่องจากทั้งสองประเทศอยู่ในโซนอากาศร้อนชื้น (Tropical weather) เหมือนกัน ทำให้คนมอญไม่ต้องมีการปรับตัวเมื่อเข้ามาอยู่ใหม่

จากอิทธิพลทั้ง 4 ประการที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น จะเห็นได้ว่าอิทธิพลทั้งหมดเป็นปัจจัยที่ทำให้การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมเกิดขึ้นและสามารถนำไปเป็นแนวทางในการปรับใช้ในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมในลักษณะที่แตกต่างออกไปได้

แนวคิดเรื่องการสื่อสารภายในวัฒนธรรม (Intracultural communication)

Folb (1988) กล่าวถึงการสื่อสารภายในวัฒนธรรม (Intracultural communication) ว่าเป็น การสื่อสารระหว่างบุคคลที่เกิดขึ้นระหว่างสมาชิกของคนในวัฒนธรรมเดียวกัน ที่อาศัยอยู่ใน ประเทศเดียวกัน ไม่ว่าจะเกิดขึ้นในวัฒนธรรมหลัก (majority culture) หรือ ภายในวัฒนธรรมรอง (minority culture) สิ่งเหล่านี้อาจจะดูเป็นเรื่องเล็กน้อย แต่ก็ยังมีความแตกต่างที่สำคัญในเรื่องของ การอยู่ร่วมกันของประชาชนในชาตินั้น เช่น ชาว Anglo-Australians ที่อยู่ร่วมกันในวัฒนธรรม พื้นฐานเดียวกัน แต่ชาว Anglo-Australians ก็ยังคงมีความแตกต่างกันทางด้านภูมิศาสตร์ และถิ่น กำเนิดของครอบครัว (การย้ายถิ่นฐาน)

ในปัจจุบันชาวไทย และชาวมอญที่อาศัยอยู่ที่ตำบลตลาดมีลักษณะการดำรงชีวิตในด้าน ต่างๆที่คล้ายคลึงกันไม่ว่าจะเป็นอาชีพ อาหาร ภาษา การศึกษา รูปแบบการรับข่าวสารต่างๆ หรือ การอยู่ภายใต้กฎหมายที่ใช้เป็นกฎเกณฑ์ของประเทศ สิ่งเหล่านี้ประกอบขึ้นเป็นวัฒนธรรมหลัก (majority culture) ของประเทศที่คนทุกคนที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยต้องให้การยอมรับ

แต่ถึงกระนั้นชาวมอญที่อาศัยอยู่ที่ตำบลตลาดก็ยังคงมีกิจกรรมทางศาสนา ประเพณี ความเชื่อเป็นของตนเอง เช่นการถือผี งานวันสงกรานต์ การละเล่นต่างๆในวันสงกรานต์ หรือ อาหารบางชนิด (กะละแม, ข้าวแช่ หรือขนมจีน) สิ่งเหล่านี้คือเครื่องเตือนใจให้จิตใต้สำนึกของชาว มอญยังคงคิดว่าตนเองเป็นคนมอญ มีเชื้อสาย มีบรรพบุรุษเป็นคนมอญมอญ (กมสร จันตาคำ : สัมภาษณ์ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2544) ดังนั้นรูปแบบการสื่อสารที่เกิดขึ้นในตำบลตลาดจึงมีบางส่วนที่ เกี่ยวข้องกับการสื่อสารภายในวัฒนธรรมของชาวมอญ หรือเรียกว่า วัฒนธรรมรอง (minority culture)

ถึงแม้ว่าชาวมอญที่อาศัยอยู่ที่ตำบลตลาดจะมีลักษณะภายนอก (รูปแบบการดำเนินชีวิต) ที่เหมือนกันกับชาวไทยในพื้นที่ แต่ในขณะที่เดียวกันยังคงมีความแตกต่างกันตรงความนึกคิด ความ ภูมิใจในตัวตนของตนเองที่ยังคิดว่าตนเองเป็นคนมอญอยู่ จึงทำให้การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน จะต้องมีความระวังในเรื่องของการลบหลู่ หรือการที่จะทำให้เกิดกระทบกระเทือนจิตใจของแต่ละ ฝ่ายเป็นอย่างมาก

สิ่งที่น่าสนใจในเรื่องการสื่อสารภายในวัฒนธรรม (Intracultural communication) ที่ เกิดขึ้นในตำบลตลาดคือ เมื่อถึงวันสงกรานต์ งานที่มีความโดดเด่นขึ้นมาก็คือ พิธีการ ขบวนแห่ การละเล่นต่างๆของคนมอญ ซึ่งเป็นงานของคนในวัฒนธรรมรอง (minority culture) แต่คนไทยทั้ง ในพื้นที่ และนอกพื้นที่ หรือเรียกว่าคนที่อยู่ในวัฒนธรรมหลัก (majority cultures) ต่างให้การ ยอมรับ จนในปัจจุบันงานประเพณีสงกรานต์กลายเป็นงานที่มีชื่อเสียงของอำเภอพระประแดง แสดงให้เห็นว่าการสื่อสารภายในวัฒนธรรม (Intracultural communication) ที่เกิดขึ้นในตำบลตลาด นั้นประสบความสำเร็จ จนชาวไทยและชาวมอญสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข

แนวคิดการผสมผสานกลมกลืนทางวัฒนธรรม (Assimilation and acculturation)

โรเบิร์ต อี พาร์ค (Robert E. Park) และ เออร์เนสต์ เบอร์กอสต์ (Ernest W. Burgess) (อ้างในสนธิ ตำนการ ,2538 : 23) นักสังคมวิทยาชาวอเมริกัน แห่งมหาวิทยาลัยชิคาโก ได้กล่าวว่า การผสมผสานทางวัฒนธรรม คือ กระบวนการสอดแทรกระหว่างกัน (interpenetration) และการเชื่อมตัวเข้าหากัน (fusion) ซึ่งทำให้บุคคลและกลุ่มชนได้มีการแสวงหาความทรงจำ (memories) ความร่ำใจ (sentiment) และทัศนคติของบุคคลและกลุ่มชนอื่นและด้วยการมีส่วนร่วมในประสบการณ์และประวัติศาสตร์อันเดียวกัน ได้นำบุคคลและกลุ่มชนเหล่านั้นไปสู่สภาพชีวิต วัฒนธรรมร่วมกัน

จอห์น คิวเบอร์ (John Cuper) กล่าวว่า การผสมผสานทางวัฒนธรรมคือ กระบวนการแบบค่อยเป็นค่อยไป (gradual process) ซึ่งมีผลทำให้ความแตกต่างและการแข่งขันระหว่างวัฒนธรรมที่มีความโน้มเอียงหายไป (อ้างในสนธิ ตำนการ, 2538 : 24)

ดังนั้น “การผสมผสานทางวัฒนธรรม” หมายความว่า เป็นการที่วัฒนธรรมสองวัฒนธรรมถูกคนจากสองวัฒนธรรมที่อาศัยอยู่ร่วมกันในเขตแดน นำมายึดถือร่วมกัน โดยอาจจะดึงบางส่วนเข้ามาประยุกต์ใช้ในวัฒนธรรมเดิม หรือสร้างรูปแบบใหม่ ๆ มาใช้แทนวัฒนธรรมเดิม

แนวคิดนี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับปรากฏการณ์ การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในลักษณะหนึ่งซึ่งมุ่งพิจารณาถึงการติดต่อกันโดยตรง และเป็นระยะเวลาอันพอสมควร ระหว่างสมาชิกของกลุ่มชนที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกัน การติดต่อโดยตรงทำนองนี้อาจเกิดจากการที่คนบางกลุ่มในวัฒนธรรมหนึ่ง อพยพเข้าไปอยู่ในสังคมอื่นที่มีวัฒนธรรมแตกต่างออกไป

ชาวไทยและชาวมอญที่พระประแดงนั้น อยู่อาศัยร่วมกันมานับแต่สมัยรัชกาลที่ 2 จนชาวมอญในปัจจุบันมีชีวิตความเป็นอยู่ ภาษาเหมือนคนไทยเกือบจะทุกประการ เนื่องจากชาวไทยและชาวมอญได้มีการผสมผสานทางวัฒนธรรมอย่างกลมกลืนยากที่จะแยกออกว่าสิ่งใดเป็นของไทย หรือมอญ โดยที่ชาวมอญได้เรียนรู้การใช้ชีวิตตามแบบคนไทยมาโดยตลอด และยอมรับความเป็นอยู่ในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการปกครอง อาชีพ ประเพณี หรือการใช้ชีวิตประจำวัน ตัวอย่างการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างชาวไทยและชาวมอญที่เห็นได้ชัดเจนคือ ประเพณีสงกรานต์ โดยในงานวันสงกรานต์พระประแดงนั้นจะมีรูปแบบของไทย และของมอญรวมอยู่ในงานเดียวกันคือ มีการทำบุญ การสงน้ำพระ และรดน้ำคำหัวผู้ใหญ่ การแห่หงส์ตะขาบและการเล่นสะบ้า เป็นต้น จะเห็นได้ว่าประเพณีบางอย่างยากที่จะบอกได้ชัดเจนว่าอันไหนเป็นของไทยหรือของมอญ

การอพยพโยกย้ายถิ่นของคนต่างวัฒนธรรมย่อมจะก่อให้เกิดมีการติดต่อกัน โดยตรงขึ้นได้ และหากอยู่ร่วมในสังคมเดียวกันนานเข้า ก็อาจจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในแบบแผนของวัฒนธรรมบางประการของแต่ละฝ่ายขึ้นได้เช่นกัน

มิลตัน เอ็ม กอร์ดอน (Milton M. Gordon) (อ้างในสนธิ สัมครการ , 2538 : 25) นักสังคมวิทยาชาวอเมริกัน ได้สร้างตัวแปรต่าง ๆ เกี่ยวกับกระบวนการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมขึ้น กระบวนการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมตามแนวคิดของกอร์ดอน ประกอบด้วยตัวแปร กระบวนการย่อย และขั้นตอนของการผสมผสานทางวัฒนธรรม รวมทั้งศัพท์เฉพาะของแต่ละขั้นตอน ดังมีรายละเอียดปรากฏอยู่ในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ตัวแปรของการผสมผสานทางวัฒนธรรม (The Assimilation Variables)

กระบวนการย่อย (Subprocesses)	แบบหรือขั้นตอนของการผสมผสาน (Type or Stage of Assimilation)	ศัพท์เฉพาะ (Special Term)
1. เปลี่ยนแบบแผนวัฒนธรรมไปสู่วัฒนธรรมของสังคมเจ้าถิ่น	การผสมผสานทางด้านพฤติกรรม หรือวัฒนธรรม	การกลืนกลายวัฒนธรรม
2. ได้รับการยอมรับให้เข้าเป็นการผสมผสานทางด้านโครงสร้างในสมาชิกในสังคม หรือสถาบันใน	(structural assimilation) ไม่มี	
3. มีการแต่งงานระหว่างกลุ่มอย่างแพร่หลาย	การผสมผสานทางการสมรส (marital assimilation)	การกลืนกลายทางด้านชีวภาพ (amalgamation)
4. การพัฒนาในด้านความรู้สึกในด้านการเป็นประชากรของสังคมเจ้าถิ่นอย่างเต็มที่	การผสมผสานในแง่เอกลักษณ์ (indentional assimilation)	ไม่มี
5. ปราศจากซึ่งความรู้สึกอคติ (absence of prejudice)	การผสมผสานในระดับทัศนคติ (attitude receptional assimilation) ไม่มี	
6. ปราศจากการถือเขาถือเรา (absence of discrimination) ทางพฤติกรรม (behavior)	การผสมผสานระดับการยอมรับ receptional assimilation	ไม่มี
7. ปราศจากความขัดแย้งในค่านิยมและอำนาจ (absence of value and power conflict)	การผสมผสานระดับพลเรือน (civic assimilation)	ไม่มี

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นระดับ หรือกระบวนการของการผสมผสานทางวัฒนธรรมของชาวไทยและชาวมอญในอำเภอพระประแดง คือ

ขั้นที่ 1 เริ่มต้นเมื่อชาวมอญอพยพเข้ามาอยู่ในอำเภอพระประแดง โดยอาศัยร่วมกับคนไทยในพื้นที่ ดังนั้นชาวมอญที่เข้ามาอยู่ใหม่จึงต้องมีการเปลี่ยนแปลง หรือปรับเปลี่ยนวิถีทางการดำเนินชีวิตที่เคยปฏิบัติกันมาไปบ้าง ก็เพื่อต้องให้คนไทยในพื้นที่ยอมรับ

ขั้นที่ 2 เมื่อคนไทยในพื้นที่เกิดการยอมรับชาวมอญที่เข้ามาอยู่ใหม่ว่าเป็นเสมือนพวกพ้องของตนแล้ว ก็เป็นการง่ายขึ้นที่ชาวมอญจะเข้าร่วมกิจกรรมภายในชุมชน เช่น การทำบุญ การละเล่นต่าง ๆ หรือแม้กระทั่งขนบธรรมเนียม ประเพณี

ขั้นที่ 3 การอยู่อาศัยร่วมกันเป็นเวลานานของชาวไทยและชาวมอญในอำเภอพระประแดงนั้น ย่อมเกิดความสนิทสนม ความผูกพันเกิดขึ้นระหว่างกัน อีกทั้งความคล้ายคลึงของทั้งสองชนชาติมีสูงพอสมควร การแต่งงานระหว่างชนชาติก็เกิดขึ้นได้ จนกลายเป็นความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นขึ้นอีกระดับหนึ่ง

ขั้นที่ 4 เมื่อประชาชนชาวพระประแดงต้องอาศัยร่วมกับชาวมอญเป็นเวลานาน ย่อมก่อให้เกิดความผูกพัน สนิทสนม กลมเกลียวกัน มีการยอมรับและให้เกียรติซึ่งกันและกัน คนไทยก็จะเกิดความรู้สึกว่าคนมอญเป็นเสมือนญาติสนิทมิตรสหายของคนได้ไม่ยาก

ขั้นที่ 5 เมื่อคนไทยยอมรับว่าคนมอญเป็นเสมือนเพื่อนบ้านที่ดีแล้ว ความสงสัย ความระแวงก็จะหมดไปและการปฏิบัติต่อกันก็จะเป็นเหมือนว่า ชาวมอญนั้นเป็นคนไทยเหมือนพวกตนในที่สุด

ขั้นที่ 6 ความรู้สึกที่ดีที่มีให้กันระหว่างชาวไทยและชาวมอญในอำเภอพระประแดงนั้น ทำให้เกิดความรู้สึกที่จะต้องให้เกียรติซึ่งกันและกัน จะมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันเมื่อใดก็ต้องนึกถึงฝ่ายตรงข้ามอยู่เสมอ

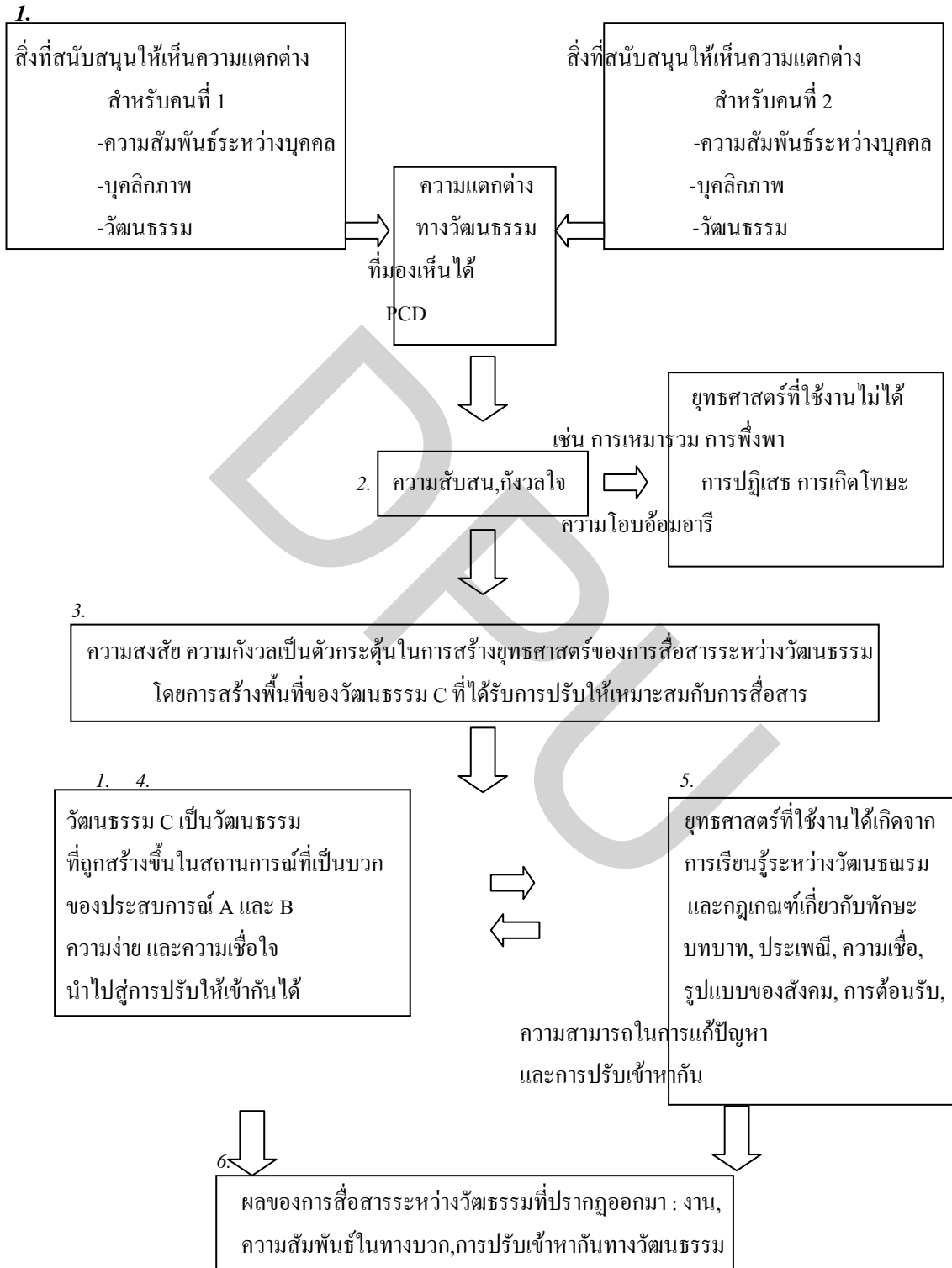
ขั้นที่ 7 เมื่อปัญหาในเรื่องของการอยู่ร่วมกันหมดไป เนื่องจากชาวไทยและชาวมอญต่างถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน ความรู้สึกในการเป็นตัวตนของชนแต่ละชาติก็น้อยลง จนไม่เป็นสาเหตุในการคิดแบ่งแยกดินแดน หรือตั้งตนเป็นอิสระแต่อย่างใด ซึ่งในปัจจุบันชาวไทยและมอญในอำเภอพระประแดงต่างอยู่อาศัยร่วมกันอย่างมีความสุข ปราศจากข้อพิพาทในชุมชนและมุ่งแต่จะสร้าง ความเจริญให้เกิดขึ้นในพื้นที่ที่พวกเขาอาศัยอยู่สืบไป (เขอาภา พิเรนทร : สัมภาษณ์ วันที่ 3 มิถุนายน พ.ศ. 2544)

Lowie, 1957 (อ้างในอมรา พงศาพิชญ์, 2543 : 19) กล่าวถึงความหมายของคำว่า “การสังสรรค์ทางวัฒนธรรม หรือการผสมผสานทางวัฒนธรรม” ใช้เมื่อมีการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม วัฒนธรรมระหว่าง 2 กลุ่มคนที่มีสังคมวัฒนธรรมต่างกันและมีการรับวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน แต่ในกรณีที่สังคมวัฒนธรรมที่มีปฏิสัมพันธ์กันมีพลังไม่เท่ากัน คนกลุ่มหนึ่งจะมีแนวโน้มที่จะยอมรับวัฒนธรรมของคนอีกกลุ่มหนึ่ง เราพบว่ากลุ่มวัฒนธรรมที่มีพลังน้อยจะถูกผสมผสานกลมกลืนเข้าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มวัฒนธรรมที่มีพลังมากกว่า ในขณะที่เดียวกันอาจมีการแลกเปลี่ยนกันได้ สุดท้ายถ้าวัฒนธรรม 2 ชุดถูกผสมรวมกันเป็นชุดเดียวกัน ไม่ว่าจะมีส่วนของชุดใดมากกว่ากัน ก็จะเป็นการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมที่เกิดการยอมรับ

DRPU

ภาพที่ 1

A Model of Intercultural Communication : PCD (perceived cultural difference)

ที่มา : Critical Communication, 2000

A Model of Intercultural Communication : PCD (perceived cultural difference) (ภาพ

ที่ 1) Glen Lewis and Christina Slade (2000) กล่าวว่า ในระยะเริ่มแรกของการสนทนากันระหว่าง

ชนสองวัฒนธรรมมักเป็นไปด้วยความล่าช้า เนื่องจากความแตกต่างกันได้สร้างความไม่แน่ใจและความกังวลขึ้นทั้ง 2 ฝ่าย โดยสิ่งนี้เราเรียกว่า “ความแตกต่างของวัฒนธรรมที่มองเห็นได้ (perceived cultural difference) PCD” รูปแบบของการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมที่จะนำเสนอนี้เป็นสิ่งที่จะช่วยขยายคำจำกัดความของ PCD ให้ชัดเจนขึ้น

1. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ทำให้ประชาชนรับรู้ถึงความแตกต่างกันได้ ดังเช่นชาวไทย

และชาวมอญที่ต้องเข้ามาอยู่ร่วมกันในระยะแรกๆ ซึ่งต่างฝ่ายต่างมองว่าวัฒนธรรมของตนเองไม่เหมือนกับฝั่งตรงข้าม

2. การเข้าใจในความแตกต่างของวัฒนธรรมที่มองเห็นได้ (PCD) สามารถทำให้เกิด

แรงจูงใจที่จะคลี่คลายข้อสงสัยและความกังวลที่อาจสืบเนื่องมาจากความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรม เช่นเมื่อชาวไทยและชาวมอญอยู่ร่วมในชุมชนเดียวกันนานเข้า ก็จะเริ่มเห็นความแตกต่างทางวัฒนธรรมของทั้งสองฝ่ายมากขึ้น ดังนั้นทั้งชาวไทย และชาวมอญจึงเกิดแรงจูงใจในการหาคำตอบว่าทำไมวัฒนธรรมของเขายังไม่เหมือนกับของเรา เพื่อกำจัดความสงสัย และความกังวลใจให้หมดไป

3. อธิบายว่าเราสามารถพัฒนาหน้าที่ และเข้าถึงการแก้ปัญหาของความแตกต่างได้อย่าง

ไร เช่นหลังจากการศึกษาและสังเกตในวัฒนธรรมของฝ่ายตรงข้ามจนทราบคำตอบว่า ทั้งชาวไทย และชาวมอญต่างนับถือศาสนาพุทธเหมือนกันแต่ต่างกันตรงที่วิถีปฏิบัติในพิธีกรรมต่างๆเท่านั้น ส่งผลให้ทั้งชาวไทย และชาวมอญต่างยอมรับและปรับตัวเข้าหากันได้ในที่สุด

4. แสดงให้เห็นถึงต้นกำเนิดของวัฒนธรรม C ซึ่งเป็นพื้นฐานเพื่อการพัฒนาพุทธศาสตร์ในการสร้างความสัมพันธ์ หลังจากที่ชาวไทย และชาวมอญเกิดการยอมรับและปรับตัวเข้าหากันได้ จนเป็นมิตรที่ดีต่อกัน การเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆจึงเกิดขึ้น รวมทั้งมีการชิมทราบบนวิถีปฏิบัติของกันและกันเกิดขึ้น โดยเฉพาะชาวมอญที่มีการนำวิถีปฏิบัติของคนไทยไปใช้หลายๆอย่าง เช่นรูปแบบการดำเนินชีวิต ภาษา การศึกษา หรืออาชีพ เป็นต้น จนทำให้ตำบลตลาดเกิดวัฒนธรรมใหม่ขึ้นมาโดยที่ชาวไทย และชาวมอญในชุมชนไม่รู้ตัว (วัฒนธรรม C หรือวัฒนธรรมแบบ “มอญๆไทยๆ”)

5. เราสามารถใช้ประโยชน์จากทักษะ และพลังของการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมใน

รูปแบบต่างๆได้อย่างไร เช่นวัฒนธรรม C หรือวัฒนธรรมแบบ “มอญๆไทยๆ” เกิดจากการใช้การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมให้เกิดประสิทธิภาพของชาวไทยและชาวมอญ เพื่อเรียนรู้ในเรื่องของ

วัฒนธรรม วิถีชีวิต ศาสนา หรือความเชื่อต่างๆที่ถูกมองว่ามีความแตกต่างกัน จนกระทั่งเกิดการผสมกลมกลืน หรือการเลียนแบบขึ้นในที่สุด

6. นำเสนอถึงแง่ดีที่พึงปรารถนาจากการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมที่จะปรากฏออกมา เช่นในปัจจุบันชาวไทย และชาวมอญต่างเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆอย่าง เช่นกิจกรรมทางศาสนา ประเพณีต่างๆ หรือทางการเมืองท้องถิ่น โดยไม่มีปัญหาใดๆ

สรุป แบบจำลองนี้คือ (ภาพที่ 1) รูปแบบที่ได้รับการปรับปรุงเพื่อใช้ในการเข้าอยู่ร่วมกัน โดยยับยั้งการพิพาทและความลำเอียงในขณะที่พวกเขาได้มีส่วนร่วมกันในวัฒนธรรมเดียวกัน หรือวัฒนธรรมแบบ “มอญๆไทยๆ” ที่ถูกสร้างสรรค์ โดยผู้ที่มีส่วนร่วมกันทางวัฒนธรรม เพื่อที่จะเสาะหาเป้าหมายร่วมกันและส่วนที่เกี่ยวข้องกัน กล่าวอีกนัยหนึ่ง นอกจากวัฒนธรรมที่มีส่วนที่ ไม่เหมือนกันแล้ว วัฒนธรรมไทย และวัฒนธรรมมอญ นั้นสามารถแยกออกมาเป็นวัฒนธรรมมอญๆไทยๆได้โดยใช้วัฒนธรรมส่วนที่มีความคล้ายคลึงกันของวัฒนธรรมไทยและมอญในการสร้าง วัฒนธรรมมอญๆไทยๆ

ในที่นี้วัฒนธรรม A คือวัฒนธรรมของชาวไทย วัฒนธรรม B คือ วัฒนธรรมของชาวมอญ ส่วนวัฒนธรรม C คือ วัฒนธรรมที่เกิดจากผลของการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในตำบลตลาด

แนวคิดเรื่องการสื่อสารในวัฒนธรรมเจ้าบ้าน และวัฒนธรรมรอง (Host and minority culture)

วัฒนธรรมเจ้าบ้าน (Host culture) คือกระแสหลักของวัฒนธรรมในแต่ละประเทศ ส่วนวัฒนธรรมรอง (minority culture) นั้นคือวัฒนธรรมที่มีขนาดเล็กกว่าที่มีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมเจ้าบ้าน เช่น ในเยอรมัน คนงานที่มาจากตุรกี และกรีซ จะถูกเรียกว่า “guest worker” และได้สร้างรูปแบบของวัฒนธรรมรอง (minority culture) ขึ้นที่นี้ ในขณะที่ประชาชนเยอรมัน, วัฒนธรรมเยอรมัน และภาษาเยอรมันเป็นพื้นฐานทางวัฒนธรรมเจ้าบ้าน (Host culture) (อ้างใน Critical communication, 2000 : 22)

ดังนั้นการสื่อสารในวัฒนธรรมเจ้าบ้าน (Host culture) คือแบบแผนทางวัฒนธรรม, ประเพณี, ภาษา, ดนตรี, นโยบายทางการเมือง ฯลฯ ที่ประชาชนที่เป็นเจ้าของประเทศให้การยอมรับ และได้ปฏิบัติสืบทอดกันมา ส่วนวัฒนธรรมรอง (minority culture) คือวัฒนธรรม, ประเพณี, ภาษา, ดนตรี ฯลฯ ที่ผู้อพยพ หรือบุคคลที่ย้ายเข้ามาอยู่ในประเทศใหม่นำเข้ามาปฏิบัติในวงแคบๆ ภายใต้กรอบวิถีปฏิบัติของประชาชนในประเทศนั้นๆ

ในสมัยเริ่มแรกที่ชาวมอญอพยพเข้ามาอาศัยอยู่ที่อำเภอพระประแดงนั้นมีฐานะเป็นบุคคลในวัฒนธรรมรอง (minority culture) เนื่องจากความต่างกันทางด้านภาษา วิถีชีวิตหรือเครื่องแต่งกายไปจากคนไทย ส่วนวัฒนธรรมเจ้าบ้าน (Host culture) ก็คือคนไทยในพื้นที่นั่นเอง ดังนั้นคนมอญจึงต้องปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาลไทย คือเข้ามาเป็นทหารรักษาป่าอมปการ จะต้องมีการเกณฑ์ทหาร นั่นเอง ในขณะที่เดียวกันชาวมอญก็มีวัฒนธรรมในหมู่ของตนเอง เช่น กิจกรรมทางศาสนา ประเพณีต่างๆ ภาษา อาหาร หรือดนตรี เป็นต้น

แต่ในปัจจุบันรูปแบบของวัฒนธรรมเจ้าบ้าน และวัฒนธรรมรอง (Host and minority culture) นั้นเกือบจะไม่มีให้เห็นแล้ว เนื่องจากการผสมกลมกลืนที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการใช้ภาษาไทย รูปแบบการดำรงชีวิตแบบไทย เป็นสิ่งที่ทำให้การสื่อสารระหว่างคนในวัฒนธรรมเจ้าบ้าน และคนในวัฒนธรรมรองไม่ชัดเจน จะมีก็เพียงกิจกรรมทางความเชื่อ ประเพณี อาหาร ภาษา (ที่ใช้ในบางคน) และการละเล่นบางอย่างที่ชาวมอญยังคงปฏิบัติสืบทอดกันมาเท่านั้นที่เป็นสิ่งที่ทำให้ชาวมอญต่างจากชาวไทย

สัญญวิทยา (Semi logy)

สัญญ (sign) หมายถึง สิ่งที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อให้ความหมาย (meaning) แทนของจริง หรือตัวจริง (object) ในตัวบท (text) และในบริบท (context) หนึ่ง ๆ สิ่งที่น่ามาใช้เป็นสัญญะนั้น อาจจะ เป็นวัตถุ สิ่งของ สัญญที่เรารู้จักดีที่สุดคือ ภาษา (กาญจนา แก้วเทพ, 2542 : 97-98)

สัญญเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบ 3 ส่วน คือ

1. ของจริง เรียกว่า Reference คือ ของจริงทั้งหลายที่รับรู้ (ได้โดยประสาทสัมผัส)
2. ตัวหมาย เรียกว่า Signifier คือ สัญญที่แต่ละวัฒนธรรมสร้างขึ้นเพื่อใช้แทนของจริง ซึ่งสัญญในแต่ละวัฒนธรรมนั้นสามารถแตกต่างกันไป
3. ตัวหมายถึง เรียกว่า Signified คือ ภาพที่เกิดขึ้นในความคิด (concept) เป็นสิ่งที่เข้าใจได้เมื่อได้เห็นสัญญ

ในวัฒนธรรมของมอญนั้น เด็กมอญตั้งแต่เกิดจนถึง 7 ขวบ ไว้ผมอันเป็นเอกลักษณ์อยู่ 2 แบบ คือ เด็กผู้หญิงไว้จุก และมัดจุกไว้ตรงกลางกระหม่อม ส่วนบริเวณอื่นโกนทิ้ง ส่วนเด็กชายไว้จุกเฉพาะตรงขวัญ

ดังนั้นความหมายของสัญญ ในการไว้จุกของเด็กมอญคือ แสดงให้คนภายนอกทราบว่าเด็กคนนั้นยังมีอายุต่ำกว่า 7 ขวบ ส่วนนี้เรียกว่า ตัวหมายถึง (Signified) ส่วนการผมที่ทำให้เป็นจุก เรียกว่า ของจริง (Reference) และคำที่เรียกว่า “จุก” ก็คือตัวหมาย (Signifier) ซึ่งเด็กไทยก็มีการไว้จุกที่เป็นสัญญเช่นเดียวกับเด็กมอญ

ถึงแม้ว่าชาวไทย และชาวมอญจะมีของจริง (Reference) และตัวหมาย (Signifier) ที่ต่างกัน แต่ในหลายๆอย่างทั้งสองชนชาติก็มี ตัวหมายถึง (Signified) ที่เหมือนกัน เช่นการทำ บังสุกุลเป็นของชาวไทย กับการค้ำตันโพธิ์ของชาวมอญนั้น เป็นการกระทำเพื่อสะเดาะเคราะห์ ต่อชะตาของผู้ปฏิบัติ โดยที่มีวิธีการปฏิบัติที่ไม่เหมือนกันเท่านั้นเอง หรือการทำนายฝันชาวไทยและชาวมอญก็มีตำราที่เป็นของตนเอง ถึงแม้ว่าความหมายอาจจะไม่เหมือนกันบ้าง แต่สิ่งที่ต้องการจะสื่อ ก็คือความเชื่อในเรื่องของลางบอกเหตุนั่นเอง

บริบทที่เป็นบริบททางสังคม วัฒนธรรม (Socio-Cultural Context) มีความสำคัญในการกำหนดความหมาย (U. Eco, 1976) ในแต่ละสังคมจะมีการให้ความหมายของแต่ละสัญลักษณ์ที่แตกต่างกันไป (อ้างใน อมรา พงศาพิชญ์, 2543: 18)

การกระทำในลักษณะเดียวกันไม่ได้หมายความว่ากระทำนั้นๆจะมีความหมายเหมือนกันเมื่อปรากฏขึ้นในสังคม 2 สังคม

คู่สามี ภรรยาที่เป็นชาวมอญ จะมีการนับถือผีบรรพบุรุษที่เป็นผีของฝ่ายชาย แสดงให้เห็นว่าสังคมชาวมอญให้ความสำคัญกับเพศชายเป็นใหญ่

ในการทำบุญของชาวมอญนั้น นิยมจะบริจาคเงินให้แก่วัด ด้วยเชื่อมั่นว่าการทำบุญอุทิศเพื่อศาสนานั้นจะเป็นผลานิสงส์ส่งให้วิญญาณไปสู่สวรรค์

วัตถุเองจะยังไม่มีความหมายอะไรในตัว จนกว่าจะมาอยู่ในบริบททางวัฒนธรรมหนึ่ง ๆ ที่มีรหัสกำหนดความหมายเอาไว้ (J. Culler, 1976 อ้างใน อมรา พงศาพิชญ์, 2543: 22)

ผ้าหะเทีรมโตะ คือผ้าขาวม้าเหมือนที่ผู้ชายไทยใช้ทั่วไป แต่เมื่อผู้ชายชาวมอญไว้พาดไหล่ข้างใดข้างหนึ่ง หรือพาดไหล่ทั้งสองข้าง โดยปล่อยให้ชายผ้าทั้งสองข้างทิ้งไปด้านหนึ่ง ซึ่งมักใช้กันเมื่อเข้าวัด ในที่นี้หมายถึงการแสดงความสุขภาพและเคารพต่อพระภิกษุ ทั้งยังใช้ผ้าปูรองกราบอีกด้วย

กาญจนา แก้วเทพ (2524) กล่าวว่า กิจกรรมเกือบทุกอย่างในชีวิตประจำวันของเราล้วนถูกรอบคลุมด้วยรหัส ดังนั้นจึงมีรหัสอยู่มากมายเช่น

Product codes เป็นรหัสที่เกี่ยวกับวัตถุ สิ่งของเครื่องใช้ ที่บ่งบอกความหมายที่แตกต่างกันเช่น ถ้าเห็นกระทงทำด้วยกาบกล้วยรูปสี่เหลี่ยม ก้นกระทงปูด้วยใบไม้ เอาแป้งมาปั้นเป็นรูปต่าง ๆ และขนมใส่ในกระทงตั้งอยู่นอกบ้านของชาวมอญ แสดงให้เห็นว่าบ้านนั้น ๆ มีผู้หญิงกำลังตั้งครรภ์อยู่ในบ้าน

Cultural codes เป็นรหัสที่เกี่ยวกับประเพณีต่าง ๆ การนับถือผีของชาวมอญนั้น จะนับถือผีได้แก่ ผีบรรพบุรุษ หรือผีเรือน ชาวมอญโดยทั่วไปมีผีประจำตระกูลที่ปรากฏอยู่ในรูปสัญลักษณ์เป็นพืช สัตว์ หรือสิ่งของ เป็นต้นว่า ผีมะพร้าว ผีกระบอกไม้ไผ่ ผิงู ผีเต่าและผีฟ้า สัญลักษณ์ของผีแต่ละอย่างจะเป็นตัวบ่งบอกได้ว่า มอญแต่ละกลุ่มนั้นอพยพมาจากที่ใด

Blumer กล่าวว่า (อ้างใน วรพล พรหมกบุตร, 2534 : 10) การใช้ประโยชน์จากสัญลักษณ์ที่มีรูปแบบต่าง ๆ ได้สอดคล้องกันกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในสังคมนั้น บุคคลต่าง ๆ จำเป็นต้องอาศัยกระบวนการทางจิตวิทยาสังคมที่สำคัญ 2 ส่วนประกอบกัน

1. กระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) ในการใช้ประโยชน์จากสัญลักษณ์ต่าง ๆ มีประสิทธิภาพได้นั้น บุคคลจะต้องเรียนรู้รูปแบบ, ลักษณะรายละเอียด, ความหมายเฉพาะตัว รวมทั้งการใช้ประโยชน์จากสัญลักษณ์เหล่านั้นได้อย่างสอดคล้องกับสถานการณ์ใช้งานที่ดำเนินอยู่ กระบวนการเรียนรู้สัญลักษณ์เป็นกระบวนการซึ่งเกิดขึ้นในระหว่างการดำเนินชีวิตทางสังคมแต่ละบุคคล

2. กระบวนการตีความหมาย (Interpretive Process) ซึ่งเป็นทักษะความสามารถเชิงจิตวิทยาของบุคคลแต่ละราย ที่มีประสบการณ์ทางสังคมร่วมกับผู้อื่น ภายในระยะเวลาและสถานการณ์ต่าง ๆ กัน กระบวนการดังกล่าวมีลักษณะคล้ายการสนทนากับตัวเอง หรือการปฏิสังสรรค์ภายในตนเอง ด้วยจุดมุ่งหมายในการบ่งชี้ความหมายที่เฉพาะเจาะจงของสิ่งต่าง ๆ ที่บุคคลนั้นกำลังเผชิญในชีวิตทางสังคมของตน การบ่งความหมายที่เฉพาะเจาะจงดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยพื้นฐานจากระบวนการเรียนรู้ที่ได้สะสมมาในประสบการณ์ทางสังคมของผู้ตีความหมาย

สิ่งสำคัญที่ช่วยให้ชาวไทยและชาวมอญสามารถอาศัยอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุขคือ การจัดการความไม่เข้าใจระหว่างกันให้หมดสิ้นไป โดยเฉพาะการจัดการความไม่เข้าใจในเรื่องของความแตกต่างทางด้านภาษา วัฒนธรรม ประเพณีต่างๆ เช่น การแห่นก แห่ปลา การจุดลูกหนู มอญร้องไห้ เป็นต้น

ความเข้าใจในวิถีปฏิบัติของทั้งชาวไทยและชาวมอญจะเกิดขึ้นได้นั้น Bulmer ได้อธิบายไว้ว่า

1. ชาวไทย และชาวมอญจะต้องเกิดกระบวนการเรียนรู้ซึ่งกันและกันในเรื่องต่างๆที่มีความแตกต่างกัน หรือในสัญลักษณ์ต่างๆที่แสดงออก เช่นการที่ชาวมอญนำเอาไม้สามง่ามไปค้ำคันทันโพธิ์ตามวัดมอญ, การรำผี, การแห่หงส์ ชงตะขาบ หรือข้างเข้ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ชาวไทยจะต้องเรียนรู้เพื่อก่อให้เกิดกระบวนการตีความในสัญลักษณ์เหล่านี้ต่อไป

2. สัญลักษณ์ต่างๆของชาวมอญที่ชาวไทยได้ทำการเรียนรู้ไปแล้ว จะถูกนำมาตีความหมาย เพื่อสร้างความเข้าใจในการกระทำให้เกิดขึ้น เช่น การที่ชาวมอญนำเอาไม้สามง่ามไปค้ำคันทันโพธิ์ในวัดมอญนั้นหมายถึง การสะเดาะเคราะห์ ต่อดวงชะตาของชาวมอญ, การรำผี การนับถือผีเป็นการแสดงออกถึงการแสดงความเคารพ การแสดงความกตัญญูและขอให้ผีดีช่วยคุ้มครองตนเองและครอบครัว ส่วนคนไทยนั้นมีการทำบุญสะเดาะเคราะห์ ทำบังสุกุล สัจฆทาน เพื่อเป็นการต่อชีวิตและแสดงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ เป็นต้น

สัญลักษณ์ หรือพิธีกรรมเหล่านี้เป็นสิ่งที่ชาวไทย และชาวมอญได้เรียนรู้และตีความจนเกิดความเข้าใจในการกระทำของแต่ละฝ่าย จนกลายเป็นการผสมกลมกลืนกันอย่างที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน

ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ (Structural – Functionalism)

แรดคริฟฟ์ – บราวน์ (A.R.Radcliffe-Brown, 1940 อ้างในสุรินทร์ ทับรอด, 2541: 6) ได้อธิบายไว้ว่า ระบบสังคมต่าง ๆ ประกอบด้วยโครงสร้างและกิจกรรมต่าง ๆ โครงสร้างทางสังคมคือแบบแผนที่อยู่ได้นาน โดยประชากรมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันและสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม โครงสร้างทางสังคมได้มาจากการกระทำระหว่างกันทางสังคม จากบรรทัดฐานและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของพฤติกรรม หน้าที่สำคัญของโครงสร้างทางสังคมอย่างหนึ่งคือ มีส่วนช่วยให้เกิดความเป็นปึกแผ่นทางสังคม และการดำรงอยู่ของระบบสังคม ซึ่งแรดคริฟฟ์ – บราวน์ ได้อธิบายว่า พิธีกรรมความเชื่อ เทพนิยาย (Myth) ต่าง ๆ ของชาวอินเดียนเป็นส่วนหนึ่งของระบบศาสนา ซึ่งมีหน้าที่เสริมสร้างความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนในสังคม พิธีกรรมช่วยเสริมสร้างอารมณ์ (Collective emotions) และช่วยควบคุมความประพฤติของสมาชิกให้อยู่ในกรอบของจารีตประเพณี กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ พิธีกรรมมีหน้าที่หลักในการช่วยบำรุงรักษาความสามัคคี กลมเกลียวระหว่างสมาชิกสังคม ส่วนการตอบสนองทางด้านจิตใจนั้นเป็นหน้าที่รองลงมาของพิธีกรรม โดยที่แรดคริฟฟ์ – บราวน์ ได้เน้นตรงการคงอยู่ หรือเสถียรภาพของระบบสังคม และมีความคิดว่าบรรทัดฐานต่าง ๆ รวมทั้งค่านิยม ความรู้สึก พิธีกรรมต่าง ๆ มีอำนาจเหนือปัจเจกบุคคลและช่วยยึดเหนี่ยวสังคมเข้าไว้ด้วยกัน

ลักษณะโครงสร้างทางสังคมของชาวมอญพระประแดงตั้งแต่ในยุคแรก (สมัย ร.2) จนถึงปัจจุบันแยกเป็นประเด็นดังต่อไปนี้

1. ศาสนาและความเชื่อ ชาวมอญมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์อยู่ 2 ลักษณะ คือ การเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนาและความเชื่อถือผี โดยเฉพาะผีบรรพบุรุษ ความเชื่อเหล่านี้ เห็นได้จากระเบียบข้อห้าม ประเพณี และพิธีกรรมต่าง ๆ ในวิถีชีวิตของชาวมอญ
2. ประเพณี และพิธีกรรม ประเพณีของชาวมอญแบ่งออกเป็นเป็นสองกลุ่มใหญ่ ๆ คือ ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต เช่น ประเพณีโกนผมไฟ ประเพณีบวช เป็นต้นและประเพณีเกี่ยวกับชุมชน เช่น ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีแห่หางหงส์ ชงตะขาบ เป็นต้น
3. อาชีพ และความเป็นอยู่ ในสมัยรัชกาลที่ 2 ชาวมอญในพระประแดงรับราชการทหาร มีหน้าที่รักษาป้อมปราการ แต่ในปัจจุบันชาวมอญทั้งหลายในอำเภอพระประแดงได้ประกอบอาชีพที่หลากหลาย เหมือนคนไทยในพื้นที่
4. การรักษาโรค ในอดีตชาวมอญมีการดูแลรักษาสุขภาพและโรคภัยไข้เจ็บแบบพื้นบ้าน คือ มีหมอพื้นบ้านประเภทต่าง ๆ เช่น หมอสมุนไพร หมอเป่า หมอน้ำมันดี หมอทรงและหมอพระ แต่ในปัจจุบันชาวมอญส่วนใหญ่นิยมใช้วิธีการรักษาโรคด้วยแพทย์แผนปัจจุบัน

5. อาหารการกิน ชาวไทยกับชาวมอญมีความสัมพันธ์กันมาช้านาน ทำให้ลักษณะของอาหารมีความใกล้เคียงกัน อาหารมอญที่เป็นอาหารประจำสำหรับ เช่น แกงปลาลูกโยน แกงบอน ขนมันจิ้นน้ำยา กาละแม น้ำพริกกะปิ น้ำพริกแดง น้ำพริกปลาอย่าง เป็นต้น

6. การละเล่น และการแสดง ที่ยังมีการสืบทอดมาถึงปัจจุบันคือ ทะแยมอญ เป็น การละเล่นที่ขึ้นชื่อของชาวมอญ มีลักษณะเป็นเพลงปฏิพากย์ ปี่พาทย์มอญ รำมอญ มอญร้องไห้ การเล่นสะบ้า การจูดลูกหนู

กฎเกณฑ์และหน้าที่ที่ชาวมอญได้รับเมื่อเข้ามาอยู่ในเมืองพระประแดง ตั้งแต่สมัย รัชกาลที่ 2 คือ การรับราชการเป็นทหารเพื่อรักษาป้อมปราการและเป็นหน้าที่ที่ชาวมอญกระทำโดย ไม่ขาดตกบกพร่อง เนื่องจากมอญมีความกตัญญู ฐานะสูงและทำให้ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่าง คนไทย และมอญในสมัยนั้นเป็น ไปด้วยดี อีกทั้งชาวไทยและมอญต่างนับถือศาสนาพุทธเป็นเครื่อง ยึดเหนี่ยวจิตใจเหมือนกัน ยิ่งทำให้ทั้งสองชนชาติเกิดความสามัคคีขึ้นได้โดยง่าย

การศึกษาเรื่องชาติพันธุ์ (ethnicity) เป็นการศึกษาถึงปรากฏการณ์ปกติของสังคม หากพิจารณาตามชื่อ (ชาติพันธุ์) นี้แล้วดูเหมือนว่าจะเป็นการศึกษาเฉพาะกลุ่ม แต่ที่จริงแล้วไม่ว่า ชาติพันธุ์ใดก็ยังเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทยอยู่ กล่าวคือ การมีระบบสังคมที่ต้องอยู่ร่วมกับกลุ่ม ชาติพันธุ์อื่น ก็ต้องมีการกระทำระหว่างกัน (Social Interaction) กับสมาชิกในกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ที่ อยู่ในระบบสังคมเดียวกัน ดังที่ Abner Cohen กล่าวไว้ (อ้างโดยจวีรธรรม ประจวบเหมาะ ,2525 :16)

ดังนั้นเมื่อชนสองกลุ่มซึ่งมีภูมิหลังทางวัฒนธรรมและความเคยชินต่างจำเป็นต้องมาอยู่ ร่วมกันในสังคมเดียวกัน ก็จะต้องมีความสัมพันธ์ต่อกัน สมาชิกของกลุ่มชาติพันธุ์จะต้องเป็น สมาชิกของสังคมสองสังคมในขณะเดียวกันคือ สังคมของกลุ่มชาติพันธุ์ตนเองและสังคมใหญ่คือ ประเทศที่กลุ่มชาติพันธุ์ของตนเป็นส่วนหนึ่ง เช่น เมื่อคนมอญเข้ามาอยู่ที่พระประแดง พวกเขา จะต้องเป็นสมาชิกสองสังคม คือ สมาชิกในกลุ่มชาติพันธุ์มอญ และสมาชิกในกลุ่มชาติพันธุ์ไทย ดังนั้นชาวมอญก็ต้องประพฤติ ปฏิบัติตนออกเป็น 2 แนวทางคือ ปฏิบัติตามแบบคนไทยเพื่อให้ คนไทยยอมรับและปฏิบัติตามแบบคนมอญเพื่อรักษาเอกลักษณ์ของตนไว้

การปฏิบัติตนของชาวมอญเช่นนี้ทำให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรม ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม ประเพณีต่าง ๆ ซึ่งก็สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการให้ เกิดการผสมกลมกลืนระหว่างชนกลุ่มใหญ่และชนกลุ่มน้อยให้มากที่สุด

“การประกาศใช้พระราชบัญญัติสัญชาติในปี พ.ศ.2546 รัฐบาลไทยใช้พระราชบัญญัติฉบับแรก มีสาระสำคัญกำหนดให้ผู้ที่เกิดในพระราชอาณาจักรไทย เป็นคนไทยไม่ว่าจะมีบิดามารดาเป็นสัญชาติใด” (จศักดิ์ นุรุษพัฒน์, 2515 อ้างใน โฉน สนสกุล, 2535 : 4) จะเห็นได้ว่าการที่รัฐบาลไทยได้กำหนดเช่นนี้ น่าจะเป็นเพราะว่ารัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญของสัญชาติว่าเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความผูกพันทางการเมือง จิตใจ ระหว่างชนกลุ่มน้อยและชาวไทย

Richard M. Burkey (1978) (อ้างใน โฉน สนสกุล, 2535 : 16) กล่าวว่า การผสมกลมกลืนจะต้องเกิดจากสองฝ่ายคือ เกิดจากชนกลุ่มน้อยและชนกลุ่มใหญ่ เพราะเมื่อชนกลุ่มน้อยต้องอาศัยอยู่อย่างถาวรในประเทศนั้น ๆ ก็จำเป็นต้องประพฤติปฏิบัติตามค่านิยม บรรทัดฐาน กฎ ระเบียบต่าง ๆ ที่สังคมใหญ่บัญญัติขึ้น ชนกลุ่มใหญ่ซึ่งเป็นเจ้าของประเทศก็ต้องสร้างกฎเกณฑ์ขึ้น เพื่อสร้างจิตสำนึก และความรู้สึกของชนกลุ่มน้อยให้เกิดความรู้สึกว่าเป็นพวกเดียวกัน กระบวนการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการสร้างความผสมกลมกลืนจะต้องมีความสอดคล้องกันทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้าน วัฒนธรรม สังคม ประชากร เอกลัทธิ ฯลฯ เพราะแต่ละส่วนมีความเกี่ยวเนื่องกันคือเมื่อวัฒนธรรมเปลี่ยนไป เนื่องจากการยอมรับวัฒนธรรมของสังคมใหญ่มาประพฤติปฏิบัติ โครงสร้างทางสังคมก็ต้องเปลี่ยนไปเพื่อรองรับวัฒนธรรมใหม่ เอกลัทธิ ก็จำเป็นต้องเปลี่ยนให้ผสมกลมกลืนด้วย

ชาวมอญที่เข้ามาอยู่ในพระประเทศนั้นจะต้องประพฤติปฏิบัติตามกฎระเบียบของทางราชการไทยทุกประการ เช่น การเข้ารับราชการเกณฑ์ทหาร การไปเลือกตั้ง เป็นต้น ส่วนในด้านขนบธรรมเนียม ประเพณีนั้น มีบางส่วนที่คล้ายคลึงกับขนบธรรมเนียม ประเพณีของไทย ดังนั้นจึงได้มีการนำเอาแบบอย่างของทั้งสองเชื้อชาติเข้ามาปฏิบัติร่วมกัน จึงเป็นเหตุให้เกิดความปรองดองขึ้นในชุมชนพระประเทศได้

แต่ในขณะที่เดียวกันชนชาติมอญในอำเภอพระประเทศ ก็ยังคงเอกลักษณ์ของตนเองได้เป็นอย่างดีและยังมีความสามัคคีภายในชาติพันธุ์มอญอีกด้วย Charles F. Keyes (1982) (อ้างใน โฉน สนสกุล, 2535 :22) กล่าวว่าชาติพันธุ์เหมือนกับเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม (Ethnicity as Cultural Identity) หมายถึง การที่บุคคลมีความรู้สึกที่จะรักษาสิ่งที่บรรพบุรุษของพวกเขาได้สืบทอดต่อกันมา ซึ่งก็คือวัฒนธรรม การสืบทอดวัฒนธรรมของบรรพบุรุษ นอกจากเป็นการรักษามรดกทางวัฒนธรรมให้คงอยู่แล้ว ยังเป็นการสร้างความเป็นปึกแผ่น ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชาติพันธุ์นั้น ๆ ด้วย นอกจากนี้ คายส์ (Keyes) ยังกล่าวอีกว่า การที่เรามีการนับถือเครือญาติหรือบรรพบุรุษร่วมกัน ยังเป็นการสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในหมู่พวกพ้องแสดงออกถึงความ เป็นพวกเดียวกันหรือเป็นส่วนหนึ่งของตระกูล เป็นการสร้างความรู้สึกร่วมกันว่า บุคคลนั้นมีญาติพี่น้อง ทำให้เกิดพลังในการประพฤติตนในแบบอย่างที่บุคคลในสังคมของตนปฏิบัติและการปฏิบัติ หรือการแสดงออกที่เป็นมรดกของบรรพบุรุษได้แก่ ภาษา ศาสนา และนิทานปรัมปรา ซึ่งกล่าวถึง

ความเป็นมาของบรรพบุรุษในการสร้างกลุ่ม และถิ่นที่อยู่ สร้างความภูมิใจในบรรพบุรุษ ก่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในกลุ่มของตนและต้องการธำรงชาติพันธุ์ของกลุ่มตนไว้ต่อไป

อัตลักษณ์ (Identity) หมายถึง การบ่งบอกว่าตัวตนคุณ หรือบุคคลอื่น ๆ เป็นอย่างไร เป็นอะไร เป็นคนเชื้อชาติใด ซึ่งสามารถแสดงให้ทราบได้เมื่อมีปฏิสัมพันธ์เกิดขึ้น

อัตลักษณ์ (Identity) เป็นการแสดงออกที่มากกว่าการมองเห็น ซึ่งเป็นความหมายของความพอใจ ผู้ทำการถอดรหัสตีความอัตลักษณ์ได้จาก น้ำเสียง อวัจนภาษา สถานการณ์และการเลือกใช้ภาษา

ชาวมอญในตำบลตลาด อำเภอพระประแดง ยังคงมีความเป็นตัวตน (อัตลักษณ์) ให้เห็นอยู่บ้าง เช่น การแต่งตัวของผู้เฒ่าผู้แก่ การละเล่นในงานประเพณี เช่น การเล่นสะบ้า หรืออาหารการกิน เช่น ขนมจีน กาละแม เป็นต้น ตลอดจนรูปแบบของบ้านเรือนตามแบบชาวมอญที่ยังคงมีให้เห็นอยู่

สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ทำให้ชาวไทยเห็นแล้วสามารถทราบได้ทันทีว่า สัญลักษณ์ที่เห็นอยู่นี้คือ สิ่งที่บ่งบอกถึงความเป็นมอญ

ถึงแม้ชาวมอญพระประแดงจะได้รับอิทธิพลในด้านต่าง ๆ ตามแบบของคนไทย แต่ชาวมอญเองก็มีได้ละทิ้งขนบธรรมเนียม ประเพณีที่จะสืบสานให้แก่คนรุ่นหลังได้รับรู้ ได้ปฏิบัติตามบรรพบุรุษ ชาวมอญยังคงมีการละเล่นงานบุญ หรือมีการนับถือผีให้เห็นอยู่มากพอสมควร จึงทำให้ชาติพันธุ์มอญยังคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของตนไว้จนถึงปัจจุบันและยังมีการรวมตัวกันเพื่อร่วมกิจกรรมกันอยู่กันเป็นเนื่อง ๆ

สุภรณ์ โอเจริญ (2519) ได้พบว่า ปัจจัยที่ทำให้ชาวมอญเกิดการปรับตัวเข้ากับสังคมไทยคือ ความคล้ายคลึงกันในด้านต่าง ๆ ได้แก่ รูปร่างหน้าตา อาชีพ ตลอดจนสังคม และวัฒนธรรม การนับถือศาสนาพุทธเหมือนกัน การคบค้าสมาคมกับสังคมภายนอก การแต่งงานกับคนไทย นโยบายของรัฐ และการรับวิทยาการความเจริญภายนอก ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และสภาพแวดล้อมให้ทันสมัยขึ้น

ชาวไทย และชาวมอญในอำเภอพระประแดงนั้นมีลักษณะทางกายภาพที่คล้ายคลึงกัน มีการใช้ชีวิตประจำวันที่ไม่แตกต่างกัน อีกทั้งชาวมอญที่พระประแดงก็เป็นชาวพุทธเช่นเดียวกับคนไทย ดังนั้นจึงจะเห็นได้จากวัดมอญที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ และชาวมอญก็เป็นผู้ที่เคร่งครัดในศาสนามาก จึงทำให้ชาวมอญมีโอกาสที่จะเกิดการปฏิสัมพันธ์กับคนไทยได้ในหลาย ๆ โอกาส จากเหตุนี้เองน่าจะเป็นสิ่งที่จะทำให้ชาวมอญสามารถอยู่ร่วมกับคนไทยที่พระประแดงได้อย่างสงบสุข

สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ (อ้างใน โฉน สนสฤต, 2535 : 9) ได้บันทึกเกี่ยวกับ มอญที่เข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารของพระมหากษัตริย์ไทย ท่านกล่าวไว้ว่า “มอญกับพม่าแม้มี ภูมิฐานบ้านเมืองอยู่ติดกันก็จริง แต่เชื้อชาติ ภาษา ตลอดจนความนิยมแตกต่างกันมาแต่โบราณ ด้วย พวกมอญนั้น ว่าโดยเชื้อสายเป็นเชื้อสายของชาติตะวันออกคือ ขอมและไทยได้แผ่อาณาจักร ออกไปแต่ก่อน ฝ่ายข้างพม่าเป็นชนชาติซึ่งอพยพลงมาจากประเทศทิเบต มาตั้งถิ่นฐานอยู่ใน ดินแดนภาคเหนือของมอญมีกำลังขึ้นจึงได้เมืองมอญ และไทยใหญ่ที่อยู่ใกล้ชิด ด้วยการต่อสู้ ด้านทานกำลังพม่าไม่ได้ ทั้งมอญและไทยจึงอยู่ในอำนาจพม่า แต่ด้วยความกลัวมอญและไทยใหญ่ ก็กลับตั้งตนเป็นอิสระ พม่ากลับมามีกำลังเมื่อใด ก็ต้องปราบปรามกันอีก ถ้ามอญมีกำลังต่อสู้พม่า ได้ มอญก็ตั้งอยู่เป็นอิสระ ถ้าด้านทานกำลังพม่าไม่ได้หรือเป็นเวลาของไทยมีอำนาจมากมอญก็หันมา พึ่งไทย”

การที่ไทยและมอญมีความใกล้เคียงกัน ในด้านของชาติพันธุ์ น่าจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ การสื่อสารระหว่างชาวไทยและชาวมอญเป็นไปได้ด้วยดีและสาเหตุอีกประการที่ชาวมอญเป็นมิตร กับไทยก็เนื่องจากการที่ชาวมอญในอดีตได้เข้ามาพึ่งพาอาศัยประเทศไทยเราอยู่เป็นเนื่อง ๆ ในยาม ที่ชาวมอญต้องประสบกับภัยสงครามนั่นเอง

แนวคิดเรื่องการสื่อสารกับการพัฒนา

ประมะ สตะเวทิน (2526) กล่าวถึงความหมายของพัฒนาว่า การพัฒนาสังคมหมายถึง การเปลี่ยนแปลงสังคม (social change) ซึ่งเป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อ โครงสร้าง (structure) และหน้าที่ (function) ในสังคม การเปลี่ยนแปลงในสังคมเกิดขึ้นได้ในสอง ระดับ

ระดับที่ 1 คือ การเปลี่ยนแปลงในระดับบุคคล (individual social change) เรียกว่า *ความทันสมัย* (modernization) ซึ่งเป็นกระบวนการที่บุคคล (individuals) ที่เป็นสมาชิกของสังคม เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตแบบเก่า (traditional way of life) มาเป็นแบบใหม่ที่มีความสลับซับซ้อนมากขึ้น (more complex) ,มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมากขึ้น (technologically advanced) และมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

ในระยะ 30 ปีที่ผ่านมาประชาชนทั้งชาวไทยและชาวมอญในพื้นที่ตำบลตลาดมีการ เปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตของตนเองอย่างเห็นได้ชัด ทั้งในด้านการศึกษา อาชีพ พฤติกรรมการเปิดรับ สื่อ รูปแบบการดำเนินชีวิต และโครงสร้างทางสังคม กล่าวคือมีการเปลี่ยนแปลงที่เป็นในรูปแบบ ของสังคมเมืองมากขึ้นและนำเทคโนโลยีที่มีความทันสมัยเข้ามามีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของ

ตนเองมากขึ้น จนวิถีชีวิต ความเชื่อ ประเพณี วัฒนธรรมแบบเก่าๆเริ่มมีความสำคัญต่อรูปแบบการดำรงชีวิตน้อยลง ถึงแม้ว่าความเจริญจะเป็นตัวทำให้วิถีชีวิตแบบเก่าๆของชาวมอญเริ่มหมดความหมาย แต่ก็ยังมีผู้คนจำนวนไม่น้อยที่เห็นความสำคัญของวัฒนธรรมอันดีงาม ที่ยังคงร่วมกันสืบสานวัฒนธรรมเหล่านี้เอาไว้ โดยมีนโยบายของทางอำเภอพระประแดงให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่ จนประเพณีสงกรานต์ที่อำเภอพระประแดงกลายเป็นงานประเพณีที่มีชื่อเสียงของอำเภอพระประแดงอย่างเช่นในปัจจุบัน

ระดับที่ 2 คือ การเปลี่ยนแปลงในระดับสังคม (social system change) เรียกว่า การพัฒนา (development) ซึ่งหมายถึงการมีแนวคิดใหม่ (new ideas) ถูกนำมาใช้ในสังคมเพื่อทำให้รายได้ต่อหัวของประชากรเพิ่มขึ้นและมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยใช้วิธีการผลิตที่ทันสมัยขึ้น (more modern production methods) ตลอดจนการมีสถาบันทางสังคมที่ดีขึ้น (improved social organization)

ในปัจจุบันชาวตำบลตลาดมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี เนื่องจากประชาชนเหล่านี้มีงานทำจากแหล่งทั้งนอกพื้นที่ และในพื้นที่(ตลาด) ทำให้มีกำลังซื้อสิ่งของต่างๆที่มีความจำเป็นต่อชีวิต ตลอดจนเครื่องอำนวยความสะดวกที่ทำให้ชีวิตของพวกเขา มีความทันสมัยมากขึ้น สิ่งเหล่านี้ส่งผลให้ตำบลตลาดยังคงเดินหน้าเข้าสู่ความเจริญอย่างต่อเนื่อง

Jurgen Habermas (อ้างใน Journal of Communication Arts Vol. 18 No. 2 April-June 2000 : 74) นักคิดชาวเยอรมันอธิบายคำว่า ปฏิบัติการทางการสื่อสาร (Communicative Actions) ไว้ว่า ปฏิบัติการทางการสื่อสารนั้นเป็นหัวใจของการสร้างพันธะทางสังคม (Social Bonds) ที่จะปูทางไปสู่การกระทำร่วมกันภายในกลุ่ม/ชุมชน (Collective Action) การสื่อสารจะเป็นเสมือนสายใยซึ่งถักทอสมาชิกของชุมชนเข้าไว้ด้วยกัน การกระทำใดๆที่เป็นการสื่อสารคือการยึดโยงคนที่มีความเข้าใจและทัศนคติร่วมกัน เมื่อใดก็ตามที่สมาชิกของกลุ่ม/ชุมชนมีการรับรู้ร่วมกัน เมื่อนั้นเขาก็จะไม่กระทำการอะไรที่เป็นการแปลกแยกไปจากกลุ่ม ทว่าสมาชิกของชุมชนจะร่วมกันประสานการกระทำกับคนอื่นๆเพื่อผลประโยชน์ร่วมกันของทั้งชุมชน

ชาวไทยและชาวมอญที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลตลาดนั้นมีการสร้างพันธะทางสังคมร่วมกันด้วยศาสนา วัฒนธรรมและงานประเพณีต่างๆ จนเกิดเป็นความสามัคคีขึ้นระหว่างชาวไทยและชาวมอญดังที่ปรากฏให้เห็นในปัจจุบัน นอกจากพันธะทางสังคมจะเป็นตัวสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นในพื้นที่แล้ว พันธะทางสังคมยังมีส่วนช่วยในการก่อบรรยากาศที่สงบ เรียบร้อย ประชาชนมีการศึกษา และศักยภาพเหมาะสมแก่การพัฒนาพื้นที่ นอกจากนี้ทางเทศบาลตำบลตลาดและอำเภอพระประแดงยังได้ส่งเสริมให้ประเพณีสงกรานต์เป็นจุดเด่นทางวัฒนธรรมของอำเภอพระประแดง โดยมีประชาชนทั้งชาวไทย และชาวมอญทั้งใน และนอกพื้นที่ให้ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมในงานเป็นประจำ ทุกปี

ประเพณีสงกรานต์พระประแดงจึงเป็นเสมือนพันธะทางสังคมที่ประชาชนในพื้นที่ต่างให้ความสำคัญ และให้ความสนใจ โดยมีพื้นฐานความเข้าใจและทัศนคติร่วมกัน จนกลายเป็นความภูมิใจที่มีต่อถิ่นที่อยู่ของตนเอง

นอกจากนี้ *Michael A. Pagano and O. M. Bousman (1977)* ได้กล่าวถึงประเภทของเมืองในลักษณะต่างๆ ซึ่งประกอบด้วย

1. *Survivalist cities* เป็นเมืองที่มีการเจริญเติบโตของธุรกิจและโครงสร้างทางกายภาพของเมืองไปพร้อมๆกับการใช้เงินภาษีที่เก็บมาจากปัจเจกบุคคล หรือธุรกิจต่างๆ มาพัฒนาสาธารณูปโภคได้อย่างสมดุลกันและเหมาะสม เมืองประเภทนี้เป็นเมืองที่มีการแข่งขันกันทางการค้าสูง และมีกิจกรรมของทั้งทางภาครัฐ และเอกชนมากเช่นกัน

2. *Expansionist cities* เป็นเมืองที่มีความต้องการที่จะผลักดันเมืองของตนเองเจริญเติบโตขึ้นมากกว่าเดิม โดยเป็นการผลักดันจากทางภาครัฐเพื่อให้มีสาธารณูปโภคที่ดีขึ้น ทั้งสถานที่ราชการ สวนสาธารณะ หรือถนนเป็นต้น เมืองประเภทนี้เป็นเมืองที่มีความกดดันจากธุรกิจการค้าน้อยกว่า *Survivalist cities* แต่จะมีกิจกรรมจากทางภาครัฐมาก

3. *Market cities* เป็นเมืองที่มีความเจริญไปตามการค้าของธุรกิจที่เกิดจากเอกชน ถึงแม้ว่าทางภาครัฐจะมีการวางแผนและมีการกำหนดทิศทางในการเจริญเติบโตอย่างไรก็ตาม แต่ก็มีความต้องการของประชาชนและความต้องการของธุรกิจการค้าไม่ได้ เมืองประเภทนี้มีความกดดันจากธุรกิจการค้า และความกดดันจากความขัดแย้งกันจากรัฐและเอกชนสูง

4. *Maintenance cities* เมืองประเภทนี้เป็นเมืองที่อยู่ภายใต้การควบคุมผู้นำ หรือนโยบายของรัฐบาล โดยเมืองประเภทนี้เป็นเมืองที่ไม่มีความเคลื่อนไหวในการพัฒนาในด้านต่างๆ หรือเป็นเมืองที่ปราศจากการก้าวเดิน หรือถูกจำกัดการเจริญเติบโต เมืองประเภทนี้เป็นเมืองที่ปราศจากความกดดันใดๆ รวมทั้งเป็นเมืองที่ไม่มีกิจกรรมในการพัฒนาเมืองจากทางภาครัฐแต่อย่างใด

ตำบลตลาดในระยะ 30 ปีก่อนเริ่มมีการตัดถนนมาจากถนนสุขสวัสดิ์ เข้ามายังพระประแดง จึงถือว่าอำเภอพระประแดงต้องการผลักดันให้พื้นที่ของตนเองมีความเจริญเกิดขึ้น ตำบลตลาดในยุคนี้จึงถูกจัดอยู่ในเมืองประเภท *Expansionist cities* หรือเป็นเมืองที่มีการผลักดันเพื่อให้เจริญขึ้นกว่าที่เคยเป็น

ต่อมาเมื่อสร้างถนนเสร็จ มีการสร้างสะพานข้ามคลองลัดหลวง รวมทั้งมีการก่อตั้งโรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มมากขึ้น ทำให้การค้าขาย การจราจรที่ตำบลตลาดมีความคึกคักมากขึ้น ใน

ยุคนี้ตำบลตลาดจึงถูกจัดเป็นเมืองประเภท Market cities หรือเป็นเมืองที่เติบโตตามทิศทางของธุรกิจ

ในปัจจุบันตำบลตลาดแทบจะไม่มีการพัฒนาในด้านการจราจรและความสะอาดของตลาดเลย เนื่องจากถนนในตำบลตลาดมีความจอแจมากและตลาดสดก็ไม่สะอาดเท่าที่ควร การไม่มีการพัฒนาใดๆเกิดขึ้นในด้านสาธารณูปโภคเลยทำให้ตำบลตลาดเป็นเมืองที่ถูกจัดอยู่ในประเภท Maintenance cities ในเรื่องการพัฒนาสาธารณูปโภค

การศึกษาเรื่อง รูปแบบการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมของชาวไทยและชาวมอญ ที่ก่อให้เกิดการพัฒนาชุมชน กรณีศึกษาตำบลตลาด อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการนี้ใช้ทฤษฎีการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม (Intercultural communication) เพื่อทำความเข้าใจในความหมายและอิทธิพลในด้านต่างๆที่มีผลต่อการสื่อสารกันระหว่างชาวไทยและชาวมอญที่เกิดขึ้น

แนวคิดเรื่องการสื่อสารภายในวัฒนธรรม (Intercultural communication) นำมาอธิบายถึงการสื่อสารที่เกิดขึ้นภายในตำบลตลาดที่มีความเป็นส่วนตัว หรือมีความแตกต่างกันอยู่บ้างระหว่างชาวไทย และชาวมอญที่อยู่ในพื้นที่เดียวกัน ภายใต้การผสมกลมกลืนที่เกิดขึ้น

แนวคิดการผสมผสานกลมกลืนทางวัฒนธรรม (Assimilation and acculturation) เป็นการอธิบายถึงลักษณะและกระบวนการก่อนที่การผสมผสานจะเกิดขึ้นในตำบลตลาด

แนวคิดการสื่อสารในวัฒนธรรมหลักและวัฒนธรรมรอง (Host and minority cultures) นำมาอธิบายฐานะ หรือสถานภาพของผู้ที่เป็นเจ้าบ้านและผู้อพยพในการที่จะประกอบพิธีกรรมต่างๆของตนเอง

แนวคิดเรื่องความเป็นตัวตน (Identity), สัญลักษณ์วิทยา (Semi logy) กล่าวถึงสิ่งต่างๆ หรือพฤติกรรมต่างที่แสดงออกถึงความเป็นปัจเจกบุคคล หรือที่มา(ชนชาติ)ของคนๆนั้น

ทฤษฎีโครงสร้าง และหน้าที่ (Structural – Functionalism) อธิบายถึงมูลเหตุต่างๆที่ช่วยเสริมสร้างให้การอยู่ร่วมกันของชาวไทยและชาวมอญเป็นไปด้วยดี

แนวคิดเรื่องการสื่อสารกับการพัฒนา กล่าวถึงลักษณะและประโยชน์ของการสื่อสารที่มีส่วนช่วยให้การพัฒนาพื้นที่เกิดขึ้นได้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานี้มีดังนี้

ไฉน สนสกุล (2535) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การธำรงชาติพันธุ์และการผสมกลมกลืนของชาวมอญ : ศึกษาเฉพาะกรณี ชุมชนมอญบางขันหมาก ลพบุรี ในกรณีของชาวมอญบางขันหมากนั้น จะเห็นได้ว่า ชาวมอญส่วนใหญ่จะรู้สึกว่าเป็นคนมอญและสืบเชื้อสายบรรพบุรุษที่เป็นมอญ ซึ่งบรรพบุรุษเหล่านั้นเป็นคนมอญในชุมชนบางขันหมากด้วย แต่วัฒนธรรมบางส่วนก็ได้เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อมและสังคมที่มีการติดต่อกับคนไทยตลอดเวลา วัฒนธรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงไปมี 3 ลักษณะคือ

1. เปลี่ยนแปลงกลายเป็นไทยจนไม่เหลือของเดิม ได้แก่ ประเพณีการแต่งงาน บวชนาค โคนจุก การแต่งกาย อาหารการกินและการประกอบอาชีพ

2. มีการรับวัฒนธรรมไทยไปปฏิบัติ แต่ก็ยังคงวัฒนธรรมเดิมไว้ด้วย ได้แก่ ภาษาและศาสนา ชาวมอญบางขันหมากสามารถใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสารได้สองภาษา คือ ทั้งภาษาไทยและภาษามอญ กล่าวคือ เมื่อใดก็ตามที่อยู่ในกลุ่มสังคมมอญด้วยกัน ชาวมอญบางขันหมากจะใช้ภาษามอญในการติดต่อสื่อสาร แต่เมื่ออยู่ในสังคมของสังคมของคนไทย ชาวมอญเหล่านั้นจะใช้ภาษาไทยในการติดต่อสื่อสาร ส่วนในด้านศาสนานั้นพระสงฆ์ชาวมอญ หรือคนไทยที่บวชในวัดทั้งสี่แห่งในชุมชนบางขันหมากสามารถสวดได้ทั้งสำเนียงมอญและบาลี กล่าวคือ เมื่อเป็นวานของชาวมอญก็จะสวดสำเนียงมอญ แต่เมื่อเป็นงานของคนไทยก็จะสวดสำเนียงบาลี

3. มีการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมบางส่วนให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและสังคมปัจจุบัน ได้แก่ พิธีกรรมที่เกี่ยวกับการเลี้ยงผีประจำตระกูลที่มีการเปลี่ยนแปลงด้านเวลาในการประกอบพิธีกรรม, ขั้นตอนของพิธีกรรมและสิ่งของที่ใช้เป็นเครื่องเซ่น ถึงแม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงไปจากของเดิมที่เคยปฏิบัติสืบต่อกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ เพราะสภาพแวดล้อม และสังคมปัจจุบันเปลี่ยนไป แต่จุดประสงค์ของการประกอบพิธีกรรมเพื่อรำลึกถึงบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้วยังคงอยู่ แต่มีแนวโน้มว่าความเชื่อและศรัทธาในเรื่องพิธีกรรมจะลดลงไปเรื่อยๆ เนื่องจากชาวมอญบางขันหมากรุ่นปัจจุบันมีความเชื่อและศรัทธาในเรื่องพิธีกรรมจะลดลงเรื่อยๆ ซึ่งส่วนใหญ่กล่าวว่า “ทำตามประเพณี” “ปู่ย่า ทำมา เราก็ทำตามกันไป” และ “ไม่แน่ใจว่ามีจริงหรือเปล่า แต่ทำเพื่อความสบายใจ”

สรุปได้ว่า ชาวมอญบางขันหมากยังคงรักษาวัฒนธรรมที่บรรพบุรุษได้สืบทอดต่อกันมา ถึงแม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงบางประการเกิดขึ้น แต่อย่างน้อยวัฒนธรรมส่วนนี้ก็เป็นส่วนหนึ่งที่สร้างเอกลักษณ์ให้เกิดขึ้นในหมู่ชาวมอญบางขันหมากอันเป็นการแสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของกลุ่มชาวมอญ

สุรพันธ์ โอเจริญ . มอญในเมืองไทย , 2541 เป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยต่างๆที่ช่วยให้การผสมกลมกลืนเกิดขึ้นระหว่างชาวไทย และชาวมอญในพื้นที่ตำบลทรงคะนอง, คลองควาย และบ้านม่วง สรุปได้ว่า การที่ชาวมอญอพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลานาน ทำให้มีการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมและสังคมไทย เนื่องจากว่ามีปัจจัยต่างๆทางสังคมที่เอื้อต่อการปรับตัว เป็นต้นว่า ความคล้ายคลึงกันในด้านรูปร่างหน้าตา อาชีพ การนับถือศาสนา แต่กระบวนการปรับตัวเป็นไปอย่างเชื่องช้า เพราะในระยะแรกชาวมอญยังอยู่รวมกลุ่มในหมู่บ้านของตนเองและยังไม่มี ความจำเป็นต้องพึ่งปัจจัยการดำรงชีวิตจากภายนอก เพราะเป็นสังคมที่เลี้ยงตนเองได้ นอกจากนี้อุปสรรคในด้านภาษา และภูมิศาสตร์ที่กั้นการติดต่อกับภายนอก ทำให้มีการติดต่อกับสังคมภายนอกน้อยมาก จนเกือบจะไม่มี ต่อมาเมื่อประชากรเพิ่มมากขึ้น สังคมขยายขอบเขตกว้างออกไป ปัจจัยความคล้ายคลึงด้านต่างๆดังกล่าว โดยเฉพาะด้านศาสนาได้เป็นเครื่องชักนำให้มีการติดต่อกันมากขึ้น ประกอบกับการรับอิทธิพลจากประเทศตะวันตก แม้ว่าจะไม่มีการเปลี่ยนแปลงโดยตรง แต่ก็มีผลทางอ้อมคือ ความเจริญต่างๆได้ทำลายเอกลักษณ์ความเป็นมอญลงและทำให้ได้ใกล้ชิดกับคนไทยมากขึ้น นำไปสู่การปรับตัวเป็นขั้นๆไป มีการรับอิทธิพลของกันและกัน ภาษามอญเริ่มใช้น้อยลง มีการแต่งงานกับคนไทย และขนบธรรมเนียมความเชื่อต่างๆค่อยๆเสื่อมไป นอกจากนี้นโยบายของรัฐบาลไม่ว่าจะเป็นการปฏิรูป การศึกษา การปกครองคณะสงฆ์ ตลอดจนการทำให้คนมอญมีฐานะเท่าเทียมกับคนไทยตามกฎหมาย ยังเป็นแรงผลักดันที่มีประสิทธิภาพมากในการเร่งให้เกิดการปรับตัว อย่างไรก็ตามแม้ว่าชาวมอญจะมีแนวโน้มในการปรับตัวเป็นไทยมากขึ้นเป็นลำดับ แต่ระดับขั้นของการปรับตัวในหมู่บ้านแต่ละแห่งมีมากน้อยต่างกัน ขึ้นอยู่กับสถานที่ตั้งและภูมิประเทศ ตลอดจนอาชีพ ซึ่งเป็นอุปสรรคหรือเครื่องส่งเสริมการปรับตัวในแต่ละแห่ง

สุรินทร์ ทับรอด (2541) ได้ทำการศึกษาเรื่อง พิธีรำผีเมืองในงานศพของชาวมอญ พระประแดง ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

1.ชาวมอญในอำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศไทยมากกว่า 200 ปี มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมประเพณี ทั้งในด้านภาษา ความเชื่อ ศาสนา การแต่งกายและการดำเนินชีวิตที่เรียบง่าย ประเพณีเหล่านี้เป็นสถาบันทางสังคมที่สัมพันธ์แนบแน่นกับวิถีการดำรงชีวิตของชาวมอญพระประแดง โดยได้รับการถือปฏิบัติสืบทอดกันมาอย่างเคร่งครัด แต่เมื่อสภาพแวดล้อมทางสังคมเปลี่ยนแปลงไป ทำให้ในปัจจุบันวัฒนธรรมประเพณี บางอย่างได้ลบลบบาทหลง รวมทั้งมีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของทัศนคติ ความเชื่อและค่านิยม ซึ่งมีผลกระทบต่อวิถีปฏิบัติเกี่ยวกับความเชื่อและศาสนาด้วย

2.ความเชื่อเรื่องพิธีราผีเนื่องในงานศพ ชาวมอญพระประแดงเป็นผู้ที่มีความเชื่อในพระพุทธศาสนาควบคู่ไปกับความเชื่อในเรื่องผี ซึ่งมีการปฏิบัติในเรื่องของประเพณีพิธีกรรมอย่างสัมพันธกันจนแยกไม่ออก เห็นได้อย่างชัดเจนในเรื่องของพิธีศพซึ่งมีทั้งพิธีกรรมทางพุทธศาสนาเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ตายและขณะเดียวกันก็มีพิธีราผี อันเป็นพิธีกรรม ความเชื่อเรื่องผีที่ยังคงได้รับการปฏิบัติสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน

3.บทบาทหน้าที่ของสังคมของพิธีราผี ในอดีตพิธีราผีของชาวมอญพระประแดงเป็นพิธีที่จัดขึ้นเพื่อขาม แก้นบนเมื่อเกิดมีการผิดผีและประกอบในงานศพในกรณีที่เป็นศพแห้ง พิธีราผีจึงเป็นพิธีการที่แสดงออกถึงความขลัง ความศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งเป็นเรื่องของกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องเท่านั้น ปัจจุบันความเชื่อถดถอยลงมาก จึงทำให้ลดบทบาทหน้าที่ที่ตอบสนองในเรื่องของจิตวิญญาณของมนุษย์ที่สัมพันธ์กับสิ่งนอกเหนือธรรมชาติอันเป็นความต้องการในเชิงสัญลักษณ์ของมนุษย์ลงไปบ้าง แต่ยังคงมีบทบาทหน้าที่ในเชิงสังคมของชาวมอญพระประแดงอยู่

4.องค์ประกอบทางดนตรี ในอดีตวงดนตรีที่ใช้ประกอบพิธีราผี คือ วงปี่พาทย์มอญเครื่องห้า และในปัจจุบันก็ยังคงใช้วงปี่พาทย์เครื่องห้าอยู่เหมือนเดิม เพียงแต่เปลี่ยนเครื่องประกอบจังหวะจาก “หะลับ” เป็น “ฉิ่ง” เพื่อทำหน้าที่ความคุมจังหวะและรูปแบบของวงมีการจัดอย่างเป็นระเบียบกว่าในอดีต ส่วนองค์ประกอบต่างๆไม่ว่าจะเป็นลักษณะเพลง ทำนองเพลงและจังหวะเพลงคงรูปแบบเดิม

ศรีปาน รัตติกาลลาพร (2537) ได้ทำการศึกษาเรื่อง บทบาทของสื่อพื้นบ้านในวัฒนธรรมมอญในอำเภอพระประแดง สรุปผลการวิจัยได้ว่า บทบาทของสื่อพื้นบ้านคือ เชื่อมโยงความสัมพันธ์ภายในชุมชน สร้างความสามัคคีภายในชุมชน เป็นเอกลักษณ์และชื่อเสียงของชุมชน ให้ความสนุกสนานและช่วยรักษาประเพณีของชุมชน ทั้งนี้เนื่องจากสื่อพื้นบ้านในวัฒนธรรมมอญส่วนใหญ่ต้องอาศัยความร่วมมือในการปฏิบัติ ซึ่งบางคนอาจช่วยด้วยการลงแรง ด้วยสิ่งของหรือเงินทองและสถานที่ ทำให้โอกาสในการพบปะติดต่อกันในชุมชนมีมากขึ้น และเมื่อมีการร่วมกันจัดสื่อใดสื่อหนึ่งมักจะมี ความสนุกสนานเข้ามาแทรกเสมอ ซึ่ง อ.พระประแดง มีชื่อเสียงในด้านประเพณีและวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาเก่าแก่ทำให้ผู้คนทั่วไปรู้จักชุมชน

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

วิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม ระหว่างชาวไทยและชาวมอญที่ก่อให้เกิดการพัฒนาชุมชน : กรณีศึกษา ตำบลตลาด อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ในเชิงลึก การสังเกตและการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาภายใต้กรอบของการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม ระหว่างประชาชนชาวไทยและชาวมอญในเขตตำบลตลาด อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ วัตถุประสงค์ของการทำวิจัยครั้งนี้เพื่อต้องการทราบถึงรูปแบบของการสื่อสารระหว่างชาวไทยและชาวมอญที่เกิดขึ้นภายในตำบลตลาดตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยเป็นไปอย่างราบรื่นและสร้างความกลมกลืนให้เกิดขึ้นภายใน ชุมชนจนก่อให้เกิดการพัฒนาขึ้นในชุมชน แต่ในขณะเดียวกันก็ยังคงรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของบรรพบุรุษเอาไว้ให้ลูกหลานและบุคคลภายนอกได้ชื่นชม และที่สำคัญเอกลักษณ์เหล่านี้มิได้ถูกชาวไทยในพื้นที่ลบหลู่ หรือต่อต้านแต่อย่างใด

การเก็บข้อมูลในการวิจัยนี้แบ่งออกเป็น 3 ส่วนคือ

1. การสัมภาษณ์ในเชิงลึก
2. การสังเกตพฤติกรรมการสื่อสารที่เกิดขึ้น(ในชีวิตประจำวันและในช่วงเทศกาลสงกรานต์) ระหว่างชาวไทยและชาวมอญในอำเภอพระประแดง
3. การศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง

รายละเอียดของวิธีการเก็บข้อมูลในการทำวิจัยดังนี้

1.การสัมภาษณ์เชิงลึก โดยจะทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง หรือการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant interview) เนื่องจากผู้ถูกสัมภาษณ์เหล่านี้เป็นผู้ที่สามารถให้ข้อมูลที่ดี ลึกซึ้ง กว้างขวาง และเป็นบุคคลร่วมสมัย ซึ่งเรียกบุคคลประเภทนี้ว่า “ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ” บุคคลเหล่านี้อาศัยอยู่ภายในตำบลตลาด อำเภอพระประแดง ซึ่งเป็นกลุ่มผู้นำทางความคิด ผู้นำชุมชน เช่นแกนนำชาวมอญ หรืออาจารย์ นอกจากนี้ยังทำการสัมภาษณ์จากบุคคลทั่วไปที่ได้รับการแนะนำจากผู้นำความคิด เช่นแม่บ้าน แม่ค้าและนักเรียนนักศึกษา โดยในการสัมภาษณ์นี้เป็นการสัมภาษณ์แบบเปิดกว้าง ไม่จำกัดคำตอบ เพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์มีอิสระที่จะอธิบายแนวความคิดของ

ตนเองไปเรื่อยๆ ในขั้นแรกผู้ทำการวิจัยจะต้องทำความเข้าใจกับผู้ถูกสัมภาษณ์เสียก่อน สร้างความเป็นมิตร ความเคยชิน แล้วจึงหาโอกาสสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ ปล่อยให้ผู้ถูกสัมภาษณ์มีอิสระในการนำเสนอความคิดเห็น ดังนั้นกรอบแนวคำถามจึงเป็นเพียงเครื่องมือในการตีกรอบงานวิจัยแต่จะไม่เน้นว่า คำถามจะต้องถูกต้องตามแบบ หรือเป็นทางการทุกข้อ ทั้งนี้ผลของการสัมภาษณ์ขึ้นอยู่กับสถานการณ์และเหตุการณ์ที่เป็นตัวนำพาให้เกิดการพูดแบบเปิดเผย โดยผู้วิจัยจะขออนุญาตผู้ถูกสัมภาษณ์เพื่อทำบันทึกเสียง จดบันทึก เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์เนื้อหาสาระและประเด็นของการสัมภาษณ์ โดยการถอดเทปแต่ละคำพูด เนื้อหาจากการสัมภาษณ์ และจดบันทึกจะถูกนำมาวิเคราะห์ เพื่อหารูปแบบของการ สื่อสาร (pattern) และพฤติกรรมการสื่อสารที่เกิดขึ้นในการสื่อสารระหว่างชาวไทยและชาวมอญในตำบลตลาด อำเภอพระประแดง

คำถามที่ใช้การสัมภาษณ์ชาวไทย ชาวจีนและชาวไทยเชื้อสายมอญมีประเด็นหลักดังต่อไปนี้¹

1. การสื่อสารที่เกิดขึ้นระหว่างชาวไทยและชาวมอญในพื้นที่ตำบลตลาด
2. การผสมกลมกลืน (Assimilation) กันของประชาชนในพื้นที่ตำบลตลาด
3. ความเป็นตัวตน (Identity) ของชาวมอญในพื้นที่ที่ทำการศึกษา
4. การพัฒนาที่เกิดขึ้นในตำบลตลาด

กลุ่มตัวอย่างที่เลือกสัมภาษณ์มีดังต่อไปนี้²

1. ชาวไทย เชื้อสายไทย จำนวน 8 คน
2. ชาวไทย เชื้อสายมอญ จำนวน 8 คน
3. ชาวไทย เชื้อสายจีน จำนวน 8 คน

นอกจากนี้ในอดีตเคยมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการผสมกลมกลืนกันระหว่างชาวไทยและชาวมอญในเขตอำเภอพระประแดงมาแล้ว นั่นคือ *มอญในเมืองไทย (2541)* ซึ่งเป็นงานวิจัยของสุภรณ์ โอเจริญ จากผลของการวิจัยซึ่งดังกล่าวสามารถนำมาอ้างอิงในการศึกษาครั้งนี้ได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการผสมกลมกลืนกัน (Assimilation) ระหว่างชาวไทยและชาวมอญในเขตตำบลตลาด

2. การสังเกต สิ่งที่เกิดขึ้นในขณะที่มีปฏิสัมพันธ์กัน ระหว่างชาวไทยและชาวมอญ ในตำบลตลาด อำเภอพระประแดง โดยเข้าไปทำการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (participant observation)

¹ ภาคผนวก ก.หน้า 121-122

² ภาคผนวก ก.หน้า 117-121

หรือบางครั้งเรียกว่า การสังเกตภาคสนาม (field observation) หรือการสังเกตเชิงคุณภาพ (qualitative observation) เช่นในช่วงเทศกาลสงกรานต์ เทศกาลเข้าพรรษา เป็นต้น โดยผู้ทำวิจัยมีบทบาทเป็นผู้เข้าร่วมในฐานะนักสังเกต (Participant-as-Observer) ผู้ถูกสังเกตบางส่วนจะทราบว่าตนเองถูกสังเกต ซึ่งผู้ทำวิจัยได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรมในตลาดสด อำเภอพระประแดง โดยใช้การจดบันทึก ถ่ายภาพและบางครั้งมีการซักถามในบางอย่างไม่สามารถเข้าใจได้จากการสังเกต เป็นวิธีในการเก็บข้อมูล การเก็บข้อมูลจะทำในตลาดสด โดยเฉพาะเฉพาะในประเพณีสงกรานต์ สาเหตุที่เลือกประเพณีสงกรานต์ เนื่องจากเป็นงานประเพณีที่มีทั้งคนไทยและคนไทยเชื้อสายมอญเข้าร่วมงานกันอย่างมากมาย จึงทำให้สามารถเห็นการสื่อสาร การปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันได้โดยง่าย อีกทั้งยังมีประเพณี การละเล่น และสัญญาณต่างๆที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย การสังเกตจะใช้สถานที่ที่เป็นศูนย์รวมในการประกอบกิจกรรมทางศาสนา ประเพณี และการละเล่นต่างๆ คือที่วัด ทรงธรรมวรวิหาร

นอกจากนี้ยังมีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (non-participant observation) หรือการสังเกตที่ผู้ทำวิจัยเฝ้าสังเกตอยู่วงนอก เนื่องจากกิจกรรมบางอย่างเป็นกิจกรรมที่มีความเป็นส่วนตัวสูง เช่นการเช่นผี การทำบังสุกุล เป็นต้น การเก็บข้อมูลจะรวมถึง การสังเกตพฤติกรรมของคนไทย และคนมอญที่แสดงออกต่อกัน อารมณ์ร่วมของคนที่ร่วมงาน ความมุ่งหวัง ความต้องการที่คาดว่าจะได้รับการเข้าร่วมงาน นอกจากนี้ยังทำการสังเกตถึงวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ การใช้ชีวิตประจำวันของคนในพื้นที่ตำบลตลาดอีกด้วย

ช่วงเวลาที่เข้าไปทำการสังเกตคือ

1) การสังเกตชีวิตประจำวันของชาวตำบลตลาด โดยระยะเวลาในการสังเกตจะใช้เวลาประมาณ 1 เดือนตั้งแต่ 1 เมษายน ถึง 30 เมษายน 2544 ในวันธรรมดา (ไม่มีงานประเพณี) จะทำการสังเกตในช่วงเช้าประมาณ 06.00 – 08.00 น.และช่วงเย็นที่คนกลับมาจากทำงาน เนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่ผู้คนในพื้นที่ออกมาตักบาตรและจ่ายตลาด จึงทำให้เห็นการสื่อสารระหว่างกันได้

2) การสังเกตในงานประเพณีสงกรานต์ ในช่วงวันงานประเพณีจะรวมเวลา ประมาณ 3 วัน คือในวันที่ 12, 13 และ 22 เมษายน (วันที่ 12 และ 13 เป็นวันสงกรานต์ที่ชาวมอญจัดงานกันเอง ส่วนในวันที่ 22 เป็นงานสงกรานต์ที่ทางอำเภอพระประแดงเป็นผู้จัดงานขึ้น) โดยจะทำการสังเกตตลอดทั้งงาน คือประมาณ 08.00 – 20.00 น.

ผู้วิจัยได้นำกรอบการสังเกตของ Lofland, 1971 และอมรา พงศาพิชญ์, 2525 (อ้างในสุภางศ์ จันทวานิช : 50-52) ที่แบ่งตามประเภทของปรากฏการณ์ทางสังคมมาเป็นแนวทาง ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 6 ประเภท ดังนี้

1. การกระทำ (acts) คือการใช้ชีวิตประจำวัน เช่น การแต่งกาย การสื่อสารระหว่างกัน หรืออาชีพต่างๆ เป็นต้น
2. แบบแผนการกระทำ (activities) คือการกระทำ หรือพฤติกรรมที่เป็นกระบวนการที่มี
ขั้นตอนและมีลักษณะต่อเนื่องจนเป็นแบบแผน เช่น กิจกรรมทางศาสนา วัฒนธรรมต่างๆ ที่
ประชาชนในพื้นที่ร่วมกันปฏิบัติ
3. ความหมาย (meaning) คือ การให้ความหมายแก่การกระทำ หรือแบบแผน
พฤติกรรม
ต่างๆ เช่น การแห่ธงส์ ชงตะขาบ การแต่งกาย เป็นต้น
4. ความสัมพันธ์ (relationship) คือความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชน ในที่นี้คือ ความ
สัมพันธ์ระหว่างคนไทยและคนมอญในพื้นที่
5. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมในชุมชน (participation) คือการมีส่วนร่วมของบุคคลใน
ชุมชนในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ เช่น ประเพณีสงกรานต์ เป็นต้น
6. สภาพสังคม (setting) คือสภาพสังคมโดยทั่วไปในพื้นที่ที่ทำการศึกษา โดยมีความ
หมายรวมถึงข้อ 1-5 ด้วย เช่น ลักษณะทางภูมิศาสตร์ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล วัฒนธรรม
ความเชื่อ วิถีชีวิต การทำมาหากิน เป็นต้น

การแยกประเภทของสิ่งที่ต้องสังเกต และหาคำบรรยายเป็น 6 ประเภทนี้มีประโยชน์
ในการช่วยทำให้การเก็บข้อมูลในการศึกษานี้มีแบบแผนเป็นระบบ คลอบคลุมเหตุการณ์ที่ต้องการ
สังเกตได้ครบถ้วน ดังนั้นการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถกระทำได้อย่างมีขั้นตอนและเกิดประสิทธิภาพ
สูงสุด

3. ศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยนี้ได้ทำการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยแยกเอกสารที่ใช้ คือ หนังสือทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวกับการอพยพของชาวมอญและประวัติศาสตร์ของเมืองพระประแดง เอกสารเหล่านี้เป็นเอกสารชั้นรอง เนื่องจากเป็นหนังสือที่มีผู้รวบรวมและอ้างอิงเนื้อหาจากจดหมายเหตุ พงศาวดาร มาแล้วชั้นหนึ่ง

เอกสารที่นำมาศึกษา คือ

1. *ประวัติศาสตร์รามัญ* เป็นหนังสือเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิตของชาวมอญ
2. *สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์มอญ* เป็นหนังสือเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิตของชาวมอญ
3. *พิธีราพีเนื่องในงานศพของชาวมอญอำเภอพระประแดง* เป็นหนังสือเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิตของชาวมอญ
4. *คนมอญ* เป็นหนังสือเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิตของชาวมอญ
5. *มอญในไทย* เป็นหนังสือที่เกี่ยวกับปัจจัยต่างๆที่ก่อให้เกิดการผสมกลมกลืนกันระหว่างชาวไทยและชาวมอญ
6. *แผนพัฒนาเทศบาลเมืองพระประแดงประจำปี 2545* เป็นหนังสือที่เกี่ยวกับนโยบาย, ข้อมูลที่แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาในด้านต่างๆที่เกิดขึ้นในพื้นที่
7. *อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ พระครูสมุทรวราภรณ์ ป.ช. 3* เป็นหนังสือเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของชาวมอญ

ข้อมูลที่ได้จากเอกสารที่นำมาใช้อ้างอิงในการวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อนำได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังต่อไปนี้

1. ประวัติ ความเป็นมาของตำบลตลาด และภาพรวมของตำบลตลาด
2. การมีปฏิสัมพันธ์กันของชาวตำบลตลาด ทั้งในด้านการใช้ชีวิตประจำวันและช่วงเทศกาลต่างๆ
3. การมีพัฒนาการในด้านต่างๆที่เกิดขึ้นในตำบลตลาด
4. ความเป็นตัวตนที่ชาวมอญได้แสดงออกมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน
5. การผสมกลมกลืนกันที่เกิดขึ้นในตำบลตลาด

ข้อมูลทั้งหมดจะถูกนำมาวิเคราะห์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปตอบปัญหาคำถามวิจัยที่ได้ตั้งไว้ในตอนต้น

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม ระหว่างชาวไทยและชาวมอญที่ก่อให้เกิดการพัฒนาชุมชน ภูมิศึกษา ตำบลตลาด อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ” ได้ทำการศึกษาเก็บข้อมูลโดย

1. การสังเกตจากพฤติกรรมการสื่อสารของชาวไทย ชาวมอญและชาวจีนในพื้นที่
2. การสัมภาษณ์เชิงลึก จากกลุ่มตัวอย่างทั้งชาวไทย ชาวมอญและชาวจีนในพื้นที่
3. ศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ข้อมูลที่ได้จากการทำวิจัย ผู้ทำวิจัยได้นำมาตอบปัญหานำวิจัยในส่วนต่างๆดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 รูปแบบการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม ระหว่างชาวไทยและชาวมอญในปัจจุบัน

การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมระหว่างชาวไทยและชาวมอญที่สามารถพบเห็นได้จากการลงพื้นที่และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมของผู้วิจัย สามารถจำแนกข้อมูลได้เป็น 3 ช่วงเวลาคือ

1. วันพระ จากการสังเกตในด้านการสื่อสารพบว่า การสื่อสารระหว่างชาวไทยและชาวมอญส่วนหนึ่งเกิดขึ้นในวัด โดยเฉพาะในทุกๆวันพระ เนื่องจากชาวไทยและชาวมอญเป็นผู้ที่นับถือศาสนาพุทธเหมือนกัน จึงนิยมเข้าวัดเพื่อทำบุญ ตักบาตรและฟังพระธรรมเทศนากันอยู่เป็นประจำ ดังนั้นวัดจึงเป็นสถานที่ที่เป็นศูนย์รวมของประชาชนทั่วไป ทำให้ชาวไทยและชาวมอญได้มีโอกาสสื่อสารระหว่างกันโดยใช้ภาษาไทยเป็นภาษาในการพูดคุยกัน

แต่ในขณะที่เดียวกันผู้เฒ่าชาวมอญที่ยังคงมีความเป็นตัวตนมอญสูงอยู่ ท่านเหล่านั้นก็ยังคงใช้ภาษามอญในการสื่อสารกันเอง เมื่อโอกาสอำนวย เช่นเมื่อพบปะกันโดยบังเอิญ หรือที่วัด เป็นต้น

2. งานเทศกาลต่างๆ ที่ชาวไทยและชาวมอญได้ปฏิบัติสืบทอดกันมาและเนื่องจากประเพณีหลายๆชนิดที่ชาวไทยและชาวมอญได้ปฏิบัติสืบทอดกันมามีพื้นฐานมาจากพุทธประวัติหรือคำสอนของพระพุทธเจ้า นำมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติ เช่นสงกรานต์ การตักบาตร สลากภัตต์ การแห่เทียนพรรษา เป็นต้น ประเพณีเหล่านี้ต้องปฏิบัติในวัด ดังนั้นวัดจึงมีบทบาทสำคัญในการที่ทำให้ชาวไทย และชาวมอญได้มาพบปะกันและสร้างความคุ้นเคยกันเสมอมา (สอวรงค์ศรี สันติจารีย์ : สัมภาษณ์วันที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ. 2544)

จากการสังเกตในช่วงวันสงกรานต์ ชาวไทยและชาวมอญมีการสื่อสารระหว่างกันในลักษณะตัวต่อตัว เป็นการทักทาย พูดคุยกันในหมู่ผู้ที่มาร่วมงาน ส่วนในวันสงกรานต์นั้นทางอำเภอและเทศบาลเมืองพระประแดงจะใช้โปสเตอร์และป้ายโฆษณาเป็นสื่อกลางในการสื่อสารกับบุคคลทั่วไป

นอกจากนี้ยังพบว่าอำเภอพระประแดงและเทศบาลเมืองพระประแดงเป็นหน่วยงานที่ให้ความสำคัญกับงานประเพณีสงกรานต์อย่างมาก โดยมีการส่งเสริมงานดังกล่าวมาโดยตลอดและให้ความสำคัญในการเตรียมงาน โดยมีชาวมอญร่วมเตรียมงานด้วย รวมไปถึงการเตรียมงบประมาณและหาผู้สนับสนุนต่างๆไว้เพื่อรองรับงานนี้ โดยทางอำเภอยังขอความร่วมมือไปยังโรงเรียนที่อยู่ในพื้นที่ในการขอความร่วมมือจัดส่งนักเรียนเข้าร่วมขบวนแห่อีกด้วย จนในปัจจุบันสงกรานต์พระประแดงกลายเป็นจุดเด่นของอำเภอไปแล้ว

“ในปัจจุบันนอกจากทางอำเภอและเทศบาลเมืองพระประแดงจะเป็นผู้วางนโยบายในการสืบสานวัฒนธรรม และการประชุมจัดเตรียมงานประเพณีมอญต่างๆแล้ว ยังมีศูนย์วัฒนธรรมที่ถูกใช้เป็นตัวกลางในการจัดเตรียมงานอีกด้วย โดยมีอาจารย์ฉวีวรรณ ควรแสง เป็นแกนนำ และนอกจากนี้ยังมีแกนนำเชื้อสายมอญอีกจำนวนหนึ่งที่เข้ามามีส่วนร่วม หลังจากวางนโยบายเรียบร้อยแล้ว ทางแกนนำจะส่งแนวทางดังกล่าวไปยังผู้นำในระดับชุมชนเพื่อนำไปปฏิบัติต่อไป ผู้นำชุมชนที่ว่านี้ ก็คือพระ หรือแกนนำของชาวมอญที่ได้รับการยอมรับจากชาวมอญในพื้นที่จนกระทั่งการร่วมมือกันของชาวมอญในพื้นที่” (โชติมา ยะกาศคณอง : สัมภาษณ์ วันที่ 28 พฤษภาคม พ.ศ. 2544)

ดังนั้นการสื่อสารระหว่างชาวไทยและชาวมอญ หรือหน่วยราชการกับชาวมอญที่เกิดขึ้นจึงเป็นการสื่อสารกันแบบใช้บุคคลเป็นตัวกลางเสียเป็นส่วนใหญ่ หรือเป็นการสื่อสารกันภายในวงแคบๆก่อน แล้วค่อยๆกระจายสารต่างๆออกไปสู่วงกว้างภายหลัง

การสื่อสารที่เกิดขึ้นที่ตำบลลาดไม้ไผ่ไม่ได้มีแต่เพียงการสื่อสารกันภายในกลุ่มของตนเองเท่านั้น แต่ชาวมอญเหล่านี้ยังทำการสื่อสารระหว่างชาวมอญในพื้นที่ต่างๆอีกด้วย ในหลายครั้งชาวมอญในประเทศไทยที่อาศัยอยู่ต่างพื้นที่กันได้ทำการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน บ้างก็ในฐานะญาติสนิท มิตรสหาย หรือในฐานะผู้ที่มีบรรพบุรุษเป็นคนเชื้อชาติเดียวกัน “เรื่องราวส่วนใหญ่ที่มีการสื่อสารกันก็คือ เรื่องราวเกี่ยวกับงานประเพณีต่างๆ โดยจะใช้โทรศัพท์ หนังสือเวียน หรือวารสารส่งมายังสมาชิกชาวมอญ เช่นเมื่อถึงเทศกาลทางศาสนา อาทิ ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้งที่บางกะดี ชาวมอญทางพระประแดงจะได้รับการเชิญเชิญให้ไปร่วมงาน โดยใช้การโทรศัพท์เชิญผ่านทางพระที่วัดทรงธรรม การมีการสื่อสารกับเช่นนี้ทำให้สายสัมพันธ์ของชาวมอญในหลายพื้นที่ยังคงมีอยู่ ถึงแม้ว่าจะไม่ลึกซึ้งมากนัก” (โชติมา ยะกาศคณอง : สัมภาษณ์ วันที่ 28 พฤษภาคม พ.ศ. 2544)

3. ในชีวิตประจำวัน เนื่องจากพื้นที่ในตำบลตลาดมีผู้คนเข้ามาอยู่อาศัยเป็นจำนวนมาก ทำให้บ้านเรือนของชาวไทย ชาวมอญ และชาวจีนที่ตำบลตลาดมีการปลูกสร้างอยู่ค่อนข้างติดกัน มีพื้นที่ในแต่ละบ้านไม่มากนัก โดยที่บ้านเรือนนั้นปลูกสลับกันทั้งบ้านไทย บ้านมอญและบ้านจีน แบบไม่มีกฎเกณฑ์ ทั้งนี้เนื่องจากการขายที่สลับสับเปลี่ยนเจ้าของกันอยู่เรื่อยๆ ซึ่งต่างจากสมัยก่อนพื้นที่นี้มีเพียงชาวมอญอาศัยอยู่เท่านั้น “ชาวมอญสมัยก่อนอาศัยอยู่บริเวณรอบๆป้อมที่ตนเองต้องประจำการอยู่ ส่วนชาวไทยอาศัยอยู่จะในสวนด้านในเกาะ ซึ่งจะมีการนำผลผลิตของตนเองออกมาขายบริเวณตำบลตลาดอยู่บ้าง การค้าขายดังกล่าวเป็นเหตุให้ชาวไทยและชาวมอญได้มีโอกาสพบปะกันได้ทางหนึ่ง” (สอวรงค์ศรี สันติจารี : สัมภาษณ์วันที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ. 2544)

จากการสังเกตพบว่าในปัจจุบันการสื่อสารกันของชาวตำบลตลาดเกิดขึ้นโดยไม่จำกัดเฉพาะกลุ่ม หรือแบ่งแยกเชื้อชาติให้เห็น “ไม่มีปัญหาในการสื่อสารกันระหว่างชาติพันธุ์ ต่างคนต่างทำมาหากิน ปัจจุบันเป็นแบบฉาบฉวย เนื่องจากไม่ค่อยมีเวลา” (อุกฤษฏ์ ทองสุนทร : สัมภาษณ์วันที่ 16 มกราคม พ.ศ. 2545)

“การพูดคุยกับคนเชื้อชาติอื่นก็เหมือนกับคนมอญด้วยกัน เนื่องจากคนที่อยู่ที่นี้เป็นเหมือนเพื่อนบ้าน เป็นญาติกัน จึงทำให้ไม่มีปัญหาระหว่างกันเกิดขึ้น” (คมศร จันตาคำ : สัมภาษณ์วันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2544)

ในอดีตการอยู่ร่วมกันของชาวตำบลตลาดนั้นมิได้มีความขัดแย้งกันในเรื่องเชื้อชาติแต่อย่างใด ดังนั้นในปัจจุบันเด็กๆชาวไทยเชื้อสายมอญจึงมีการสื่อสารกันภายในกลุ่มโดยใช้ภาษาไทย เป็นสื่อกลางในการสื่อสารระหว่างกัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการศึกษา หนังสือ ละคร เพลง หรือสิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน เนื่องจากเด็กมอญเหล่านี้เคยชินกับการใช้ภาษาไทยที่ได้รับจากโรงเรียนสภาพแวดล้อม (สอวรงค์ศรี สันติจารี : สัมภาษณ์ วันที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ. 2544)

จากบทความหนึ่งของพิศมภ์ ปลัดสิงห์ (2543) กล่าวไว้ว่า “ชาวมอญที่อยู่ในประเทศไทยบางคนได้มีการติดต่อสื่อสารกับชาวมอญที่อยู่ในประเทศพม่าอีกด้วย เช่น มีชาวมอญผู้หนึ่งเดินทางกลับเข้าไปเมืองมอญในเขตพม่า เพื่อเยี่ยมเยียนเพื่อนร่วมเชื้อสายของเขา ถึงแม้ว่าชาวมอญผู้นี้จะ ไม่รู้จักกับพวกขบวนการมอญกู้ชาติมาก่อน แต่เขาก็ได้ใช้ความพยายามในการติดต่อสื่อสารกับขบวนการมอญจนสำเร็จ”

ดังนั้นการสื่อสารที่เกิดขึ้นในตำบลตลาดเป็นการสื่อสารกันของทั้งชาวไทย ชาวจีนและชาวมอญ โดยไม่มีปัญหาเกิดขึ้นแต่อย่างใด และยังมีการสื่อสารภายในกลุ่มของตนเองอยู่ด้วย เพื่อการสืบสานวัฒนธรรมของบรรพบุรุษของตนเองเอาไว้และที่สำคัญคือ การสืบสานวัฒนธรรมของแต่ละเชื้อชาติ เป็นไปตามปกติ โดยไม่มีการขัดแย้งกันทางด้านวัฒนธรรมเกิดขึ้น

ส่วนที่ 2 ลักษณะของความเป็นตัวตน (Identity) ของชาวมอญที่มีการสื่อออกมาในปัจจุบัน

ชาวมอญที่ตำบลตลาดมีการแสดงออกถึงความเป็นตัวตนของตนเองออกมาใน 3 ลักษณะคือ

1.ความเป็นตัวตนที่แสดงออกมาในชีวิตประจำวัน ซึ่งยังมีให้เห็นอยู่ในตำบลตลาดเช่น

1.1)ชื่อหมู่บ้าน และชื่อถนน

สิ่งที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดคือ ชื่อหมู่บ้าน ชื่อถนนต่างๆที่อยู่ในตำบลตลาด “ชื่อแต่ละหมู่บ้านก็ยังคงเอกลักษณ์ของความเป็นมอญ ชื่อของหมู่บ้านจะเอามาจากเมืองมอญทั้งหมด อย่างบ้านแซ่ นี้ก็อยู่เกาะตะมะ ไครอพยพมาจากที่ไหนก็เอาชื่อมาด้วย นอกจากชาวมอญที่อพยพเข้ามาจะนำชื่อหมู่บ้านของตนเองเข้ามาตั้งชื่อเป็นชื่อหมู่บ้านในเมืองไทยแล้ว ชาวมอญเหล่านั้นยังได้นำประเพณีของตนเองเข้ามาปฏิบัติในเมืองไทยอีกด้วย” (สอวรงค์ศรี สันติจารี : สัมภาษณ์ วันที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ. 2544)

จากหนังสืออนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ นายประยูทธ สีโรดม (2543) มีเนื้อหาตอนหนึ่งกล่าวว่า “หมู่บ้านมอญในอำเภอพระประแดงนั้นจำลองรูปแบบมาจากกรุงหงสาวดี (พะโค) เพื่อเป็นอนุสรณ์แก่ชาวมอญในเมืองไทย ดังนั้นจึงเรียกเมืองพระประแดงว่า ดินแดนแห่งชาวมอญ หรือเมืองของชาวมอญ (Ramun Town)” โดยมีหมู่บ้านมอญทั้งหมด 17 หมู่บ้าน ดังนี้

1. บ้านหัวรอ (กวานอะม้ง) อยู่ที่ปากคลองลัดโพธิ์
2. บ้านทรงคนอง (กวานด็อกคนอง แปลว่า ดวงดาว) อยู่ระหว่างบ้านหัวรอ กับบ้านโรงเรือ
3. บ้านโรงเรือ (กวานโรงเกริง) อยู่ถัดจากสถานสงเคราะห์คนทุพพลภาพ และคนพิการ ไปทางด้านเหนือ
4. บ้านแซ่ (กวานแซ่) อยู่บริเวณถนนบ้านแซ่ และเพชรหึงส์
5. บ้านทะม้ง (กวานทะม้ง) อยู่บริเวณถนนบ้านทะม้ง และถนนตองอู
6. บ้านตองอู (กวานตองอู) อยู่บริเวณถนนตองอู
7. บ้านเกร็งกร่าง (กวานเกร็งกร่าง) อยู่ติดกับวัดจวนราชดำรงค์ชั้น ฝั่งตรงข้ามกับบ้านเชียงใหม่
8. บ้านตันเงิน (กวานตันเงิน) อยู่ถัดจากบ้านเกร็งกร่าง ไปทางใต้ ตรงข้ามกับบ้านสะพานช้าง
9. บ้านดั่ง (กวานดั่ง) อยู่วัดแคกับบ้านเกร็งกร่าง ติดคลองลัดหลวงด้านตะวันออก
10. บ้านเตื่อ (กวานเตื่อ) อยู่ถัดจากวัด โมกข์ไปทางด้านใต้ ติดคลองลัดหลวงด้านตะวันออก
11. บ้านจั่งบี (กวานจั่งบี) อยู่ติดกับแม่น้ำเจ้าพระยา ฝั่งตรงข้ามถนนบ้านเตื่อ
12. บ้านเวะระราว (กวานเวะระราว) อยู่ฝั่งตรงข้ามกับวัด โมกข์ และบ้านเตื่อ โดยมีคลองลัดหลวงกั้นกลาง
13. บ้านตา (กวานตา) อยู่ฝั่งตรงข้ามกับวัดแค ถัดจากบ้านเวะระราวไปทางเหนือ
14. บ้านสะเร็น (กวานสะเร็น) อยู่ฝั่งตรงข้ามบ้านดั่ง ถัดจากบ้านตาไปทางเหนือ

15. บ้านสะพานช้าง อยู่บริเวณสะพานช้าง ฝั่งตรงข้ามบ้านต้นเงิน
16. บ้านเชียงใหม่ อยู่ตรงข้ามฝั่งถนนวัดกลาง และฝั่งตรงข้ามวัดจวนฯ
17. บ้านเคิงสะโมกข์ (กวางเคิงสะ โมกข์) อยู่ฝั่งตรงข้ามกับตัวเมืองพระประแดง

(อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ นายประยูทธ ลีโรคม ท.ช. 2543 : 14-15)

1.2.) ลักษณะสิ่งปลูกสร้าง

ชาวมอญที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นมอญใหม่ หรือมอญเก่า มักจะอยู่รวมกัน ในสถานที่ที่ทางราชการจัดไว้ให้แต่เดิม แต่มีจุดเด่นที่สำคัญสองประการของการตั้งบ้านเรือนของ ชาวมอญก็คือ ประการแรกบ้านเรือนส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ริมน้ำ แม้ว่าจะมีการย้ายถิ่นที่อยู่ในระยะ ต่อมา บ้านเรือนที่ปลูกใหม่ก็ยังคนตั้งอยู่ริมน้ำเช่นเดิมและประการที่สอง ชุมชนมอญจะต้องมีวัดอยู่ในชุมชนอย่างน้อยหนึ่งวัด แต่เดิมบ้านเรือนของชาวมอญในประเทศไทยมีลักษณะคล้ายคลึงกับ บ้านเรือนของคนไทยทั่วไปในสมัยนั้น คือเป็นเรือนไม้เครื่องผูก ยกพื้นสูง หลังคาทรงจั่ว ใต้ถุน ไม้ไผ่ และไม้เนื้อแข็ง มีบันลมหล่อม ฝาเพ็ชรม และมุงหลังคาด้วยจาก ส่วนในปัจจุบันนั้น เปลี่ยนเป็นการมุงสังกะสีและกระเบื้องหมดแล้ว การปลูกบ้านเรือนของชาวมอญต้องเกณฑ์ และ โฉลกตามที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา เริ่มตั้งแต่การเลือกเวลาที่จะปลูกบ้าน เลือกที่ดิน ตำแหน่งที่จะปลูก การขุดเสาเรือน ให้ต้องตามขนาด และสัดส่วนที่กำหนด...ตัวบ้านมักประกอบด้วยนอกชาน ระเบียง ที่สำคัญที่สุดก็คือ การตั้งเสาเรือน ซึ่งเป็นเสาหลักที่ใช้ตั้งหิ้งบูชาผีเรือน ตัวบ้านมักจะเป็น บ้านยกพื้น เครื่องเรือนที่สำคัญได้แก่ เสื่อ ซึ่งทอเองภายในหมู่บ้าน และหมอน ไม่ค่อยมีโต๊ะหรือ เก้าอี้ โดยทั่วไปมักจะนั่งรับรองแขกบนเสื่อและการปลูกบ้านชาวมอญมักจะหันหน้าบ้านไปทางทิศ เหนือ เนื่องจากกล่าวกันว่าในสมัยโบราณชาวมอญอพยพมาจากทางทิศเหนือ เมื่อมาอยู่ในที่ปัจจุบัน จึงปลูกบ้านหันไปทางทิศเหนือ อันเป็นที่มาของคำว่า “มอญขวาง” เนื่องจากแม่น้ำสายต่างๆใน ประเทศไทยส่วนใหญ่จะมีแนวจากเหนือไปได้ ทำให้ตัวบ้านไปขนานกับแม่น้ำลำคลองนั่นเอง (สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์มอญ 2542 : 43)

สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพได้ทรงกล่าวถึงการปลูกเรือนของชาวมอญแถบสาม โตกซึ่งได้ทรงพบเมื่อครั้งตามเสด็จไปบางปะอินทางเรือว่า “มอญชอบปลูกเรือนขวางแม่น้ำ เขา ด่านซื้อลงทางแม่น้ำจึงกล่าวกันว่ามอญขวาง แล้วคนจึงเอาประคิษฐ์พูดเป็นคำหยาบ มาคิดดูเห็นว่า พวกมอญปลูกเรือนเช่นนั้นน่าจะประสงค์เอาด้านซื้อรับแดด เพราะแม่น้ำตรงนั้นยาวตามเหนือลงมา ได้จึงเห็นขวางแม่น้ำ ปลูกเช่นนั้นหันหน้าเรือนไปทางทิศเหนือ มีพะไลหลังคาบังลมหนาว ด้านใต้ ฝาเรือนก็ไม่ถูกแดดเผาและรับลมทางใต้ ดูก็เหมาะทั้งสี่ทิศ” (อ้างใน สุภรณ์ โอเจริญ 2541 : 79)

1.3.) กฎหมาย

ถึงแม้ว่าชาวมอญที่อพยพเข้ามาจะนำทั้งประเพณี วิถีชีวิต ลักษณะการปลูกบ้านเข้ามาปฏิบัติในประเทศไทยด้วย แต่ตัวตนของชาวมอญเหล่านี้ก็ได้สร้างความขัดแย้งให้เกิดขึ้นในประเทศไทยแต่อย่างใด “คุณพ่อ คุณแม่เป็นมอญแท้ๆ ไม่มีเชื้อไทยเลย แต่ว่าโดยกฎหมายของประเทศไทย ยกย่องคนมอญให้มีฐานะเท่าเทียมกับคนไทย จึงไม่มีทะเบียนต่างด้าว คนมอญเข้ามาอยู่เมืองไทยสมัยไหนสมัยไหนก็ไม่มีทะเบียนต่างด้าวเลย คือให้ขึ้นทะเบียนเป็นราษฎรไทยหมดเลย มีการเกณฑ์ทหารอย่างคนไทยทุกอย่าง มีสิทธิเท่าเทียมกับคนไทยทุกประเภทและตำแหน่งที่เข้ามาอย่างเช่นเจ้าคุณตาเป็นพระยา พอมาอยู่ที่นี่ก็มาเป็นพระยาปราบปัจฉามิตรไฉ” (สอองคศรี สันติจารี : สัมภาษณ์ วันที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ. 2544)

พิสนท์ ปลัดสิงห์ (2543) ได้เขียนเรื่องเกี่ยวกับชาวมอญที่อาศัยอยู่ในเมืองไทยว่า “สำหรับคนไทยที่มีเชื้อสายมอญนั้น เนื่องจากทุกคนได้สัญชาติไทยสมบูรณ์ตามกฎหมาย การที่จะทำอะไร ก็ต้องนึกถึงกฎระเบียบข้อบังคับของประเทศไทย ดังนั้นคนไทยเชื้อสายมอญเหล่านี้จึงไม่สามารถดำเนินการในเรื่องสัญชาติได้เหมือนกับขบวนการมอญอิสระ เพราะจะขัดกับกฎหมาย... ที่ว่าชาวไทยเชื้อสายมอญที่ได้สัญชาติเป็นไทยไปแล้วนั้น ต้องระลึกอยู่เสมอว่าองค์พระมหากษัตริย์และบรรพบุรุษของชาวไทยในอดีตนั้นได้มีเมตตาปราณีต่อชาวมอญเสมอมา ดังนั้นจะต้องช่วยกันเป็นหูเป็นตา ปกป้องผืนแผ่นดินไทยนี้ยิ่งด้วยชีวิต”

จากการศึกษาของ สุภรณ์ โอเจริญ (2541) พบว่ารัฐบาลถือว่าคนมอญมีฐานะเท่าเทียมกับคนไทย คนมอญที่เข้ามาอยู่ในประเทศไทยนั้น ทางรัฐบาลไม่ถือว่าเป็นชาวต่างประเทศ ซึ่งอาจเป็นเพราะนับถือศาสนาเดียวกัน ดังเห็นได้จากบันทึกของบาทหลวงชาวฝรั่งเศส คณะมิสซังของส์ เอ ตรองแซร์ ซึ่งกล่าวถึงเรื่องราวใน พ.ศ. 2273 ว่า ห้ามไปเผยแพร่คริสต์ศาสนาแก่คนไทย ลาว มอญ และห้ามรับคนไทย ลาว มอญ เข้ารีตเป็นอันขาด เพราะ 3 ชาตินี้ นับถือศาสนาเดียวกัน คือศาสนาอันศักดิ์สิทธิ์ของคนไทยหมายถึงศาสนาพุทธ นอกจากนี้ชาวมอญที่มีอายุครบ 20 ปีต้องเป็นไพร่หลวง ทำหน้าที่รับราชการอยู่จนถึงอายุ 60 ปี เหมือนกับคนไทยทั่วไป จึงทำให้คนมอญมีความรู้สึกว่าคุณคนเป็นเสมือนกับคนไทยด้วยเหมือนกัน การทำงานของชาวมอญแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ งานฝ่ายทหารในยามสงคราม และงานฝ่ายพลเรือนในยามสงบ “ในยามศึกสงครามไม่ว่าจะเป็นสงครามป้องกันพระราชอาณาเขต หรือสงครามขยายพระราชอาณาเขต ไพร่หลวงรามัญจะถูกเกณฑ์เข้ากองทัพร่วมอยู่กับทัพหน้าไปสู้รบด้วยเสมอ ส่วนในยามสงบงานที่ไพร่หลวงต้องทำระหว่างเข้าเวรส่วนมากมักเป็นงานโยธาเกี่ยวกับการทำนุบำรุงบ้านเมือง สร้าง และซ่อมแซมพระราชวังต่างๆ ตลอดจนขุดคลอง ดังเช่นในสมัยรัชกาลที่ 4 พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้เกณฑ์กองรามัญนครเขื่อนขันธ์ไปตัดไม้เสารอด เพื่อนำไปซ่อมแซมท้องพระโรง และพระที่นั่งเมืองลพบุรีใน พ.ศ. 2400 ” (สุภรณ์ โอเจริญ, 2541 : 36)

แสดงให้เห็นว่าพระมหากษัตริย์ในสมัยอยุธยาเป็นต้นมาทรงยกให้คนมอญมีฐานะเท่าเทียมกับคนไทย และทำหน้าที่ร่วมกับคนไทยทั่วไป การที่ชาวมอญได้รับการยอมรับเช่นนี้ย่อมก่อให้เกิดจิตสำนึกในบุญคุณของพระมหากษัตริย์ไทย ทำให้ชาวมอญปฏิบัติตนในฐานะที่เป็นพลเมืองดีตลอดมา โดยที่ชาวมอญไม่เคยสร้างปัญหาให้รัฐบาลไทยต้องหนักใจเหมือนกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น

จากการศึกษาของ โฉน สนสกุล (2535) พบว่า รัฐบาลไทยยังมีนโยบายที่มีอิทธิพลต่อการเจือจางความเป็นตัวตนของชาวมอญอีกด้วย นั่นก็คือนโยบายเกี่ยวกับการประกาศใช้พระราชบัญญัติสัญชาติในปี พ.ศ. 2456 ซึ่งเป็นพระราชบัญญัติฉบับแรก มีสาระสำคัญคือ “กำหนดให้ผู้ที่เกิดในพระราชอาณาจักรไทยเป็นคนไทย ไม่ว่าจะมิบิดามารดาเป็นสัญชาติใด” การที่รัฐบาลไทยกำหนดให้สัญชาติแก่บุคคลที่เกิดในประเทศไทย ย่อมทำให้ชาวมอญที่เกิดในประเทศไทยมีสัญชาติไทยด้วยเช่นเดียวกัน การเปลี่ยนจากสัญชาติมอญมาเป็นไทยเช่นนี้ย่อมทำให้ชาวมอญมีสำนึกเป็นพลเมืองไทย และก่อให้เกิดความผูกพันทางการเมืองและทางจิตใจตามมา เพราะการที่บุคคลที่มีสัญชาติเดียวกันย่อมก่อให้เกิดความรู้สึกว่าเป็นหมู่พวกเดียวกัน

จากนโยบายดังกล่าวส่งผลให้ชาวมอญรุ่นใหม่มาเรื่อยๆ รู้สึกถึงความเป็นตัวตนของชาวมอญลดลง “เด็กรุ่นใหม่เขาไม่คิดว่าตนเองเป็นคนมอญแล้ว มันกลืนกันไปหมด สมัยนี้คนมอญก็ไปแต่งงานกับคนสัญชาติอื่น ทำให้คนมอญแท้ๆ หายาก” (เยาวภา พิเรนทร์ : สัมภาษณ์ วันที่ 3 มิถุนายน พ.ศ. 2544)

1.4.) ภาษามอญ

ในปัจจุบันมีผู้ใช้ภาษามอญน้อยลง เนื่องจากอิทธิพลจากนโยบายของทางรัฐบาลในสมัยของจอมพล ป. พิบูลสงคราม โดยโฉน สนสกุล (2535) ได้ศึกษาถึงนโยบายเกี่ยวกับการสร้างลัทธิชาตินิยมไทยและส่งเสริมรัฐนิยม ในสมัยของจอมพล ป. พิบูลสงคราม (พ.ศ. 2481-2487) มีข้อความตอนหนึ่งกล่าวว่า “มีประกาศใช้ระเบียบกฎหมายเพื่อการฟื้นฟูวัฒนธรรมอย่างเต็มที่ โดยประกาศใช้รัฐนิยมต่างๆ เช่นการใช้ชื่อประเทศ ประชาชนและสัญชาติ ฯลฯ ได้กำหนดให้ทุกคนต้องพูด และใช้ภาษาไทย โดยศึกษาอย่างน้อยอ่านออก เขียนได้ ทุกคนจึงต้องถือว่า เมื่อเป็นสัญชาติไทยก็มีเลือดเนื้อไทย และพูดภาษาไทยอย่างเดียวกันไม่แตกต่างกัน ประชาชนชาวไทยต้องแต่งกายเรียบร้อยตามประเพณีนิยม เป็นต้น นโยบายดังกล่าวเน้นให้คนไทยและกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ มีความรักชาติ และสร้างสำนึกในความเป็นไทยให้เกิดขึ้น”

นโยบายของจอมพล ป. พิบูลสงครามส่งผลให้ในปัจจุบันภาษามอญมีผู้ใช้กันน้อยลงไปมาก “พูดได้ แต่เขียนไม่ได้ พูดได้ฟังได้ แต่ภาษาเล็กๆ ไม่ได้ ได้แต่เคยฟังเขาพูดๆ กัน ตอนอยู่ต่างจังหวัดคุณพ่อคุณแม่ไม่ได้พูด พอเข้ามาอยู่ที่นี้แล้วยายพูด ป้าพูด ลุงพูด ถึงจะได้ เรียกว่าได้อย่างกระท่อนกระแท่น” (สอวงค์ศรี สันติจารี : สัมภาษณ์ วันที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ. 2544)

“ยังพูด ฟังภาษามอญได้อยู่ แต่เขียนไม่ได้ ภาษามอญเอาไว้พูดเวลาเจอคนมอญด้วยกัน หรือเวลานิทานคนอื่น และภาษามอญพูดไม่ได้ เขียนไม่ได้ แต่สามารถฟังแล้วรู้ความหมายได้ ก็ถ้าถามมาเป็นภาษามอญ ก็จะตอบเป็นภาษาไทย” (โชติมา ยะกาศคะนอง : สัมภาษณ์ วันที่ 28 พฤษภาคม พ.ศ. 2544)

ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าชาวมอญที่อาศัยอยู่ในตำบลลาดนั้นยังคงความเป็นตัวตนของความเป็นมอญอยู่โดยนัยยะ ในขณะเดียวกันวัฒนธรรมของความเป็นมอญ และภาษามอญได้ถูกเจือจางลงจากการได้รับอิทธิพลของวัฒนธรรมไทยและความเป็นไทย ซึ่งเป็นผลพวงที่เกิดขึ้นตามกาลเวลา จึงไม่น่าแปลกใจที่ชาวมอญรุ่นใหม่มีความเข้าใจ พูด อ่าน เขียนและฟังภาษาไทยได้ถนัดชัดเจนกว่าภาษามอญ

แต่ในปัจจุบันมีการตั้งโรงเรียนสอนภาษามอญขึ้นมาเพื่ออนุรักษ์ภาษามอญเอาไว้ “หลานอายุประมาณ 6-7 ขวบ ว่าสามารถพูดภาษามอญได้บ้าง อีกทั้งในปัจจุบันยังมีโรงเรียนสอนภาษามอญที่วัดในอำเภอพระประแดง สอนเฉพาะวันเสาร์และอาทิตย์ เด็กส่วนใหญ่ที่ไปเรียนก็เป็นลูกคนจีน ทั้งนี้” (พุทธมนต์ หิรัญเพิ่ม : สัมภาษณ์ วันที่ 11 มิถุนายน พ.ศ. 2544)

1.5.) ศาสนา ความเชื่อ และการปกครอง

ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะมีนโยบายต่างๆที่ต้องการให้ชาวมอญมีความเป็นตัวตนที่ใกล้เคียงกับชาวไทยมากที่สุด แต่ในอดีตชาวไทยกลับได้รับอิทธิพลในหลายๆด้านมาจากชาวมอญ เช่นสถาบันกฎหมาย ศาสนาและสถาบันพระมหากษัตริย์ โดยที่มอญและขอมได้รับอิทธิพลดังกล่าวมาจากอินเดีย ซึ่งวัฒนธรรมเหล่านี้เป็นวัฒนธรรมอันกลมกลืนกับพุทธศาสนาพหุศาสน สิ่งที่เราได้รับจากมอญนั้นคือ คัมภีร์พระธรรมศาสตร์ หรือที่คนมอญเรียกว่า “ธรรมสัตถัม” มาใช้เป็นแม่บทในกฎหมายไทย (สุภรณ์ โอเจริญ, 2541 : 158)

คัมภีร์พระธรรมศาสตร์ที่ไทยได้รับจากมอญนี้ มีต้นเค้ามาจากพระมนูธรรมศาสตร์ หรือมานาวธรรมศาสตร์ของอินเดีย ซึ่งเป็นคัมภีร์พราหมณ์ของชาวฮินดู ในพระมนูธรรมศาสตร์ได้บรรยายถึงอุดมคติของชนที่นับถือศาสนาพราหมณ์ซึ่งต้องศึกษาต่อเนื่องกันไปกับการศึกษาพระเวท แต่เนื่องจากมอญเป็นชาวพุทธจึงได้นำพระมนูธรรมศาสตร์มาเรียบและตัดทอนข้อความที่มีลักษณะของพราหมณ์ออกไป เลือกเฉพาะส่วนที่เป็นหลักกฎหมายที่เกี่ยวกับการปกครองเพียงอย่างเดียว เพื่อนำมาปรับเข้ากับพุทธศาสนา ปรากฏว่าลักษณะเรื่องในพระมนูธรรมศาสตร์ของอินเดียกับพระธรรมศาสตร์หรือธรรมสัตถัมของมอญต่างกันและคัมภีร์พระธรรมศาสตร์ก็มีขนาดเล็กกว่าพระมนูธรรมศาสตร์ด้วย ส่วนไทยนั้นนับถือพุทธศาสนาเช่นเดียวกับมอญจึงรับคัมภีร์ธรรมสัตถัมของมอญมาใช้ได้โดยตรง

ในส่วนที่เกี่ยวกับผู้ปกครองนั้น ตามทัศนคติของไทยได้ถือตามคัมภีร์พระธรรมศาสตร์ โดยกำหนดฐานะของพระมหากษัตริย์ว่าทรงเป็น “ธรรมมิกราช” คู่ดังพระเจ้ามหาสมมตราช

แห่งคัมภีร์พระธรรมศาสตร์และคัมภีร์พระธรรมศาสตร์ยังได้บรรยายถึงคุณลักษณะ และบทบาทของพระมหากษัตริย์ไว้ว่า

“พระเจ้ามหาสมมติราชที่ตั้งอยู่ในราชธรรม 10 ประการทรงเบญจางคิกะศีลเป็นปรกติศีล แล้วยะภูงคิกะศีลเพนอุโบสถศีล เมตตากฤณาแก่สัตว์ทั้งปวง แล้วทรงพระอุสาหะมะนะสิการะซึ่งคำภีร์พระธรรมศาสตร์เป็นนิจกาล ทรงประพฤติธรรม 4 ประการ คือ พิจารณาซึ่งความชอบความผิดแห่งผู้กระทำให้เป็นประโยชน์แลมิให้เป็นประโยชน์แก่พระองค์ 1 ทะนุกบ่ารุงซึ่งบุทคลผู้มีศีลสัง 1 ปรมูลมาซึ่งพระราษทรรพโดยยุติธรรม 1 รักษาพระนครราชเสมาให้สุกเกษมโดยยุติธรรม 1 เป็น 4 ประการ” (สุภรณ์ โอเจริญ 2541 : 160)

ไทยไม่ได้เชื่อตามขอมว่า พระมหากษัตริย์เป็นพระศิวะหรือพระนารายณ์อวตารมา แต่กลับเชื่อตามพระธรรมศาสตร์ว่าพระมหากษัตริย์เป็นสัญลักษณ์ของธรรมะ คือเป็น “ธรรมิกราช” ส่วนพระราชพิธีต่างๆที่มีพิธีกรรมพราหมณ์ด้วย เช่น การถวายพระสังวาลย์ธูราและพระแสงราชวุธ เป็นแต่เครื่องประกอบพระราชอิสริยยศขององค์พระมหากษัตริย์เท่านั้น จะเห็นได้ว่าวัฒนธรรมฮินดูนั้นมีได้แทรกเข้าไปในเนื้อหาของวัฒนธรรมไทย ต่างกับการรับวัฒนธรรมมอญที่สามารถเข้ากันได้สนิทและผสมกลมกลืนไปกับวัฒนธรรมไทย (สุภรณ์ โอเจริญ 2541 : 158-161)

สิ่งสำคัญที่ทำให้ชาวไทย และชาวมอญมีตัวตนที่เหมือนกันก็คือ “ศาสนาพุทธ” เนื่องจากเป็นสิ่งที่ไทยและชาวมอญใช้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจมายาวนาน จากหลักฐาน คำสอนต่างๆล้วนต้องการให้ผู้ปฏิบัติอยู่ในกรอบแห่งความดี มีสติ รู้จักการให้ ทั้งทำบุญ และทำทาน ถ้าเราได้มีโอกาสไปเยี่ยมชมวัดที่อำเภอพระประแดงและเราลองสังเกตตามซุ้มประตูวัด ซุ้มประตูพระอุโบสถ เมรุ หรือศาลาการเปรียญ จะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่แล้วจะเป็นชื่อสกุลของชาวมอญนั้น เป็นผู้บริจาคสร้างเสียเป็นส่วนใหญ่ โดยชาวมอญจะสร้าง หรือให้เพื่อหวังบุญที่จะเกื้อหนุนให้ตนเองได้รับสิ่งดีๆ ในโลกหน้า

“ชาวมอญชอบสร้าง สร้างวัด สร้างโบสถ์ ซุ้มประตูวัด หอฉัน ศาลาต่างๆ มีเท่าไรก็ทำบุญ เช่น เมื่อขายที่ได้ก็จะทำบุญให้วัดเป็นจำนวนมาก” (สอวงศ์ศรี สันติจารี : สัมภาษณ์ วันที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ. 2544)

นอกจากชาวมอญจะเป็นคนใจบุญชอบทำบุญทำทานแล้ว ชาวมอญยังเป็นผู้มีน้ำใจต่อเพื่อนเพื่อนมนุษย์ด้วยกันอีกด้วย การมีน้ำใจต่อกันมีผลมาจากหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา คือการรู้จักการให้ (สุรินทร์ ทับรอด 2541 : 36)

นอกจากการนับถือศาสนาพุทธแล้ว ชาวมอญพระประแดงยังมีตัวตนที่แตกต่างจากคนไทยออกไปคือ ความเชื่อเรื่องผีอย่างเหนียวแน่น มีเรื่องเล่าเกี่ยวกับที่มาในเรื่องความเชื่อเรื่องผีของชาวมอญว่า ในสมัยบรรพกาลมีเศรษฐีผู้หนึ่งมีภรรยา 2 คน ต่อมาภรรยาหลงฆ่าลูกของภรรยาผู้น้อย

ตายเพราะความริษยา ทั้งสองคนจึงอาฆาตซึ่งกันและกันและกินลูกของอีกฝ่ายสลัดกันไปแต่ละชาติ ในที่สุดอีกฝ่ายหนึ่งก็ไปเกิดเป็นผี อีกฝ่ายหนึ่งก็ไปเกิดเป็นมนุษย์และมีลูก ฝ่ายผีนั้นก็ไล่ตามมนุษย์ เพื่อจะกินลูกของมนุษย์ ฝ่ายมนุษย์จึงหนีไปพึ่งพระพุทธองค์ขณะประทับอยู่ที่ เวฬุวันมหาวิหาร พระพุทธองค์ทรงทราบถึงความเป็นมาในอดีตชาติ จึงเทศนาโปรดให้นางผีนั่นได้เห็นถึงโทษของการจองเวร นางผีกับมนุษย์จึงได้ระงับการจองเวรต่อกัน ต่อมานางผีนั่นได้ไปอยู่กับนางที่เป็นมนุษย์และได้ช่วยเหลือนางมนุษย์ จนบังเกิดผลดีมีโภคทรัพย์มั่งคั่ง เป็นผลพลอยให้ข้าวปลาอาหาร พืชพันธุ์ธัญญาหารอุดมสมบูรณ์ดีไปด้วย นี่จึงเป็นเหตุแห่งการนับถือผี

ผีของชาวมอญมีอยู่ 4 ประเภทได้แก่

1.ผีเรือน (ชะหลกห้วย) ชาวบ้านเรียกว่า “ผีมอญ” ซึ่งชาวมอญเชื่อว่าสิงสถิตอยู่ที่เสาเอกของบ้าน ดังนั้นจึงต้องเซ่นไหว้ผีเรือนที่เสาเอก ผีเรือนก็คือผีบรรพบุรุษ มี 3 คนคือ ผีผู้ชาย ผีเมียหลวง และผีเมียน้อย

2.เจ้าพ่อ (เป็ยะเจ้ หรือ เป็ยะจู้) ชาวมอญจะบวงสรวงเซ่นไหว้ที่ศาลเจ้าพ่อ ซึ่งจะคุ้มครองดูแลคนในหมู่บ้านและบางทีก็ให้โทษ ถ้ามีผู้ลบหลู่ดูหมิ่น เจ้าพ่อของชาวมอญมีชื่อต่างๆตามตำนานที่เล่าสืบกันมา

3.ผีที่อาศัยอยู่ตามธรรมชาติ เช่นผีต้นไม้ ผีภูเขา ผีแม่น้ำเป็นต้น ผีธรรมชาตินี้ถ้าคนไม่ไปรบกวนบริเวณที่มีผีอาศัยอยู่ก็ไม่มีปัญหา แต่ถ้าไปรบกวนก็อาจทำให้เกิดภัยพิบัติได้

4.ผีร้าย ชาวมอญเชื่อว่าผีร้ายส่วนใหญ่มาจากผู้ที่ตายไม่ดี ผีร้ายมีหลายอย่างและจะทำร้ายให้โทษคนโดยไม่มีเหตุผล (สุรินทร์ ทัฬหโรด, 2541 : 43)

การนับถือผีของชาวมอญพระประแดงก็เหมือนกับชาวมอญโดยทั่วไป กล่าวคือมีการนับถือผีที่มีความสัมพันธ์กับระบบตระกูล หรือกลุ่มเครือญาติ เนื่องจากเครือญาติที่อยู่ในตระกูลเดียวกันต้องนับถือและเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษที่เสาเอกของเสาบ้านต้นตระกูลที่รับสืบต่อผีจากบรรพบุรุษ โดยการสืบต่อกันทางเชื้อสายฝ่ายชายเท่านั้น ส่วนมากแล้วลูกชายคนโตของตระกูลเป็นผู้รับต้นผี แต่ถ้าตระกูลไม่มีลูกชายรับต้นผีต่อไป ก็ต้องเป็นน้องชาย หรือบุตรชายคนโตของน้องชาย ผู้ที่รับต้นผีต้องประกอบพิธีกรรมที่เกี่ยวกับผีบรรพบุรุษทุกอย่าง เช่นพิธีรำผี ต้นผีต้องเป็นผู้ทำพิธีและยังมีหน้าที่ดูแลปกครองกลุ่มเครือญาติในสายตระกูลเดียวกันไม่ให้ฝ่าฝืนข้อห้ามข้อปฏิบัติหรือผิดผี (สุรินทร์ ทัฬหโรด, 2541 : 45)

“พอเวลาถึงปีลูกหลานก็จะมาเซ่นไหว้ผีที่บ้านต้นผี หรือบ้านของลูกชายคนโตของตระกูล จะมีพิธีต่างๆมากมาย ต้องมีการเตรียมงานกัน ทำให้ในปัจจุบันไม่ค่อยมีใครเซ่นผีกัน” (เยาวภา พิเรนทร : สัมภาษณ์ วันที่ 3 มิถุนายน พ.ศ. 2544)

การนับถือผีของชาวมอญนั้นเป็นการนับถือผีดี มีจุดประสงค์เพื่อให้ผีดีช่วยปกป้องคนในภายในครอบครัวให้พ้นจากภัยต่างๆและเป็นการแสดงถึงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษของตนเอง ถ้านำประเพณีของคนไทยเข้ามาเปรียบเทียบกับกรนับถือผีของชาวมอญ นั่นก็คือการทำบังสุกุลกรวดน้ำแก่ส่วนกุศลไปยังบรรพบุรุษ เจ้ากรรมนายเวรและวิญญาณเร่ร่อน

พื้นฐานความเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติของชาวไทยและชาวมอญมีความใกล้เคียง กล่าวคือ ผิด่างๆเช่น ผีไม้ไฟ ผีเต่า เจ้าป่า เจ้าเขา เทพารักษ์ หรือนางตานี เป็นต้น จะมีความเกี่ยวข้องกับธรรมชาติ ที่สามารถให้คุณแก่ผู้ที่ประพฤติดูอยู่ในกรอบของความดี แต่ในทางกลับกันก็ให้โทษแก่ผู้ที่ลบหลู่ดูหมิ่น หรือประพฤติดูไปในทางที่ผิด การให้โทษนี้จะออกมาในรูปของการไม่คุ้มครองดูแลบุคคลเหล่านั้น (ตามคติความเชื่อ)

ถึงแม้ว่าชาวไทยจะไม่มีกรนับถือผีอย่างชัดเจน(ไม่มีพิธีกรรม)อย่างชาวมอญ แต่ชาวไทยก็มีการทำบุญบวงสรวงและทำสังฆทานเพื่ออุทิศส่วนกุศลไปยังบรรพบุรุษ หรือการกรวดน้ำเพื่อแก่ส่วนบุญ ส่วนกุศลไปยังผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว เจ้ากรรมนายเวร และสัมภเวสีทั้งหลาย

คติความเชื่อของชาวไทยและชาวมอญเหล่านี้มีความคล้ายคลึงกันในเรื่องความเชื่อหลังการตาย โดยมีการเชื่อมโยงกับพระพุทธศาสนาอย่างแนบแน่น ดังจะเห็นได้จากหลังจากการทำบุญจะตามด้วยการสวดแผ่เมตตา และกรวดน้ำ จึงถือว่าการทำบุญนั้นเสร็จสมบูรณ์

ศาสนาและคติความเชื่อเหล่านี้มีความสำคัญและมีอิทธิพลในการสร้างการผสมกลมกลืนให้เกิดขึ้นระหว่างชาวไทยและชาวมอญ เนื่องจากความใกล้เคียงกันของความหมายในวิถีปฏิบัติ ทำให้สามารถเข้าใจในพิธีกรรมของแต่ละฝ่ายได้ไม่ยาก

1.6.) อาหาร

นอกจากในเรื่องของศาสนาและความเชื่อที่ทั้งชาวไทยและชาวมอญมีพื้นฐานทางความคิดที่ใกล้เคียงกันมาตั้งแต่ในอดีตแล้ว ยังมีส่วนอื่นๆของการดำรงชีวิตประจำวันของชาวไทยและชาวมอญที่มีตัวตนใกล้เคียงกัน คือเรื่องของอาหารการกินที่ใกล้เคียงกัน ใน เช่นมีข้าวเป็นอาหารหลัก ,รสชาติ, เครื่องปรุง, เครื่องเทศ และกรรมวิธีการประกอบอาหาร ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากภูมิประเทศในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ทำให้เมืองไทย และเมืองมอญ มีวัสดูขึ้นพื้นฐานในการนำมาประกอบอาหารที่คล้ายๆกัน

“บ้านมอญส่วนใหญ่จะต้องมีน้ำพริก ผักจิ้ม ตัดครัวไว้ตลอดและยังมีพวกแกงส้มต่างๆซึ่งก็ทำเหมือนๆเหมือนกับแกงส้มของคนไทย เพียงแต่ใส่ผักต่างกัน เช่น ลูกกระเจี๊ยบ หรือลูกมะลิ เป็นต้น” (พุทธมนต์ หิรัญเพิ่ม : สัมภาษณ์ วันที่ 11 มิถุนายน พ.ศ. 2544)

ชาวไทยกับชาวมอญมีความสัมพันธ์กันมาช้านาน ทำให้อาหารหลายๆชนิดมีลักษณะคล้ายคลึงกัน แต่ก็มีอาหารมอญอีกหลายชนิดที่มีเอกลักษณ์เฉพาะและยังคงมีการสืบทอดทำกันอยู่

ในชีวิตประจำวัน อาหารประจำสำหรับที่ชาวมอญก็คือ น้ำพริก เช่นน้ำพริกกะปิ น้ำพริกแดง น้ำพริกปลาอย่าง กินกับผัก เช่นยอดผักทอง มะเขือเปราะ และลูกมะเดื่อ ทั้งกินสดๆ นำมาต้ม หรือคองแล้ว แต่ประเภทของน้ำพริก ในบางครั้งอาจมีเครื่องเคียง เช่นไข่ต้ม ถั่วลิสงคั่วโรยเกลือ ปลาสด ปลาช่อนแห้ง หรือเนื้อเค็มประกอบอยู่ด้วย ส่วนประเภทของแกงนั้นมีทั้งแบบแกงที่ใส่กะทิและแกงที่ไม่ใส่กะทิ แต่ที่นิยมกันมากก็คือแกงส้ม ผักที่นิยมนำมาทำแกงส้มมักเป็นผักที่มีเมือก และมีรสเปรี้ยว เช่น กระจับเจียว(บอกระตาด) กระจับแดง(สะเจ็บ) มะตาด(สะเปร้า) ผักปลั่ง(อะเนิงลาน) ลูกมะสัน(อะลือด) เป็นต้น แล้วแต่ว่าจะเป็นฤดูกาลของพืชผักชนิดใด (สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์มอญ, 2542 : 58)

ความเป็นตัวตนของชาวมอญที่แสดงออกมาในชีวิตประจำวันในปัจจุบัน ไม่ว่าจะป็นชื่อหมู่บ้าน เช่นหมู่บ้านทะมั่ง , ชื่อถนน เช่นถนนบ้านแซ่, กฎหมาย, ศาสนา, ความเชื่อ และอาหารนั้นเป็นสิ่งที่ชาวมอญรุ่นปัจจุบันยังคงปฏิบัติสืบทอดกันมา แต่ก็มี ความเชื่อใจางลงไปมาก เนื่องจากชาวมอญเหล่านี้ได้อยู่ภายใต้สภาวะแวดล้อมของความเป็นไทยมายาวนาน จนกระทั่งอิทธิพลต่างๆ ของประเทศไทย ไม่ว่าจะป็นกฎหมาย, วิถีชีวิต, สื่อมวลชน เข้ามามีอิทธิพลเหนือตัวตนดั้งเดิมของชาวมอญ

ถึงแม้ว่าในปัจจุบันตัวตนที่ชาวมอญแสดงออกมามีความเชื่อใจางลงไปกว่าแต่ก่อน แต่ถึงกระนั้นในช่วงเทศกาลสำคัญ โดยเฉพาะเทศกาลสงกรานต์ ตัวตนของชาวมอญก็กลับมาแสดงออกให้เห็นอย่างเด่นชัดอีกครั้ง

2.ความเป็นตัวตนที่แสดงออกมาในช่วงเทศกาล งานประเพณีต่างๆ

ประเพณีต่างๆของชาวมอญเป็นสิ่งที่ชาวมอญตำบลตลาดมีการแสดงออกมาให้คนภายนอกเห็นได้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะประเพณีสงกรานต์ ที่มีทั้งเครื่องแต่งกาย อาหาร ประเพณี และการละเล่นต่างๆที่เป็นตัวสื่อถึงความเป็นตัวตนของชาวมอญออกมาให้เห็น

“ประเพณีของชาวมอญเป็นสิ่งสำคัญที่แสดงให้เห็นลักษณะเฉพาะของมอญที่แตกต่างไปจากไทย แต่ถึงอย่างไรก็ตามวัฒนธรรมประเพณีของทั้งสองเชื้อชาติก็ยังคงมีความใกล้เคียงกันค่อนข้างมาก เนื่องจากทั้งมอญและไทยจะได้รับอิทธิพลของศาสนาพราหมณ์จากอินเดีย ทำให้รับเอาคติ ความเชื่อเกี่ยวกับการทำพิธีต่างๆ เพื่อความเป็นสิริมงคลในชีวิต นับตั้งแต่แรกเกิดจนสิ้นชีวิต และได้กระทำติดต่อกันมาจนกลายเป็นประเพณีที่ยึดถือปฏิบัติกันมาจนกระทั่งในปัจจุบัน” (โชติมา ยะกาศคณอง : สัมภาษณ์ วันที่ 28 พฤษภาคม พ.ศ. 2544)

“ไทยเรานั้นถือเอาวันสงกรานต์เป็นวันขึ้นปีใหม่เช่นเดียวกับมอญ เช่นมีการทำบุญที่วัด
สงฆ์ น้ำพระ รดน้ำดำหัวและขอพรจากผู้ใหญ่ ทำบ้างสกุลเพื่อแสดงความกตัญญูที่มีต่อบรรพบุรุษเป็น
ต้น แต่สิ่งที่แตกต่างกันก็คือรายละเอียดของกิจกรรมต่างๆ เช่น ชาวไทยจะทำบุญเลี้ยงพระที่วัดใน
ตอนเช้า ชาวมอญก็เช่นกัน แต่ชาวมอญมีการส่งข้าวสงกรานต์ในตอนเช้าเพิ่มเข้าไปด้วย หรือการ
แห่หงส์ ชงตะขานนั้นเปรียบเสมือนการสืบทอดศาสนา, รำลึกถึงพระพุทธเจ้าและการระลึกถึง
บรรพบุรุษของตนเอง(ชาติมอญ) การทำบุญของทั้งชาวไทยและชาวมอญมีจุดประสงค์อย่างเดียวกัน
ก็คือบุญ หรือความดี” (สอวงศ์ศรี สันติจารี : สัมภาษณ์ วันที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ. 2544)

สิ่งที่สามารถบ่งบอกถึงความเป็นตัวตนของชาวมอญได้ก็คือ การประกอบพิธีกรรม
ต่างๆของชาวมอญ จากการสัมภาษณ์โชติมา ยะกาศคนอง กล่าวว่า “เอกลักษณ์ของชาวมอญนั้น
แสดงออกอย่างชัดเจนเมื่อถึงเวลางานประเพณีต่างๆ เช่นงานสงกรานต์ งานเข้าพรรษา ออกพรรษา
และ เอกลักษณ์ที่ชัดเจนที่สุดคือ วัฒนธรรมของมอญที่มีอยู่ ไม่ว่าจะเป็นเสื้อผ้า อาหาร
การเล่น หรือภาษาพูด” (สัมภาษณ์ วันที่ 28 พฤษภาคม พ.ศ. 2544)

“สัญลักษณ์ของมอญจะแสดงออกมาให้เห็นได้ชัดเจนที่สุดจะอยู่ในช่วงเทศกาลและงาน
ประเพณีต่างๆ...มีความภูมิใจในความเป็นมอญ ภูมิใจมาก ถ้ามีคนถามว่าเป็นคนสัญชาติอะไร
ก็จะบอกว่าเป็นคนสัญชาติมอญและจะแสดงออกถึงความเป็นมอญอย่างชัดเจนเมื่ออยู่ในช่วง
เทศกาล หรือช่วงงานประเพณี....ประเพณี หรือพิธีกรรมบางอย่างจะหยุดปฏิบัติ ถ้าหากคนเฒ่าคน
แก่ในบ้านสิ้นบุญ แต่ก็คิดว่าถ้ายังคงปฏิบัติพิธีกรรมอยู่ก็ควรจะทำให้ถูกต้องและสมบูรณ์ เพื่อ
เป็นสิริมงคลแก่ตนเอง และครอบครัว” (พุทธมนต์ หิรัญเพิ่ม : สัมภาษณ์ วันที่ 11 มิถุนายน พ.ศ.
2544)

“คิดว่าตนเองยังคงเป็นคนมอญอยู่...มีความภูมิใจมากที่เป็นชาวไทยเชื้อสายมอญและยัง
รู้สึกภูมิใจเมื่อมีคนเรียกว่า คนมอญ เนื่องจากประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี ภาษาของชาติ
มอญนั้นมีมานานและเป็นเอกลักษณ์” (โชติมา ยะกาศคนอง : สัมภาษณ์ วันที่ 28 พฤษภาคม พ.ศ.
2544)

จากการสังเกตภายในงานหรรษารามัญ วันที่ 6 เมษายน 2544 เวลา 19.00 น. ณ โรงเรียน
อำนวยการวิทย เนื่องในงานหรรษารามัญ¹ ครั้งที่ 2 ภายในงานมีการเลี้ยงโต๊ะจีนจำนวน 96 โต๊ะ (เพื่อ
ความสะดวกในการจัดเลี้ยง)(สัมภาษณ์โชติมา ยะกาศคนอง) ภายในงานมีการแสดงต่างๆ เช่น การ
แสดงคนตรีมอญ การรำประเภทต่างๆของมอญ ผู้คนส่วนใหญ่ที่เข้ามาร่วมงานจะแต่งกายตามแบบ
ฉบับมอญแท้ คือ ผู้ชายจะมัดเป้งที่หน้า สวมเสื้อเชิ้ตคอกลม มีลายดอก มีสีสันดูฉลาด นุ่งโจง

¹ งานของชาวมอญที่จัดขึ้นเพื่อเป็นการพบปะ กระชับสัมพันธ์ระหว่างชาวมอญให้คงอยู่ โดยจัดขึ้นปีละครั้ง

กระเบนสีสันสดใสเช่นกันและคาดเอวด้วยเข็มขัดที่ทำจากโลหะ(เงิน ,นาก) หรือคาดผ้าขาวม้า ใส่
ถุงเท้าและสวมรองเท้าหนัง บางคนจะถือไม้เท้า ส่วนผู้หญิงเกล้าผมมวย ใช้ปิ่นปัก สวมเสื้อแขน
กระบอกสีสันสดใส นุ่งผ้าลินิน คาดเอวด้วยเข็มขัดที่ทำจากโลหะและมีผ้าแพรคล้องคอ ชาวมอญที่
แต่งตัวตามแบบดั้งเดิมนั้นส่วนใหญ่จะเป็นผู้ใหญ่ (อายุประมาณ 30 ปีขึ้นไป)

ส่วนการแต่งกายของเด็กๆที่เข้าร่วมในงานนี้ มีบางส่วนที่แต่งกายตามแบบชาวมอญ แต่
ส่วนใหญ่จะเป็นการแต่งกายแบบสากล

นอกจากนี้ยังมีการใช้ภาษามอญในการสนทนาบ้างเล็กน้อยในกลุ่มของผู้ใหญ่และ
ผู้สูงอายุ สัญลักษณ์ของชนชาติมอญที่มีอยู่ในงานนี้ที่เด่นชัดอีกชนิดคือ หงส์ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์
ประจำชาติมอญ และมีธงตะขาบจากวัดต่างๆแขวนแสดงไว้ตามอาคารเรียนจำนวน 9 ชั้นให้ผู้เข้ามา
ร่วมงานได้ชม

นอกจากงานหรรษารามัญที่ทางกลุ่มชาวมอญที่พระประแดงจัดขึ้นเพื่อแสดงออกถึง
ความเป็นตัวตนของชาวมอญแล้ว ยังมาวันสงกรานต์ซึ่งเป็นวันสำคัญประจำปีที่ชาวมอญต่างให้
ความสนใจ จากการสังเกตในวันที่ 13 เมษายน พ.ศ. 2544 เวลา 6.30 น. พบว่า ชาวมอญบางส่วนเริ่ม
ด้วยประเพณีสงกรานต์ไปตามวัดต่างๆที่เป็นวัดมอญ จำนวน 13 วัด ชาวสงกรานต์นั้น
ประกอบด้วยอาหารคาว หวาน 10 อย่าง วางอยู่ในถาด โดยอาหารแต่ละอย่างใส่ไว้ในถ้วยเล็กๆ เมื่อ
จัดเตรียมข้าวสงกรานต์เรียบร้อยแล้ว ก็จะให้สมาชิกภายในบ้านที่ว่างช่วยกันนำข้าวสงกรานต์ไป
ถวายพระ การถวายนั้นก็เหมือนกับการถวายข้าวพระทั่วไป เนื่องจากปัจจุบันมีครอบครัวที่ยังคง
ส่งข้าวสงกรานต์เหลืออยู่เพียงไม่กี่ครอบครัว ซึ่งครอบครัวดังกล่าวเป็นครอบครัวที่ยังคงยึดมั่นใน
ประเพณีมอญไว้อย่างเหนียวแน่น และเป็นบางครอบครัวเป็นผู้นำทางความคิดของชาวมอญใน
พื้นที่อีกด้วย

ในส่วนของชาวไทยก็มีการทำอาหาร ทำขนมเพื่อทำบุญ และแจกญาติสนิทมิตรสหาย
เช่นขนมจีนน้ำยำน้ำพริก แกงไก่ หรือแกงเป็ด เป็นต้น ส่วนขนมนั้นก็จะเป็นพวกทองหยอด
ฝอยทอง ก๋วยไช้ และกระยาสาทร ซึ่งกระยาสาทรนี้มีส่วนที่คล้ายกะละแมตรงที่ คนในครอบครัว
จะต้องช่วยกันกวน ช่วยกันทุบให้เป็นแผ่น สิ่งนี้เป็นการเสริมสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นในคน
ครอบครัว และคนชุมชนได้เป็นอย่างดี

จากนั้นเวลา 10.30 ประชาชนทั้งชาวไทยและชาวมอญต่างเดินทางกันเข้าไปทำบุญ
ภายในวัดทรงธรรมวรวิหาร เครื่องแต่งกายของประชาชนที่เข้ามาทำบุญที่สวมใส่กันในงานถวาย
ภัตตาหารส่วนใหญ่เป็นตามแบบสมัยนิยม มีแต่เพียงผู้เฒ่าผู้แก่ที่ยังคงสวมใส่เสื้อผ้าตามแบบเดิม
อยู่ ข้อแตกต่างระหว่างเครื่องแต่งกายของชาวไทยและชาวมอญที่เห็นได้ชัดที่สุดจะเห็นได้จาก
เสื้อผ้าของผู้หญิง คือชาวมอญจะสวมเสื้อแขนกระบอก นุ่งผ้าลินินและทำผมมวย ส่วนหญิงชาวไทย
จะสวมเสื้อคอปกและ นุ่งผ้าถุง ส่วนผู้ชายทั้งชาวไทยและชาวมอญนั้นจะแต่งกายคล้ายกัน คือ
สวมเสื้อเชิ้ต นุ่งกางเกงขาสั้น และบางคนจะมีผ้าขาวม้าคาดเอว

หลังจากเสร็จจากการถวายภัตตาหารเพลแล้ว ชาวมอญก็จะเตรียมตัวเพื่อเข้าร่วมขบวนแห่หงส์ ชงตะขาบ โดยเริ่มตั้งขบวนแห่หงส์ ชงตะขาบ ที่โรงเรียนอานวยวิทย์ เวลาประมาณ 14.30 น. โดยมีการนำเอาหงส์ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของชนชาติมอญมาร่วมขบวนแห่ และชงตะขาบที่เป็นสัญลักษณ์ของการนอบน้อมต่อพระพุทธเจ้า นำมาตั้งขบวนด้วย ซึ่งชงตะขาบดังกล่าวจัดทำขึ้นโดยวัดมอญที่อยู่ในพื้นที่จำนวน 13 วัด และมีการประกวดในเรื่องของความสวยงามอีกด้วย นอกจากนั้นยังมีนางสงครานตั้่งไปกับขบวนรถบุพชาติ ซึ่งรถบุพชาตินี้ แต่ละหมู่บ้านจะเตรียมตกแต่งกันอย่างเต็มที่ เพื่อเข้าร่วมพิธี ในขบวนแห่จะมีผู้ร่วมขบวนที่แต่งกายตามแบบของชาวมอญ (ผู้ชายจะสวมเสื้อลายดอก นุ่งโสร่ง ถือไม้ตะพด ผู้หญิงสวมเสื้อแขนกระบอก นุ่งผ้าซิ่น ถือร่ม) ร่วมขบวนไปด้วย รวมความยาวของขบวนแห่ทั้งหมดประมาณ 800-1,000 เมตร

การแห่หงส์ ชงตะขาบนั้นจะเริ่มต้นที่โรงเรียนอานวยวิทย์ เดินแห่ไปรอบๆบริเวณเทศบาลเมืองพระประแดง เมื่อชงตะขาบของวัดใดเดินมาถึงวัดของตนเองก็จะแยกตัวเข้าไปในวัดของตน เพื่อนำชงตะขาบนั้นขึ้นไปติดไว้บนเสาที่จัดเตรียมไว้ ขบวนแห่จะสิ้นสุดลงที่วัดทรงธรรมวรวิหาร ซึ่งเป็นวัดสุดท้าย หลังจากนั้นก็เป็นเรื่องของแต่ละวัดที่จะดำเนินการประเพณีของตนต่อไป

ระหว่างการแห่ทางอำเภอจะทำการปิดถนนในบริเวณที่ขบวนแห่จะต้องผ่าน สองข้างทางมีผู้รอมชมขบวนแห่อย่างมากมาย ซึ่งทั้งประชาชนในพื้นที่เอง(ชาวไทย และชาวมอญ) และประชาชนนอกพื้นที่ที่เดินทางเข้ามาชมในหมู่ผู้รอมชมขบวนแห่มีการสาดน้ำตามประเพณีกันเล็กน้อย นอกจากนี้ทางอำเภอและเทศบาลพระประแดงยังได้จัดเจ้าหน้าที่ตำรวจและอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเพื่อช่วยอำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ เช่นการปิดกั้นการจราจรบริเวณที่ขบวนแห่จะต้องผ่าน การให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว เป็นต้น

ในช่วงเย็นชาวมอญก็จะแยกย้ายกันไปเยี่ยมเยียนญาติผู้ใหญ่และทำบุญเพื่ออุทิศส่วนบุญส่วนกุศลไปยังบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว

จากการสังเกตในวันที่ 14 เมษายน พ.ศ. 2544 เวลา 20.40 น. ผู้ทำวิจัยเดินทางเข้าไปเก็บข้อมูลที่วัดคันลัด ซึ่งเป็นวัดมอญ แต่เป็นวัดมอญที่ตั้งอยู่นอกเขตตำบลตลาด เพื่อทำการสังเกตประเพณีการเล่นสะบ้าของชาวมอญ เดิมทีในเขตตำบลตลาดนั้นเคยมีการเล่นสะบ้ากันทุกปี แต่ปัจจุบันไม่มีบ้านใดเปิดบ่อนสะบ้าอีก เนื่องจากการจัดบ่อนสะบ้านั้นเป็นเรื่องที่ต้องมีการจัดเตรียมงานกันหลายขั้นตอน ไม่ว่าจะเป็นการตกแต่งบ่อน การหาเงินสนับสนุน (ในปัจจุบันได้รับเงินสนับสนุนจาก อบต.) และการเตรียมคนเพื่อแสดงสะบ้า (ต้องมีการซ้อมก่อนแสดง) จึงทำให้ในปัจจุบันมีน้อยบ้านที่เปิดบ่อน บ้านที่เปิดบ่อนสะบ้าได้นั้นจึงเป็นบ้านที่มีฐานะดีและมีบริเวณใต้ถุนบ้านที่กว้างขวาง สามารถรองรับได้ทั้งสถานที่จัดบ่อน และผู้ที่เข้าไปชม

บ่อนสะบ้าอีกประเภทที่มีการแสดงคือ บ่อนที่เกิดจากการรวมตัวกันของคนในหมู่บ้าน ในการจัดเตรียมงาน โดยใช้สถานที่โล่งแจ้งในการสร้างบ่อน ซึ่งทุกอย่างจะเหมือนบ่อนสะบ้าที่อยู่ ใต้ถุนบ้านทุกอย่างและจากคำบอกเล่าของผู้เฒ่าผู้แก่ชาวมอญในเรื่องของการเปิดบ่อนสะบ้าที่ใต้ถุน บ้าน เพราะเด็กๆที่เล่นสะบ้าจะได้อยู่ในสายตาและทำให้ผู้ที่เข้ามาชมเกิดความเกรงใจ ไม่คะนอง จนเกินไป ลักษณะบ้านของชาวมอญทั่วไปจะมีช่องอยู่ตามพื้นกระดานและทำบานพับปิดไว้ เพื่อ สามารถเปิดดูความเรียบร้อยของใต้ถุนบ้านได้เมื่อตอนอยู่บนบ้าน

จำลอง เกตุภา ได้กล่าวไว้ว่า “ชาวมอญมีการละเล่นที่มีขึ้นในวันสงกรานต์ คือสะบ้า ในอดีตการเล่นสะบ้านี้นอกจากเล่นเพื่อความสนุกแล้ว ยังเป็นการเปิดโอกาสให้หนุ่มสาวได้มี โอกาสพบปะกันโดยอยู่ภายในสายตาของผู้ใหญ่” (สัมภาษณ์ วันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ. 2544)

คมศร จันตาคำ ให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า “แต่ในปัจจุบันการเล่นสะบ้าเป็นเพียง การละเล่นเพื่อเป็นการสืบสานประเพณีของบรรพบุรุษมอญเอาไว้เท่านั้น กล่าวคือตัวแสดงที่ใช้ใน ปัจจุบัน มีการใช้เด็กชาวไทยร่วมแสดงด้วย แต่ถึงกระนั้นการเล่นสะบ้าก็ยังได้รับความสนใจจาก ชาวไทยทั้งใน และนอกพื้นที่เป็นอย่างมาก” (สัมภาษณ์ วันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2544)

จากการสังเกตพบว่าสิ่งที่บ่อนสะบ้าทุกบ่อนจะต้องมีนอกเหนือดอกไม้ที่ใช้ตกแต่งก็คือ หงส์² ไม่ว่าจะเป็หงส์ที่เป็นตัว หรือธงรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าสีแดง มีรูปหงส์อยู่ตรงกลาง หงส์ของ ชาวมอญนั้นจะมีความแตกต่างจากหงส์ที่อยู่ในวรรณคดีไทยคือ หงส์มอญจะมีรูปร่างเหมือนเป็ด ตามลำตัวจะมีลวดลายสวยงาม บริเวณหัวจะมีลักษณะเหมือนกับหงส์ในวรรณคดีไทย

บ่อนสะบ้าแต่ละบ่อนจะเริ่มแสดงเวลา 20.30 น.โดยประมาณและเลิกเวลา 23.30 น. โดยประมาณ ซึ่งแต่ละบ่อนจะมีผู้ชมหมุนเวียนกันไปประมาณบ่อนละ 40-50 คน

ในปัจจุบันประเพณีที่ชาวมอญทำการสืบทอดกันมาเหล่านี้มีประชาชนให้ความสนใจใน การเข้าชมเป็นจำนวนมาก แต่คณะผู้จัดงานที่เป็นชาวมอญกลับมีน้อยลงไปเรื่อยๆ เนื่องจากงาน ประเพณีต่างๆ ทั้งงานแห่หงส์-ธงตะขาบ การส่งข้าวสงกรานต์ หรือการเปิดบ่อนสะบ้า นั้นต้อง ใช้ ทั้ทุน เวลาและผู้คนในการเตรียมงานเป็นจำนวนมาก

การรักษาเอกลักษณ์ของความเป็นมอญไว้ได้ กลายเป็นจุดขายทางด้านการท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมของทางหน่วยงานภาครัฐ ดังจะเห็นได้จากการจัดขบวนแห่ที่ยิ่งใหญ่ในทุกๆปี โดยมี เงินทุนสนับสนุนจากทั้งทางอำเภอและเอกชนเพื่อส่งเสริมในการจัดงาน การจัดงานตามประเพณี ของทางอำเภอเป็นเรื่องที่มีการโฆษณา การขายสินค้า และการส่งเสริมตนเอง(องค์กร บริษัท ห้าง ร้านต่างๆ) สอดแทรกอยู่ด้วย...การพัฒนาทางด้านวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในอำเภอพระประแดง เกิด จาก วัฒนธรรม ประเพณีของมอญ เนื่องจากทางการได้มีการส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง แต่คนมอญที่

² ภาคผนวก ค. หน้า 137

ยังคง ยึดมั่นในวัฒนธรรมของตนเองมีมุมมองที่ต่างออกไป สิ่งที่พวกเขาปฏิบัติอยู่นั้น เขา ต้องการที่จะ สืบสานประเพณีที่มีความงดงามเอาไว้ รวมถึงสืบสานอย่างถูกต้องและสืบสาน ความหมายของ กิจกรรมต่างๆตามแบบที่บรรพบุรุษของพวกเขาได้ปฏิบัติกันมา (โชติมา ยะ กาศคนอง : สัมภาษณ์ วันที่ 28 พฤษภาคม พ.ศ. 2544)

ทางภาครัฐ และเอกชนที่เห็นความสำคัญในประเพณีที่ชาวมอญเคยปฏิบัติกันมา ต่างเข้า มาร่วมสืบสานประเพณีต่างๆของชาวมอญและในปัจจุบันหน่วยงานเหล่านี้ก็เข้าร่วมจัดงานต่างๆ ในทุกๆปี จึงทำให้ชาวมอญมีความมั่นใจว่าประเพณีของพวกเขาจะไม่สูญหายไป

“กลัวว่าวัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามจะหายไปเหมือนกัน เพราะว่าเด็กรุ่นใหม่เขา ไม่ค่อยสนใจ แต่ก็ยังมีศูนย์วัฒนธรรม มีหนังสือและยังมีอำเภอที่ยังคงจัดงานอยู่เป็นประจำ ถึงแม้ว่าจะไม่ละเอียดเท่าของเดิม แต่ก็ยังดีที่ยังคงสืบสานอยู่” (โชติมา ยะ กาศคนอง : สัมภาษณ์ วันที่ 28 พฤษภาคม พ.ศ. 2544)

ในขณะที่คุณพุทธมนต์ หิรัญเพิ่ม ได้กล่าวไว้ว่า “ไม่กลัวว่าวัฒนธรรม ประเพณีต่างๆ ของมอญจะสูญหาย เนื่องจากปัจจุบันมีศูนย์วัฒนธรรมเป็นสถานที่เก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ” (สัมภาษณ์ วันที่ 11 มิถุนายน พ.ศ. 2544)

ดังนั้นวัฒนธรรม และประเพณีอันดีงามของชาวมอญไม่น่าจะสูญหายไป หากแต่ในทาง ปฏิบัติแล้ว การดำเนินตามขนบธรรมเนียม ประเพณีอาจลดน้อยลง

นอกจากประเพณีต่างๆที่เป็นเครื่องบ่งชี้ถึงความเป็นตัวตนของชาวมอญแล้ว อาหารยังเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่แสดงออกถึงความความเป็นมอญได้เป็นอย่างดี อาหารของชาวมอญที่นิยมประกอบ ขึ้นในช่วงเทศกาลเช่น แกงปลาลูกโยน แกงบอนซึ่งนิยมทำในงานบุญ เช่นงานบวช แกงกล้วย แกง ลูกตาล แกงใส่ผักบั้ง พุทราและเผือก นอกจากนี้ยังมีอาหารจากต่างถิ่นที่เข้ามาขายในตลาดอีก มากมาย แต่เดิมสำหรับข้าวของชาวมอญนิยมใส่ในกระบะไม้รูปทรงสี่เหลี่ยมจตุรัส ขนาด ด้านละประมาณ 50 เซนติเมตร เรียกว่า “อะบ๊ะ” แต่ในปัจจุบันไม่ค่อยมีใช้กันแล้ว

จากหนังสือเรื่องสารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์มอญ มีข้อความตอนหนึ่งที่กล่าวถึงอาหารที่ ชาวมอญประกอบขึ้นในช่วงเทศกาลสงกรานต์ว่า ในช่วงเทศกาล ชาวมอญจะมีอาหารที่พิเศษทั้ง อาหารคาว และอาหารหวาน เช่น

ข้าวแช่ ภาษามอญเรียกว่า “เป็งสงกาน” เป็นอาหารสำคัญในเทศกาลสงกรานต์ เพราะ เชื่อกันว่าข้าวแช่เป็นอาหารบริสุทธ์ เป็นสิริมงคล การปรุงข้าวแช่นั้นจะใช้ข้าวสารทำการเก็บกาก ข้าวและสิ่งสกปรกออกให้หมด แล้วจึงนำไปชาน้ำ 7 ครั้ง จากนั้นจากนั้นจึงนำไปหุง แล้วขัดเมือก ออกให้หมดจนขาวดี แล้วนำลงแช่ในน้ำอบดอกมะลิ ก็จะได้ข้าวแช่หอมเย็นใจ โดยเก็บไว้ในหม้อ ดิน กับข้าวที่นำมารับประทานกับข้าวแช่นั้นแต่ละถิ่นก็จะมีวิธีทำและเครื่องเคียงแตกต่างกันไปตาม ธรรมเนียมนิยมและวัสดุที่หาได้ในแต่ละท้องถิ่น แต่ที่นิยมเป็นแบบแผนดั้งเดิมมี 7 อย่าง คือ หัว

ผักกาดเค็มผัดกับกะทิ กระเทียมดองผัดกับไข่ ปลาช่อนแห้งป่นข้าว เนื้อเค็มผัดหวาน มะม่วงยำ ผัดหมี่ ไข่เค็ม ในบางท้องถิ่นอาจตัดอาหารบางอย่างออก แล้วเพิ่มบางอย่างเข้าไป ในปัจจุบันมีการนำอาหารอื่นๆที่รับประทานกับข้าวต้มมารับประทานแทนก็ได้ เช่น หมูแผ่น หมูหยอง กุนเชียง เป็นต้น

ชาวมอญจะแบ่งสำรับข้าวแช่ออกเป็น 3 สำรับ คือ สำรับที่ 1 นำไปถวายบูชาเทวดาอารักษ์ ทำวามหาสงกรานต์ เจ้าที่เจ้าทาง รวมทั้งนางสงกรานต์ที่ศาลเพียงตาหน้าบ้าน สำรับที่ 2 จะนำไปถวายพระตามวัดใกล้ๆบ้าน โดยจะพยายามนำข้าวแช่ไปถวายพระและสามเณรให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพราะถือว่ามีโอกาสทำบุญในประเพณีนี้เพียงปีละครั้งเท่านั้น โดยเชื่อว่าเมื่อพระสงฆ์ฉันข้าวแช่นั้นแล้ว ชาวบ้านจะรู้สึกเย็นสบาย และช่วยคลายร้อนจากผลบุญนี้ สำรับสุดท้ายจะส่งไปตามบ้านญาติผู้ใหญ่ที่เคารพนับถือ และเพื่อนบ้าน เป็นการแสดงความยินดีในโอกาสวันขึ้นปีใหม่ โดยในบางบ้านจะทำตลอดทั้ง 3 วัน คือวันที่ 13, 14, และ 15 เมษายน แต่บางบ้านก็ทำเพียงวันเดียวคือวันที่ 13 เมษายน

จากการสังเกตพบว่า มีชาวมอญเพียงไม่กี่ครอบครัวที่ยังคงทำการส่งข้าวแช่ไปยังวัดมอญ อาจเนื่องมาจากภายในสำรับข้าวแช่นั้นประกอบด้วยอาหารจำนวน 7 อย่าง จึงต้องใช้เวลาในการเตรียมอาหารไว้ล่วงหน้า และการไปส่งจะต้องใช้คนหลายคนกระจายไปส่งยังวัดต่างๆ

ขนมจีนน้ำยา เป็นอาหารที่มีกำเนิดในชาติมอญ เรียกว่า “หะนอมจิน” หะนอมแปลว่าเส้น จีนแปลว่าสุก แต่คนไทยได้เรียกเพี้ยนเป็น “ขนมจีน” ซึ่งเป็นอาหารที่นิยมรับประทานกันทั่วไป แต่เดิมชาวบ้านเขาจะทำกินกันเอง แต่ในปัจจุบันหาซื้อได้ง่ายตามท้องตลาดทั่วไป ส่วนแ่งที่รับประทานกับขนมจีนนั้นมี 2 ชนิดคือ น้ำยา และน้ำพริก โดยที่ทั้งสองสูตรนี้เป็นสูตรดั้งเดิมของคนมอญมาแต่โบราณ

กอละแม หรือ “กวางสะกอ” เป็นขนมมอญโบราณที่ทำในช่วงเทศกาลสงกรานต์ โดยกอละแมส่วนหนึ่งบ่งไว้เพื่อนำไปทำบุญถวายพระที่วัด เพื่อเป็นกุศลผลบุญแก่ผู้ทำงานและอุทิศแด่บรรพบุรุษ ญาติพี่น้องของตน อีกส่วนหนึ่งนำไปมอบให้แก่ปู่ย่าตายาย ญาติผู้ใหญ่ และญาติพี่น้องตลอดจนผู้ที่ตนนับถือ ซึ่งเป็นการแสดงถึงน้ำจิตน้ำใจที่มีความเอื้ออาทรต่อกันและยังเป็นการเสริมให้เด็กรุ่นใหม่ได้รู้จักผู้หลักผู้ใหญ่ในหมู่บ้าน ตลอดจนบ้านเรือนของญาติมิตรด้วย ส่วนสุดท้ายจะเก็บไว้กินเองที่บ้าน ไว้แจกผู้อื่น หรือเก็บไว้รับรองแขกที่มาเยี่ยมเยียนในช่วงนี้ กอละแมเป็นขนมที่ทำยาก ต้องใช้เวลาและแรงงานมากในการทำ ยิ่งเมื่อถึงเวลากวนยิ่งต้องใช้แรงงานมากเพราะความเหนียวเหนียวของขนม จึงทำให้มีการออกแขกลงแรงในหมู่คนรู้จักกัน กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมหนึ่งที่ช่วยสร้างความสัมพันธ์ และความสามัคคีให้เกิดขึ้นในชุมชน

“ปัจจุบันไม่ค่อยมีใครกวนกอละแมเอง ที่แจกๆกันก็ซื้อมาทั้งนั้น สมัยก่อนที่บ้านก็กวนเอง ต้องมีการเตรียมทั้งคนที่จะมาช่วยกันกวน ทั้งของที่ใช้กวน ต้องใช้เวลาก่อนกวนมาทำให้ไม่ค่อยมีใครกวนกอละแมกันแล้ว” (โชติมา ยะกาศคณาภรณ์ : สัมภาษณ์ วันที่ 28 พฤษภาคม พ.ศ. 2544)

สำหรับขนมหวานอื่นๆก็มีหลายชนิด อาทิ ลอดช่องนำกะทิในงานบวชหรืองานทอดกฐิน เม็ดแมงลักนำกะทิในงานศพ กระจ่างสารทในวันตรุษสารท ข้าวต้มลูกโยนในวันออกพรรษา ข้าวเหนียวแดง ข้าวเม่าทอด ข้าวเหนียวแดงงา เป็นต้น (สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ มอญ, 2543 : 64)

อาหารต่างๆของชาวมอญที่ได้มีการทะนุถนอมในช่วงเทศกาลสงกรานต์เป็นอาหารที่บ่งบอกถึงความเป็นตัวตนของชาวมอญได้อย่างชัดเจน เนื่องจากความแตกต่างในรูปแบบ รสชาติ และวิธีการทำอาหารที่แตกต่างไปจากของไทย ประกอบกับการทออาหารเหล่านี้จะต้องทำขึ้นเฉพาะในวันสำคัญๆเท่านั้น ทำให้อาหารเหล่านี้มีความโดดเด่นขึ้นมา

ความเป็นตัวตนที่แสดงออกมาในช่วงเทศกาลสงกรานต์ของชาวมอญตำบลลาดเป็นการแสดงออกที่ทำให้เห็นถึงเอกลักษณ์ในด้านประเพณี การละเล่นและอาหาร ของชาวมอญที่ได้มีการปฏิบัติสืบทอดกันมา จนเป็นสิ่งที่บุคคลทั่วไปยอมรับว่าเป็นของชาวมอญ สิ่งเหล่านี้จึงเปรียบเสมือนเครื่องดึงดูดและเป็นตัวส่งเสริมการท่องเที่ยวที่พระประแดง โดยในปัจจุบันทางอำเภอและเทศบาลเมืองพระประแดงได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดเตรียมงานประเพณีสงกรานต์ ทำให้ตัวตนของ ชาวมอญ ที่มีการแสดงออกในช่วงวันสงกรานต์มีความชัดเจนขึ้นมาจาก การประชาสัมพันธ์ของทางอำเภอและเทศบาลเมืองพระประแดงนั่นเอง

ส่วนที่ 3 การพัฒนาที่เกิดขึ้นในตำบลลาด ที่มีผลกระทบต่อ การผสมกลมกลืนและความเป็นตัวตนของชาวมอญ

จากการวิจัย ผู้วิจัยพบว่าการพัฒนาที่เกิดขึ้นในตำบลลาดสามารถจัดเป็นหมวดหมู่ได้ 5 ประเด็นคือ

1. ที่อยู่อาศัย และสิ่งแวดล้อม จากการสังเกตในด้านการสื่อสารพบว่า บ้านเรือนของชาวมอญและชาวไทยที่เป็นบ้านเก่ามีลักษณะเป็นบ้านไม้ หลังคาจั่วทรงสูงและมีใต้ถุนสูง จะตั้งหันหน้าบ้าน หรือประตูบ้านออกนอกถนน เนื่องจากถนนในสมัยนี้คือคลองในสมัยก่อนที่ถูกถมเพื่อสร้างถนน ในปัจจุบันบ้านเก่ามีเหลือน้อยเต็มที เพราะกลายเป็นบ้านตึกตามสมัยนิยมเสียเป็นส่วนใหญ่ อีกทั้งราคาไม้ในปัจจุบันมีราคาแพง

ลักษณะที่อยู่อาศัยในบริเวณตำบลลาดนั้นยังคงมีบ้านเรือนทรงโบราณทั้งทรงไทยและทรงมอญให้เห็นอยู่บ้าง ซึ่งตั้งปะปนอยู่กับบ้านสมัยใหม่ ห้องแถว ตลาดสดและอาคารพาณิชย์ที่มีการปลูกสร้างขึ้นมาเพื่อตอบสนองความต้องการที่อยู่อาศัยที่เพิ่มขึ้น จึงทำให้ที่ดินเปล่ามีราคาค่อนข้างสูง นิมนต์พร ชะภาคนอง กล่าวถึงสภาพแวดล้อมในปัจจุบันว่า “ปัจจุบันการเดินทาง การดำรงชีวิตสะดวกขึ้น ปลอดภัยขึ้น บ้านก็ปลูกตึกๆกัน” (สัมภาษณ์ วันที่ 22 มกราคม พ.ศ. 2545) ซึ่งมีความแตกต่างจากในอดีตอย่างมาก

บุญเพ็ง วิชัยโย กล่าวว่า“เมื่อประมาณ 50 ปีก่อนพระประแดงยังเป็นเมืองที่เงียบสงบ ผู้คนไม่พลุกพล่าน เพราะการเดินทางไม่สะดวก สะพานข้ามคลองก็ไม่มี ต้องใช้เรือ ทำให้คนที่อยู่ร่วมกันถึงจะไม่รู้จักชื่อ แต่ก็รู้จักหน้ากันแทบทั้งนั้น” (สัมภาษณ์ วันที่ 10 มกราคม พ.ศ. 2545)

ตำบลตลาดมีพื้นที่ที่เป็นทั้งที่อยู่อาศัยและแหล่งพาณิชย์ โดยมีถนนนครเขื่อนขันธ์เป็นตัวกึ่งกลาง โดยบริเวณฝั่งถนนบ้านแซ่จะเป็นที่อยู่อาศัยเสียส่วนใหญ่ จะมีก็แต่เพียงร้านค้าในอาคารพาณิชย์ที่ตั้งอยู่ริมถนนเท่านั้น ส่วนอีกฝั่งจะเป็นตลาดสดขนาดใหญ่ มีผู้คนมากหน้าหลายตาเข้ามาทำการค้าขาย ทำให้ประชาชนทั้งสองฝั่งถนนมีวิถีชีวิตที่แตกต่างกันโดยสิ้นเชิง อีกทั้งชาวมอญส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่บริเวณซอยบ้านแซ่ จึงทำให้ความเป็นตัวตนของประชาชนชาวตำบลตลาดมีความแตกต่างกันด้วย สิ่งที่เห็นได้ชัดเจนก็คือ อาชีพ คนที่อยู่ฝั่งบ้านแซ่จะมีส่วนใหญ่อาชีพที่เกี่ยวกับรับราชการ เป็นพนักงานของรัฐวิสาหกิจและเอกชน แต่ก็มีส่วนที่ประกอบอาชีพค้าขายในตลาด ส่วนฝั่งตลาดนั้นเป็นไปด้วยความคึกคักจากพ่อค้าแม่ค้าที่อยู่ตามแผงลอยและในบริเวณที่ทางเทศบาลจัดให้ โดยที่บริเวณตลาดนี้จะมีพ่อค้าแม่ค้าจากคนในบริเวณรอบและต่างพื้นที่เข้ามาค้าขาย จึงทำให้มีความหลากหลายทางด้านประชากรมากกว่าฝั่งบ้านแซ่ “ฝั่งถนนบ้านแซ่ส่วนใหญ่เป็นที่อยู่อาศัย เป็นบ้านเช่า” (โสภา โสภิสเขื่อนขันธ์ : สัมภาษณ์ วันที่ 9 มกราคม พ.ศ. 2545)

“เมื่อพื้นที่บริเวณรอบๆกลายเป็นที่อยู่อาศัย เป็นชุมชน มีโรงงานอุตสาหกรรมอยู่ที่ฝั่งลำโรง ทำให้มีผู้คนมากมายเดินทางผ่านบ้านเรามากขึ้น ทำให้ตลาดเติบโต มีงานให้ทำและมีคนเข้ามาอยู่มากขึ้น ทั้งคนไทย คนจีนมาอยู่ร่วมกัน” (เยาวภา พิเรนทร : สัมภาษณ์ วันที่ 3 มิถุนายน พ.ศ. 2544)

สมศรี วรรณะ กล่าวถึงการย้ายเข้ามาอยู่อาศัยของคนนอกพื้นที่ว่า “ตอนหลังนี้มีคนแปลกหน้าเข้ามาอยู่มาก มาเช่าบ้านอยู่ เพราะใกล้ที่ทำงาน...คนมอญแท้ๆไม่ค่อยมีเท่าใด มีคนจีนอาศัยอยู่มากกว่า มีทั้งจีน ทั้งลาว ชาวมอญแท้ๆขายที่ไปอยู่ที่อื่น” โดยที่คุณวิไล ศรีบำรุงกล่าวเสริมว่า “มีบ้านเช่ามาก แต่ไม่ค่อยร่วนวาย เนื่องจากใช้เป็นที่นอนอย่างเดียว กลางวันก็ไปทำงาน” (สัมภาษณ์ วันที่ 16 มกราคม พ.ศ. 2545)

นมนต์พร ยะภาศคนองได้กล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้ชาวมอญในตำบลตลาดมีจำนวนลดน้อยลงไปกว่า “ปัจจุบันมีคนมอญน้อยลง บ้างก็ตาย บ้างก็ย้ายที่อยู่ อย่างคุณพ่อก็ย้ายไปอยู่ที่บางพลี ลักษณะของบ้านเปลี่ยนแปลงไป มีคนจากที่อื่นเข้ามาอยู่อาศัยมาก” (สัมภาษณ์ วันที่ 22 มกราคม พ.ศ. 2545)

พื้นที่ในตำบลตลาดมีทั้งที่อยู่อาศัย ร้านค้า อาคารพาณิชย์ตั้งอยู่ปนกัน แต่ตลาดสดจะอยู่แยกจากกัน โดยมีถนนนครเขื่อนขันธ์เป็นเส้นแบ่ง ดังนั้นผู้คนฝั่งตลาดจะคึกคักกว่าฝั่งที่อยู่อาศัย ประกอบกับตำบลตลาดมีทั้งอุ้งรถประจำทาง ท่าเรือและท่าแพขนานยนต์ ทำให้มีผู้คนผ่านไปผ่านมามากในเวลาเช้าและเย็น อุกฤษฏ์ ทองสุนทร กล่าวถึงตลาดพระประแดงว่า“มีคนเข้ามาอยู่อาศัยทั้งเช่า และซื้อ, เข้ามาทำงานและเป็นทางผ่านในการเดินทาง....ในตลาดมีของขายทุกอย่าง ไม่ต้อง

ออกไปนอกพื้นที่ก็ไม่อดตาย นอกจากนี้ยังมีคนภายนอกเข้ามาซื้ออีกด้วย” (สัมภาษณ์ วันที่ 16 มกราคม พ.ศ. 2545)

ชาตรี ฮาวังยีกล่าวว่า “ในอดีต (ประมาณ 50 ปี) ตำบลตลาดเป็นเพียงตำบลเล็กๆ ไม่มีสาธารณูปโภคที่ดีเท่าใด เมื่อเทียบกับกรุงเทพมหานคร แต่ก่อนมีผู้แทนคนเดียว แต่ปัจจุบันมีตั้ง 6 คน แต่ต่อจากนั้นมาตำบลตลาดเติบโตอย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านธุรกิจการค้า การจราจร วัฒนธรรม การศึกษา ที่อยู่อาศัย” (สัมภาษณ์ วันที่ 9 มกราคม พ.ศ. 2545)

ข้อความจากอรุณ บุญศิริวัฒน์ได้เสริมว่า “เมื่อ 60 ปีก่อนมีไฟฟ้าใช้แล้ว แต่ก่อนใช้หลอดไส้ ไม่ค่อยสว่าง....แต่ก่อนไม่มีน้ำประปาต้องหามน้ำจากบ่อหลังบ้านมาใช้ แล้วต้องแกลงสารส้ม” (สัมภาษณ์ วันที่ 10 มกราคม พ.ศ. 2545)

“เมื่อสัก 60 ปีก่อนยังไม่มียุติไฟฟ้าใช้ แต่พอเริ่มมีไฟฟ้าใช้ก็ยังไม่ค่อยสว่าง ยังเป็นหลอดไส้ อยู่ พอฝนตกที่ไฟก็ดับมั่ง ดิดมั่ง เพราะเป็นไฟฟ้าที่ใช้เครื่องปั่นไฟ” (ชาตรี ฮาวังยี : สัมภาษณ์ วันที่ 9 มกราคม พ.ศ. 2545)

คุณศรีประภา สนธิพันธ์ กล่าวถึงจุดเริ่มต้นของการพัฒนาว่า “ประมาณปี 2520 มีการพัฒนาในด้านต่างๆอย่างชัดเจน ทั้งในด้านการเมืองการปกครอง สถานที่ อาชีพ การพัฒนามีผลให้ประชาชนต้องปรับตัวเอง เช่น ชาวมอญต้องปรับเปลี่ยนเรื่องการแต่งกาย การศึกษา ภาษา ชีวิตความเป็นอยู่...เมื่อสะพานช้างสร้างเสร็จ ประมาณ 30 ปีที่ผ่านมา คนเริ่มเดินทางเข้าไปในพระประแดง มากขึ้น บ้างก็เข้ามาซื้อของในตลาด บ้างก็เดินทางผ่านไปฝั่งสำโรง หรือเข้ามาอยู่อาศัย ทำให้มีคนแปลกหน้าเพิ่มขึ้นเรื่อย เลยกบอกไม่ได้ว่าตอนไหนมีคนเข้ามาอยู่มาก เขาเข้ามาอยู่เรื่อยๆ” (สัมภาษณ์ วันที่ 8 มกราคม พ.ศ. 2545)

อุกฤษฏ์ ทองสุนทรกล่าวถึงสภาพแวดล้อมในอดีตว่า “แต่ก่อนเป็นชอยแฉะๆ เป็นทางเดินไม้เล็กๆ ไม่ค่อยมีคนอยู่ ต่อมาเริ่มเป็นชุมชนที่มีความหนาแน่นขึ้น ชาวมอญเริ่มขายที่ ชาวจีนที่ทำ การค้าในพื้นที่ซื้อที่เพื่อเป็นที่อยู่อาศัย(สมัยก่อนอาศัยอยู่ในห้องแถว ในตลาด) และคนภายนอกเริ่มเข้ามาซื้อที่อยู่อาศัย เป็นการขยายชุมชนแบบค่อยเป็นค่อยไป” (สัมภาษณ์ วันที่ 16 มกราคม พ.ศ. 2545)

แต่มีข้อขัดแย้งจาก นมนต์พร ยะกาศคนอง ในเรื่องของการพัฒนาตำบลตลาดว่า “มีการพัฒนาขึ้น แต่ไม่ดีเท่าใด เป็นการพัฒนาแบบผิวเผิน สิ่งแวดล้อมก็ไม่ดี เป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า” (สัมภาษณ์ วันที่ 22 มกราคม พ.ศ. 2545)

“พอพระประแดงเจริญขึ้นเริ่มมีปัญหาสิ่งแวดล้อมทั้งน้ำเสีย เสียงดัง อากาศไม่ดี และถนนก็อันตรายจากรถที่ผ่านไปผ่านมามากขึ้น” (นมนต์พร ยะกาศคนอง: สัมภาษณ์ วันที่ 22 มกราคม พ.ศ. 2545)

จากการที่มีผู้คนเข้ามาอยู่อาศัยมากเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ตำบลตลาดเจริญเติบโตขึ้น มีสาธารณูปโภคที่สมบูรณ์ขึ้น มีหลายๆอย่างที่ใกล้เคียงกับกรุงเทพฯมากขึ้น ทำให้ในปัจจุบันตำบลตลาดเป็นเมืองที่พลุกพล่าน จากปริมาณคนที่อยู่อาศัยและเดินทางสัญจรผ่านไปผ่านมา ที่มีปริมาณมากในแต่ละวัน

การสังเกตของผู้วิจัยพบว่าความเจริญที่เกิดขึ้นในตำบลตลาดส่งผลให้วิถีชีวิต เป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่เปลี่ยนไปอย่างมาก การดำรงชีวิตของคนรุ่นใหม่ไม่แตกต่างจากคน กรุงเทพฯมากนัก มีความเจริญทางด้านวัตถุมากมาย เช่น เคเบิลทีวี อินเทอร์เน็ตคาเฟ่ ร้านเกมส์ คอมพิวเตอร์ คาราโอเกะ หรือร้านอาหารต่างๆ หรือแม้แต่การแต่งกายของเด็กรุ่นใหม่ก็เข้าสู่สมัย สายเดี่ยว เกะอกก็มีให้เห็นบ้าง ร้านค้าที่มีอยู่มากมายสามารถรองรับความต้องการขั้นพื้นฐานของคนในพื้นที่ และผู้ที่สัญจรไปมาได้เพียงพอเพียง

“สังคมบางส่วนของตำบลตลาดจึงเป็นสังคมเปิด เนื่องจากมีการเปิดรับผู้คนจากต่าง พื้นที่ และสื่อต่างๆอย่างเต็มที่ แต่ในบางพื้นที่ของตำบลตลาดเองก็ยังคงไว้ซึ่งความเงียบ สงบ โดยเฉพาะบริเวณฝั่งบ้านแซ่ ที่ตรงนี้ส่วนใหญ่จะเป็นที่พักอาศัย ดังนั้นในบริเวณนี้จึงพอมิ ครอบครัวยายให้เห็นอยู่บ้าง อาจกล่าวได้ว่าตำบลตลาดนั้นมีสังคม 2 รูปแบบหล่อมลัดกันอยู่ คือ

- สังคมเปิด หมายถึงสังคมของคนที่ทำมาค้าขายอยู่ฝั่งตลาด
 - สังคมปิด หมายถึงสังคมฝั่งบ้านแซ่ ที่เป็นที่พักอาศัยเสียเป็นส่วนใหญ่
- ทั้งสองสังคมนี้ถูกแบ่งแยกจากกันโดยถนนนครเขื่อนขันธ์³ แต่พื้นที่ทั้งสองฝั่งนี้มี

ความเจริญไม่ได้ด้อยไปกว่ากันเลย” (สวาศศรี สันติจารี : สัมภาษณ์ วันที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ. 2544)

จากหนังสือแผนพัฒนาเทศบาลเมืองพระประแดง ประจำปี 2545 มีข้อความตอนหนึ่ง กล่าวไว้ในตำบลตลาดนั้นมีสาธารณูปโภคไว้บริการประชาชนในหลายๆด้าน ประกอบด้วย

1.การไฟฟ้า การให้บริการด้านไฟฟ้าภายในตำบลตลาดอยู่ในการควบคุมของการไฟฟ้า นครหลวง สำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร โคนมีเทศบาลเป็นผู้ดูแล ซ่อมแซม หลอดไฟ ดวงไฟสาธารณะ ต่างๆให้อยู่ในสภาพดีอยู่ตลอด

2.การประปา ที่ตำบลตลาดอยู่ในความควบคุม ดูแลของการประปานครหลวงตากสิน ซึ่งประเภทของผู้ใช้ส่วนใหญ่ถูกจัดรวมไว้ในประเภทที่อยู่อาศัยและรองลงมาเป็นธุรกิจต่างๆ เนื่องจากภายในตำบลตลาดมีบ้านพักอาศัย และร้านค้าเป็นจำนวนมาก

3.การไปรษณีย์โทรเลข ภายในจังหวัดสมุทรปราการมีที่ทำการไปรษณีย์โทรเลขอยู่ทุก อำเภอ สามารถให้บริการประชาชนได้อย่างทั่วถึง ส่วนที่เขตอำเภอพระประแดงนั้นมี 3 แห่งคือ

³ ภาคผนวก ค. หน้า 145

- ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลขพระประแดง
- ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลขสำโรงใต้
- ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลขปากลัด

โรงงานอุตสาหกรรมที่ตั้งอยู่รอบๆบริเวณตำบลตลาด เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ตำบลตลาด มีผู้เข้ามาอยู่อาศัยและผ่านไปผ่านมา รวมทั้งการจับจ่ายใช้สอยสินค้าขึ้นพื้นฐานกันอย่างคึกคัก โดยเฉพาะในช่วงเช้าและช่วงเย็น ทำให้ประชาชนบางส่วนมีงานทำ(ค้าขาย)ในพื้นที่ของตนเอง

2)จราจร

เส้นทางการคมนาคมที่ชาวตำบลตลาดใช้เดินทางสู่พื้นที่ต่างๆมี 2 ชนิดคือ ทางบกและทางน้ำ ทางบก

ถนนสายหลักที่อยู่ในพื้นที่ตำบลตลาดและเป็นเส้นทางเชื่อมต่อไปสู่พื้นที่อื่น ๆ มีดังนี้

- ถนนศรีเชื่อนจันทร์
- ถนนนครเชื่อนจันทร์ มานิตย์ ชูสถาพรกล่าวถึงถนนสายนี้ในอดีตว่า “เมื่อ 50-60 ปี

ก่อนถนนนครเชื่อนจันทร์ยังเป็นถนนดินลูกรัง พอฝนตกที่ก็ลื่นมาก ร้านค้าสองข้างทางก็เป็นบ้านไม้คอกก็ไม่พลุกพ่่านเมื่อปัจจุบัน มลพิษก็ไม่มี” (สัมภาษณ์ วันที่ 13 มกราคม พ.ศ. 2545)

อรุณ บุญศิริวัฒน์กล่าวถึงสภาพสองข้างถนนสายนี้ว่า “สมัยก่อนสองข้างทางเป็นบ้านไม้ไม่เป็นตึกอย่างสมัยนี้ ถนนก็เป็นถนนราดยางมะตอย” (สัมภาษณ์ วันที่ 10 มกราคม พ.ศ. 2545)

- ถนนพระยาพายัพพิริยะกิจ
- ถนนหลังป้อมแปลงไฟฟ้า
- ถนนเพชรหึงส์
- ถนนทรงธรรม

นอกจากถนนที่อยู่ในตำบลตลาดแล้ว ยังมีถนนที่เชื่อมโยงระหว่างตำบลตลาดไปยังกรุงเทพมหานครและจังหวัดสมุทรปราการอีกหลายสายซึ่งประกอบด้วย

-ถนนปู่เจ้าสมิงพราย (ทางหลวง 3268) แยกจากถนนสุขุมวิทที่สถานีตำรวจภูธร ตำบลสำโรงเหนือไปทางทิศตะวันตก จนถึงฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาตรงข้ามกับที่ว่าการอำเภอพระประแดง ซึ่งต้องในแพขนานยนต์เป็นพาหนะในการนำรถข้ามฝั่ง

-ถนนเพชรหึงส์-บางกอบัว ถนนสายนี้เริ่มต้นจากที่ว่าการอำเภอพระประแดง ผ่านตำบลทรงคะนอง ตำบลบางพิง ตำบลบางยอ ตำบลบางกะเจ้า ตำบลบางกอบัว สิ้นสุดที่ริมแม่น้ำเจ้าพระยาตรงข้ามกับท่าเรือคลองเตย การเดินทางจากจุดนี้ไปสู่คลองเตยจะต้องใช้เรือยนต์เป็นพาหนะซึ่งสามารถรองรับได้เพียงผู้โดยสารเท่านั้น

-ถนนสุขสวัสดิ์ (ทางหลวงหมายเลข 303) เริ่มต้นจากวงเวียนใหญ่ ผ่านอำเภอพระประแดงไปยังป้อมพระจุลจอมเกล้า ตำบลแหลมฟ้าผ่า มีถนนแยกเข้าองค์พระสมุทรเจดีย์ ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา ตรงข้ามกับศาลากลางจังหวัดสมุทรปราการ ถนนสายนี้มีทางแยกเข้าสู่ตำบลลาด จึงทำให้การติดต่อกับกรุงเทพฯ เป็นไปได้โดยง่าย จากการให้สัมภาษณ์ของคุณประสิทธิ์ สุคนาจนกล่าวว่า “พอมิถนนตัดจากถนนสุขสวัสดิ์เข้ามายังไม่มีสะพาน ต้องใช้เรือข้าม หรือใช้สะพานหมุน แต่พอมีสพานข้ามการจราจรก็สะดวกขึ้น มีคนผ่านไปผ่านมามากขึ้น” (สัมภาษณ์ วันที่ 13 มกราคม พ.ศ. 2545)

มานิตย์ ชูสถาพร กล่าวถึงการคมนาคมของตำบลลาดว่า “ปี 2513 มีการตัดถนนจากถนนสุขสวัสดิ์เข้ามีที่พระประแดง แต่ยังไม่มีสพานข้าม ต้องใช้เรือ” (สัมภาษณ์ วันที่ 13 มกราคม พ.ศ. 2545)

วิภา คำแสงกล่าวเสริมว่า “แต่ก่อนสะพานที่ข้ามมาจากวัดกลางเขาเรียกกันว่า สะพานคด เพราะว่าเมื่อตัวสะพานมีโค้งหักศอกเกิดอุบัติเหตุบ่อย สะพานที่ใช้กันอยู่นี้เป็นสะพานที่สอง... การคมนาคมที่สะดวกมีส่วนทำตลาดขยายตัวขึ้น เพราะทำให้มีคนเดินทางผ่านเข้าออกมากขึ้น มีการหมุนเวียนสินค้ามากขึ้น” (สัมภาษณ์ วันที่ 13 มกราคม พ.ศ. 2545)

บุญเพ็ง วิชัยโย กล่าวเสริมถึงคุณประโยชน์ของสะพานข้ามคลองลัดหลวงว่า “พอมีสพานข้ามคลองลัดหลวง คนเดินทางสะดวกขึ้น มีคนเข้ามาอยู่ มาซื้อของมากขึ้น” (สัมภาษณ์ วันที่ 10 มกราคม พ.ศ. 2545)

ชาติรี ฮาวรังษี กล่าวปัจจัยที่ทำให้ตำบลลาดเจริญขึ้นว่า “พอมีสพานข้างทำให้ตลาดเจริญขึ้นมากก็คัก ก่อนมีสะพานพระประแดงเป็นสังคมปิด การค้าเงิบมาก” (สัมภาษณ์ วันที่ 9 มกราคม พ.ศ. 2545)

ในส่วนนี้ถือได้ว่าสะพานข้ามคลองลัดหลวงมีความสำคัญต่อการพัฒนาตำบลลาดเป็นอย่างมาก เนื่องจากทำให้การเดินทางจากฝั่งสุขสวัสดิ์เข้ามายังตำบลลาดง่ายขึ้น

การคมนาคมของประชาชนภายในพื้นที่ตำบลลาดนอกจากใช้รถยนต์ส่วนตัว จักรยานยนต์ แล้วยังสามารถใช้บริการรถโดยสารประจำทาง ได้แก่ บริการโดยสารขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพฯ และบริการรถยนต์โดยสารของบริษัทเอกชน เปิดควบคู่กันทั้งรถโดยสารขนาดใหญ่และขนาดเล็ก นอกจากนี้ตามซอยต่างๆ ก็มีรถจักรยานยนต์รับจ้างบริการรับส่งอยู่ตลอดรถโดยสารประจำทางที่เป็นประชาชนทั้งในพื้นที่และผู้คนที่สัญจรไปมาใช้บริการอยู่เป็นประจำได้แก่

- สาย 6 และ ปอ. 6 เริ่มต้นจากทำน้ำพระประแดง ถึงเทเวศร์ หรือบางลำพู
- สาย 82 เริ่มต้นจากทำน้ำพระประแดง ถึงพาหุรัด หรือบางลำพู
- ปอ. 82 เริ่มต้นจากทำน้ำพระประแดง ถึงสนามหลวง
- สาย 138 และ ปอ. 138 เริ่มต้นจากทำน้ำพระประแดง ถึงขนส่งหมอชิต

การสัญจรทางบกที่ชาวพระประแดงใช้กันอยู่ในปัจจุบันนอกทั้งรถยนต์ รถจักรยานยนต์ และรถโดยสารประจำทางแล้ว ในอดีตที่ตำบลตลาดเคยมีรถรางไว้คอยบริการอีกด้วย ชาตรี ฮาวริงยี ได้กล่าวไว้ว่า “เมื่อประมาณ 5-6 ขวบเห็นมีรถรางวิ่งผ่านหน้าร้าน แต่จำไม่ได้ว่าวิ่งจากไหนไปไหน เพราะว่ายังเด็กอยู่” (สัมภาษณ์ วันที่ 9 มกราคม พ.ศ. 2545)

“เมื่อ 60-70 ปีมาแล้วมีรถรางวิ่งผ่านหน้าร้าน ไปลงท่าเรือที่คลองลัดหลวง” (อรุณ บุญศิริวัฒน์ : สัมภาษณ์ วันที่ 10 มกราคม พ.ศ. 2545)

จากการสังเกตการจราจรในตำบลตลาดมีความคับคั่งมาก เนื่องจากมีรถที่วิ่งผ่านเข้ามาเพื่อไปลงแพขนานยนต์เป็นจำนวนมาก ทำให้ในปัจจุบันตำบลตลาดเป็นพื้นที่ที่มีมลพิษทางอากาศและทางเสียงเกิดขึ้น รวมทั้งอันตรายจากรถบรรทุกที่วิ่งผ่าน

ทางน้ำ

เส้นทางคมนาคมทางน้ำที่มีความสำคัญ มีดังนี้

1.แม่น้ำเจ้าพระยา เป็นแม่น้ำสายหลักของประเทศไทย ไหลผ่านหลายจังหวัดในภาคกลางของประเทศ จนถึงจังหวัดสมุทรปราการที่อำเภอพระประแดง อำเภอเมือง และอำเภอพระสมุทรเจดีย์ และสิ้นสุดที่อ่าวไทย ดังนั้นจึงมีเรือเดินสมุทรขนาดใหญ่จากต่างประเทศแล่นผ่าน เพื่อขนถ่ายสินค้าเข้า-ออกประเทศ ที่ท่าเรือคลองเตย

2.คลองลัดหลวง ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา เลียบแนวเขตเทศบาล ไหลผ่านเชื่อมแม่น้ำเจ้าพระยาทั้งด้านทิศเหนือ และทิศใต้ ทางทิศเหนือของคลองลัดหลวงนั้นสามารถเดินทางเข้าสู่กรุงเทพได้ ที่ท่าเรือสาธุประดิษฐ์ โดยมีเรือหางยาวไว้บริการรับ-ส่งผู้โดยสาร ส่วนทางด้านทิศใต้นั้นไหลลงสู่มแม่น้ำเจ้าพระยาทางด้านอ่าวไทย

เนื่องจากตำบลตลาดตั้งอยู่ระหว่างสองฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา ดังนั้นการเดินทางไปยังกรุงเทพฯ และสมุทรปราการ นอกจากจะใช้การเดินทางทางบกแล้ว ยังสามารถใช้การสัญจรทางน้ำได้อีก ซึ่งเป็นการเดินทางที่สะดวกอีกประเภทหนึ่ง การข้ามฝั่งแม่น้ำมีทั้งเรือข้ามฝั่ง ที่มีไว้บริการผู้ที่เดินทางไปทำงาน หรือเดินทางกลับบ้านและแพขนานยนต์ สำหรับบรรทุกรถประเภทต่างๆ โดยเฉพาะรถบรรทุกที่ขนส่งวัสดุหินต่างๆเข้าสู่โรงงานอุตสาหกรรมในเขตอำเภอพระประแดงและลำโรง และขนส่งผลิตภัณฑ์ไปสู่พื้นที่ต่างๆ

สมศรี วรรณะ กล่าวการเดินทางออกไปยังพื้นที่อื่นๆในอดีตไว้ว่า “การเดินทางเข้ากรุงเทพฯ หรือไปที่อื่นๆต้องใช้เรือในการเดินทาง เนื่องจากบ้านเราเป็นเกาะ ถนนกลางตลาดก็เป็นถนนดินลูกรัง ยังเป็นชนบทอยู่” (สัมภาษณ์ วันที่ 16 มกราคม พ.ศ. 2545)

การเดินทางทางน้ำที่มีอยู่ในตำบลตลาดมีอยู่ 3 เส้นทางคือ

1.ท่าหิน โดยคุณวิไล ศรีบำรุงกล่าวถึงท่าหินว่า “แต่ก่อนมีเรือแจวจากท่าหินข้ามไปฝั่งลำโรง เริ่มมีคนเดินทางสัญจรผ่านไปมา ทำให้ของในตลาดเริ่มขายดี”

2.ท่าวัดพระยาปราบฯ หรือท่าเรือแดง(ท่าเรือ MMB) คุณชาติ ฮาวรังษีกกล่าวถึงการสัญจรทางน้ำในอดีตว่า “มีเรือ MMB หรือเรือมอเตอร์โบ๊ต หรือเรือแดง มีท่าเรืออยู่ตรงสะพานข้างตรงนี้เป็นศูนย์รวม เนื่องจากมีคนมาใช้บริการมาก เพื่อเดินทางไปถนนตก” ในปัจจุบันเรือMMB นั้นไม่มีแล้ว จะมีก็แต่เพียงเรือหางยาวที่ให้บริการในเส้นทางเดิมที่เรือ MMB เคยวิ่ง

3.แพขนานยนต์ที่เปิดให้บริการอยู่ในปัจจุบันส่งผลกระทบต่อมายังชาวตำบลตลาดเป็นอย่างมาก มานิตย์ ชูสถาพร ได้กล่าวว่า “แพขนานยนต์มีแต่สร้างความเดือดร้อนให้ชาวพระประแดง ทั้งทำให้รถติด อันตรายมากเพราะมีรถล้นล้นข้ามจำนวนมาก อากาศก็แย่ ถนนก็แคบ พอสะพานใหม่สร้างเสร็จน่าจะแก้ไขปัญหาเรื่องการเดินทางหมดไป” (สัมภาษณ์ วันที่ 13 มกราคม พ.ศ. 2545)

“แพขนานยนต์เป็นตัวทำให้วุ่นวายและเดือดร้อน แต่ก็เป็นตัวช่วยส่งเสริมให้เกิดอุตสาหกรรมขึ้นและเป็นเส้นทางในการส่งสินค้าได้สะดวก (ลดค่าใช้จ่าย)” (ศรีประภา สนธิจันทร์ : สัมภาษณ์ วันที่ 8 มกราคม พ.ศ. 2545)

“แพขนานยนต์ทำให้รถติด รถระบายไม่สะดวก เนื่องจากเป็นเมืองทางผ่าน” (นมนต์พร ะกาศคนอง : สัมภาษณ์ วันที่ 22 มกราคม พ.ศ. 2545)

จากการสังเกตพบว่าแพขนานยนต์เป็นทางเลือกหนึ่งของรถที่ต้องการเดินทางไปฝั่งลำโรงเลือกใช้และการเดินทางเพื่อไปลงแพจำเป็นต้องเดินทางผ่านเข้าตลาดพระประแดง จึงเป็นเหตุให้ในพระประแดงมีปริมาณรถผ่านเข้ามา

วิภา คำแสงได้กล่าวเปรียบเทียบระหว่างเรือข้ามฟาก และแพขนานยนต์ให้ฟังว่า “เรือข้ามฟากมีส่วนทำให้คนเดินทางผ่านเข้ามาที่ตลาดเป็นจำนวนมาก ทำให้มีการจับจ่ายใช้สอยกัน แต่แพขนานยนต์ไม่น่าจะมีผลต่อเศรษฐกิจ เพราะว่ามีแต่รถผ่านเข้ามาเท่านั้น แล้วยังทำให้รถติดอีกต่างหาก และอันตรายเพิ่มขึ้นอีกด้วย” (สัมภาษณ์ วันที่ 13 มกราคม พ.ศ. 2545)

การพัฒนาที่เกิดขึ้นในตำบลตลาดมีทั้งผลดีและผลเสีย ผลดีก็คือการค้าขายที่เกิดขึ้นประชาชนมีรายได้ ส่วนผลเสียคือ สภาพแวดล้อมไม่ดี ผู้คนพลุกพล่านและที่สำคัญคือ ความเป็นเมืองเข้ามาทำให้วัฒนธรรมประเพณีอันดีงานเริ่มมีความสำคัญลดน้อยลง

3) ประเพณี

ตำบลตลาดเป็นพื้นที่ที่มีวัฒนธรรมของชาวมอญที่แสดงออกอย่างโดดเด่นและมีชื่อเสียงมาตั้งแต่ในอดีต โดยที่พื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ที่มีประชาชนจากต่างเชื้อชาติอาศัยอยู่ร่วมกัน แต่ก็มีได้มีปัญหาขัดแย้งกันใหญ่โตลุกลามเป็นปัญหาระหว่างเชื้อชาติแต่อย่างใด

มีแต่เพียงปัญหาที่เกิดจากความไม่เข้าใจกันในเรื่องความเชื่อส่วนบุคคล อุทฤษฎ์ ทองสุนทร กล่าวว่า “อดีตมีปัญหาแอบแฝงในเรื่องของความเชื่อ ความไม่เข้าใจกันของเจ้าของบ้าน (น้ำเป็ยก) กับชาวมอญในพื้นที่ เช่น สมัยก่อนหลังบ้านมีศาลที่เรียกว่า “ศาลเจ้าพ่อหนุ่ม” เป็นศาลที่ชาวมอญให้ความเคารพนับถือมาก เล่ากันว่าชาวมอญที่เข้ามาอยู่ในระยะแรกเป็นผู้อัญเชิญเข้ามาจากเมืองมอญเดิม แต่พอเราเข้ามาซื้อที่ต่อจากชาวมอญ ปลูกบ้านปิดทางเข้า ทำให้ชาวมอญที่จะเข้าไปสักการะต้องอ้อมไปเข้าอีกทาง จึงทำให้ไม่ค่อยพอใจ พอต่อมามีชาวจีนมาปลูกบ้านอยู่ข้างๆ จึงไม่มีทางเข้าศาลเจ้าพ่อ ชาวมอญจึงทำการย้ายศาล” (สัมภาษณ์ วันที่ 16 มกราคม พ.ศ. 2545)

การพัฒนาที่เกิดขึ้นนั้นได้ส่งผลกระทบต่อมายังประเพณีของชาวมอญเช่น อุทฤษฎ์ ทองสุนทรได้เล่าให้ฟังว่า “แต่ก่อนการแข่งขันเรือในเทศกาลสงกรานต์จะแข่งกันโดยไม่จำกัดเวลา แต่พอมีแพขนานยนต์ก็ต้องจำกัดเวลาในการแข่งเรือ เพื่อเปิดให้แพสัญจรไปมาได้” “ประเพณียังคงอยู่ เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนมอญ แต่ปัจจุบันรูปแบบดั้งเดิมเรื่องเปลี่ยนไป เนื่องจากมีการเล่นที่ผิดๆ” (สัมภาษณ์ วันที่ 16 มกราคม พ.ศ. 2545)

“วัฒนธรรมที่มีการแสดงออกมาในปัจจุบันมีการแสดงออกมาเกือบเป็นสากล (มีความคล้ายคลึงกันของคนในพื้นที่เดียวกัน)” (ชาติรี ฮาวรังษี : สัมภาษณ์ วันที่ 9 มกราคม พ.ศ. 2545)

ในปัจจุบันมีผู้คนเข้ามาอาศัยอยู่ในตำบลตลาดมาก จึงส่งผลมายังรูปแบบของการละเล่นของชาวมอญอย่างเห็นได้ชัด ศรีประภา สนธิพันธ์ กล่าวว่า “วัฒนธรรมต่างๆของชาวมอญสนุกสนานกว่าสมัยนี้ เล่นกันอย่างเรียบร้อย ระหว่างคนในพื้นที่เดียวกัน จะมีคนนอกพื้นที่เข้ามาร่วมงานด้วย แต่ก็กันไปด้วยความสงบเรียบร้อย ไม่เล่นแบบป่าเถื่อนอย่างสมัยนี้ เพราะว่ามีคนจากนอกพื้นที่เข้ามาร่วมงานกันมาก จนเล่นกันอย่างถึกคะนอง จนไม่น่าดูเลย”(สัมภาษณ์ วันที่ 8 มกราคม พ.ศ. 2545)

วิภา คำแสน กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงความงามในการละเล่นของชาวมอญว่า “สมัยก่อนการละเล่นของชาวมอญเป็นประเพณีที่สวยงาม เล่นกันอย่างให้เกียรติกัน แต่พอมาตอนหลังมีคนเข้ามาอยู่มากขึ้น มีคนเข้าร่วมงานมากขึ้น ทำให้ประเพณีของชาวมอญเริ่มเปลี่ยนแปลงไป เช่นการเล่นน้ำในวันสงกรานต์กลายเป็นการเล่นที่คะนอง และรุนแรง ขบวนแห่ หรือผู้หญิงที่ใช้ในขบวนแห่ก็ใช้การเกณฑ์ หรือการขอความร่วมมือจากโรงเรียนในพื้นที่” (สัมภาษณ์ วันที่ 13 มกราคม พ.ศ. 2545)

จากการสังเกตในงานวันสงกรานต์พระประแดง วันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2544 พบว่า การเล่นน้ำสงกรานต์ส่วนใหญ่เป็นการเล่นของเด็กวัยรุ่น โดยใช้รถกระบะเป็นพาหนะ บรรทุกคน และถึงน้ำเพื่อนำไปสาดกัน การสาดน้ำเต็มไปด้วยความรุนแรงและกึกก้อง จนในบางจุดที่รถวิ่ง ผ่านได้เกิดการปะทะกัน

การพัฒนาที่เกิดขึ้นที่ตำบลตลาด ได้ส่งผลกระทบต่อมายังขนบธรรมเนียม ประเพณีของ ชาวมอญที่เคยปฏิบัติกันมา ทั้งในด้านรูปแบบของประเพณีและความหมายของประเพณี ทั้งนี้ เนื่องมาจากทั้งตัวเจ้าของประเพณีเองและบุคคลภายนอกที่เข้าร่วมงาน

4)ธุรกิจ กาค้าขาย

วันเพ็ญ บุญศิริวัฒน์ กล่าวถึงการค้าขายในอดีตที่ตำบลว่า “ในอดีตตลาดที่ตำบลตลาด เป็นเพียงตลาดสำหรับประชาชนในพื้นที่ใช้เป็นที่ซื้อขายกันเท่านั้น แต่ในปัจจุบันตำบลตลาดเป็น พื้นที่ที่มีประชาชนอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น ประกอบกับเป็นพื้นที่ที่มีประชาชนใช้เป็นทางสัญจร ผ่านไปมาทางเรือโดยสาร ด้วยเหตุนี้เองตำบลตลาดจึงมีประชาชนแวะซื้อของเป็นจำนวนมาก” (สัมภาษณ์ วันที่ 10มกราคม พ.ศ. 2545)

ในเขตเทศบาลเมืองพระประแดง (พื้นที่บางส่วนของตำบลตลาด) ประชาชนส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพค้าขาย และเป็นตัวแทนค้าปลีก-ส่ง ซึ่งรวมกันอยู่ในตลาดสดของเทศบาล 4 แห่ง , ตลาดเอกชน 2 แห่ง ,ผู้ประกอบการหาแร่ แผลงลอย 441 แผลง สถานธนาฑูบาล 1 แห่ง ,ธนาคาร และ สถาบันการเงินต่างๆภายในเขตเทศบาล 5 แห่งและยังมีธนาคารในเขตอำเภอพระประแดงรวม ทั้งสิ้น 30 แห่ง (แผนพัฒนาเทศบาลเมืองพระประแดง, 2545 : 27)

ความต้องการสินค้าและบริการในตำบลตลาดมีปริมาณมาก เนื่องจากเป็นแหล่งชุมชน และเป็นเส้นทางผ่านเข้าสู่เขตอุตสาหกรรมของจังหวัดสมุทรปราการและจากการขยายตัวของภาค อุตสาหกรรมอย่างต่อเนื่อง ทำให้มีแรงงานจำนวนมากเคลื่อนย้ายเข้ามาเพื่อประกอบอาชีพต่างๆที่มี รองรับอยู่ในพื้นที่ เช่น แรงงานก่อสร้าง พนักงานโรงงานอุตสาหกรรมทั้งขนาดใหญ่และเล็ก เป็นต้น

คุณอุกฤษฏ์ ทองสุนทรกล่าวว่า “ประมาณ 30 ปีก่อนตลาดเก่าอยู่ตรงวิก⁴ มีคน พลุกพล่านมาก เนื่องจากมีของขายมาก จากนั้นจึงขยายตัวขึ้น เนื่องจากมีประชาชนย้ายเข้ามาอยู่มาก มีโรงงาน อุตสาหกรรมเกิดขึ้นในบริเวณโดยรอบมากมาย (ตรงนี้สร้างโรงงานไม่ได้เนื่องจากเป็น

⁴ วิก หมายถึง ที่ขายหนังสือ และที่แสดงลิเกในสมัยก่อน

เขตเทศบาล) คนจากต่างจังหวัดเข้ามาประกอบอาชีพ มีการเปิดร้านค้า, ร้านอาหารมากมาย” (สัมภาษณ์ วันที่ 16 มกราคม พ.ศ. 2545)

“ปัจจุบันมีร้านขายของมาก แต่ไม่ค่อยมีคนซื้อไม่ค่อยมีกำไร ไม่เหมือนเมื่อก่อนที่มีลูกค้ามาก กำไรดี เพราะว่า มีพวก บิ๊กซี, โลตัส และคาร์ฟู มาเปิด ทำให้คนเข้าไปซื้อในห้างหมด” (สมศรี วรรณะ: สัมภาษณ์ วันที่ 16 มกราคม พ.ศ. 2545)

จากการสังเกตร้านค้าส่วนใหญ่ที่ตั้งอยู่ในตำบลตลาดมีเจ้าของเป็นชาวจีนแทบทั้งนั้น วันเพ็ญ บุญศิริวัฒน์กล่าวว่า “บรรพบุรุษของชาวจีนมีส่วนในการสร้างความเจริญขึ้นที่พระประแดง เนื่องจากการทำการค้า” (สัมภาษณ์ วันที่ 10 มกราคม พ.ศ. 2545)

ชาติรี ฮาวรังยีกล่าวถึงกิจกรรมอื่นที่ชาวจีนมีส่วนในการพัฒนาตำบลตลาดว่า “ชาวจีนมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่ในเรื่องการทำการค้าและสมาคมต่างๆ เช่น สมาคมพระประแดง สงเคราะห์และสมาคมพัฒนากิจร่วมมิตรพระประแดง เป็นสมาคมที่ช่วยเหลือสังคม (ไม่หวังผลกำไร) ในตลาดพระประแดง เช่น งานศพ ให้ความรู้แก่นักเรียน ไปช่วยสภากาชาด หรือบริจาคเงินให้กับส่วนกลาง” (สัมภาษณ์ วันที่ 9 มกราคม พ.ศ. 2545)

จากการสัมภาษณ์ ศรีประภา สนธิขันซ์ได้เสริมว่า “ชาวจีนมีส่วนในการสร้างการพัฒนาทั้งในด้านเศรษฐกิจ การศึกษา ศาสนาและขนบธรรมเนียม (ให้เงินสนับสนุน)” (สัมภาษณ์ วันที่ 8 มกราคม พ.ศ. 2545)

จากการสังเกตท่าเรือข้ามฟากก็เป็นส่วนหนึ่งในการกระตุ้นให้พระประแดงมีความเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว เนื่องจากผู้ใช้บริการเรือข้ามฟาก และแพขนานยนต์มีปริมาณมากในแต่ละวัน โดยที่ผู้ใช้บริการขนส่งมวลชนทั้งสองประเภทนั้นจะต้องเดินทางผ่านตัวตลาดเสียก่อนที่จะถึงท่าเรือ ทำให้การปฏิสัมพันธ์กันระหว่างผู้สัญจรไปมา คนในพื้นที่ และพ่อค้าแม่ค้าเกิดขึ้นเป็นประจำ

อำเภอพระประแดงเป็นพื้นที่ที่ประชาชนมีงานทำในสัดส่วนที่สูงกว่าหลายๆพื้นที่ของจังหวัดสมุทรปราการ เนื่องด้วยมีโรงงานอุตสาหกรรม หน่วยงานของรัฐและเอกชนมารองรับเป็นจำนวนมาก ประชาชนในต่างพื้นที่จึงหลั่งไหลกันเข้ามาหางานทำอย่างต่อเนื่อง

“สมุทรปราการเป็นจังหวัดที่มีรายได้ของประชากรเฉลี่ยต่อหัวสูงที่สุดในประเทศ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ)” (อุกฤษฏ์ ทองสุนทร : สัมภาษณ์ วันที่ 16 มกราคม พ.ศ. 2545)

พื้นที่ของอำเภอพระประแดงนั้นมีโรงงานอุตสาหกรรมอยู่มากมาย รวมถึงพื้นที่ใกล้เคียงอีกด้วย พื้นที่ที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในอำเภอสำโรงนั้นบางส่วนเคยเป็นกรรมสิทธิ์ของกรมมอญ ในอำเภอพระประแดง แต่เนื่องจากเมื่อยุคสมัยเปลี่ยนไป อาชีพทำนาที่ชาวมอญเคยยึดถือ

ปฏิบัติมา ก็เปลี่ยนไป การขายที่ดินเพื่อให้นักธุรกิจเข้ามาสร้างโรงงานอุตสาหกรรมเป็นอีก ทางเลือกหนึ่งของชาวมอญ (เขาวภา พิเรนทร : สัมภาษณ์ วันที่ 3 มิถุนายน พ.ศ. 2544) เนื่องจากในปัจจุบันอำเภอ พระประแดงเป็นเมืองที่มีความสำคัญในทางอุตสาหกรรมเมืองหนึ่งของประเทศไทย

“อาชีพของคนมอญในสมัยก่อนก็จะเป็อาชีพทางเกษตรกรรม เช่นทำนา ทำสวน ซึ่งที่ ส่วนที่นาจะอยู่ฝั่งสำโรง ไม่ได้อยู่ที่เดียวกับที่บ้าน เวลาไปทำงานก็ต้องพายเรือไปกัน เวลาหน้า นาก็จะไปพักกันอยู่ที่นั่น พอเสร็จจากหน้างานก็จะพายเรือกลับบ้านกัน จึงทำให้เกิดประเพณีการแข่งขัน เรือเกิดขึ้น ในช่วงที่ว่างจากการทำนาพวกผู้ใหญ่ก็จะทำการสานเสื่อ หรือประดิษฐ์ของใช้ในบ้าน เสื่อต้องมีติดไว้ทุกบ้าน เนื่องจากเสื่อนี้เป็นสิ่งจำเป็น เวลาที่บ้านมีคนเสียชีวิตเขาก็จะใช้เสื่อห่อ เพราะเสื่อนี้สามารถดูดซับกลิ่นและน้ำเหลืองได้...พอต่อมาชาวมอญก็เริ่มขายที่เพื่อเป็นที่อยู่ และก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรม ทำให้ชาวมอญในสมัยต่อมาไม่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมอีก ต่อไป อาชีพที่ยึดถือต่อมาจึงเป็นอาชีพต่างๆที่เหมือนกับชาวไทยทั่วไป อาจเป็นเพราะชาวมอญ ได้รับการศึกษาที่เหมือนกับคนไทย อยู่ในสิ่งแวดล้อมเดียวกับคนไทย จึงต้องดำเนินชีวิตเหมือนคนไทย” (โชติมา ยะกาศคะนอง : สัมภาษณ์ วันที่ 28 พฤษภาคม พ.ศ. 2544)

นอกเหนือจากเส้นทางคมนาคมและภูมิประเทศที่เอื้อต่อการพัฒนาตัวตำบลตลาดแล้ว ส่วนหนึ่งที่ทำให้ตำบลตลาดมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องคือ การทำธุรกิจของชาวจีนที่เข้ามาอาศัยอยู่ในพื้นที่

5) การศึกษา

จากการสังเกตเกี่ยวกับการศึกษาพบว่า โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในตำบลตลาดมีจำนวนถึง 9 โรงเรียน ซึ่งสามารถรองรับกับความต้องการทางการศึกษาได้อย่างพอเพียง

จำนวนโรงเรียนในพื้นที่ตำบลตลาดมีสถานศึกษาอยู่ทั้งหมด 9 แห่ง คือ

- 1) โรงเรียนวัดทรงธรรม (ม.1- ม.6)
- 2) โรงเรียนวิสุทธิกษัตริ (ม.1- ม.6)
- 3) โรงเรียนอำนวยการวิทย์ (อนุบาล – ม.3)
- 4) โรงเรียนประชานาถ
- 5) โรงเรียนอาษาวิทยา (อนุบาล – ม.3)
- 6) โรงเรียนเทศบาลป้อมแฉ่งไฟฟ้า (อนุบาล – ม.3)
- 7) โรงเรียนเทศบาลวัดทรงธรรม (อนุบาล – ม.3)
- 8) อนุบาลสดุดี (อนุบาล)
- 9) อนุบาลเขาวนารี (อนุบาล)

“โรงเรียนมีมากเพราะมีเด็กเพิ่มมากขึ้น มีคนมาอยู่มาก” (โสภ โสภิตเชื่อนพันธ์ : สัมภาษณ์ วันที่ 9 มกราคม พ.ศ. 2544)

วันเพ็ญ บุญศิริวัฒน์ ได้กล่าวการศึกษาที่มีผลต่อการพัฒนาตำบลลาดว่า “การศึกษามีส่วนทำให้พระประแดงเจริญขึ้น เนื่องจากการศึกษาทำให้คนมีความรู้” (สัมภาษณ์ วันที่ 10 มกราคม พ.ศ. 2544)

“การศึกษามีส่วนช่วยในการพัฒนาพื้นที่ เนื่องจากมีการขยายโรงเรียน มีรูปแบบการเรียนที่ดี มีครุฑูดี เหมือนกับส่วนกลาง” (ชาติรี ฮาวรังษี : สัมภาษณ์ วันที่ 9 มกราคม พ.ศ. 2544)

ศรีประภา สนธิพันธ์ได้ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับความต้องการการศึกษาของชาวตำบลลาดว่า “คนมีรายได้เพิ่มมากขึ้น มีการศึกษาเพิ่มขึ้น ทำให้มองเห็นความจำเป็นในการยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชนในสมัยก่อนเห็นความสำคัญของการศึกษา จึงส่งลูกหลานไปเรียนหนังสือกัน แม้แต่คนในบางกะเจ้าก็ยังส่งลูกออกมาเรียนที่พระประแดง พอจบ ม. 6 ก็ส่งลูกหลานไปเรียนต่อในกรุงเทพฯ สมัยก่อนมีโรงเรียนชายและโรงเรียนหญิงสร้างอยู่ใกล้เขตชุมชน เพื่อความสะดวก ต่อมาโรงเรียนมีไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักเรียนและยังมีนักเรียนจากนอกพื้นที่เข้ามาเรียนด้วย...มีการนำความรู้ ความเจริญก้าวหน้าที่เห็นมาจากกรุงเทพฯ เข้ามาปรับใช้ในพื้นที่ของตนเอง และมีสื่อมวลชน ทำให้คนเกิดการเลียนแบบ” (สัมภาษณ์ วันที่ 8 มกราคม พ.ศ. 2544)

ส่วนที่ 4 ผลของการผสมกลมกลืนกันระหว่างชาวไทยและชาวมอญในตำบลลาดที่มีผลต่อความเป็นตัวตน (Identity) ของชาวมอญ และการพัฒนาตำบลลาด

การผสมกลมกลืนกันระหว่างชาวไทยและชาวมอญที่เกิดขึ้นที่ตำบลลาดนั้นส่งผลกระทบต่อ

1.ความเป็นตัวตนของชาวมอญในปัจจุบัน จากการสังเกตในด้านการสื่อสารพบว่าการดำรงชีวิตโดยทั่วไปของชาวมอญในตำบลลาดนั้นก็มิได้แตกต่างไปจากชาวไทยสักเท่าใด รวมทั้งในเรื่องของการประกอบอาชีพของชาวมอญที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ พนักงานบริษัทเอกชน รับจ้างและพ่อค้า แม่ค้าในตลาดสด โดยอาชีพที่เป็นอาชีพเฉพาะของคนมอญ เช่นอาชีพทำอิฐมอญ หรือช่างปั้นเครื่องปั้นดินเผา นั้นไม่มีปรากฏในตำบลลาด

สิ่งที่สำคัญที่มีส่วนทำให้ชาวไทยและชาวมอญอยู่ร่วมกันได้อย่างกลมกลืนก็คือ “ศิลปะ” ศิลปะของมอญนั้นได้รับอิทธิพลมาจากอารยธรรมขอมและอินเดียเช่นเดียวกับไทย จึงทำให้พื้นฐานในการสร้างศิลปะในแขนงต่างๆมีลักษณะไม่ต่างจากของไทยเราเท่าใดนัก ดังจะเห็นได้จากวัดวาอาราม เจดีย์ต่างๆ รวมไปถึงโครงสร้างของบ้านที่มีได้สูง และมุงหลังคาจั่วเช่นเดียวกับไทย ทำให้คนไทยไม่ค่อยรู้สึกแปลกแยกเมื่อได้เห็นศิลปะมอญที่แสดงออกมา แต่กลับยอมรับนับ

ถือศาสนสถานเหล่านี้อีกด้วย ดังจะเห็นได้จากการที่ชาวมอญและชาวไทยเข้าไปทำบุญ และประกอบกิจกรรม ทางศาสนาที่วัดทรงธรรม⁵ เป็นจำนวนมาก (สองค์ศรี สันติจารีย์ : สัมภาษณ์ วันที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ. 2544)

นอกจากศิลปะต่างๆของมอญล้วนแต่อิงกับพุทธประวัติ หรือชาดกต่างๆ เช่นเดียวกับ ไทย และศิลปะเหล่านี้ยังมีคติสอนใจ หรือคติธรรมแฝงไว้อีกด้วย เช่นหงส์ ฆงตะขาบ⁶ เป็นต้น

“สมัยก่อนนั้นสนุกกันมาก เนื่องจากชาวมอญในเขตตำบลตลาดมีความสนิทสนมกัน มาก เช่น ช่วงที่จะมีเทศกาลสงกรานต์ จะมีประเพณีปล่อยนกปล่อยปลา ชาวมอญจะต้องมีการ เตรียมงาน พวกเขาจะใช้ชุดหมากพลูเป็นสัญลักษณ์ว่า เป็นการเชิญชาวบ้านที่ได้รับชุดหมากพลู ให้เข้ามาช่วยกันเตรียมงานและเข้าร่วมกิจกรรมกัน หมากพลูในสมัยนั้นเปรียบเสมือนการแจกการ์ด ในสมัยนี้นั่นเอง....การกวนกาดะเมฆของชาวมอญในช่วงก่อนวันสงกรานต์นั้นเป็นการแสดงออก ถึงความสามัคคีอย่างหนึ่งนอกจากเป็นของกินเล่น เนื่องจากการกวนกาดะเมฆนั้นจะต้องใช้คนหลาย คนช่วยกันกวนจนกว่าจะสำเร็จ แร่งงานนั้นได้มาจากคนในครอบครัวเองด้วยและยังได้จากเพื่อน บ้านอีกหรือที่เรียกว่าการลงแขก เมื่อบ้านหนึ่งกวนเสร็จพวกเพื่อนบ้านก็จะวนไปช่วยบ้านอื่นๆ แล้วแต่ว่าใครจะต้อง การไปช่วยที่งานที่บ้านคนไหน เมื่อกวนเสร็จแล้วก็จะนำไปแจกเพื่อนบ้านที่มี ความคุ้นเคยกัน โดยไม่แยกว่าบ้านไทย บ้านมอญ” (เยาวภา พิเรนทร์ทร : สัมภาษณ์ วันที่ 3 มิถุนายน พ.ศ. 2544)

สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้ชาวมอญสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุขก็คือ ศาสนา จากการสังเกตในวันที่ 13 เมษายน 2544 ในช่วงสายๆชาวมอญก็จะจัดเตรียมภัตตาหารไว้ เพื่อเลี้ยงพระเพล ที่วัดทรงธรรมวรวิหาร โดยการถวายภัตตาหารนั้นเริ่มต้นเวลา 11.00 น. โดยใน การเลี้ยงพระเพลนั้นมีทั้งชาวไทยและชาวมอญเข้าไปร่วมกิจกรรมกันประมาณ 100-150 คน รูปแบบการเลี้ยงพระนั้นก็มีลักษณะเหมือนกับการเลี้ยงพระตามแบบไทยนั่นเอง

ศจ.นพ. สุเ็ดด คชเสนี (อ้างในประวัติศาสตร์รามัญ, 2542 : 93) กล่าวว่า “ชาติรามัญ เป็น เอียน (ยี่ปั่ว) ทางด้านศิลป วัฒนธรรม ประเพณีต่างจากอินเดียเป็นชาติแรก แล้วส่งต่อไปยังชาติ ต่างๆในอุษาคเนย์”

ชาวไทย และชาวมอญนั้นต่างมีพื้นฐานทางวัฒนธรรมที่ใกล้เคียงกัน ทั้งด้านศาสนา วัฒนธรรม ความเชื่อและศิลปะ สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ชาวไทยและชาวมอญสามารถอยู่ ร่วมกัน ในสังคมเดียวกันได้อย่างสงบสุข ถึงแม้ว่าจะมีเชื้อชาติที่ต่างกันก็ตาม

⁵ ภาคผนวก ข. หน้า 126

⁶ ภาคผนวก ข. หน้า 130

การที่ชาวไทย ชาวจีนและชาวมอญอาศัยอยู่ร่วมกันในสังคมเดียวกันเป็นเวลานาน ส่งผลให้วิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่มีความคล้ายคลึงกัน สาเหตุหนึ่งที่ทำให้ประชาชนในพื้นที่มีความคล้ายคลึงกันก็คือ การแต่งงาน อาจารย์โชติมา ยะกาศคณองกล่าวไว้ว่า “เมื่อมีคนมาอยู่ร่วมกันมากๆ ทำให้ชาวมอญที่เป็นเชื้อสายโดยตรงมีน้อยลง เนื่องจากลูกหลานชาวมอญบ้างก็ไปแต่งงานกับชาวไทย บ้างก็แต่งงานกับชาวจีน คนมอญจริงๆจึงมีน้อยลง เขาจะแต่งงานกับคนเชื้อสายอะไรก็ได้แล้วแต่เขา....การแต่งงานกับชาวไทยก็เป็นอีกตัวหนึ่งที่ทำให้เกิดการผสมผสมกลืนกันระหว่างชาวไทยและชาวมอญ ในหลายๆครั้งก็รวมถึงชาวจีนและอิสลามด้วย” (สัมภาษณ์ วันที่ 28 พฤษภาคม พ.ศ. 2544)

“เด็กรุ่นใหม่เขาไม่คิดว่าตนเองเป็นคนมอญแล้ว มันกลืนกันไปหมด สมัยนี้คนมอญก็ไปแต่งงานกับคนสัญชาติอื่น ทำให้คนมอญแท้ๆหายาก” (เขวภา พิเรนทร์ทร : สัมภาษณ์ วันที่ 3 มิถุนายน พ.ศ. 2544)

“หลังจากที่มีการติดต่อคบค้าสมาคมกับคนไทยมากขึ้นแล้ว ก็มีการแต่งงานกับคนไทย มีหลักฐานปรากฏการแต่งงานระหว่างมอญกับไทยมาตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนปลาย ส่วนมากเป็นมอญชั้นหัวหน้าและบุตรหลานที่ได้รับตำแหน่งเป็นขุนนางต่างๆ เช่นพระยารามจตุรงค์ (สมิงเทวะรังษี) บุตรของพระยารามที่อพยพเข้ามาในสมัยสมเด็จพระนเรศวร ได้แต่งงานกับนางทองหญิงไทยบุตรขุนศรีกันดารพล เป็นต้น ขุนนางมอญบางคนยังได้ส่งบุตรของตนถวายตัวเข้าทำราชการฝ่ายใน.....ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น นอกจากจะมีการแต่งงานระหว่างบุตรธิดาของขุนนางไทย และขุนนางมอญแล้ว ยังมีการแต่งงานระหว่างไทย กับมอญในระดับสามัญชนทั่วไป ฮัลลiday (Halliday) (อ่านใน สุภรณ์ โอเจริญ, 2541) กล่าวว่าในสมัยของเขา (ประมาณต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 หรือตรงกับสมัย รัชกาลที่ 5 ตอนปลาย) มีการแต่งงานระหว่างไทย กับมอญอยู่บ่อยๆ จนเป็นเรื่องธรรมดาและไม่มีปัญหาแต่อย่างใด ทั้งนี้เพราะทั้งไทยและมอญต่างไม่คิดว่าอีกฝ่ายหนึ่งเป็นคนต่างชาติในแง่ของการแต่งงาน ประกอบกับรูปร่างหน้าตาที่จนบางคล้ายคลึงกัน ครั้งก็ไม่รู้ว่าคู่แต่งงานของตนไม่ใช่คน เชื้อชาติเดียวกับตน” (สุภรณ์ โอเจริญ, 2541 : 256-266)

ในปัจจุบันชาวไทยและชาวมอญในตำบลตลาดมีความแตกต่างกันน้อยมาก เนื่องจากชาวมอญรุ่นใหม่มีพฤติกรรมต่างๆทั้งรูปแบบการดำรงชีวิต อาชีพ การศึกษา ศาสนา ฯลฯ ที่ใกล้เคียงกับคนไทยมากและที่สำคัญชาวไทย และชาวมอญในตำบลตลาดต่างอยู่ร่วมกันอย่างสันติมาโดยตลอด

นอกจากพระพุทธศาสนาที่ทำให้ชาวไทยและชาวมอญมีพื้นฐานทางความเชื่อที่คล้ายคลึงกัน เรื่องของการแต่งงานที่มีส่วนในการดึงความเป็นตัวตนให้เข้ามาใกล้เคียงกันยิ่งขึ้น

แล้ว นอกจากนั้นยังมีเรื่องเกี่ยวกับศิลปะ วัฒนธรรม วรรณคดีและดนตรีที่ทำให้ชาวไทยและชาว มอญมีประสบการณ์ที่ใกล้เคียงกัน

ด้านวรรณคดี ไทยเราได้รับอิทธิพลทางวรรณคดีจากมอญในด้านเนื้อหาคือ เรื่องราชาธิราช เป็นเรื่องเกี่ยวกับพงศาวดารมอญ ตั้งแต่เริ่มสร้างเมืองเมาะตะมะ แต่เรื่องส่วนใหญ่ เป็นเรื่องมหายุทธสงครามระหว่างพระเจ้าราชาธิราช (มอญ) กับพระเจ้าฝรั่งมังฆ้อง (พม่า) นอกจากนี้ ภาพลักษณ์ของชาวมอญในด้านความเป็นอยู่ คติความเชื่อเกี่ยวกับไสยศาสตร์ต่างๆยัง ปรากฏใน วรรณคดีบางเรื่องของไทย เช่น ขุนช้างขุนแผน ตอน พระไวแค้นทัพ เป็นตอนที่ พลายชุมพล บุตรขุนแผนได้ปลอมตัวเป็นมอญใหม่ชื่อ สมิงมั่งตรา ไปรบกับพระไว วรรณคดี เรื่องนี้เป็นที่นิยมอ่านของคนไทยมากและได้นำมาคิดแปลเป็นบทละครเพื่อใช้แสดงละครด้วยและ ตอนหนึ่งจากบทละครยังได้นำมาเป็นเนื้อร้องเพลงมอญคู่ดาว ใช้สอนวิชาดนตรีในชั้นประถมและ เป็นที่นิยมร้องกันโดยทั่วไป เนื้อเพลงเน้นความเชื่อด้านไสยศาสตร์ เครื่องรางของขลังต่างๆ (สุภรณ์ โอเจริญ ,2541 : 168)

วรรณกรรม รูปแบบของวรรณกรรมมอญที่มีลักษณะที่คล้ายคลึงกับของไทยในเรื่อง ของโครงสร้าง และเนื้อหาที่ส่วนใหญ่จะสอดแทรกธรรมะอยู่ในเนื้อหา โดยวรรณกรรมของมอญมี 3 ประเภทคือ

1.ประเภทฉันทะลังกา เป็นหนังสือร้อยกรองชนิดหนึ่ง คล้ายกับร่ายของไทย เป็นงาน เขียนที่ได้รับความนิยมมากกว่าประเภทอื่น ใช้สำหรับอ่านให้แก่ผู้มางานศพฟัง เพื่อจะได้ไม่่วง นอน และอยู่เป็นเพื่อนศพ เนื่องจากมอญไม่มีประเพณีสวดศพขณะที่ศพตั้งไว้ที่บ้าน ฉันทะลังกาที่ เหลือตกทอดมาถึงปัจจุบันมีจำนวนไม่ต่ำกว่า 160 เรื่อง บางเรื่องมีเนื้อหาคคล้ายกับนิทานในปัญญาสา หาดก บางเรื่องก็ได้รับเค้าเรื่องจากนิทานพื้นบ้านของไทย

2.ประเภทเพลง ลักษณะคล้ายกับโคลงสามของไทย แต่งขึ้นเพื่อใช้ร้องประกอบการ เล่นของมอญที่เรียกว่า “ทะแยมอญ” เป็นการร้องโต้ตอบกันระหว่างฝ่ายชายกับฝ่ายหญิง มี เนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องธรรมะ สุภาษิต และคติสอนใจ

3.ประเภทร้อยแก้ว ส่วนมากเป็นหนังสือประเภทคัมภีร์สำหรับพระเทศน์เรื่องประวัติ ศาสตร์ พงศาวดาร เรื่องธรรมะ หรือคติสอนใจ (สุภรณ์ โอเจริญ ,2541 : 80)

ดนตรี เครื่องดนตรีของมอญที่ไทยรับเข้ามาใช้กันโดยทั่วไป คือ ปี่พาทย์มอญ โดย นำมาใช้เฉพาะงานศพ เพราะฟังดูโศกครวญชวนให้โศกเศร้า คนไทยส่วนมากจึงคิดว่าปี่พาทย์มอญ ใช้บรรเลงในงานศพเท่านั้น แต่ความจริงแล้วชาวมอญใช้ปี่พาทย์มอญเป็นเครื่องบรรเลงประจำกลุ่ม ของตนในทุกโอกาส ไม่ว่าจะเป็นงานมงคลหรืองานอวมงคล รวมทั้งการทรงเจ้าเข้าผีโดยใช้เพลง

ต่างกัน เพลงมอญที่ใช้หลายอย่างและเป็นแบบแผน จนชาวมอญเกือบทุกคนฟังเพลงของตนเอง ออก เมื่อได้ยินเสียงปี่พาทย์บรรเลงก็จะรู้ได้ทันทีว่างานนั้นเป็นงานประเภทใด

ปี่พาทย์มอญได้รับแบบอย่างมาจากอินเดียเช่นเดียวกับปี่พาทย์ไทยซึ่งใช้ประกอบ

ประกอบการฟ้อนรำ เช่น หน้า โขน ละคร เป็นต้น ปี่พาทย์มอญคงจะเริ่มมีขึ้นในสมัยอยุธยา เพราะมีชาวมอญอพยพเข้ามาตั้งหลักแหล่งในประเทศไทยหลายคราว ชาวมอญเหล่านั้นก็นำเอาเครื่องประกอบ การรื่นเริงบันเทิงใจเข้ามาด้วย แม้ว่าในชั้นต้นจะมีได้แค่เครื่องดนตรีเข้ามาพร้อมกับตน แต่ก็สามารถหาวัสดุเพื่อสร้างชิ้นใหม่ได้ตามพื้นความรู้ของตน แต่ที่แน่นอนก็คือ มีการบรรเลงปี่พาทย์มอญแล้ว ในสมัยกรุงธนบุรี ดังจะเห็นได้จากการฉลองพระแก้วมรกต ซึ่งมีปี่พาทย์มอญบรรเลงในงานนั้นด้วย ต่อมาในสมัยรัตนโกสินทร์เมื่อปี่พาทย์ไทยได้วิวัฒนาการขึ้นตามลำดับ โดยการเพิ่มเติมเครื่องดนตรีบางชิ้นเข้าไปในวงปี่พาทย์ไทย ทำให้เกิดปี่พาทย์เครื่องคู่ ปี่พาทย์เครื่องใหญ่ ปี่พาทย์ที่บรรเลงอยู่ในประเทศไทยนั้นก็ไต่เพิ่มเติมและปรับปรุงขึ้นโดยอนุโลมตามแบบไทยตลอดมาทุกกระยะ (สุภรณ์ โอเจริญ ,2541 : 93)

วงดนตรีชนิดหนึ่งที่เราเรียกว่า“วงปี่พาทย์มอญ”เป็นวงดนตรีที่แต่เดิมใช้แสดงได้ทั้งงานมงคลและงานอวมงคล ปี่พาทย์มอญแบ่งออกเป็น 3 แบบคือ ปี่พาทย์มอญเครื่องห้า ปี่พาทย์มอญเครื่องคู่ และปี่พาทย์มอญเครื่องใหญ่ เครื่องปี่พาทย์มอญในยุคแรกๆมีเพียง 5 ชิ้นคือ ปี่มอญ ระนาดเอก ฆ้องวง(ฆ้องใหญ่) ตะโพนมอญและเปิงมางคอก

ในสมัยก่อนผู้บรรเลงมักจะเป็นชาวมอญเท่านั้นเนื่องจากเป็นของชาวมอญ แต่ในภายหลังนักดนตรีไทยได้เรียนดนตรีมอญและมีการเริ่มสร้างเครื่องปี่พาทย์มากขึ้น ทำให้ในบางครั้งผู้บรรเลง ปี่พาทย์มอญเป็นชาวไทยมากกว่าชาวมอญเสียด้วยซ้ำ จนทำให้คนโดยทั่วไปคิดว่าปี่พาทย์มอญเป็นวงดนตรีดั้งเดิมของไทย เนื่องจากปี่พาทย์มอญในปัจจุบันนั้นเป็นที่รู้จักกันแพร่หลาย โดยเฉพาะในงานศพทั้งคนไทย และคนมอญและที่สำคัญราคาค่าจ้างวงปี่พาทย์มอญนั้นมีราคาค่อนข้างสูง (สุรินทร์ ทับรอด , 2541 : 67)

“ชาติไทยนั้นได้รับเอาเครื่องดนตรีของมอญมาไว้แต่ตั้งตอนแรกเริ่มของกรุงรัตนโกสินทร์ หรือแม้แต่ในรัชสมัยของสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีนั้นก็ยังปรากฏว่าค่านาดนตรีมอญมาบรรเลงในงานฉลองพระแก้วมรกต ปี่พาทย์มอญได้เคยแสดงครั้งแรกในงานหลวงคือ งานพระศพของสมเด็จพระเทพสิรินทราบรมราชินี ในรัชกาลที่ 4 ด้วยเหตุที่สมเด็จพระเทพสิรินทราบรมราชินี ทรงมีเชื้อสายมอญ และคงจะเป็นเพราะเหตุนี้ ในงานพระศพพระเจ้าลูกยาเธอในรัชกาลที่ 5 จึงโปรดให้ใช้ปี่พาทย์มอญเพิ่มขึ้น” (พิสิทธิ์ ปลัดสิงห์,2543 : 142)

2.การพัฒนาตัวตำบลตลาดที่เกิดขึ้น

จากการสังเกตพบว่าการอยู่ร่วมกันของประชาชนในพื้นที่ตำบลตลาดเป็นไปด้วยความสงบเรียบร้อย ต่างคนต่างทำมาหากินและจากการลงพื้นที่เพื่อทำการสังเกตที่ในวันที่ 15 มิถุนายน พ.ศ. 2544 เวลา 4.30 น. พบว่า มีประชาชนจำนวนมากเดินจับจ่ายใช้สอย บ้างก็นั่งดื่มกาแฟและพูดคุยกับเพื่อนร่วมโต๊ะ หรือทักทายกับคนที่เดินผ่านไปผ่านมา

จากการสัมภาษณ์อาจารย์สองวงศ์ศรี สันติจารีย์ กล่าวว่า การอาศัยอยู่กันอย่างใกล้ชิดกันของชาวตำบลตลาด โดยที่มีหลายเชื้อชาติอาศัยรวมกัน ไม่ได้สร้างปัญหาให้แก่คนในพื้นที่แต่อย่างใด ซ้ำยังเป็นการอยู่ร่วมกันแบบถ้อยทีถ้อยอาศัย ถึงแม้ว่าจะไม่ชัดเจนมากนัก แต่ก็ยังคงมีให้เห็นได้บ้าง เช่น มีการแบ่งปันอาหารให้แก่กัน มีการทักทายกันอย่างสนิทสนม มีการตั้งวงพูดคุยกันเป็นกลุ่มๆ สิ่งเหล่านี้มีให้เห็นได้โดยไม่ต้องมีการแบ่งแยกเชื้อชาติและศาสนาแต่อย่างใด (สัมภาษณ์ วันที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ. 2544)

“การผสมกลมกลืนระหว่างคนไทย และคนมอญเกิดขึ้นมานานแล้ว ตั้งแต่สมัย ร.2 โดยเป็นไปด้วยดีมาตลอด โดยคนมอญถือว่าตนเองเป็นชนกลุ่มน้อยที่เข้ามาอาศัย คนมอญจึงให้เกียรติคนไทยอย่างมาก” (โชติมา ษะกาศกะนง : สัมภาษณ์ วันที่ 28 พฤษภาคม พ.ศ. 2544)

ดังนั้นการผสมกลมกลืนกันของทั้งชาวไทย ชาวมอญ และชาวจีน จึงมีประโยชน์ในการพัฒนาพื้นที่ตำบลตลาด เนื่องจากความคล้ายคลึงกันทั้งด้านภาษา สิ่งแวดล้อม ศาสนา วัฒนธรรม สิ่งเหล่านี้เป็นตัวเสริมให้การทำการค้าในตลาดสด และร้านค้าตามสองฝั่งถนนนครเขื่อนขันธ์เป็นไปได้อย่างราบรื่น

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล

การผสมกลมกลืน (Assimilation) ที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านแซ่ ตำบลตลาด อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ระหว่างชาวไทย และชาวมอญนั้น ได้เกิดขึ้นมาเป็นเวลานานแล้ว จนกระทั่ง ก่อให้เกิดการพัฒนาในด้านต่างๆ เช่น เศรษฐกิจ การศึกษา การท่องเที่ยว หรือการเมือง ขึ้นในพื้นที่ แห่งนี้ การผสมกลมกลืนดังกล่าวรวมถึงการอยู่ร่วมกันของชาวไทยเชื้อสายจีนและประชาชนที่นับถือศาสนาอิสลามด้วย ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาถิ่นที่อยู่อาศัยของพวกเขาด้วยการทำมาหากินซึ่งเป็นการนำเงินเข้ามาหมุนเวียนในพื้นที่, การมีส่วนร่วมในการปกครองทั้งในระดับท้องถิ่น และระดับประเทศ รวมถึงการมีส่วนร่วมในการสืบสานวัฒนธรรม ประเพณีอันดีงามที่ได้สืบสาน กันมายาวนานในโอกาสต่างๆ

การสื่อสารระหว่างประชาชนในตำบลตลาดเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นเป็นประจำ การสื่อสารนี้เองมีส่วนช่วยในการพัฒนาพื้นที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว ทั้งในส่วนของภาครัฐกับประชาชนทั่วไปและระหว่างประชาชนด้วยกันเอง

1. การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมของชาวไทยและชาวมอญตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบันมีรูปแบบอย่างไร

จากแนวคิดของซาโมวาร์ และพอร์เตอร์ (Samovar and Poter) (อ้างใน จิราพร บุตรสันต์, 2539) สรุปได้ว่า ในปัจจุบันชาวไทย และชาวมอญได้ก้าวผ่านกระบวนการรับรู้และการเรียนรู้ กรอบประสบการณ์ที่แตกต่างกันไปแล้ว เช่น ภาษา วัฒนธรรม หรือความเชื่อ เป็นต้น เนื่องจากการ สื่อสารระหว่างวัฒนธรรมมีส่วนทำให้ชาวไทยและชาวมอญมีประสบการณ์ร่วมที่เหมือนกัน เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา หรือประเพณีต่างๆ สิ่งเหล่านี้มีส่วนสร้างให้ทั้งสองเชื้อชาติมีการรับรู้ความหมายของสัญลักษณ์ต่างๆที่เหมือนกัน เช่น ชาวไทยรับรู้ว่าการแห่ก แห่ปลาของชาวมอญนั้นกระทำเพื่อเป็นการต่อชะตา สะเดาะเคราะห์ เป็นต้น การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมจึงมีส่วนก่อให้เกิด วัฒนธรรมย่อย (sub culture) เดียวกัน ของชาวไทย และชาวมอญในพื้นที่ดังที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน

นอกจากนี้ Gudykunst และ Kim ,1992 (อ้างในภัทรานุจ แสงจันทร์ , 2542 : 15) ยังได้อธิบายพฤติกรรมการสื่อสารของบุคคลจากต่างวัฒนธรรมว่า การเข้าใจคนหนึ่งๆ จากวัฒนธรรมหนึ่งๆ จะการรับรู้ ตีความ และแสดงออกมาอย่างใดนั้น ต้องเข้าใจอิทธิพล 4 อย่างคือ

1. อิทธิพลทางวัฒนธรรม (Cultural influence) เกิดขึ้นเมื่อชาวไทยรับรู้ชาวมอญนั้นเป็นผู้ที่เลื่อมใสในพระพุทธศาสนาเช่นเดียวกับตนเอง อีกทั้งความเชื่อในเรื่องบาปบุญคุณโทษ ความกตัญญู ความมีน้ำใจ สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ชาวไทยและชาวมอญนั้นได้ยึดถือมาโดยตลอด วัฒนธรรมในเรื่องความเชื่อทางศาสนาของทั้งไทยและมอญนี้เองเป็นอิทธิพลที่มีความสำคัญต่อการเกิดการสื่อสารระหว่างกัน

2. อิทธิพลทางด้านวัฒนธรรมสังคม (Sociocultural influence) เป็นการที่คนไทยมองที่บทบาท หรือสถานะของคนมอญที่เข้ามาอาศัยอยู่ที่พระประแดง เนื่องจากการเข้ามาของคนมอญนั้นเป็นการเข้ามารับราชการทหารเพื่อป้องกันราชอาณาจักรไทย ทำให้คนไทยในพื้นที่ไม่เกิดการต่อต้าน รวมทั้งชื่อเสียงที่ชาวมอญสร้างไว้เมื่อครั้งที่ร่วมรบกับพระนเรศวรมหาราช นั้นเป็นเสมือนไบเบิลทางที่ช่วยให้ชาวมอญเข้ามาอยู่อาศัยในพื้นที่ตำบลตลาดได้โดยสงบสุข

3. อิทธิพลทางวัฒนธรรมจิตวิทยา (Psycho cultural influence) ชาวไทยและชาวมอญนั้นเป็นผู้ที่มีจิตใจโอบอ้อมอารี มีความกตัญญูเช่นเดียวกัน ทั้งนี้เนื่องมาจากรากฐานคำสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทำให้ทั้งชาวไทย และชาวมอญมอง หรือตัดสินใจในสิ่งที่ผิดและถูกคล้ายๆกัน เช่น การมีภรรยาหลายคนชาวไทย และชาวมอญถือเป็นเรื่องที่ผิดเป็นต้น นอกจากนี้ในอดีตเรื่องของการดำเนินชีวิตชาวมอญนั้นยกบุรุษไว้เหนือกว่าสตรีเช่นเดียวกับไทย เช่นการทำสังฆกรรมในพระอุโบสถ ชาวมอญนั้นมิยอมให้สตรีเข้าไปร่วมพิธีกรรมโดยเด็ดขาด หรือการทำงานนอกบ้านถือเป็นหน้าที่ของผู้ชาย ส่วนการทำงานบ้านนั้นถือว่าเป็นงานของผู้หญิงเป็นต้น

4. อิทธิพลทางสภาพแวดล้อม (Environment influence) เมืองไทยและเมืองมอญเดิมของชาวมอญนั้นมีลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคืออยู่ในเขตร้อนชื้นเช่นเดียวกัน ชาวมอญจึงมีต้องปรับตัวเพื่อให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่สักเท่าใด

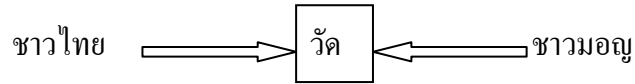
การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม (Intercultural communication) ที่เกิดขึ้นในตำบลตลาดมีรูปแบบดังนี้

1. รูปแบบการสื่อสารระหว่างชาวไทย และชาวมอญที่เกิดขึ้นในอดีต

-การสื่อสารระหว่างชาวไทย และชาวมอญส่วนหนึ่งเกิดขึ้นในวัด โดยเฉพาะในทุกๆ วันพระ เนื่องจากชาวไทยและชาวมอญเป็นผู้ที่นับถือศาสนาพุทธเหมือนกัน จึงนิยมเข้าวัดเพื่อทำบุญ ดังนั้นวัดจึงเป็นสถานที่ที่เป็นศูนย์รวมของประชาชนทั่วไป ทำให้ชาวไทยและชาวมอญได้มีโอกาสทำการสื่อสารระหว่างกัน ตลอดจนได้เรียนรู้นิสัยใจคอกันอยู่เป็นประจำ การผสมกลมกลืนจึงเกิดขึ้นได้โดยมีวัดเป็นช่องทาง (channel) (ภาพที่ 2)

ภาพที่ 2

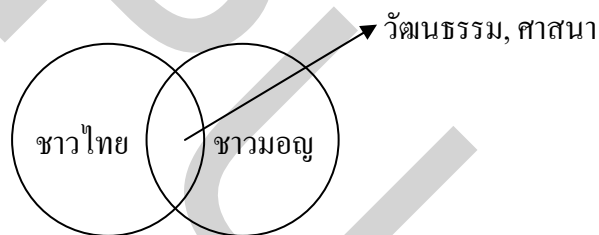
สถานที่ที่ชาวไทยและชาวมอญใช้เป็นช่องทางในการสื่อสารกัน

-การที่ไทยและมอญนับถือศาสนาพุทธเหมือนกัน ย่อมก่อให้เกิดความรู้และประสบการณ์ร่วมกัน ทั้งพระไตรปิฎก พิธีกรรมและคำสอน ตลอดจนวัฒนธรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับศาสนาและความเชื่อจึงทำให้เรื่องดังกล่าวกลายเป็นหัวข้อพื้นฐานหัวข้อหนึ่งในการสื่อสารระหว่างกันได้ ตลอดจนสร้างความคุ้นเคยกันให้เกิดขึ้น (ภาพที่ 3)

ภาพที่ 3

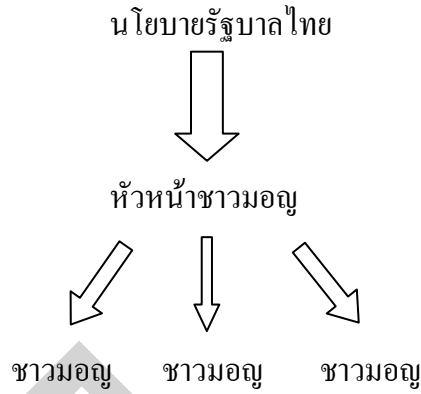
ประสบการณ์ร่วมที่ชาวไทยและชาวมอญมีร่วมกัน

-การสื่อสารที่เกิดขึ้นระหว่างชาวไทยและชาวมอญในยุคแรกๆที่ชาวมอญเข้ามาอาศัยอยู่ในพระประเทศนั้น มีลักษณะเป็นการสื่อสารในแนวตั้ง (Vertical top down communication) ซึ่งเกิดจากทางการไทยเป็นผู้ทำการสื่อสารกับหัวหน้าชาวมอญ ในเรื่องของการมอบนโยบายให้นำไปปฏิบัติ โดยที่ทางการไทยจะไม่เข้าไปควบคุมเองทั้งหมด จากนั้นหัวหน้าชาวมอญก็จะนำนโยบายที่ได้รับมาไปกระจายให้ผู้ใต้บังคับบัญชานำไปปฏิบัติตาม (ภาพที่ 4)

ภาพที่ 4

ลักษณะการสื่อสารของรัฐบาลไทยที่มีต่อชาวมอญ

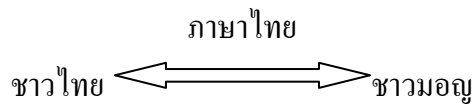

2. รูปแบบการสื่อสารระหว่างชาวไทย และชาวมอญในปัจจุบัน

ในปัจจุบันภาษาที่ชาวไทย และชาวมอญได้ต่อกันก็คือ ภาษาไทย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมที่ช่วยให้การผสมกลมกลืนระหว่างชาวไทย และชาวมอญเกิดขึ้นอย่างราบรื่นและนำไปสู่การพัฒนา เนื่องจากชาวมอญที่ค้าปลีกรสามารถพูดภาษาไทยได้เป็นอย่างดีและสามารถพูดภาษาไทยได้มาหลายชั่วอายุคนแล้ว จึงทำให้การอยู่ร่วมกันของทั้งสองชนชาติเป็นไปได้ด้วยดี (ภาพที่ 5)

ภาพที่ 5

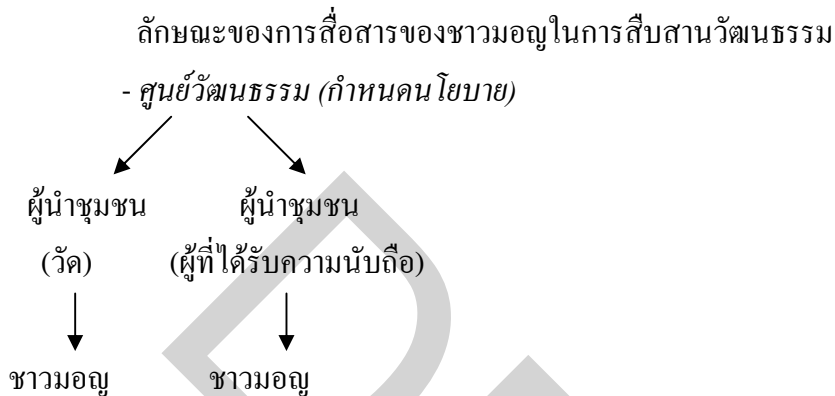
ภาษาที่ชาวไทยและชาวมอญใช้ในการสื่อสารกันในปัจจุบัน

-เด็ก ๆ ชาวไทยเชื้อสายมอญจะสื่อสารกันภายในกลุ่มโดยใช้ภาษาไทยเป็นภาษากลางในการสื่อสารระหว่างกัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการศึกษา หนังสือ ละคร เพลง หรือสิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน เนื่องจากเด็กมอญเหล่านี้เคยชินกับการใช้ภาษาไทยที่ได้รับจากโรงเรียน

-ในปัจจุบันการวางนโยบายในการสืบสานวัฒนธรรมและการประชุมจัดเตรียมงานประเพณีมอญต่างๆ จะใช้ศูนย์วัฒนธรรมเป็นสื่อกลาง โดยมีอาจารย์วิวรรธ ควบแสวง เป็นแกนนำ และนอกจากนี้ยังมีแกนนำเชื้อสายมอญอีกจำนวนหนึ่งที่เข้ามามีส่วนร่วม หลังจากวางนโยบายเรียบร้อยแล้ว ทางแกนนำจะส่งแนวทางดังกล่าวไปยังผู้นำในระดับชุมชนเพื่อนำไปปฏิบัติต่อไป ผู้นำชุมชนที่ว่านี้ก็คือพระ หรือแกนนำของชาวมอญที่ได้รับการยอมรับจากชาวมอญในพื้นที่จนกระทั่งการร่วมมือกันของชาวมอญในพื้นที่ (ภาพที่ 6)

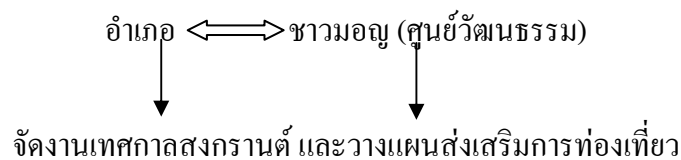
ภาพที่ 6

-อำเภอพระประแดงเป็นหน่วยงานที่ให้ความสำคัญกับงานประเพณีสงกรานต์อย่างมาก โดยมีการส่งเสริมงานดังกล่าวมาโดยตลอดและให้ความสำคัญในการเตรียมงานโดยมีชาวมอญร่วมเตรียมงานด้วย รวมไปถึงการเตรียมงบประมาณ และหาผู้สนับสนุนต่างๆ ไว้เพื่อรองรับงานนี้ นอกจากนี้ทางอำเภอยังขอความร่วมมือไปยังโรงเรียนที่อยู่ในพื้นที่ในการขอความร่วมมือจัดส่งนักเรียนเข้าร่วมขบวนแห่อีกด้วย (ภาพที่ 7)

ภาพที่ 7

การสื่อสารกันของอำเภอและชาวมอญในการสืบสานวัฒนธรรม

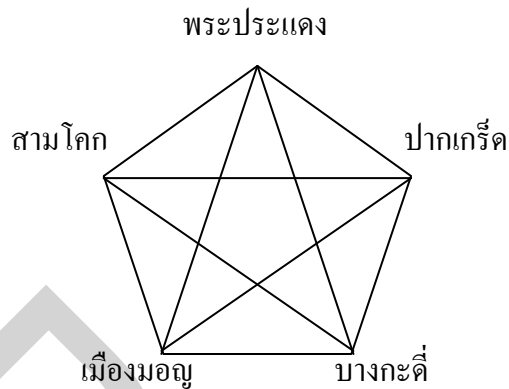

-การสื่อสารระหว่างชาวมอญในพื้นที่ต่างๆ หลายครั้งชาวมอญในประเทศไทยที่อาศัยอยู่ต่างพื้นที่กันได้ทำการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน บ้างก็ในฐานะญาติสนิท มิตรสหาย หรือในฐานะผู้ที่มีบรรพบุรุษเป็นคนเชื้อชาติเดียวกัน เรื่องราวส่วนใหญ่ที่มีการสื่อสารกันก็คือ เรื่องราวเกี่ยวกับงานประเพณีต่างๆ โดยจะใช้โทรศัพท์ หนังสือเวียน หรือวารสารส่งมายังสมาชิกชาวมอญ เช่นเมื่อถึงเทศกาลทางศาสนา อาทิ ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้งที่บางกะดี ชาวมอญทางพระประแดงจะได้รับ

การเชื้อเชิญให้ไปร่วมงาน โดยใช้การโทรศัพท์เชิญผ่านทางพระที่วัดทรงธรรม การมีการสื่อสารกัน เช่นนี้ทำให้สายสัมพันธ์ของชาวมอญในหลายพื้นที่ยังคงมีอยู่ (ภาพที่ 8)

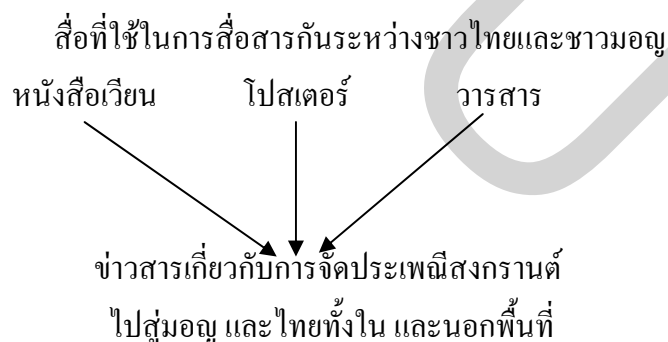
ภาพที่ 8

โครงข่ายการสื่อสารของชาวมอญในพื้นที่ต่างๆ

-สื่อที่ใช้ในการสื่อสารระหว่างชาวมอญและชาวไทยภายในอำเภอพระประแดง เมื่อใกล้จะถึงงานประเพณีสงกรานต์พระประแดงทางอำเภอและชาวมอญจะใช้โปสเตอร์ วารสาร หรือหนังสือเวียนเป็นเครื่องมือสื่อสาร ไปยังบุคคลทั้งในและนอกพื้นที่ เพื่อดึงดูดให้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยว (ภาพที่ 9)

ภาพที่ 9

การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม (Intercultural Communication) เป็นเรื่องของการสื่อสารของประชาชนที่มาจากต่างวัฒนธรรมกัน แต่ที่พิเศษไปกว่านั้นก็คือ การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมเป็นการสื่อสารแบบตัวต่อตัว (face-to-face) ระหว่างคนที่มาจากพื้นฐานทางวัฒนธรรมที่ต่างกัน

คำจำกัดความนี้มีจุดเด่นคือ เป็นการสื่อสารระหว่างบุคคลในการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม ตัวตนของกลุ่มคือปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ผู้พหุพมักจะมีรูปแบบของเครือข่ายทางชาติพันธุ์ที่เข้มแข็งเมื่อแสดงออกมาเปรียบเสมือนกับสังคมที่มีระบบต่างๆ

สนับสนุนอยู่เมื่อพวกเขาเข้ามาอยู่ในประเทศใหม่ สิ่งเหล่านี้ อาจจะต้องใช้ความอดทนอดกลั้นในบางเวลาและมีความจำเป็นมากกว่าตอนที่อยู่ในสังคมเดิมของพวกเขา เมื่อต้องเข้ามาเป็นสมาชิกในวัฒนธรรม เจ้าบ้าน Asuncion-landa ได้แนะนำการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมเป็นกระบวนการของการมีปฏิสัมพันธ์กันทางสัญลักษณ์ระหว่างกลุ่มของประชาชน กับการยอมรับวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน (Asuncion-landa 1990:213 ,Intercultural Communication อ้างใน Critical Communication :2000)

ภายในตำบลตลาดยังมีการสื่อสารอีกประเภทหนึ่งที่แฝงอยู่ในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม (Intercultural Communication) คือ การสื่อสารภายในวัฒนธรรม (Intercultural Communication) หมายถึง การสื่อสารระหว่างบุคคลที่เกิดขึ้นระหว่างสมาชิกของคนในวัฒนธรรมเดียวกัน ไม่ว่าจะเกิดขึ้นในวัฒนธรรมหลัก (majority culture) หรือ ภายในวัฒนธรรมรอง (minority culture) สิ่งเหล่านี้ อาจจะเป็นเรื่องเล็กน้อย แต่ก็ยังมีความแตกต่างที่สำคัญ เช่น ชาว Anglo-Australians ที่อยู่ร่วมกันในวัฒนธรรมพื้นฐานเดียวกัน แต่ก็ยังคงมีความแตกต่างกันทางด้านภูมิศาสตร์ และถิ่นกำเนิดของครอบครัว คล้ายๆกับชาว Italian-Australians ที่ส่วนใหญ่มาจากทางใต้ของอิตาลี แต่ก็ยังคงมีสิ่งสำคัญพื้นฐานที่มีความแตกต่างกันทางประเพณีของชนในแต่ละแคว้น (Folb, E ,1988 Intercultural Communication อ้างใน Critical Communication :2000)

ในที่นี้ถ้านำไปเปรียบเทียบกับชาวมอญพระประแดงก็จะเห็นว่า ในปัจจุบันวัฒนธรรมของชาวไทยและชาวมอญในพื้นที่ที่มีความโดดเด่นมาก ในเรื่องของการอยู่ร่วมกันของคนสองชนชาติ และต่างก็มีส่วนร่วมในการสืบสานประเพณีต่างๆ โดยเฉพาะประเพณีสงกรานต์ เหตุนี้จึงถือว่าชาวมอญและชาวไทยที่ตำบลตลาด อยู่ร่วมกันภายใต้วัฒนธรรมเดียวกัน (minority culture) แต่ภายใต้ของวัฒนธรรมที่เหมือนกันเหล่านี้ก็ยังคงมีความแตกต่างกันในเรื่องของ เช่น บรรพบุรุษ วิถีชีวิต วิถีปฏิบัติต่างๆ หรือภาษา เป็นต้น แต่สิ่งต่างๆเหล่านี้ชาวไทย และชาวมอญไม่ได้นำมาเป็นอุปสรรคในการอยู่ร่วมกันแต่อย่างใด

Host and minority culture

วัฒนธรรมเจ้าบ้าน (Host culture) คือกระแสหลักของวัฒนธรรมในแต่ละประเทศ ส่วนวัฒนธรรมรอง (minority culture) นั้นคือวัฒนธรรมที่มีขนาดเล็กกว่าที่มีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมเจ้าบ้าน และได้สร้างรูปแบบของวัฒนธรรมเองด้วย

ระยะแรกความสัมพันธ์ของชาวไทย และชาวมอญมีรูปแบบเป็น Host and minority culture แต่ในปัจจุบันรูปแบบ หรือเอกลักษณ์ของชาวมอญที่เคยมีฐานะเป็นวัฒนธรรมรอง ได้กลายเป็นสิ่งที่คนไทยยอมรับ เช่นประเพณีสงกรานต์ หรือปีพาทย์มอญ เป็นต้น

ในปัจจุบันรูปแบบ Host and minority culture ที่เกิดขึ้นในตำบลลาดคั่นไม่ได้เกิดขึ้นจากชาวไทยและชาวมอญอีกต่อไป เนื่องจากการผสมกลมกลืนกันที่เกิดขึ้น จนกล่าวได้ว่าชาวไทยและชาวมอญเป็นเจ้าของพื้นที่ ดังนั้น Host cultural หรือวัฒนธรรมเจ้าบ้านจึงหมายถึงชาวไทยและชาวมอญที่มีถิ่นฐานอยู่แต่เดิมและเคยมีประสบการณ์ร่วมกันมา โดยมีผู้คนที่ย้ายถิ่นที่อยู่เข้ามาใหม่มีฐานะเป็นบุคคลในวัฒนธรรมรอง minority เช่น ผู้ย้ายถิ่นบางพวกเป็นผู้ที่เดินทางมาจากภาคอีสาน บุคคลเหล่านี้มีลักษณะที่แตกต่างไปจากบุคคลในวัฒนธรรมเจ้าถิ่นที่เห็นได้ชัดเจน เช่น สำเนียง คำที่มีความหมายเฉพาะถิ่น ลักษณะการบริโภคอาหาร คนตรี(แคน, เปิงมาง) เสื้อผ้าประจำถิ่น(ผ้าซิ่น) หรือรูปแบบการละเล่นบางอย่างที่ไม่เหมือนกัน เป็นต้น

ชาวมอญที่เข้ามาอาศัยอยู่ที่พระประแดงในสมัยรัชกาลที่ 2 นั้นได้ถูกมอบหน้าที่ให้เป็นทหารรักษาป้อมปราการ โดยชาวมอญเหล่านี้มีวัฒนธรรม ภาษา วิถีชีวิตต่างๆที่มีเป็นเอกลักษณ์ของตนเองซึ่งแตกต่างไปจากชาวไทยในพื้นที่ ดังนั้นฐานะของชาวมอญจึงเป็นบุคคลในวัฒนธรรมรอง (minority) และชาวไทยในพื้นที่มีฐานะเป็นบุคคลใน Host cultural หรือวัฒนธรรมเจ้าบ้าน แต่ในปัจจุบันการอยู่ร่วมกันของชาวไทยและชาวมอญในตำบลลาดคั่น เป็นเสมือนบุคคลในวัฒนธรรมเดียวกัน เนื่องจากการมีประสบการณ์ร่วมกันในด้านต่างๆมายาวนาน โดยเฉพาะในเรื่องของพิธีกรรมทางศาสนา และวัฒนธรรมที่เป็นช่องทาง (channel) ที่ทำให้การสื่อสารระหว่างชาวไทยและชาวมอญเกิดขึ้นได้ ภายใต้รูปแบบการสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication)

ดังนั้นความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นนี้ทำให้ชาวมอญและชาวไทยเปรียบเสมือนบุคคลในวัฒนธรรมเดียวกัน มีการมอง และตีความหมายของวัฒนธรรม ศาสนา ความเชื่อ และรูปแบบการดำรงชีวิตที่คล้ายคลึงกันจึงทำให้เกิดรูปแบบของการสื่อสารที่เรียกว่า การสื่อสารภายในวัฒนธรรม (Intracultural Communication) ขึ้น เช่นเมื่อนึกถึงประเพณีสงกรานต์ ชาวไทยและชาวมอญที่ตำบลลาดคั่นจะต้องนึกถึงขบวนแห่หงส์ ธงตะขาบ การเล่นสละบ้า หรือกละแมเป็นต้น

การมอง หรือตีความหมายในสัญลักษณ์ใดสัญลักษณ์หนึ่งที่เป็นไปในแนวทางเดียวกันของชาวไทย และชาวมอญนั้น ย่อมเป็นผลดีในการอยู่ร่วมกัน และยังส่งผลสืบเนื่องไปสู่การพัฒนาในด้านต่างๆต่อไป

2.ความเป็นตัวตน (Identity) ของชาวมอญในปัจจุบันมีการแสดงออกมาในลักษณะใด

ในปัจจุบันชาวมอญในตำบลลาดคั่นมีการแสดงออกมาถึงความเป็นตัวตนในลักษณะต่างๆดังต่อไปนี้

2.1.ความเป็นมอญที่มีการแสดงออกมาอย่างเต็มเปี่ยม คือการกระทำ หรือรูปแบบการดำรงชีวิตที่มีสัญลักษณ์ต่างๆแสดงออกมาให้คนภายนอกได้รับรู้ ลักษณะของตัวตนสามารถแบ่งได้เป็น 2 ชนิดคือ

2.1.1ความเป็นตัวตนที่แสดงออกมาในชีวิตประจำวัน เช่น เครื่องแต่งกาย, ภาษา หรือที่อยู่อาศัย สัญญาเหล่านี้สามารถพบได้มากในหมู่ผู้สูงอายุ (อายุ 70 ปีขึ้นไป) เนื่องจากคนกลุ่มเหล่านี้มีความเคยชินกับการใช้ภาษามอญในกลุ่มชาวมอญด้วยกัน, การแต่งกายแบบมอญ, การอยู่บ้านไม้แบบเดิมๆ, การทานอาหารมอญ, การยึดถือในความเชื่อต่างๆ, การยึดมั่นในการประกอบประเพณีและ การทำบุญทำทานต่างๆ โดยที่คนกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่มีความเป็นตัวตนแบบมอญสูงที่สุด

2.1.2ความเป็นมอญที่แสดงออกมาในช่วงเทศกาลและพิธีต่างๆ โดยเฉพาะในวันสงกรานต์จะมีประชาชนชาวไทยเชื้อสายมอญเป็นจำนวนมากแสดงความเป็นมอญออกมาทางสัญญาณต่างๆ เหล่านี้

(1) สัญญาของความเป็นชาติ คือธงชาติมอญ ธงดังกล่าวมีพื้นสีแดง มีหงส์สีเหลืองกำลัง บินอยู่ตรงกลางธง

(2) สัญญาทางศาสนา พิธีกรรม ความเชื่อ ได้แก่ หงส์ ธงตะขาบ ไม้ค้ำดันโพธิ์ สวดพระปริตรมอญ หรือประเพณีเกี่ยวกับชีวิต เช่น ประเพณีการเกิด ประเพณีการโกนผมไฟ, ประเพณีการบวช, ประเพณีการแต่งงาน, ประเพณีการตาย, การแห่นก แห่ปลา, การส่งข้าวสงกรานต์, การแห่หงส์ ธงตะขาบ หรือไม้ค้ำดันโพธิ์อาหาร(ข้าวแช่, กะละแม), การละเล่น(สะบ้า ทะแยมมอญ)

ถึงแม้ว่าสัญญาณต่างๆเหล่านี้จะมีการแสดงออกมาซึ่งความเป็นมอญสูง แต่ในประเพณีหลายๆอย่างจำเป็นต้องใช้ภาษาไทยในการสื่อสารกับผู้ร่วมประเพณี เช่น การเล่นสะบ้า หรือการเล่นทะแยมมอญ แต่เดิมนั้นจะใช้ภาษามอญในบทสนทนา และบทร้องตลอด แต่ในปัจจุบันการเล่นเหล่านี้ต้องใช้ภาษาไทยเป็นส่วนหนึ่งของการละเล่นไป เนื่องมาจากภาษามอญมีคนพูดและฟังออกน้อยลง

นอกจากประเพณีต่างๆจะเป็นสิ่งที่แสดงออกถึงความเป็นตัวตนของชาวมอญแล้ว ประเพณีเหล่านี้เองยังมีสัญญาณต่างๆแฝงอยู่ เช่น ในระหว่างการเตรียมงานเล่นสะบ้า จะมีการเชิญหญิงสาวออกมาร่วมร่วมงาน แต่จะต้องมีการขออนุญาตพ่อแม่ของฝ่ายหญิงเสียก่อน โดยการใช้จีบหมากจิบพลูเป็นการบอกนัยๆให้พ่อแม่ของหญิงสาวรับรู้ และอีกนัยหนึ่งคือ เป็นการให้เกียรติและเป็นการได้รับเกียรติอย่างสูงที่ได้รับเชิญให้ไปร่วมเล่นสะบ้า¹

ตัวอย่างของสัญญาณต่างๆที่สามารถพบเห็นได้ในตำบลตลาด อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

ตารางที่ 3 ตัวอย่างสัญญาณและความหมายของสัญญาณ

ตัวหมาย (Signifier)	ตัวหมายถึง (Signified)	ของจริง (Reference)

¹ สัมภาษณ์เยาวภา พิเรณทร วันที่ 3 มิถุนายน พ.ศ. 2544

1. จุก	-เด็กที่มีอายุต่ำกว่า 7 ขวบ	-การทำผมให้เป็นจุก
2. การค้าโพธิ์ หรือการต่อสะพาน	-เป็นการค้าจุนพระพุทธรศาสนา และสะเดาะเคราะห์	-นำไม้งามที่ทางมั้นไปค้าที่ต้นโพธิ์ หรือซ่อมสะพาน ทางเดิน
3. หงส์	-สัญลักษณ์ประเทศมอญ ที่มีพระพุทธรศาสนาเจริญรุ่งเรือง	-หงส์ที่มีลักษณะคล้ายเป็ด ตั้งอยู่ที่ยอดเสา เรียกว่าเสาหงส์
4. ธงตะขาบ	-สัญลักษณ์ของพุทธศาสนา	-ธงที่มีลักษณะเหมือนตะขาบ นำไปติดไว้กับเสาหงส์
5. ประเพณีสงกรานต์ ²	-วันขึ้นปีใหม่ของไทย และมอญ	-วันที่มีประเพณี การละเล่นต่างๆเพื่อก่อให้เกิดสิริมงคลแก่ตนเอง
6. ข้าวแช่	-เป็นสิริมงคลต่อผู้ที่ทำข้าวแช่ถวาย	-ข้าวสุก แช่ และอบด้วยน้ำดอกมะลิ
7. การเล่นสะบ้า	-เป็นการเปิดโอกาสให้หนุ่มสาวได้พบปะกัน	-การละเล่นชนิดหนึ่ง ³
8. การกวนกะลาแม	-เป็นการแสดงออกถึงความมีน้ำใจ ,ความสามัคคีของคนในครอบครัว และคนในชุมชนที่มีต่อกัน ในการลงแขกกวนกะลาแม และแจกกะลาแมให้แก่เพื่อนบ้าน	-ขนมกวนที่ทำมาจากแป้ง น้ำตาล และกะทิ
9. ประเพณีสงน้ำพระ และรดน้ำคำหัวผู้ใหญ่	-เพื่อเป็นสิริมงคล และขอพรจากญาติผู้ใหญ่	-ใช้น้ำอบ น้ำปรุงไปประพรมพระ และญาติผู้ใหญ่
10. ประเพณีปล่อยนกปล่อยปลา	-เพื่อสะเดาะเคราะห์ ต่ออายุ	-น่านก และปลาไปปล่อย
11. การเล่นตะแยมมอญ	-เพื่อความบันเทิง โดยแฝงคติ	-การละเล่นชนิดหนึ่ง ⁴

² ภาคผนวก ข. หน้า 127

³ ภาคผนวก ก. หน้า 139

⁴ ภาคผนวก ข. หน้า 132

12. ชุดหมากพลู	-เป็นเสมือนการเชิญหญิงสาว เพื่อเข้าร่วมในการเล่นสละบ้า และขบวนแห่ต่างๆในงาน สงกรานต์	-จัดชุดดอกหมาก รูป เทียน รวมกันในพาน
----------------	---	---

สัญลักษณ์ต่างๆของชาวมอญเหล่านี้เป็นสิ่งที่ชาวไทยในพื้นที่พบเห็นมาโดยตลอด ถึงแม้ว่าจะไม่ทราบถึงความหมายแฝงที่แท้จริงทั้งหมด แต่ถึงกระนั้นชาวไทยในพื้นที่ที่รับรู้ได้ว่า สัญลักษณ์เหล่านี้มีความหมายเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา วัฒนธรรมและความเชื่อเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตของชาวมอญ ดังนั้นจึงไม่มีการกระทำใดๆอันเป็นการจาบจ้วง หรือดูหมิ่นจนเกิดความบาดหมางขึ้น เหตุผลหนึ่งที่สำคัญคือ พื้นฐานทางความเชื่อในพระพุทธศาสนา(รวมทั้งนรกสวรรค์และคำสอนต่างๆ) ที่ใกล้เคียงกัน และตัวแทนต่างๆที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ เช่น ผีไม้ไฟ ผีเต่า นางตานี หรือ นางไม้ เป็นต้น

จากการที่ชาวไทย และชาวมอญมีการตีความของสัญลักษณ์ต่างๆใกล้เคียงกัน ทำให้การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมเกิดขึ้น และเป็นไปด้วยความเข้าใจในวัฒนธรรมของทั้งสองฝ่าย

นอกจากนี้ยังมีเรื่องของอาหาร และขนบของชาวมอญหลายๆชนิดนั้นจะมีการสื่อความหมายออกมาเป็นนัยๆ โดยที่ความหมายดังกล่าวจะมีการเกี่ยวพันกับศาสนาพุทธทั้งนั้น ซึ่งมีวัตถุประสงค์คือ ต้องการได้บุญเพื่อความสุขทั้งในโลกนี้ และโลกหน้า การแสดงออกถึงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษและการแสดงออกถึงมิตรไมตรีที่มีต่อเพื่อนบ้าน จนส่งผลให้ชาวมอญมีความสามัคคี กันอย่างมาก โดยไม่รู้ตัวจากการร่วมมือร่วมใจกันประกอบกิจกรรมทางการประกอบอาหาร (เขาวงกต พิเรนทร : สัมภาษณ์ วันที่ 3 มิถุนายน พ.ศ. 2544)

ชาวไทย และชาวมอญต่างก็มีประเพณีการแบ่งปันอาหาร(การแจกของ)ให้แก่ญาติสนิทมิตรสหายทั้งบ้านไทย และบ้านมอญเหมือนกัน และได้มีการปฏิบัติสืบทอดกันมานานแล้ว การแจกของเช่นนี้เป็นการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมทางด้านอาหารให้แก่กัน อีกทั้งอาหารของไทย และของมอญนั้นก็มีความคล้ายคลึงกัน ทั้งวัตถุดิบ,การปรุงและรสชาติ ดังนั้นอาหารจึงเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ความคล้ายคลึงกันในวิถีชีวิตของคนทั้งสองเชื้อชาติ

การที่ชาวมอญในสมัยรัชกาลที่ 2 ตั้งชื่อหมู่บ้านในอำเภอพระประแดงตามถิ่นที่อยู่เดิมของพวกเขา เป็นการแสดงออกถึงความเป็นตัวตน (Identity) ของชาวมอญที่ยังต้องการรักษาเอาไว้ และต้องการให้ชาวมอญด้วยกันเองทราบว่าพวกเขามีกำเนิดมาจากส่วนใดของแผ่นดินมอญเดิม ความรักชาติ และแผ่นดินเกิดของชาวมอญนั้นมีอยู่มากมาย แต่ไม่สามารถแสดงออกมาได้อย่าง

ชัดเจน (ในรูปของการกู่ชาติ) พวกเขาจึงใช้ชื่อสถานที่ ประเพณี การละเล่น อาหาร หรือสิ่งต่างๆ ที่แสดงออกถึงความเป็นมอญ เพื่อแสดงออกมาซึ่งความรัก ห่วงใย และเสียใจต่อแผ่นดินเกิดที่ต้องจากมา

2.2.ความเป็นตัวตนแบบ “มอญๆ ไทยๆ” โดยส่วนใหญ่จะปรากฏให้เห็นในชาวมอญวัยกลางคน และเด็กรุ่นใหม่ กล่าวคือบุคคลเหล่านี้ต้องอยู่ภายใต้สภาพแวดล้อมที่มีความเป็นไทยสูง อย่างเช่นในที่ทำงาน ดังนั้นตัวตนที่แท้จริงของชาวมอญ เช่น ภาษา เครื่องแต่งกาย หรือประเพณีบางอย่างได้หายไป อีกทั้งชาวมอญรุ่นใหม่ยังมีพฤติกรรมทางสังคมเป็นคนไทยอย่างเต็มตัว ดังจะเห็นได้จากการแต่งกาย การเรียน การทำงาน การรับประทานอาหาร การฟังเพลง หรือแม้กระทั่งการให้ความสนใจในการร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรมของบรรพบุรุษ สิ่งต่างๆ เหล่านี้ได้จื่อจางลงไปทุกขณะ เนื่องจากเงื่อนไขของเวลาในการดำรงชีวิต และการอยู่ร่วมในสังคมที่กำลังเดินหน้าเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์อย่างรวดเร็ว ที่ต่างคนต่างต้องดิ้นรนเพื่อที่จะสามารถยืนอยู่ได้ในสังคมนี้ ดังนั้นการที่เด็กมอญเรียกตัวเองว่าเป็นคนมอญก็เพราะว่าพวกเขามีผู้ที่ให้เลือกเนื้อเป็นชาวมอญ ความภูมิใจที่เกิดขึ้นเนื่องมาจากการที่ประชาชนในต่างพื้นที่ให้ความสนใจและชื่นชมในประเพณีอันดีงามที่บรรพบุรุษของพวกเขาได้ปฏิบัติสืบทอดกันมา จึงเป็นความรู้สึกที่ภูมิใจในยามที่มีคนพูดว่า “คุณเป็นคนมอญพระประแดง” แต่ในการดำรงชีวิตอีกด้านหนึ่งเด็กมอญเหล่านี้ก็มีความรู้สึกว่าตนเองเป็นคนไทย เนื่องจากสื่อมวลชน และสังคมภายนอกพระประแดงเป็นตัวหล่อหลอมให้พวกเขาารู้สึกว่าเขาเป็นทั้งคนมอญและคนไทย (สัมภาษณ์คมศร จันตาคำ วันที่ 3 มิถุนายน พ.ศ. 2544)

คำพูดบางคำที่ชาวมอญรุ่นใหม่บางคนพูดก็คือ “ถ้าบุพการีของเราสิ้นบุญแล้ว ประเพณีบางอย่างก็อาจจะเลิกปฏิบัติ เช่นการนับถือผี เป็นต้น“

แต่ที่จริงแล้วคำพูดนี้เกิดขึ้นกับครอบครัวมอญหลายๆครอบครัวไปแล้ว เนื่องจากข้อจำกัดในด้านต่างๆของสังคมสมัยใหม่ เช่นครอบครัวกลายเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้นทำให้ไม่มีคนช่วย จัดเตรียมของ, ไม่มีเวลาในการเตรียมงาน หรือมีความเชื่อถือในเรื่องดังกล่าวลดน้อยลง (หัวสมัยใหม่) (คมศร จันตาคำ : สัมภาษณ์ วันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2544)

Glen Lewis and Christina Slad (2000) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการปรับตัวเข้าหากัน เมื่อคนจากสองวัฒนธรรมต้องเข้ามาอยู่ร่วมกันในพื้นที่เดียวกันว่า ในระยะเริ่มแรกของการสนทนากันระหว่างชาวไทยและชาวมอญนั้นเป็นไปด้วยความล่าช้า เนื่องจากความแตกต่างกันทางวัฒนธรรม ได้สร้างความไม่แน่ใจ และความอึดอัดขึ้นทั้ง 2 ฝ่าย โดยสิ่งนี้เราเรียกว่า “ความแตกต่างของวัฒนธรรมที่มองเห็นได้ (perceived cultural difference) PCD” รูปแบบของการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมที่จะนำเสนอนี้เป็นสิ่งที่ช่วยขยายคำจำกัดความของ PCD ให้ชัดเจนขึ้น (ภาพที่ 10 หน้า 102)

1. วัฒนธรรมของทั้งไทยและมอญเป็นสิ่งหนึ่งที่ทำให้ประชาชนของทั้งสองชนชาติ รับรู้ถึงความแตกต่างกันได้ ไม่ว่าจะเป็นในด้านของภาษาและวัฒนธรรมบางอย่าง เช่นพิธีบวชนาค แบบของไทยและมอญนั้นมีความแตกต่างกันตรงที่นาคของมอญนั้นแต่งกายเป็นแบบหญิงและยัง ไม่ ปลงผม

2. ในขณะที่ชาวไทย และชาวมอญทำการศึกษาซึ่งกันและกันกันเพื่อลดความสงสัย และ ความกังวลใจในเรื่องของความแตกต่างกันทางวัฒนธรรม อาจเกิดการเหมารวมขึ้น เช่น ชาว ไทยมองว่าชาวมอญเป็นคนใจบุญ ชอบเข้าวัด เป็นต้น หรือเกิดการปฏิเสธขึ้น เช่นชาวไทยอาจจะ คิดว่าทำไมการบวชนาคของชาวมอญจึงต้องให้นาคแต่งกายเป็นผู้หญิง หรือเมื่อชาวไทยได้ยืมชาว มอญร้อง *มอญร้องไห้* อาจจะเข้าใจว่าทำไมต้องร้องตอนดึกๆและตอนเช้ามืด ซึ่งเป็นเวลาที่คน ทั่วไปนอนหลับ สิ่งนี้เป็นความไม่เข้าใจกันเกิดขึ้น จนเกิดเป็นการปฏิเสธขึ้นได้ หรือเมื่อสุดทน อาจจะเกิดเป็น โทสะ ความขุ่นเคืองในที่สุด

3. ชาวไทยและชาวมอญสามารถปรับตัวเข้าหากัน และเรียนรู้ที่จะอยู่อาศัยร่วมกันในที่สุด เช่นเมื่อชาวไทยทราบถึงสาเหตุที่ว่านาคชาวมอญแต่งกายเป็นหญิงก็เพื่อสำนึกในบุญคุณของ มารดา หรือเมื่อชาวไทยทราบว่ากรร้อง *มอญร้องไห้* นั้นเป็นการกระทำเพื่อพรรณนาถึงคุณงาน ความดีของพระภิกษุสงฆ์ผู้มรณภาพ มิได้ทำเพื่อความสนุกและไม่ได้มีการร้องเป็นประจำ เมื่อเป็น ดังนี้ชาวไทยจึงเกิดการเรียนรู้และยอมรับในที่สุด

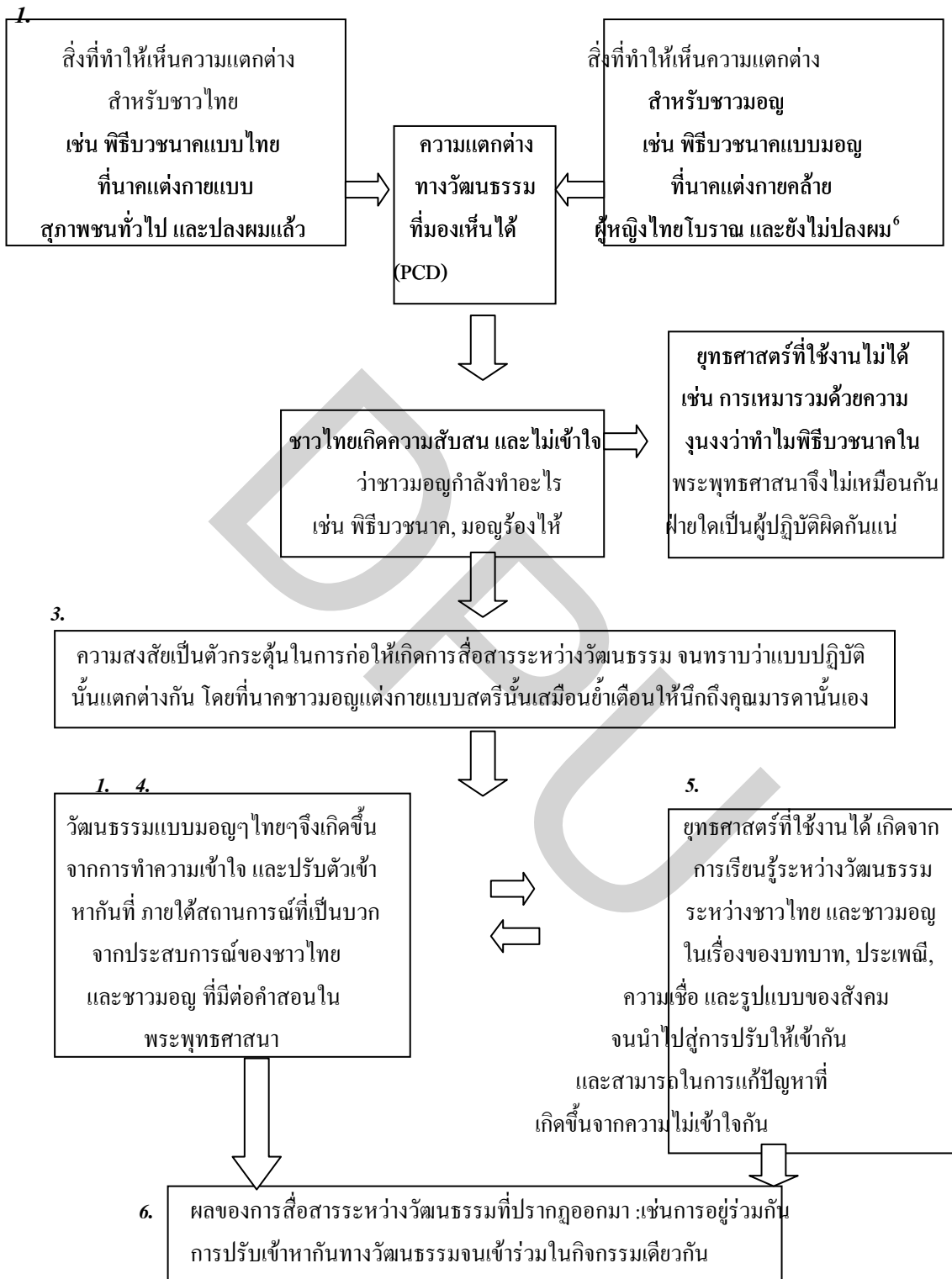
4. แสดงให้เห็นถึงต้นกำเนิดของวัฒนธรรมแบบ "มอญๆไทยๆ" ที่เกิดขึ้นกับชาว มอญในปัจจุบัน เนื่องจากเกิดกระบวนการเรียนรู้ซึ่งกันและกันมาเป็นเวลานาน ประกอบกับ สภาพแวดล้อมต่าง ๆ นั้นมีส่วนให้เด็กมอญได้เข้าสู่กระบวนการหลอมรวมทางวัฒนธรรมโดยไม่รู้ตัว แต่ในขณะที่เดียวกันวัฒนธรรมมอญก็ยังคงมีการสืบสานให้เห็นและให้เข้าร่วมอยู่เป็นประจำ เป็นเหตุให้ชาวมอญ รุ่นใหม่ๆมักจะรู้สึกที่ตนเองเป็นคนมอญในตอนช่วงเทศกาลมอญ แต่ก็ ปฏิบัติตนแบบคนไทยในเวลาปกติ

5. พลังของการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมที่มีประสิทธิภาพในการก่อให้เกิดการ ปรับตัวเข้าหากันเกิดจาก การเรียนรู้ซึ่งกันและกันในเรื่องของวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา ความเชื่อ หรืออุปนิสัยใจคอของบุคคลฝ่ายตรงข้าม

6. ผลที่เกิดจากการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมที่จะปรากฏออกมา เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา และวัฒนธรรมร่วมกันของคนไทยและคนมอญ หรือ การใช้ชีวิตร่วมกันอย่าง สงบสุข

ภาพที่ 10

A Model of Intercultural Communication : PCD (perceived cultural difference)

⁶ ภาคผนวก ข. หน้า 143

ความเป็นตัวของชาวมอญที่แสดงออกมาในปัจจุบันมี 2 ลักษณะ คือ ความเป็นมอญที่มีการแสดงออกมาอย่างเต็มเปี่ยมและความเป็นตัวตนแบบ “มอญๆ ไทยๆ” กล่าวคือ เมื่อชาวมอญต้องอยู่ในสังคมภายนอก หรืออยู่ร่วมกับชาวไทย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการศึกษาหรือการทำงาน ชาวมอญเหล่านั้นก็จะปฏิบัติตนเป็นเหมือนกันคนไทยทุกประการ แต่เมื่อถึงช่วงเทศกาลสงกรานต์มีชาวมอญจำนวนไม่น้อยที่กลับมาให้ความสำคัญในตัวตนของบรรพบุรุษของตน เช่น แต่งกายตามแบบดั้งเดิม, ทำอาหารมอญ, ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา, เข้าร่วมกิจกรรมทางประเพณีต่างๆ เป็นต้น

ถึงเหล่านี้ที่ชาวมอญแสดงออกมา แสดงให้เห็นว่าการผสมกลมกลืนที่เกิดขึ้นในตำบลตลาดมิได้มีผลต่อความเป็นตัวตนของชาวมอญเสียทั้งหมด โดยที่ชาวมอญยังคงมีการสืบสานตัวตนของบรรพบุรุษของพวกเขาบางอย่างเอาไว้ เช่น ประเพณีสงกรานต์ เป็นต้น

3. การพัฒนาของพระประแดงเกิดขึ้นได้อย่างไร มีผลกระทบต่อการศึกษา การผสมกลมกลืนและความเป็นตัวตนของชาวมอญอย่างไร

จากแนวคิดของ **Michael A. Pagano and O M. Bousman** (1977) สามารถอธิบายถึงวิถีทางในการพัฒนาที่เกิดขึ้นที่ตำบลตลาดได้ดังต่อไปนี้

1. ในช่วง 50-60 ปีก่อน ตำบลตลาดเป็นเมืองแบบ Maintenance cities เนื่องจากทางภาครัฐไม่มีการสร้างสาธารณูปโภคให้แก่ประชาชน ประชาชนในพื้นที่ต้องสร้างสาธารณูปโภคขึ้นเพื่อใช้เอง เช่น สร้างบ่อบาดาล สร้างเครื่องปั่นไฟ สร้างถนนกันเอง และจำหน่ายเพื่อใช้กันเองภายในหมู่บ้าน

2. ในช่วง 30-40 ปีก่อน ตำบลตลาดเป็นเมืองแบบ Expansionist cities เนื่องจากทางภาครัฐเริ่มมีการสร้างสาธารณูปโภคต่างๆ เช่น สร้างถนน สร้างสะพาน ทำเรือ เพื่อกระตุ้นให้ความเจริญเข้ามาในตำบลตลาด ทำให้ภาคเอกชนเริ่มมีการเปิดกิจการต่างๆ กันมากขึ้น เช่น มีการสร้างโรงงานขยายตลาดสดให้ใหญ่ขึ้น มีการเปิดร้านค้าขายตามสองฝั่งถนนมากขึ้น

3. ในช่วง 25-30 ปีก่อน ประเพณีสงกรานต์ของชาวมอญเริ่มเป็นที่รู้จักของบุคคลภายนอก ส่งผลให้เมื่อถึงเทศกาลสงกรานต์จะมีประชาชนจากนอกพื้นที่เดินทางเข้ามาร่วมงานเป็นจำนวนมาก ดังนั้นความเจริญทางด้านประเพณีของชาวมอญจึงถือเป็นเมืองแบบ Market cities เนื่องจากเป็นความเจริญที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาตนเองของประชาชน แต่ต่อมาทางอำเภอและเทศบาลเมืองเริ่มเข้ามามีส่วนร่วม และเข้ามาเป็นตัวตั้งตัวตีในการจัดงานโดยวางแผนและกำหนดวันในการจัดงาน ดังนั้น ในช่วงนี้ตำบลตลาดจึงมีการเจริญเติบโตแบบ Expansionist cities เนื่องจากมีภาครัฐมีการเข้ามาวางแนวทางในการดำเนินงานในเรื่องของประเพณี

4.ตั้งแต่ช่วง 50 ปีที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันตำบลตลาดเป็นเมืองแบบ Survivalist cities เนื่องจากไม่มีการดำเนินการพัฒนา ปรับปรุงสาธารณูปโภคให้อยู่ในสภาพดี เช่น ไม่มีขยายถนน สร้างถนนที่ไม่ได้มาตรฐาน ตลาดสดสกปรก เป็นต้น

จากลักษณะเมืองทั้ง 4 ประเภทที่เกิดขึ้นที่ตำบลตลาดนั้นส่งผลต่อประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ทั้งทางตรง และทางอ้อมคือ

1.การสื่อสารนั้นได้รับผลกระทบโดยตรงจากการพัฒนา เนื่องจากการสื่อสารในปัจจุบันกลายเป็นการสื่อสารแบบผิวเผินเสียเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากรูปแบบการพัฒนาที่มีมุ่งไปสู่ความเป็นเมือง ดังนั้นโอกาสในการสื่อสารแบบตัวต่อตัว (face-to-face) จึงมีน้อยลงและมีเวลาในการสนทนาจำกัด เพราะเหตุผลดังต่อไปนี้

- ทุกคนต่างเร่งรีบที่จะต้องไปทำมาหากิน
- ในปัจจุบันมีผู้ที่เข้ามาอยู่อาศัยใหม่เพิ่มมากขึ้น
- การขาดการร่วมกิจกรรมทางศาสนา และประเพณี โดยเฉพาะเด็กรุ่นใหม่ จึงทำให้โอกาสในการทำความรู้จัก และคุ้นเคยลดน้อยตามไปด้วย
- การเข้าเรียนในสถานศึกษาที่อยู่นอกพื้นที่อยู่อาศัย
- สื่อมวลชนที่มีพลังในการเข้าถึง กลุ่มเป้าหมายให้ความสนใจในสื่อมากขึ้น ทำให้การรวมกลุ่ม หรือการรวมพลังกันเพื่อดำรงไว้ซึ่งความเป็นตัวตนของชนชาวมอญมีโอกาสเกิดขึ้นน้อยลง

แต่ถึงกระนั้นก็ยังคงมีการสื่อสารที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์อันดีของชาวตำบลตลาดให้เห็นอยู่บ้าง โดยเฉพาะในหมู่ผู้สูงอายุ หมู่เครือญาติและเพื่อนบ้านที่มีความสนิทสนมกันมาแต่ก่อน

2.การผสมกลมกลืน (Assimilation) กันของชาวไทย และชาวมอญเป็นมูลเหตุหนึ่งที่เกี่ยวข้องในการก่อให้เกิดการพัฒนาขึ้นที่ตำบลตลาด เนื่องจากการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ไม่มีการต่อต้านกันทางเชื้อชนชาติชนชั้นแต่อย่างใด แต่อีกด้านหนึ่งการพัฒนากลับกลายเป็นสาเหตุที่ทำให้การผสมกลมกลืนกันหมดสิ้นไป เนื่องจากการพัฒนาในด้านต่างๆทำให้คนมอญอยู่ท่ามกลางสภาพแวดล้อมแบบเดียวกับคนไทยไปเสียทุกอย่าง ทำให้สำนึกในความเป็นมอญลดลง ดังนั้นคำว่า “การผสมกลมกลืน (Assimilation) กันของชาวไทยและชาวมอญในตำบลตลาด” จึงไม่สามารถใช้ได้อีกต่อไป เพราะเด็กมอญรุ่นใหม่ต่างซึมซับความเป็นไทยให้เข้าไปฝังอยู่ในกระบวนการความคิด, ทัศนคติ และพฤติกรรมไปในที่สุด

3.ความเป็นตัวตนของชาวมอญได้เจือจางลงอย่างมาก เนื่องจากการพัฒนาของระบบเศรษฐกิจ ระบบการศึกษา ระบบสังคมและสื่อมวลชน สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นเสมือนเบ้าหลอมที่หลอม

รวมความเปี่ยมมอญของเด็กรุ่นใหม่ให้เข้าใจลึกความเป็นไทยมากที่สุด โดยเฉพาะสื่อมวลชนทั้งสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ และสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆมีสารที่ทำให้ความเป็นไทยเข้าไปมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของชาวมอญกลุ่มนี้ค่อนข้างมากเช่น เด็กมอญมีพฤติกรรมในการใช้ปัจจัยต่างที่มีความจำเป็นในการดำรงชีวิตเหมือนกับคนไทยทุกประการ คือ อาหาร ยา รักษาโรค เครื่องนุ่งห่ม และที่อยู่อาศัย (สมหมาย ตฤณานนท์ : สัมภาษณ์ วันที่ 22 สิงหาคม พ.ศ. 2544)

ในปัจจุบันการพัฒนาย่อมที่จะมีผลกระทบต่อตัวตน (Identity) ของคนทุกเชื้อสายทุกเผ่าพันธุ์ ไม่เพียงแต่ตัวตน (Identity) ของชาวมอญเท่านั้นที่ลดลง แม้กระทั่งตัวตนของชาวไทยหรือชาวจีนเองก็ยังคงลดลงตามลำดับ เนื่องจากการเดินทางของประชาชนส่วนในสมัยนี้กำลังอยู่บนเส้นทางของโลกยุคโลกาภิวัตน์ โดยที่ทุกคนที่ยังต้องอยู่ในสังคมโลกใบนี้ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ความเป็นตัวตนใหม่ๆที่เกิดขึ้นตามกระแสสังคมก็จะเข้ามาครอบงำคนที่เดินตามการพัฒนาอยู่ร่ำไป จึงไม่ใช่เรื่องน่าแปลกใจที่วัฒนธรรมและประเพณีของชาวมอญมีการแสดงออกจากเด็กมอญรุ่นใหม่ ลดน้อยลง

4.การผสมกลมกลืนกันระหว่างชาวไทยและชาวมอญ ในตำบลตลาดมีผลต่อความเป็นตัวตน (Identity) ของชาวมอญและการพัฒนาคนพื้นที่หรือไม่ อย่างไร

ก่อนที่จะเกิดการผสมกลมกลืนกันระหว่างชาวไทยและชาวมอญในตำบลตลาดนั้น ย่อมต้องมีการยอมรับ การเลียนแบบ จนกระทั่งการนำวัฒนธรรม ประเพณีของแต่ละฝ่ายไปปฏิบัติ สิ่งที่ชาวไทย และชาวมอญต่างนำวิถีปฏิบัติของกันและกันไปใช้มีดังนี้

ตารางที่ 4 ตัวอย่างสิ่งที่ทั้งชาวไทยและชาวมอญลอกเลียนแบบและนำมาปฏิบัติ

สิ่งที่ชาวไทยเลียนแบบชาวมอญ	สิ่งที่ชาวมอญเลียนแบบชาวไทย
1. ปี่พาทย์มอญ	1. วิถีชีวิต
2. สวดพระปริตรมอญ ⁷	2. กฎหมาย
	3. ภาษา
	4. รูปแบบบ้านเรือน
	5. เครื่องแต่งกาย

⁷ ภาคผนวก ข. หน้า 134

การผสมกลมกลืนที่นำไปสู่การพัฒนา ส่วนหนึ่งเกิดจากการเรียนรู้ ยอมรับและเลียนแบบนำไปใช้ในวิถีชีวิตของตนเอง แต่ถึงกระนั้นสิ่งที่เป็กลาง และเป็นตัวเชื่อมโยงในการสื่อความเข้าใจโดยที่ชาวไทยและชาวมอญมีการเลียนแบบกันน้อย หรือแทบจะไม่มีเลยก็คือพระพุทธศาสนา เนื่องจากชาวไทยและชาวมอญนั้นนับถือศาสนาพุทธเหมือนกัน ดังนั้นการผสมกลมกลืนกัน จึงมีผลต่อความเป็นตัวตนของทั้งสองชาติ โดยเฉพาะมีอิทธิพลต่อชาวมอญเป็นอย่างมากในเรื่องของการดำรงชีวิตประจำวัน ความเป็นตัวตนของชาวมอญที่อยู่ในตำบลตลาดใต้ลดน้อยลงไปจาก แต่ก่อนมาก เนื่องจากสภาพสังคม เศรษฐกิจ สื่อมวลชนและการศึกษาเป็นปัจจัยที่กระตุ้นให้ความเป็นมอญลดลงอย่างรวดเร็ว โดยมีความเจริญในด้านต่างๆเป็นเสมือนกรอบในการสร้างสังคม ความเป็นตัวตนที่ว่านี้คือ ภาษามอญ เครื่องแต่งกาย ประเพณีบางอย่าง วิถีปฏิบัติทางศาสนา หรือ วิถีชีวิต

ในสมัยก่อนการประกอบกิจกรรมทางศาสนา หรือประเพณีจะปฏิบัติเพื่อการทำความคิดกลุ่มเกล่าจิตใจให้อ่อนโยน หรือเป็นการแสดงความกตัญญูเพื่อระลึกถึงบรรพบุรุษ แต่ในปัจจุบันบางส่วนของวัฒนธรรมเหล่านี้ได้ถูกนำมาใช้เป็นจุดขายสำหรับประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของพื้นที่ เช่นการแห่งสังฆะตบ การเล่นสะบ้าเป็นต้น

การผสมกลมกลืน (Assimilation) ที่เกิดขึ้นระหว่างชาวไทยและชาวมอญที่ตำบลตลาดมีรูปแบบที่สามารถนำไปเปรียบเทียบกับศึกษาได้กับการศึกษาของ มิลตัน เอ็ม กอร์ดอน (Milton M. Gordon) (อ้างในสนธิ สัมครการ,2538 : 25) ในเรื่องของการกระบวนการเกิดการผสมกลมกลืน (Assimilation) แบบค่อยเป็นค่อยไปของประชาชนในตำบลตลาด โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 ตัวแปรการผสมผสานทางวัฒนธรรม (The Assimilation Variables)

กระบวนการย่อย (Sub processes)	ตัวอย่างเหตุการณ์
1. เปลี่ยนแบบแผนวัฒนธรรมไปสู่วัฒนธรรมของสังคมเจ้าถิ่น	เริ่มต้นตั้งแต่ทหารมอญเข้ามารับราชการเป็นทหารรักษาป้อมปราการที่พระประแดง ทหารมอญเหล่านี้ต้องรับตำแหน่งตามที่ทางการไทยแต่งตั้งให้ ถึงแม้ว่าจะมีการเปรียบเทียบตำแหน่งให้เทียบเท่ากับตำแหน่งตอนที่อยู่ในเมืองมอญก็ตาม แต่สิ่งต่างๆที่ต้องยอมรับตามแบบของราชการไทยก็เป็นสิ่งที่ทำให้ทหารมอญต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินชีวิต เช่น เครื่องแบบทหาร ภาษา ระบบทางราชการ เป็นต้น จุดนี้เป็นจุดเริ่มต้นในการที่ชาวมอญยอมลดความเป็นตัวตน (Identity) ของตนเองลงไปเพื่อที่จะยอมรับความเป็นตัวตน (Identity) ของคนไทยเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในการใช้ชีวิตประจำวันของพวกเขา
2. ได้รับการยอมรับให้เข้าเป็นสมาชิกในสังคม	เมื่อทหารมอญ และครอบครัวมอญเริ่มซึมซาบวิถีชีวิตของคนไทย อีกทั้งระยะเวลาที่ยาวนานทำให้ชาวไทย และชาวมอญเกิดความเคยชินจนความรู้สึกแบบคนแปลกหน้าเริ่มหายไป การสื่อสารระหว่างกันจึงเกิดขึ้นจนกลายเป็นความสนิทสนม และการยอมรับให้เข้าร่วมในกิจกรรมเดียวกันในที่สุด
3. มีการแต่งงานระหว่างกลุ่มอย่างแพร่หลาย	การสื่อสารระหว่างกัน และการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมทางศาสนา หรือทางประเพณีต่างๆ เป็นการส่งเสริมให้หนุ่มสาวชาวไทย และชาวมอญได้มีโอกาสพบปะกัน จนกลายเป็นความชอบพอกัน และแต่งงานกันมากที่สุด (ทั้งชาวไทย และชาวมอญไม่มีทัศนคติที่จะกีดกัน ไม่ให้คนในชาติของตนเองไปแต่งงานกับคนต่างเชื้อชาติแต่อย่างใด) การแต่งงานนี้เป็นกระบวนการที่ทำให้ความเป็นตัวตน (Identity) ของชาวมอญลดลง เนื่องจากคู่แต่งงานต้องต่างฝ่ายต่างต้องยอมรับในวัฒนธรรม ประเพณีของฝ่ายตรงข้ามเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการดำรงชีวิต
4. การพัฒนาในด้านความรู้สึกในด้านการเป็นประชากรของสังคมเจ้าถิ่นอย่างเต็มที่	จากการที่ทางราชการไทย และประชาชนในพื้นที่ให้การยอมรับชาวมอญ ทำให้มีความรู้สึกถึงบุญคุณของพระมหากษัตริย์ไทย และน้ำใจที่คนไทยมีให้ กลายเป็นความรู้สึกผูกพันกันเชิงญาติสนิท มิตรสหาย ดังเช่นเป็นคนในชาติเดียวกัน โดยเฉพาะลูกครึ่งที่เกิดจากการแต่งงานระหว่างคนไทย และคนมอญ คนกลุ่มนี้มีชาติกำเนิดอยู่ในประเทศไทย ความรู้สึกเป็นคนของประเทศไทยจึงมีสูง

⁸ พลเรือนชาวมอญต้องมีสังกัดเพื่อการเกณฑ์ทหารเป็นไพร่หลวง และไพร่สม

ตารางที่ 5 (ต่อ)	
5.ปราศจากซึ่งความรู้สึกอคติ (absence of prejudice)	การอยู่ร่วมกันแบบถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน แบบญาติสนิท มิตรสหายนี้เป็นตัวที่ช่วยกำจัดความมีอคติที่อาจจะเกิดขึ้นได้ ประกอบกับการอยู่อาศัยของชาวมอญไม่ได้สร้างความเคียดแค้นให้แก่ชาวไทยแต่อย่างใด และที่สำคัญหน้าที่ที่ชาวมอญได้รับในช่วงแรกนั้นเป็นหน้าที่ที่ช่วยปกป้องรักษาอธิปไตยของชาติไทย ดังนั้นชาวไทยจึงยอมรับชาวมอญเพื่อนบ้านโดยไม่มีความรู้สึกอคติแต่อย่างใด
6.ปราศจากการถือเขาถือเรา (absence of discrimination)	การแต่งงาน การเอื้อเฟื้อ และพระธรรมคำสอนเป็นสิ่งที่ทำให้ชาวไทยและชาวมอญอยู่อาศัยร่วมกันโดยไม่แบ่งแยก และยังอยู่ร่วมกันโดยมีความเอื้ออาทรต่อกัน และให้เกียรติกัน ดังนั้นการแบ่งพรรคแบ่งพวกจนเกิดเป็นความขัดแย้งจึงไม่เกิดขึ้นระหว่างชาวไทยและชาวมอญ
7.ปราศจากความขัดแย้งในค่านิยมและอำนาจ (absence of value and power conflict)	ชาวไทย และชาวมอญนั้นนับถือพระพุทธศาสนาเหมือนกัน ดังนั้นพื้นฐานทางความเชื่อจึงมีความใกล้เคียงกัน อีกทั้งความเชื่อในเรื่องสิ่งเหนือธรรมชาติก็มีความคล้ายคลึงกัน (การให้คุณให้โทษจากผี หรือการทำบาป) รวมถึงในเรื่องเพศทั้งชาวไทยและชาวมอญนั้นยอมรับว่าเพศชายเป็นช้างเท้าหน้า จะเห็นได้ว่าค่านิยมดังกล่าวมิได้มีความขัดแย้งกัน จึงทำให้สามารถอยู่ร่วมกันได้ง่าย นอกจากนี้ในเรื่องของอำนาจ ชาวมอญนั้นเป็นทหาร แต่ชาวไทยในพื้นที่มีอาชีพเป็นชาวนา ช่างนา จึงทำให้ไม่มีการคานอำนาจกัน แต่โดยพื้นฐานของชาวมอญแล้ว เป็นคนที่รู้จักบุญคุณ มีความกตัญญูและเป็นผู้มีจิตใจอ่อนโยน จึงทำให้การอยู่ร่วมกันของชาวไทยและชาวมอญเป็นไปด้วยความสงบ

การผสมกลมกลืนที่เกิดขึ้นระหว่างชาวไทยและชาวมอญในตำบลตลาดนั้นเกิดขึ้นมาเป็นเวลานาน ทั้งในเรื่องของการดำเนินชีวิตประจำวัน รายละเอียดในการประกอบประเพณี การละเล่น ภาษา ฯลฯ โดยที่การผสมกลมกลืนที่เกิดขึ้นนี้เกิดควบคู่ไปกับความเจริญในด้านต่างๆ คือ ด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษาและวัฒนธรรมที่บรรพบุรุษของชาวมอญสืบทอดมา

ถึงแม้ว่าการผสมกลมกลืน (Assimilation) จะเป็นปัจจัยที่ทำให้ความเป็นตัวตนของชาวมอญลดน้อยลง แต่ในสภาพการปัจจุบันเป็นเรื่องที่ค้ำจุนซึ่งที่มีการผสมกลมกลืนเกิดขึ้นที่ตำบลตลาด เนื่องจากความสงบเรียบร้อยเป็นปัจจัยหนึ่งในการดึงดูดความเจริญเข้ามาสู่พื้นที่ ไม่ว่าจะมีความเจริญในด้านการศึกษา เศรษฐกิจ และสังคม ทั้งชาวไทยและชาวไทยเชื้อสายมอญที่ตำบลตลาดต่างมีส่วนร่วมในการพัฒนาความเป็นอยู่ของตนเองเสมอมา เช่น เป็นเจ้าของกิจการร้านค้า เป็นแพทย์ อาจารย์ หรือร่วมเข้าไปบริหารราชการส่วนท้องถิ่น เป็นต้น

ในอนาคตรวมกลมกลืน (Assimilation) อาจจะไม่เกิดขึ้นเฉพาะหน่วยย่อยแต่ละประเทศเท่านั้น (เช่น ชาวมอญในประเทศไทย ชนเผ่าแมลีในนิวซีแลนด์ หรือชนเผ่าอินเดียนแดงในอเมริกา) แต่การรวมกลมกลืน (Assimilation) กันอาจจะเกิดขึ้นกับมนุษยชาติที่อาศัยอยู่บนโลกใบนี้ก็ได้ เนื่องจากความเจริญทางด้านเทคโนโลยีการสื่อสาร การคมนาคม และการศึกษา เป็นปัจจัยสำคัญในการนำเสนอวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างกันให้มาปรากฏอยู่ที่ปลายทางของเทคโนโลยีทางการสื่อสารและโทรคมนาคมต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นอินเทอร์เน็ต (Internet), ดาวเทียม, โทรศัพท์ หรือโทรทัศน์ เป็นต้น การยอมรับ หรือการปรับเปลี่ยนของสังคมในโลกใบนี้มีตัวอย่างให้เห็นอยู่บ้าง เช่น รูปแบบการปกครอง, แฟชั่นการแต่งกาย, เพลง, บทกวี, ยานพาหนะ, ยารักษาโรค หรือแม้กระทั่งสัตว์เลี้ยงในบ้าน ก็ยังกลายเป็นการแสดงออกถึงจุดเริ่มต้นในการรวมกลมกลืน (Assimilation) ของชาวโลก

ไม่แน่ว่าในอนาคตเราอาจจะต้องใช้คำว่า “วัฒนธรรมโลก” เพื่อแสดงถึงความเป็นตัวตนของมนุษย์ก็เป็นได้

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง การศึกษารูปแบบการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมของชาวไทยและชาวมอญที่ก่อให้เกิดการพัฒนาชุมชน :กรณีศึกษาตำบลตลาด อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เป็นการศึกษาที่เกี่ยวกับ การสื่อสารที่เกิดขึ้นระหว่างชาวไทย และชาวมอญ สัญลักษณ์และความเป็นตัวตนต่างๆของชาวมอญ ดังนั้นการที่จะได้ข้อมูลที่ลึกและละเอียดเพิ่มมากขึ้นจึงควรที่จะต้องคำนึงถึงเรื่องต่อไปนี้

1. ระยะเวลา การศึกษาเกี่ยวกับสื่อสารระหว่างชาวไทยและชาวมอญ สัญลักษณ์และความเป็นตัวตนต่างๆของชาวมอญจะเป็นต้องใช้เวลาในการศึกษานานพอสมควรในการเก็บข้อมูล เพราะที่ผู้วิจัยต้องสร้างความคุ้นเคย เป็นกันเอง และความเชื่อถืออันจะนำไปสู่ความไว้วางใจให้เกิดขึ้นในผู้ถูกสัมภาษณ์ จนยอมบอกความจริงให้แก่ผู้วิจัย หรือการเข้าไปศึกษาในชุมชนโดยการอยู่ร่วม หรือเข้าไปอยู่แบบฝังตัวกับชาวมอญ (ethnography) เพื่อเรียนรู้รูปแบบการดำเนินชีวิตในมุมต่างๆให้ลึกมากขึ้น นอกจากนี้ การศึกษาเรื่องสัญลักษณ์และความเป็นตัวตนจะต้องใช้เอกสาร และการสังเกตในการเก็บข้อมูลเพื่อนำไปวิเคราะห์เป็นจำนวนมากจึงจะได้บทสรุปที่ละเอียดและชัดเจน

2. การสัมภาษณ์ ควรจะมีกลุ่มเป้าหมายที่มีความแตกต่างกันในหลายๆด้าน เช่นอาชีพ อายุ บทบาททางสังคม หรือถิ่นกำเนิด เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความหลากหลายเพื่อเป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยต่อเนื่อง

หัวข้อที่น่าจะทำการศึกษาคือจากงานวิจัยชิ้นนี้มีดังนี้

1. เรื่องการผสมกลมกลืน (Assimilation) ระหว่างชาวไทย และชาวจีน, ชาวจีน และชาวมอญ หรือชาวไทย และเชื้อชาติอื่นๆที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เดียวกัน เนื่องจากภายในพื้นที่ตำบลตลาดมีประชาชนจากหลายเชื้อชาติเข้ามาอาศัยอยู่ในพื้นที่เดียวกัน โดยที่สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข และต่างมีอิทธิพลต่อการร่วมกันสร้างความเจริญให้เกิดขึ้นในพื้นที่

2. ศึกษาเรื่องความเป็นตัวตนหรือการตีความในความหมายของสัญณะต่าง (Semiology) ของชาวมอญที่มีการแสดงออกมาทั้งในช่วงเทศกาล และการดำเนินชีวิตประจำวัน ให้มีความละเอียด และลึกซึ้งมากขึ้น เนื่องจากความเป็นตัวตน และสัญณะต่างๆของชาวมอญที่แสดงออกมาในปัจจุบันนั้น มีประชาชนจำนวนไม่น้อยที่ไม่ทราบความหมายที่แท้จริงของการกระทำเหล่านั้น จนอาจจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ส่งผลให้วัฒนธรรม ประเพณีบางอย่างเริ่มถูกละทิ้ง ดังนั้น การศึกษาถึงความหมายของความเป็นตัวตน และสัญณะที่แสดงออกเพื่อนำเสนอสู่สายตาของบุคคลภายนอก น่าจะมีส่วนช่วยในการสืบสานวัฒนธรรมอันดีงามของชาวมอญเอาไว้ได้ นอกจากนี้ยังสามารถทำให้เห็นถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมของชาวไทย และชาวมอญที่เคยเกิดมาในอดีต(แต่ในปัจจุบันความแตกต่างเหล่านี้ได้ถูกปรับให้เข้ากันได้เป็นอย่างดี) โดยมีคำถามที่สำคัญคือ ความแตกต่างเหล่านั้นทำไมถึงมิได้มีผลต่อการอยู่ร่วมกันระหว่างชาวไทย และชาวมอญ

3. ศึกษาเรื่องโครงข่ายการสื่อสารของชาวมอญที่เกิดขึ้นในชุมชน และโครงข่ายการสื่อสารที่เกิดขึ้นระหว่างชาวมอญในพื้นที่ต่างๆ เพื่อศึกษารูปแบบการสื่อสารลักษณะใดที่มีประสิทธิภาพต่อการสื่อสารระหว่างชุมชน

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

กาญจนา แก้วเทพ . การวิเคราะห์หัตถ์ แนวคิด และเทคนิค . (พิมพ์ครั้งที่ 2)

กรุงเทพฯ : เอดิสันเพรสโปรดักส์, 2542.

กฤษกร วงศ์กรวุฒและจิรา บุญประสพ . **เที่ยวทั่วไทย ไปกับนายรอบรู้** . สมุทรปราการ : ม.ป.ศ., 2543.

กองวิชาการ และแผนงาน . **แผนพัฒนาเทศบาลเมืองพระประแดง ประจำปี 2545** .

สมุทรปราการ : เทศบาลเมืองพระประแดง, 2544.

แก้วมณี . **เรือนปั้นหยาทาสีเขียว** . สมุทรปราการ : เอเชีย แปซิฟิก ออฟเซ็ท จำกัด, 2544.

คณะศึกษานิเทศก์จังหวัด . **รวบรวมเรื่องสมุทรปราการ** . สมุทรปราการ : โรงพิมพ์ครุสภา
ลาดพร้าว, 2519.

จำปาศรี เทพสง่า . **ประวัติศาสตร์เมืองพระประแดง** : ม.ป.ศ., 2541.

จำปาศรี เทพสง่าและคนอื่นๆ . **เรื่องน่ารู้คู่มือเมืองนครเขื่อนขันธ์** . สมุทรปราการ : ม.ป.ศ., 2543.

ท่านผู้หญิงคุณหญิง มาลากุลและคนอื่นๆ . **อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ พระครูสมุทรวราภรณ์**
ป.๕.3 . สมุทรปราการ : พระประแดงการพิมพ์, 2543.

พิสันท์ ปลัดสิงห์ . **คนมอญ** . (พิมพ์ครั้งที่ 3) นนทบุรี : สำนักพิมพ์บัวแก้ว, 2543.

วรพล พรหมกบุดร . **การสื่อสารสัญลักษณ์ ธรรมชาติ พัฒนาการ ผลกระทบ** . กรุงเทพฯ : อาตริไลน์,
2534.

สังเวียร ศรีสังข์และชุตินา นิยมอิม . **อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ นายประยุทธ ลิโรดม ท.ธ.**
. สมุทรปราการ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, 2543.

สุนทร ศรีเงินปาน . **มอญ ชาติปราศจากแผ่นดิน** : ม.ป.ศ. ,ม.ป.ป.

สนิท สมัครการ . **การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม กับการพัฒนาของสังคม** . กรุงเทพฯ :
โอเดียนสโตร์, 2538.

สนอง นุ่มรักแถม . **ประวัติศาสตร์ชาติรามัญ** : ม.ป.ศ, 2541.

_____ . **ประวัติศาสตร์รามัญ** . นครปฐม : เพชรเกษมการพิมพ์, 2542.

สุภรณ์ โอเจริญ . **มอญในเมืองไทย** . (พิมพ์ครั้งที่ 1) กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
, 2541.

สุภางค์ จันทวานิช . **วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ** . (พิมพ์ครั้งที่ 7) . กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2540.

อมรา พงศาพิชญ์ . ความหลากหลายทางวัฒนธรรม จุดกำเนิด วิวัฒนาการ และการแพร่
กระจายวัฒนธรรม . (พิมพ์ครั้งที่ 2) กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

วิทยานิพนธ์

ไฉน สนสกุล . “การชำระชาติพันธุ์ และการผสมกลมกลืนของชาวมอญ : ศึกษาเฉพาะกรณี
ชุมชนมอญบางชั้นหมาก ลพบุรี” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาสังคมวิทยา
และมานุษยวิทยาบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.

ภัทรานูจ แสงจันทร์ . “สถานภาพการศึกษาวิจัยทางการสื่อสารระดับวัฒนธรรมในไทย”
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทยและสื่อสารการศึกษ บัณฑิต
วิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

ศรีปาน รัตติกาลชลพร . “บทบาทของสื่อพื้นบ้านในวัฒนธรรมมอญในอำเภอพระประแดง”
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.

สุรินทร์ ทับรอด . “พิธีรำผีเมืองในงานศพของชาวมอญพระประแดง” . วิทยานิพนธ์ปริญญา
โทมหาบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2541.

สัมภาษณ์

สอวงค์ศรี สันติจารี, เคยรับข้าราชการครู. สัมภาษณ์ โรงเรียนวัดทรงธรรม. 30 พฤษภาคม พ.ศ.
2544

โชติมา ยะกาศคะนอง , รับราชการครู. สัมภาษณ์ โรงเรียนวิสุทธิกษัตริ. 28 พฤษภาคม พ.ศ. 2544

เยาวภา พิเรนทร, แม่บ้านชาวมอญ. สัมภาษณ์. ศาลา วัดทรงธรรมฯ. 3 มิถุนายน พ.ศ. 2544

พุทธมนต์ หิรัญเพิ่ม, เคยรับข้าราชการครู. สัมภาษณ์ 756 ตำบลตลาด อำเภอพระประแดง จังหวัด
สมุทรปราการ. 11 มิถุนายน พ.ศ. 2544

จำลอง เกตุภา, ค้าขาย. สัมภาษณ์ ศาลา วัดทรงธรรมฯ. 20 มิถุนายน พ.ศ. 2544

คมสร จันตาคำ, รับจ้าง. สัมภาษณ์ 624 756 ตำบลตลาด อำเภอพระประแดง จังหวัด
สมุทรปราการ. 30 มิถุนายน พ.ศ. 2544

นมนต์พร ยะกาศคะนอง, นักศึกษา. สัมภาษณ์ ศาลา วัดทรงธรรมฯ. 22 มกราคม พ.ศ. 2545

สมหมาย ตฤณานนท์, นักเรียน. สัมภาษณ์ ศาลา วัดทรงธรรมฯ. 22 สิงหาคม พ.ศ. 2544

ศรีประภา สนธิจันทร์, ศึกษานิเทศน์จังหวัด. สัมภาษณ์ 188 ตำบลตลาด อำเภอพระประแดง จังหวัด
สมุทรปราการ. 8 มกราคม พ.ศ. 2545

อุกฤษฏ์ ทองสุนทร, รับราชการ กระทรวงศึกษาฯ. สัมภาษณ์ ศาลา วัดทรงธรรมฯ. 16 มกราคม 2545

สมศรี วรรณะ, ค้ำขาย. สัมภาษณ์ ศาลาวัดทรงธรรมฯ. 16 มกราคม พ.ศ. 2545

ประสิทธิ์ สุดใจนาค, พนักงานธนาคาร. สัมภาษณ์ ศาลาวัดทรงธรรมฯ. 13 มกราคม พ.ศ. 2545

นพดล ใจตรง, พนักงานเทศบาล. สัมภาษณ์ ศาลาวัดทรงธรรมฯ. 6 มกราคม พ.ศ. 2545

อรรถพล ปานรัตน์, พนักงานเอกชน. สัมภาษณ์ ศาลาวัดทรงธรรมฯ. 6 มกราคม พ.ศ. 2545

โสภา โสภิสเชื้อนขันธุ์, ค้ำขาย. สัมภาษณ์ 126 ตำบลตลาด อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ. 9 มกราคม พ.ศ. 2545

อรุณ บุญศิริวัฒน์, ค้ำขาย. สัมภาษณ์ 554 ตำบลตลาด อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ. 10 มกราคม พ.ศ. 2545

วันเพ็ญ บุญศิริวัฒน์, ค้ำขาย. สัมภาษณ์ 554 ตำบลตลาด อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ. 10 มกราคม พ.ศ. 2545

ชาติรี ฮาวรังษี, ค้ำขาย. สัมภาษณ์ 520 ตำบลตลาด อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ. 9 มกราคม พ.ศ. 2545

วิไล ศรีบำรุง, ค้ำขาย. สัมภาษณ์ ศาลาวัดทรงธรรมฯ. 9 มกราคม พ.ศ. 2545

บุญเพ็ง วิชัยโย, ค้ำขาย. สัมภาษณ์ ศาลาวัดทรงธรรมฯ. 12 มกราคม พ.ศ. 2545

ชัยวัฒน์ เตียววัฒนานนท์, ค้ำขาย. สัมภาษณ์ ศาลาวัดทรงธรรมฯ. 12 มกราคม พ.ศ. 2545

ภาษาอังกฤษ

Books

Glen Lewis and Christina Slade . **Critical Communication**. Upper Saddle River, New Jersey.
: Printice Hall, 2000.

Michael A. Pagano and O M. Bousman . **Citys and capital. The politics of urban development**
. London
: The Johns Hopkins University Press, 1997

ภาคผนวก ก.

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ชาวไทยเชื้อสายมอญ จำนวน 8 คน

1. อาจารย์สอางค์ศรี สันติจารี

-อายุ 67 ปี

-เคยรับราชการครู

-ที่อยู่ 748 ถนนบ้านแซ่ ตำบลตลาด อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

-วันที่สัมภาษณ์ 30 พฤษภาคม พ.ศ. 2544

2. อาจารย์โชติมา ยะกาศคะนอง

-อายุ 55 ปี

-รับราชการ

-ที่อยู่ 822 ถนนบ้านแซ่ ตำบลตลาด อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

-วันที่สัมภาษณ์ 28 พฤษภาคม พ.ศ. 2544

3. คุณเขาวภา พิเรนทร

-อายุ 54 ปี

-เคยรับราชการ

-ที่อยู่ 272 ถนนบ้านแซ่ ตำบลตลาด อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

-วันที่สัมภาษณ์ 3 มิถุนายน พ.ศ. 2544

4. คุณพุทธมนต์ หิรัญเพิ่ม

-อายุ 50 ปี

-เคยรับราชการครู

-ที่อยู่ ถนนบ้านแซ่ 764 ตำบลตลาด อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

-วันที่สัมภาษณ์ 11 มิถุนายน พ.ศ. 2544

5. คุณจำลอง เกตุเกา

-อายุ 68 ปี

-ค้าขาย

-ที่อยู่ 824 ถนนบ้านแซ่ ตำบลตลาด อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

-วันที่สัมภาษณ์ 20 มิถุนายน พ.ศ. 2544

6. คุณคมศร จันทาคำ

-อายุ 24 ปี

-รับจ้าง

-ที่อยู่ 624 ถนนบ้านแซว ตำบลตลาด อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

-วันที่สัมภาษณ์ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2544

7. คุณนมนต์พร ยะกาศคนอง

-อายุ 24 ปี

-ที่อยู่ 611 ถนนบ้านแซว ตำบลตลาด อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

-นักศึกษา

-วันที่สัมภาษณ์ 22 มกราคม พ.ศ. 2545

8. คุณสมหมาย ตฤนานนท์

-อายุ 18 ปี

-นักเรียน

-ที่อยู่ 822 ถนนบ้านแซว ตำบลตลาด อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

-วันที่สัมภาษณ์ 22 สิงหาคม พ.ศ. 2544

กลุ่มตัวอย่าง ชาวไทยเชื้อสายไทย จำนวน 8 คน

1. ศรีประภา สอนธิจันทร์

-อายุ 63 ปี

-อาชีพ ศึกษานิเทศน์จังหวัด

-ที่อยู่ 188 ถนนบ้านแซว ตำบลตลาด อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

-วันที่สัมภาษณ์ 8 มกราคม พ.ศ. 2545

2. อุกฤษฏ์ ทองสุนทร

-อายุ 48 ปี

-อาชีพ รับราชการ กระทรวงศึกษา

-ที่อยู่ 622 ถนนบ้านแซว ตำบลตลาด อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

-วันที่สัมภาษณ์ 16 มกราคม 2545

3.สมศรี วรรณะ

- อายุ 57 ปี
- อาชีพ ค้าขาย (กาแฟ)
- ที่อยู่ 622 ถนนบ้านแซว ตำบลตลาด อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ
- วันที่สัมภาษณ์ 16 มกราคม พ.ศ. 2545

4.ประสิทธิ์ สุดใจนาค

- อายุ 53 ปี
- อาชีพ พนักงานธนาคาร
- ที่อยู่ 257 ถนนบ้านแซว ตำบลตลาด อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ
- วันที่สัมภาษณ์ 13 มกราคม พ.ศ. 2545

5.มานิตย์ ชูสถาพร

- อายุ 74 ปี
- อาชีพ ค้าขาย
- ที่อยู่ 681 ถนนบ้านแซว ตำบลตลาด อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ
- วันที่สัมภาษณ์ 13 มกราคม พ.ศ. 2545

6.วิภา คำแสน

- อายุ 45
- อาชีพ ค้าขาย
- ที่อยู่ 154 ถนนนครเขื่อนขันธ์ ตำบลตลาด อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ
- วันที่สัมภาษณ์ 13 มกราคม พ.ศ. 2545

7.นพดล ใจตรง

- อายุ 33
- อาชีพ รับราชการ เทศบาล
- ที่อยู่ 537 ถนนบ้านแซว 1 ตำบลตลาด อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ
- วันที่สัมภาษณ์ 6 มกราคม พ.ศ. 2545

8.อรรถพล ปานรัตน์

- อายุ 28
- อาชีพ พนักงานเอกชน
- ที่อยู่ 725 ถนนบ้านแซว ตำบลตลาด อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ
- วันที่สัมภาษณ์ 6 มกราคม พ.ศ. 2545

กลุ่มตัวอย่างชาวไทยเชื้อสายจีน จำนวน 8 คน

1. โสกา โสภิสเชื่อนจันทร์

- อายุ 45 ปี
- อาชีพค้าขาย
- ที่อยู่ 126 ถนนบ้านแซ่ 1 ตำบลตลาด อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ
- วันที่สัมภาษณ์ 9 มกราคม พ.ศ. 2545

2. อรุณ บุญศิริวัฒน์

- อายุ 81 ปี
- อาชีพ ค้าขายเครื่องสังฆภัณฑ์
- ที่อยู่ 554 ถนนนครเขื่อนขันธ์ ตำบลตลาด อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ
- วันที่สัมภาษณ์ 10 มกราคม พ.ศ. 2545

3. วันเพ็ญ บุญศิริวัฒน์

- อายุ 55 ปี
- อาชีพ ค้าขายเครื่องสังฆภัณฑ์
- ที่อยู่ 554 ถนนนครเขื่อนขันธ์ ตำบลตลาด อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ
- วันที่สัมภาษณ์ 10 มกราคม พ.ศ. 2545

4. ชาตรี ฮาวรัมย์

- อายุ 65 ปี
- ร้านขายยา
- ที่อยู่ 520 ถนนนครเขื่อนขันธ์ ตำบลตลาด อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ
- วันที่สัมภาษณ์ 9 มกราคม พ.ศ. 2545

5. วิไล ศรีบำรุง

- อายุ 72 ปี
- อาชีพ ร้านทำขนนเป็ยะ
- ที่อยู่ 744 ถนนบ้านแซ่ ตำบลตลาด อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ
- วันที่สัมภาษณ์ 9 มกราคม พ.ศ. 2545

6. สุวพร โชคธีรสวัสดิ์

- อายุ 44
- อาชีพ ร้านขายของชำ
- ที่อยู่ 726 ถนนนครเขื่อนขันธ์ ตำบลตลาด อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ
- วันที่สัมภาษณ์ 12 มกราคม พ.ศ. 2545

7. บุญเพ็ง วิชัยโย

- อายุ 60 ปี
- อาชีพ ไร่ขายของชำ
- ที่อยู่ 759 ถนนนครเขื่อนขันธ์ ตำบลตลาด อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ
- วันที่สัมภาษณ์ 12 มกราคม พ.ศ. 2545

8. ชัยวัฒน์ เดียววัฒนานนท์

- อายุ 57
- อาชีพ ไร่ขายยา
- ที่อยู่ 768 ถนนนครเขื่อนขันธ์ ตำบลตลาด อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ
- วันที่สัมภาษณ์ 12 มกราคม พ.ศ. 2545

คำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ชาวไทยเชื้อสายมอญ โดยแยกประเด็นในการสัมภาษณ์ดังนี้

1. การสื่อสาร

- * การสื่อสารที่เกิดขึ้นระหว่างคนมอญด้วยกัน ใช้ภาษาไทย หรือภาษามอญ / ทำไม
- * การสื่อสารแบบใดที่ท่านใช้ในการสื่อสารกันระหว่างคนในพื้นที่เดียวกัน
 - * การสื่อสารแบบใดที่ท่านใช้ในการสื่อสารกันระหว่างคนต่างพื้นที่
- * ความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากการสื่อสารระหว่างคนมอญด้วยกันต่างจากการสื่อสารกับคนไทย

หรือไม่ ทำไม

2. การผสมกลมกลืน (Assimilation) กันของประชาชนในพื้นที่ตำบลตลาด

- * คิดว่าชาวไทยเป็นพวกเดียวกันหรือไม่ เพราะอะไร
 - * มีสาเหตุ หรือมีปัจจัยอะไรบ้างที่เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ชาวไทย และชาวมอญอาศัยอยู่ร่วมกันได้
- * คิดว่าตนเองเป็นคนไทย หรือคนมอญ ทำไม
- * การอยู่ร่วมกันของชาวไทย และชาวมอญมีปัญหาใดเกิดขึ้นบ้าง
- * การปลูกบ้านเรือนในสมัยก่อนมีการอยู่ร่วมกันระหว่างชาวไทย และชาวมอญหรือไม่
 - * ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างเพื่อนบ้านชาวไทยมีในลักษณะใด
- * รู้สึกอย่างไรที่นำวิถีชีวิตแบบไทยเข้ามาเป็นวิถีปฏิบัติส่วนใหญ่ในการดำเนิน

ชีวิตประจำวัน

3.ความเป็นตัวตน (Identity) ของชาวมอญในพื้นที่ที่ทำการศึกษา

*คิดว่าตนเองยังเป็นคนมอญอยู่หรือไม่ ทำไม

*รู้สึกอย่างไรเมื่อมีคนภายนอกทราบว่าท่านเป็นคนไทยเชื้อสายมอญและเรียกว่าเป็นคน

มอญ

*ประเพณีมอญ และไทยมีความแตกต่างกันกัน หรือเหมือนกันตรงไหน

*สามารถพูด อ่าน เขียนภาษามอญได้หรือไม่

*สิ่งใด หรือสัญลักษณ์อะไรที่คิดว่ามีความสำคัญ และสามารถแสดงออกได้ถึงความเป็น

มอญมากที่สุด

*ภูมิใจในความเป็นมอญไหม

*รูปแบบการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา และประเพณีมีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต

หรือไม่ อย่างไร

*ต้องการให้ประเพณีเหล่านี้มีการสืบสานต่อไปหรือไม่ ด้วยวิธีใด

4.การพัฒนาที่เกิดขึ้นในตำบลตลาด

*การพัฒนาที่เกิดขึ้นที่ตำบลตลาดเกิดขึ้นมาจากอะไร

*พอใจกับการพัฒนาที่เกิดขึ้นหรือไม่

*การพัฒนาที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อความเป็นตัวตน หรือวัฒนธรรมต่างๆของชาวมอญ

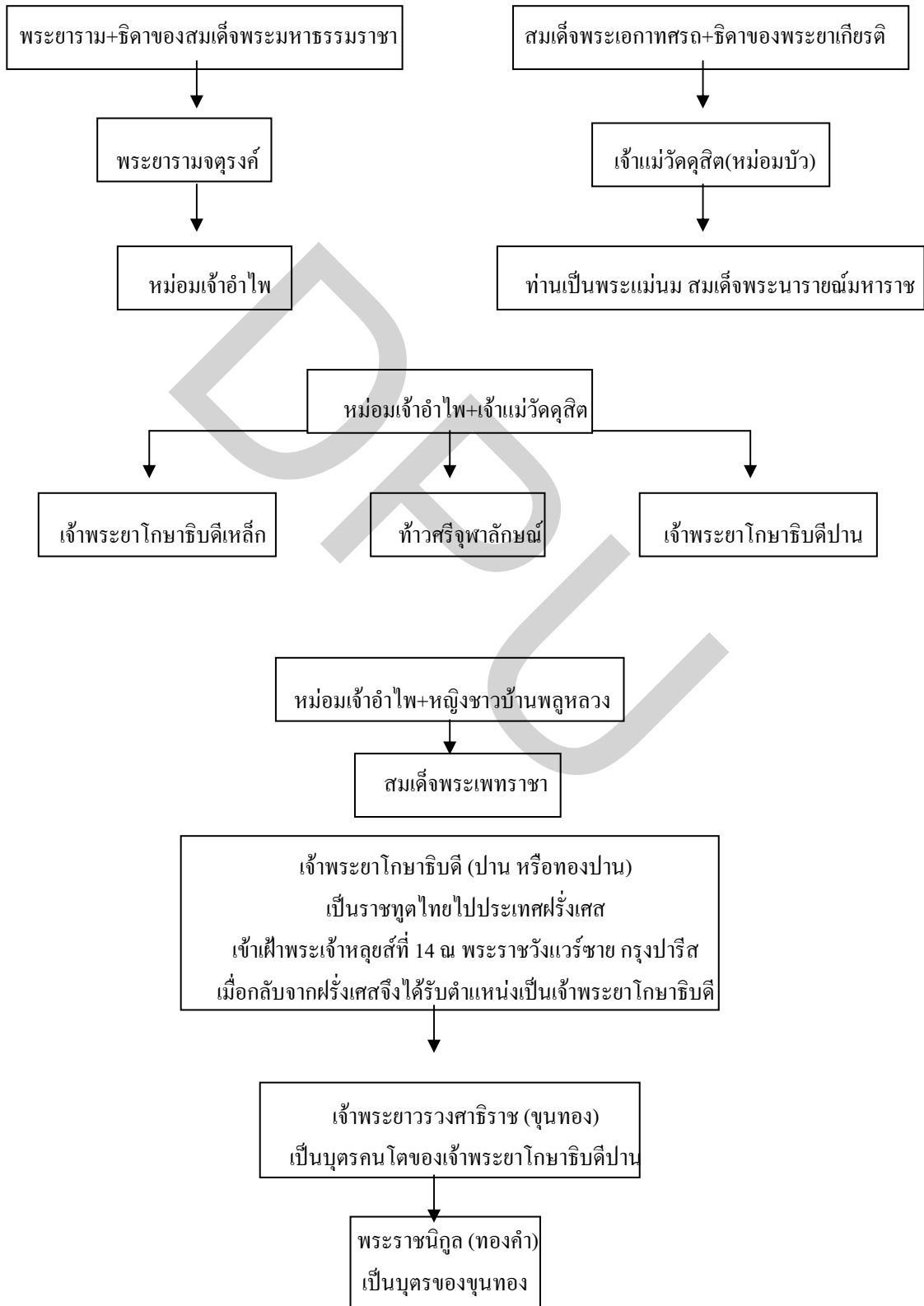
หรือไม่

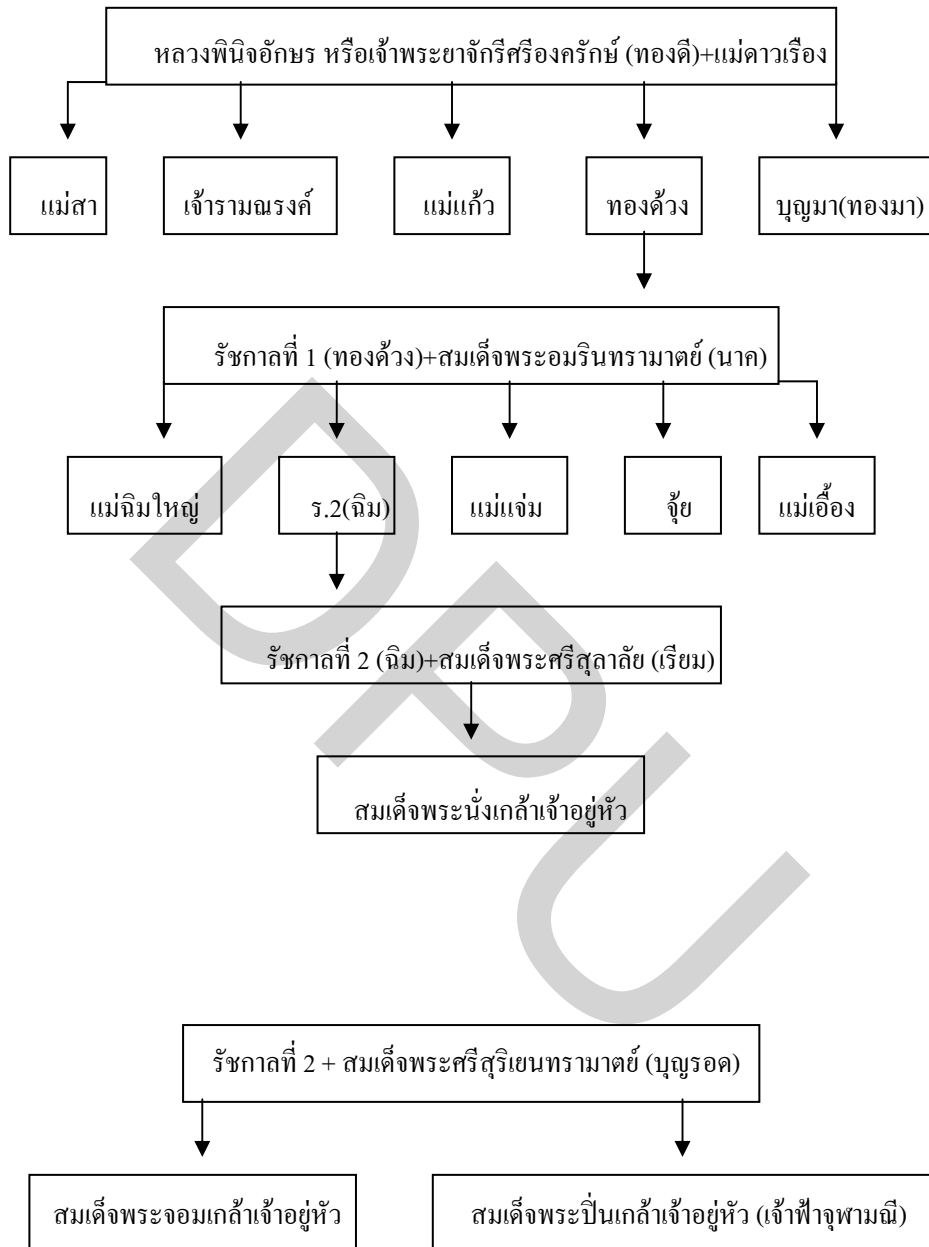
*ความเจริญที่เกิดขึ้นที่ตำบลตลาดเกิดขึ้นจากอะไร มีปัจจัยเสริมอะไรบ้าง

หมายเหตุ คำถามเหล่านี้เป็นเพียงแนวทางคำถามในการเปิดประเด็นในการสนทนากับผู้ถูกสัมภาษณ์ชาวมอญเท่านั้น โดยที่คำถามที่ใช้ในงานวิจัยชิ้นนี้ทั้งหมดเป็นการใช้คำถามปลายเปิดในการตั้งคำถามเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เปิดกว้าง และให้อิสระในการให้ข้อมูล

ภาคผนวก ข.

แผนภูมิแสดงสายสัมพันธ์ของราชวงศ์จักรีกับรามัญ

-หน้าที่ของชาวมอญ นับตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา จนถึงกรุงเทพฯ นั้น ชายฉกรรจ์ชาวมอญทุกคนต้องมีหน้าที่รับราชการทหารเช่นเดียวกับคนไทย โดยเริ่มตั้งแต่อายุ 18 ปี ต้องขึ้นทะเบียนเป็น”ไพร่สม” พออายุได้ 20 ปีก็ต้องขึ้นทะเบียนเป็น”ไพร่หลวง” จนกระทั่งอายุครบ 60 ปีจึงปลดชรา แต่ในกรณีที่มิบุตรชายรับราชการทหาร 3 คนก็สามารถปลดประจำการได้ก่อนอายุ 60 ปี

ทั้งไพร่สน และไพร่หลวงนี้ต้องสังกัดอยู่ในกรมขุนนางกรมใดกรมหนึ่ง ขึ้นอยู่กับความเหมาะสม ในสมัยกรุงเทพฯ ได้แบ่งกรมรามัญออกเป็น 5 กรม มีดังต่อไปนี้

1. กรมตั้งทองซ้าย มีพระยาเกียรติเป็นเจ้ากรม
2. กรมตั้งทองขวา มีพระยารามเป็นเจ้ากรม
3. กรมดาบสองมือ มีพระยานครอินทร์เป็นเจ้ากรม
4. กรมอาทมาตซ้าย มีพระยาก็คีตสงครามเป็นเจ้ากรม
5. กรมกาทมาตขวา มีพระยารัตนจักรเป็นเจ้ากรม

*เจ้ากรมมียศเป็นพระยา ถือศักดินา 1,600 ไร่

*กรมรามัญทั้ง 5 กรมนี้ขึ้นกับเจ้าพระยามหาโยธา(ผู้ดูแลชาวมอญ) ถือศักดินา 3,000 ไร่

กรมอาทมาต แบ่งเป็นกรมอาทมาตซ้าย และอาทมาตขวา มีเจ้ากรมดำรงตำแหน่งเป็นพระยา กักคิสงคราม และพระยารัตนจักร ในแต่ละกรมจะแบ่งการบังคับบัญชาเป็นกอง และหมู่ตามลำดับ แต่คนทั่วไปนิยมเรียกรวมไปว่า “กองอาทมาต” และที่สำคัญคือผู้ที่รับราชการในกองอาทมาตนี้ล้วนแต่เป็นชาวมอญทั้งหมด โดยกองอาทมาตนี้มีหน้าที่

1. ลาดตระเวนระหว่างเขตแดนไทย และพม่า
2. สืบข่าว และสอบถามความเคลื่อนไหวจากชาวมอญ และพม่าตามหัวเมืองชายแดน
3. คอยดักจับทหารพม่าแล้วส่งตัวเข้ากรุงเทพฯ เพื่อสอบถามหาข่าวทางพม่า

การตระเวนตรวจด่าน และสืบข่าวในสมัยอยุธยานั้นเป็นหน้าที่ของกรมกองอาทมาต แต่มาถึงสมัยกรุงเทพฯ ให้ถือว่าเป็นหน้าที่ของกองทหารรามัญที่เป็นไพร่หลวงทั้ง 5 กรม

รัชกาลที่ 3 ทรงเล็งเห็นความสำคัญการรบทางเรือมากยิ่งขึ้น จึงได้ตรัสว่า”จะไว้ใจทางทะเลมิได้” เนื่องจากประเทศไทยเกิดบาดหมางกับญวน อีกทั้งชาวตะวันตกก็เริ่มออกล่าอาณานิคม พระองค์จึงได้ริ้วฟื้นกองกำลังทัพเรือ พร้อมกับสร้างป้อมปราการ และได้มีการฝึกหัดทหารเรือ โดยมอบให้สมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) เสนอทัพชายฉกรรจ์ชาวมอญเข้ามาทำการฝึกหัดทหารปืนเล็กบนเรือรบ และมอบให้สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมขุนอิศเรศรังสรรค์ (สมเด็จพระปิ่นเกล้า) เป็นผู้เกณฑ์ชาวมอญเข้าฝึกเป็นทหารปืนใหญ่

อาสาบุญปิ่นเล็ก และอาสาบุญปิ่นใหญ่ สังกัดกรมพระกลาโหม ทำหน้าที่ประจำทัพเรือ คอยรักษาเมืองสมุทรปราการ เมืองนครเขื่อนขันธ์ และหัวเมืองชายทะเล

ตำนานคั้งข้าวเหนียวบุด

สองตายาย มีอาชีพค้าขาย จะมาขายของที่กรุงเทพฯ โดยการแจวเรือมาตามลำน้ำเจ้าพระยา (สมัยนั้นยังไม่มีคลองลัดโพธิ์ และคลองลัดหลวง) ผ่านหน้าเมืองพระประแดง ก็เห็นว่าอีกสักครู่ก็คงจะผ่านคั้งที่เห็น จึงช่วยกันแจวเป็นเวลานานประมาณ 4-5 ชั่วโมงจึงถึงแม่น้ำเจ้าพระยาด้านเหนือเมืองพระประแดง จึงหยุดพักรับประทานอาหารซึ่งเป็นข้าวเหนียว พอหีบภาชนะ และข้าวเหนียวออกมาปรากฏว่าข้าวเหนียวบุด สองตายายจึงอุทานว่า “ข้าวเหนียวบุด”

ชาวรามัญมีชื่อเรียกจากคนต่างชาติแตกต่างกันไปคือ พม่าเรียกว่า “เตลง”, ไทย ลาว เขมร เรียกว่า “มอญ”, ชาวอาหรับเรียกว่า “รามัญ”, ชาวโยนกเรียกว่า “เม็ง” แต่ชาวรามัญนั้นได้กำหนดความหมายของคำว่ารามัญ และมอญไว้ดังนี้

รามัญ ใช้เรียกชื่อประเทศชาติ หรือคนชาติเดียวกันทั้งหมด

มอญ หรือ โมน ใช้เรียกคนที่มีเชื้อชาติรามัญ

-**วัดทรงธรรมวรวิหาร** เป็นพระอารามหลวงชั้นโท ชนิดวรวิหาร สร้างในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย โดยกรมพระราชวังบวรสถานมงคล ทรงสร้างพร้อมกับสร้างเมืองนครเขื่อนขันธ์ ระหว่าง พ.ศ. 2357-2358 พระอุโบสถเป็นเครื่องไม้ฝากระดาน และได้รับการปฏิสังขรณ์ในรัชกาลที่ 4

สถานที่ตั้งวัดเดิมอยู่ห่างจากแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งตะวันตก ประมาณ 12 เส้นเมื่อกรมพระราชวังบวรสถานมงคลสวรรคตแล้ว พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยได้โปรดให้พระน้องยาเธอกรมหมื่นศักดิ์ศุภผลเสพ เป็นแม่กองมาสร้างเมืองนครเขื่อนขันธ์เพิ่มเติมใน พ.ศ.2363 และได้สร้าง และได้สร้างป้องกันใหม่อีกป้อมหนึ่ง คือ “ป้อมเพชรหึง” ในที่ดินซึ่งเป็นอาณาเขตของวัดทรงธรรม และโปรดเกล้าฯ ให้ย้ายวัดเข้ามาอยู่ด้านในกำแพงป้อม การย้ายครั้งนี้ได้สร้างศาลาการเปรียญ และกุฏิขึ้น 3 คณะ กล่าวกันว่าศาลาการเปรียญหลังนี้เคยเป็นศาลาทรงธรรมของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย และกรมพระราชวังบวรสถานมงคล

มีพระเจดีย์แบบรามัญ โดยเจดีย์องค์ใหญ่ตั้งอยู่ตรงกลาง และมีเจดีย์เล็กอยู่ที่ฐานมุมอีก 4 องค์ สร้างขึ้นในสมัยที่ชาวรามัญมาตั้งรกรากอยู่ในจังหวัดพระประแดง เจดีย์องค์เล็กฐานกว้าง 3 วา 3 ศอก สูง 4 วา 3 ศอก ส่วนพระเจดีย์องค์ใหญ่ เป็นแบบรามัญเช่นกัน กว้าง 10 วา 2 ศอก สูงถึงยอด 11 วา 3 ศอก

ตั้งแต่นั้นมาจึงเรียกคั้งนี้ว่า “คั้งข้าวเหนียวบุด” เพราะกว่าจะอ้อมคั้งต้องใช้เวลานาน ถ้าแจวเรือต้องใช้เวลาประมาณ 3-4 ชั่วโมง ถ้าใช้เรือยนต์ใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมง 45 นาที และถ้าเป็นเรือเดินสมุทรขนาดใหญ่ ใช้ฝักรธรรมชาติใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมง (จำปาศรี เทพสง่า, 2541 หน้า 12)

ตำนานสงกรานต์ (เปิงสงกรานต์-ตำนานข้าวแช่)

อดีตกาลนานมาแล้ว นับตั้งแต่ต้นภททกัปป์ ยังมีเศรษฐีคนหนึ่งซึ่งขาดทายาทสืบทอดมรดกมหาศาล ท่านเศรษฐีจึงพากเพียรพยายามทำพิธีบวงสรวงพระอาทิตย์ และพระจันทร์อยู่วันแล้ววันเล่าเพื่อขอลูก จนเวลาล่วงเลยไปถึง 3 ปี ก็ยังไม่สมปรารถนา จนในที่สุดก็เห็นว่าพระอาทิตย์ และพระจันทร์นี้เห็นจะไม่ศักดิ์สิทธิ์แน่ในเรื่องลูก เศรษฐีจึงเปลี่ยนตัวผู้รับของบวงสรวงใหม่โดยเมื่อถึงวันนักษัตรฤกษ์ต้นปีใหม่ ในวันที่พระอาทิตย์ย้ายจากราศีมีนเข้าสู่ราศีเมษ อันเป็นวันมหาสงกรานต์ เศรษฐีก็บงการบ่าวไพร่ให้จัดเครื่องบวงสรวงโดยใช้ข้าวสารเมล็ดงามถึง 7 ครั้งจนบริสุทธิตมดกลทินแล้วจึงหุงข้าวเพื่อไปบูชาพระไทร ประกอบด้วยอาหารสังเวชนันโธชารสอีกมากมาย ล้วนจัดทำอย่างประณีตทั้งสิ้น แล้วตัวท่านเศรษฐีตั้งจิตอธิษฐานขอบุตรจากพระไทร

ฝ่ายพระไทรเห็นความพากเพียรของเศรษฐีก็เมตตา จึงไปเข้าเฝ้าพระอินทร์ทูลขอบุตรให้แก่เศรษฐี พระอินทร์ก็โปรดให้เทวบุตรนามว่า ธรรมบาล จดลลงมาเกิดในครรภ์ภรรยาท่านเศรษฐี เมื่อได้บุตรชายสมปรารถนาก็ชื่นชมโสมนัสยิ่งนัก ถึงกับสร้างปราสาท 7 ชั้นให้กับลูกชายที่ชื่อว่า ธรรมบาลกุมาร ปราสาทนั้นตั้งอยู่ใกล้ๆ ต้นไทรริมน้ำนั่นเอง คงด้วยเห็นว่าบุตรที่ได้มานี้เป็นเพราะพระไทรประทานมาให้

เนื่องจากปราสาทของธรรมบาลกุมารอยู่ติดกับต้นไทร ธรรมบาลก็เลยพลอยได้ใกล้ชิดกับบรรดาฝูงนกที่มีเกาะกินผลไทร จนถึงกัณฐกษานกในที่สุด และนอกจากนี้ธรรมบาลยังได้รำเรียนไตรเภท หรือพระเวททั้งสาม อันเป็นวิชาความรู้ขั้นสูงในสมัยนั้นจนสำเร็จเสร็จสิ้นเมื่อเพียงอายุ 7 ขวบ และกลายเป็นผู้บอกฤกษ์บอกยาม และอธิบายข้อปัญหาข้อข้องใจแก่ชนทั้งหลายด้วยปัญญาอันลึกซึ้ง

ในชมพูทวีปสมัยนั้นผู้คนล้วนนับถือท้าวมหาพรหม หรือท้าวกบิลพรหม ผู้บอกมงคลแก่มนุษย์ เมื่อธรรมบาลตั้งตนเป็นอาจารย์บอกฤกษ์ยามขึ้นมาอีกคนหนึ่ง กบิลพรหมจึงใคร่จะทดลองปัญญาของธรรมบาลกุมารว่าจะกล้าสักเพียงใด การทดลองปัญญานี้ทำโดยการตั้งปัญหา 3 ข้อให้ธรรมบาลแก้ ถ้าธรรมบาลแก้ปัญหาได้ กบิลพรหมจะตัดเศียรตนเองบูชาธรรมบาล แต่ถ้าธรรมบาลแก้ไม่ได้ก็จะต้องตัดศีรษะของตนเองบูชาสังเวชนันโธชารส

ปัญหานั้นมีว่า

เวลาเช้า สิริอยู่ที่ไหน

เวลากลางวัน สิริอยู่ที่ไหน

เวลาเย็น สิริอยู่ที่ไหน

ธรรมเนียมขอลา 7 วันคิดปัญหานี้ แต่จนกระทั่งวันสุดท้ายแล้วก็ยังคิดไม่ออก โทมัสสกลัด กลุ่มใจว่าในวันรุ่งขึ้นนี้แล้ว จะต้องตัดศีรษะออกสังเวกบิลพรหม ธรรมเนียมนอนอยู่ในปราสาทไม่ไหว จึงหนีลงไปรำพึงรำพันอยู่ใต้ต้นตาลคู่ ขณะที่นอนอยู่นั้นเองก็ได้ยินเสียงนกอินทรีสองตัวเมียอยู่บนต้นตาลคุยกันว่า รุ่งขึ้นจะไปหาอาหารที่ไหน นกตัวผู้ก็บอกว่าไม่ต้องกังวลเรื่องอาหาร พรุ่งนี้จะต้องได้กินเนื้อธรรมเนียมแน่นอน เพราะครบกำหนด 7 วันที่ขอไว้กับบิลพรหม เมื่อแก้ปัญหานี้ไม่ได้ ก็จะต้องถูกตัดหัวแน่ นางนกจึงถามว่าปัญหานี้ว่าอะไร นกตัวผู้ก็บอกให้แถมเฉลยข้อปัญหาให้อีกด้วย ธรรมเนียมที่นอนอยู่ใต้ต้นตาลเลยพลอยได้ยินข้อเฉลยโดยตลอด

เมื่อถึงกำหนด บิลพรหมก็มาฟังข้อเฉลย ธรรมเนียมถามจึงไขว่

เวลาเช้า สิริอยู่ที่หน้า ชนทั้งหลายจึงต้องลอบหน้าให้สะอาด ปราศจากมลทิน

เวลากลางวัน สิริอยู่ที่อก ชนทั้งหลายจึงเอาน้ำรอมอก

เวลาเย็น สิริอยู่ที่เท้า ชนทั้งหลายจึงเอาน้ำล้างเท้าก่อนเข้านอน

บิลพรหมยอมรับว่าข้อไขปัญหานี้ถูกต้องทุกประการ เป็นอันว่าบิลพรหมต้องตัดศีรษะตน ออกบูชาธรรมเนียม แต่ก่อนจะกระทำได้กล่าว บิลพรหมได้เรียกธิดาทั้ง 7 ของตนซึ่งเป็นบาทบริจาริกาของพระอินทร์มาพร้อมหน้ากัน ซึ่งประกอบด้วย

1. ทุงชะ เป็นเทพีประจำวันอาทิตย์ ชอบรับประทานผลมะเดื่อ ขี้ครุฑ มือขวาถือจักร มือซ้ายถือสังข์ ทัดดอกทับทิม ชอบพลอย หรือทับทิมสีแดง(ปีทมราด)
2. โคราค เป็นเทพีประจำวันจันทร์ ชอบรับประทานของมันๆ ขี้เสื่อลายพาดกลอน มือขวาถือพระขรรค์ มือซ้ายถือไม้เท้า (ตะพด) ทัดดอกจำปี ประดับกายด้วยไข่มุก หรือแก้วสีหมอก (มุกดา)
3. รากษส เป็นเทพีประจำวันอังคาร ชอบดื่มเลือด ขี้หมู มือขวาถือตรี มือซ้ายถือธนู ทัดดอกบัวหลวง แต่งกายประดับด้วยหินลายสีเขียว (โมรา)
4. มณฑา เป็นเทพีประจำวันพุธ ชอบรับประทานขนมนมเนย ขี้ลา มือขวาถือของແຫລม มือซ้ายถือไม้เท้า (ตะพด) ทัดดอกจำปา ชอบเครื่องแก้วที่มีสีเขียวๆเหมือนสีไม้ไฟ (ไพฑูรย์)
5. กิริณี เป็นเทพีประจำวันพฤหัสบดี ขี้ช้าง ชอบรับประทานถั่ว งา มือขวาถือตะขอสับ มือซ้ายถือปิ่น ทัดดอกมณฑา ชอบเครื่องประดับสีเขียวไข่มุก (มรกต)
6. กิมิทา เป็นเทพีประจำวันศุกร์ ชอบกล้วยน้ำว้า ขี้ควาย มือขวาถือพระขรรค์ มือซ้ายถือพิณ ดิด ชอบเครื่องแก้วสีเหลืองๆ (บุษราคัม)
7. มโหทร เป็นเทพีประจำวันเสาร์ ขี้นกยูง ชอบรับประทานอาหารประเภทเนื้อ มือขวาถือจักร มือซ้ายถือตรี ทัดดอกสามหาว ชอบเครื่องนิลสีดำ

แล้วจึงสั่งว่า พ่อจะต้องตัดศีรษะออกบูชาธรรมเนียมตามสัญญา แต่ศีรษะพ่อนี้สำคัญนักถ้าวางไว้บนพื้นพิภพ จะเกิดไฟไหม้ทั้งแผ่นดิน ถ้าโยนขึ้นไปในอากาศ ฝนฟ้าจะแล้ง ถ้าทิ้งลงในมหาสมุทร น้ำก็จะเหือดแห้ง เจ้าจึงเอาพานมาคอยรองรับศีรษะพ่อนี้เถิด

เมื่อสังฆิคาเรียบร้อยแล้ว กบิลพรหมก็ตัดเศียรออกบูชาธรรมบาลีคองค์โตนามว่า พุทฺธะ จึงเอาพานมารองรับเศียรบิดาไว้ แห่แหนประทักษิณรอบเขาพระสุเมรุ แล้วจึงนำมาประดิษฐานไว้ในพรหมโลก ส่วนนางต่างๆก็ผลัดเปลี่ยนกันนำเศียรกบิลพรหม แห่แหนรอบเขาพระสุเมรุปีละครั้งสืบมา

นิทานมหาสงครามที่เล่ากันมาแพร่หลายนี้ เกี่ยวข้องกับเปิงขงกราน หรือตำนานข้าวแช่ของมอญตรงที่ว่า ข้าวที่เศรษฐีบิดาของธรรมาภุมาร ตั้งพิธีหุงสังเวทพระไทโร คือที่มาของข้าวแช่ ในปัจจุบันคงมิได้ตั้งใจหุงข้าวแช่เพื่อขอลูกจากพระไทโร หรือเทวดาคองค์ใดแต่อย่างใด หากแต่เป็นประเพณีที่ถือสืบกันมาว่าในวันสงกรานต์ จะต้องทำข้าวแช่ถวายพระ เพราะถือว่าเป็นอาหารสิริมงคล ไม่ใช่ข้าวธรรมดาสามัญอย่างที่เรารู้จักกัน

โดยทั่วไปในช่วงเทศกาลสงกรานต์ของมอญจะมีการนำข้าวแช่ไปถวายพระที่วัดตลอดระยะเวลา 3 วัน ข้าวแช่นี้ยังต้องจัดสังเวทเทวดาคด้วย โดยการปลุกศาลเพียงตาขึ้นในบริเวณบ้าน และสังเวทข้าวแช่เป็นเวลา 3 วันเช่นกัน ข้าวแช่ที่เหลืออยู่อาจนำไปให้ผู้เฒ่าผู้แก่ที่เคารพนับถือทาน เพื่อเป็นสิริมงคลอีกด้วย

ประเพณีสงกรานต์ (วันอะตะ) ชาวมอญถือเอาวันที่ 13, 14 และ 15 เป็นวันขึ้นปีใหม่ เช่นเดียวกับไทย ในวันที่ 11 และ 12 ชาวมอญจะช่วยกันทำขนมที่เรียกว่า กวานอะกอ (กาละแม) พอถึงวันที่ 13, 14 และ 15 เมษายน จะมีการทำบุญโดยนำข้าวปลาอาหารไปถวายพระที่วัดทั้ง 3 วัน บ้างก็ปล่อยนก ปล่อยปลา ช่วงเวลากลางวันลูกหลานจะพากันไปรุดน้ำขอพรจากผู้ใหญ่ โดยเด็กจะนำกาละแม และผลไม้ไปส่งยังบ้านพี่ ป้า น้า อาในหมู่บ้าน ส่วนสาว ๆ จะรับหน้าที่ส่งขนมตามบ้านญาติ และผู้ใหญ่ที่เคารพนับถือในตำบล ในตอนเย็นลูกหลานจะนำดอกไม้ รูปเทียน น้ำหอม น้ำอบไปไหว้บรรพบุรุษ บ้างก็ไปสรงน้ำพระ หากลับจะมีพวกหนุ่มๆตัดกรดน้ำ ตกกลางคืนก็เล่นสะบ้ากันตามประเพณี

ชาวมอญเชื่อว่าวันสงกรานต์ถือเป็นการเคลื่อนย้ายเปลี่ยนราศี โดยถือว่าเป็นวันที่พระอาทิตย์โคจรจากราศีมีน เข้าสู่ราศีเมษ เป็นการเปลี่ยนศักราชใหม่

ประเพณีค้ำตันโพธิ์ (ท็อก-ส้อย) ชาวมอญถือว่าการค้ำตันโพธิ์เป็นการค้ำจุนศาสนา และการสะเดาะเคราะห์ให้แก่ตนเอง ซึ่งกระทำกันในช่วงวันสงกรานต์ คือวันที่ 13-15 เมษายน แต่จะถือเอาวันที่ 14 เป็นหลักในการค้ำตันโพธิ์ กล่าวคือถ้าวันที่ 14 เมษายน 2544 ตรงกับวันจันทร์ คนที่เกิดวันจันทร์จะต้องนำไม้ไปค้ำโพธิ์ เหตุที่ยึดเอาวันที่ 14 เป็นหลักเพราะถือว่าเป็นวันที่เป็นที่ยู่ระหว่างวันสิ้นปีกับวันขึ้นปีใหม่ ที่คนไทยเรียกว่า “วันเนา” ชาวมอญถือว่าเป็นวันไม่ดี ต้องมีการทำบุญที่เป็นสาธารณประโยชน์ เช่นการค้ำโพธิ์ ซ่อมสะพาน หรือทางเดิน ถ้าเลือกการค้ำตันโพธิ์ก็

ประเพณีปล่อยนกปล่อยปลา(แห่นก-แห่ปลา) (สะเหล่สะเจมสะเหล่กะ) ประเพณีนี้เกิดจากความเชื่อที่ว่าเมื่อปล่อยนก ปล่อยปลาแล้วจะเป็นการสะเดาะเคราะห์ให้แก่ตนเอง ทำให้มีอายุยืนยาว

การปล่อยนก ปล่อยปลานั้นมีความเชื่อมาจากนิทานมอญเรื่องหนึ่งที่ว่า มีสามเณรรูปหนึ่งอาศัยอยู่กับภิกษุผู้เป็นอาจารย์ (เล่ากันว่าภิกษุองค์นี้ชื่อพระสารีบุตร) วันหนึ่งภิกษุรูปนี้ได้จับยามคุณล่าวรรู้ว่าสามเณรจะถึงการสิ้นอายุไขในอีก 7 วันข้างหน้า อาจารย์จึงบอกให้สามเณรกลับไปเยี่ยมบ้านในระหว่างเดินทางพบปลาเล็กปลาน้อยติดอยู่ในตม(เนื่องจากเป็นหน้าแล้ง) สามเณรจึงนำปลาเหล่านั้นไปปล่อยในหนองน้ำ แล้วจึงเดินทางต่อไป

เมื่อเดินทางมาถึงบ้าน พบหน้าญาติโยมตามสมควรแล้วสามเณรจึงลากลับวัด ครั้นกลับมาถึงวัดเวลาที่ล่วงเลยเกินกว่าเจ็ดวัน อาจารย์ก็ประหลาดใจ จึงเอ่ยถามสามเณรว่าระหว่างที่เดินทางกลับบ้านนี้ไปทำอะไรบ้าง สามเณรจึงเล่าเรื่องที่น่าปลาจากตมไปปล่อยให้ฟัง พระภิกษุได้ฟังก็ตระหนักแน่ว่าการที่สามเณรผ่านพ้นกำหนดสิ้นอายุไขได้ก็เพราะบุญกุศลที่ได้ช่วยชีวิตสัตว์นี้เอง เป็นเครื่องต่ออายุให้กับตัวสามเณร

ความเชื่อในเรื่องการช่วยชีวิตสัตว์ว่าส่งกุศลแรงกล้า ต่อชีวิตให้กับผู้ประกอบบุญกิริยานี้ ได้สืบทอดต่อมา ในรูปของประเพณีปล่อยนก ปล่อยปลา โดยเฉพาะการปล่อยปลาในช่วงเทศกาลสงกรานต์ อันเป็นช่วงหน้าแล้งพอดี ชาวมอญจึงนิยมกันจนเป็นประเพณี ที่จะต้องมีการปล่อยนก ปล่อยปลาในช่วงนี้นั่นเอง

ประเพณีสรงน้ำพระ และรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ (สะเหล่สะเจม) โดยการนำน้ำหอบ น้ำอบไปสรงน้ำพระเพื่อเป็นสิริมงคลให้แก่ชีวิต รวมทั้งการรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ ลูกหลานจะนำโสร่ง หรือเสื้อผ้าใหม่ไปไหว้ผู้เฒ่าผู้แก่ แล้วนำน้ำผสมน้ำอบรดลงบนฝ่ามือ เพื่อขอพร นอกจากการรดน้ำผู้ที่ยังมีชีวิตอยู่แล้ว ยังมีการรดน้ำผู้ที่เสียชีวิตไปแล้วด้วยการนำโกศที่บรรจุกระดูกมาพรมน้ำอบอีกด้วย

ประเพณีแห่หงส์ ธงตะขาบ (เกียะหย่ง โหน่มั่ว-อะลามเทียะเกี) เป็นการแสดงออกมาถึงเอกลักษณ์ของชาวมอญได้อย่างชัดเจน เนื่องจากชาวมอญถือว่าหงส์เป็นสัตว์ที่สูงส่ง และมีประวัติศาสตร์ยาวนานนับแต่สมัยพุทธกาล โดยที่หงส์นี้ชาวมอญถือเป็นสัญลักษณ์ของชาติตน

การแห่ธงตะขาบนั้นเป็นสัญลักษณ์ของการบูชา และเฉลิมฉลองเมื่อครั้งพระพุทธเจ้าเสด็จกลับมาจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ นอกจากนี้ธงตะขาบยังมีความหมายแฝงอยู่ 2 ลักษณะ คือ

-ทางโลก ตะขานั้นเป็นสัตว์ที่มีลำตัวยาว มีเท้ามาก มีเขี้ยวเล็บที่มีพิษ สามารถต่อสู้กับศัตรูที่จะมาระรานได้ เปรียบเสมือนกับคนมอญที่มีเคยหวาดกลัวต่อข้าศึก อีกนัยหนึ่งเวลาตะขานออกลกจะมีถึง 20-30 ตัว แม่ตะขานจะคอยดูแลปกป้องลูกไว้ทั้งหมดโดยการขดตัวเป็นวงกลม ก็เปรียบได้กับประเทศรามัญสามารถปกครองดูแลประชาชนของคนให้อยู่เย็นเป็นสุขนั่นเอง

-ทางธรรม ทุกส่วนของขงตะขานั้น ชาวมอญจะแฝงความหมายไว้เป็นปริศนาทั้งสิ้น คือ

*หมวด 2 เส้น หมายถึง ธรรมที่มีอุปการะมาก 2 อย่าง คือ

- 1) สติ คือความระลึกได้
- 2) สัมปชัญญะ คือ ความรู้ตัว

*หาง 2 หาง หมายถึง

- 1) ขันติ คือ ความอดทน อดกลั้น
- 2) โสรัจจะ คือ ความเสถียร เข้มตัว

*เขี้ยว 2 เขี้ยว หมายถึง

- 1) หิริ คือ ความละอายแก่ใจที่จะทำชั่ว
- 2) โอตตัปปะ คือ ความเกรงกลัวเมื่อทำบาป

*ตา 2 ข้าง หมายถึง

- 1) บุพการี คือ บุคคลผู้ทำอุปการะมาก่อน
- 2) กตัญญูกตเวที คือ บุคคลผู้รู้อุปการะที่ท่านทำแล้วเราทำตอบแทนท่าน

*ลำตัวมี 22 ปล้อง ได้แก่

- 1) สติปัญญา 4
- 2) สัมมัปธาน 4
- 3) อิทธิบาท 4
- 4) อินทรีย์ 5
- 5) พละ 5

การเล่นสบบ้า นิยมเล่นกันในช่วงเทศกาลสงกรานต์ เป็นการละเล่นที่มีเป้าหมายเพื่อเปิดโอกาสให้หนุ่มสาวได้พบปะกันอย่างใกล้ชิดโดยใช้สบบ้าเป็นสื่อ ทั้งนี้จะต้องอยู่ในสายตาของผู้ใหญ่ จึงเป็นการเล่นที่ไม่เน้นที่ผลแพ้ชนะ แต่ต้องการผลให้หนุ่มสาวได้พบคู่ครองที่ถูกต้อง เพื่อจะได้ไปสู่ขอในอนาคตนั้นหญิงชายไม่ค่อยมีโอกาสได้พบปะกัน การเล่นสบบ้ามีข้อห้ามไม่ให้หนุ่มสาวในหมู่บ้านเดียวกันร่วมเล่นสบบ้า เนื่องจากส่วนใหญ่แล้วคนในหมู่บ้านเดียวกันมักจะเป็นเครือญาติใกล้ชิด ถือฝิเดียวกัน จึงไม่เหมาะที่จะรักใคร่ชอบพจนถึงขั้นแต่งงานกัน

การเล่นทะแยมมอญ เป็นการละเล่นที่ขึ้นหน้าขึ้นตาของชาวมอญ มีลักษณะเป็นเพลงปฏิพากย์ ใช้เป็นมหรสพได้ทั้งในงานมงคล และงานอวมงคล เนื้อหาของคำร้องจะแตกต่างกันไปตามแต่ลักษณะของงาน เช่นงานศพก็จะใช้พรรณนาประวัติ และคุณงามความดีของผู้ตาย งานแต่งงานก็จะร้องพรรณนาประวัติคู่บ่าวสาว อบรมสั่งสอนการใช้ชีวิตคู่ อวยพรคู่บ่าวสาว หากเป็นงานที่เกี่ยวกับเทศกาลทางศาสนา ก็จะร้องพรรณนาถึงอานิสงค์ของการทำบุญ จากนั้นจึงเป็นการร้องเกี่ยวพาราสิกันของผู้แสดงฝ่ายชาย และฝ่ายหญิง ฝ่ายชายจะเป็นผู้ร้องตั้งกระทู้ขึ้นมาก่อน แล้วฝ่ายหญิงก็จะร้องแก้กระทู้พร้อมกับรำรำประกอบ

สำหรับบทร้องนั้นแต่เดิมเป็นภาษามอญล้วนๆ ร้องโต้ตอบกันด้วยปฏิภาณ ซึ่งผู้ร้องจะถาโมเรื่องราวจากเจ้าภาพ แล้วนำมาแต่งเนื้อร้องสดๆ ให้เข้ากับลักษณะงาน แต่ในปัจจุบันเปลี่ยนเป็นการจำเนื้อร้อง และมีการใช้ภาษาไทยเข้ามาปน รวมทั้งใช้ทำนองเพลงสมัยใหม่ เครื่องดนตรีที่ใช้เรียกว่า “โกรจยาม” หมายถึงเครื่องสาย ประกอบด้วย โกร(ซอ มอญ), จยาม(จะเข้ มอญ), อะ โลด(ขลุ่ย มอญ), ปุงตัง(เปิงมาง) และหะเค หรือคะเค(ฉิ่ง)

ประเพณีการบวชแบบมอญ (ปะชะมอญ) ก่อนบวช 1 วัน ผู้บวชต้องไปมาญาติผู้ใหญ่ที่เคารพ ผู้ที่จะบวชยังไม่ปลงผม แต่งตัวคล้ายผู้หญิงไทยโบราณ ในการไปขมานั้นมีขบวนเพื่อนฝูงประมาณ 6-7คน แต่งกายด้วยชุดลอยชาย ตามกันไปเป็นกลุ่ม พร้อมกับตีกลองยาว ฉิ่ง ฉาบ กรับ โหม่ง เป็นที่ครึกครื้น แต่ที่ขาดเสียมิได้ก็คือ พิธีกร ซึ่งเป็นผู้ที่กล่าวนำในการขอมมา ตัวพิธีกรแต่งการด้วยการนุ่งโจงกระเบน สวมเสื้อสีขาว มีผ้าสไบพาดไหล่ พร้อมทั้งถือพาน ดอกไม้ รูป เทียน เดินนำหน้าไปขอมมา และจะดำเนินการขอมมาในเวลาประมาณบ่าย 3 โมง หรือตอนเย็น หนึ่งดอกไม้ รูป เทียน ที่ใช้นี้มิใช่รูปเทียนแพที่ใช้ในการขอมมาทั่วไป เนื่องจากชาวมอญนั้นใช้ใบตองทำเป็นกรวยเล็กๆ สำหรับเสียบดอกหมากอ่อน, ดอกนกยูง รูป 3 ดอก และเทียน 1 เล่ม

ประเพณีการแต่งงานแบบมอญ เริ่มต้นด้วยการทาบทามสู่ขอ ตกลงจำนวนสินสอดทองหมั้น แล้วกำหนดวันแต่งงานตามฤกษ์ และเมื่อถึงวันแต่งงานจะมีขบวนขันหมาก ประกอบด้วยพานดอกไม้ รูปเทียนแพ ขันหมากพลู ขันสินสอดทองหมั้น ผ้าไหว้ ถาดขนม และถาดผลไม้ เมื่อขบวนถึงบ้านเจ้าสาวจะมีผู้เชิญพานใส่หมากพลูของฝ่ายเจ้าสาวลงมาเชื้อเชิญฝ่ายเจ้าบ่าวขึ้นบ้านมีการกั้นประตูเหมือนกับธรรมเนียมไทย หลังจากนั้นพิธีกรกล่าวนำขอมมาพ่อแม่ และญาติผู้ใหญ่ทางฝ่ายเจ้าสาว พร้อมกับมอบผ้าไหว้คนละ 1 สำรับ เมื่อเสร็จพิธีแล้วก็เลี้ยงอาหารแก่แขกที่เข้าร่วมงาน ครั้งได้เวลาพอสมควรแล้วฝ่ายเจ้าบ่าวจึงลากลับ ตัวเจ้าบ่าวเองก็ต้องกลับด้วย พอตกกลางคืนจึงมีขบวนนำเจ้าบ่าว

มาส่งยังบ้านเจ้าสาวอีกครั้งหนึ่ง ครั้งรุ่งเช้าก่อนตะวันขึ้น เจ้าบ่าวต้องกลับไปบ้านของตนเอง ปฏิบัติเช่นนี้จนครบ 7 วัน ทางฝ่ายเจ้าสาวจึงนำขบวนมาไหว้พ่อแม่ และญาติพี่น้องของฝ่ายเจ้าบ่าวด้วยผ้าไหว้ ขนม และผลไม้ ซึ่งเป็นอันสิ้นสุดพิธีแต่งงาน

การกวนกาละแม (กวันสะกอน) ก่อนถึงวันสงกรานต์ 1 วัน คือประมาณวันที่ 11 และ 12 เมษายน ชาวมอญแต่ละหมู่บ้าน จะเตรียมกวนขนมกาละแมเพื่อเตรียมไว้สำหรับการทำบุญ และแจกแลกเปลี่ยนกันกับญาติมิตรผู้มาเยี่ยมเยียนในช่วงสงกรานต์ กาละแมนี้เป็นขนมกวนที่ประกอบด้วย แป้งข้าวเหนียว(อาจใช้เป็นแป้ง หรือเมล็ดข้าวเหนียว) น้ำตาลมะพร้าว กะทิ กวนให้เข้ากันจนเหนียว ซึ่งต้องใช้เวลา และแรงคนมาก การกวนกาละแมจึงเป็นเสมือนการสร้างความสัมพันธ์ขึ้นในครอบครัว และชุมชน

ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง (ห่องสะเปรียงค้ำคชาย) เป็นประเพณีที่ชาวมอญถือปฏิบัติกันมานานตามวัดมอญ โดยมีความเชื่อตามตำนานว่า มีผู้หญิงผู้หนึ่งถูกขายไปเป็นบ่าวรับใช้(เพื่อขังคอกอยู่ 7 ปี) เมื่อสิ้นสุดกำหนดจึงได้ผ้ามาผืนหนึ่ง ขณะเดินทางกลับบ้านพบพระภิกษุรูปหนึ่งอุ้มบาตรที่เต็มไปด้วยน้ำผึ้ง และกลิ่นมาก นางจึงถวายเป็นผ้าผืนนั้นเพื่อรองบาตรไม่ให้ล้น แล้วอธิษฐานขอให้เกิดเป็นลูกกษัตริย์ และให้ภิกษุรูปนั้นเกิดเป็นลูกกษัตริย์อีกเมืองหนึ่ง หลังจากนั้นมาอีกชาติหนึ่งนางก็ได้สมดังปรารถนา และได้อภิเษกกับกษัตริย์ซึ่งก็คือ พระภิกษุรูปนั้นที่เกิดใหม่ตามที่นางได้อธิษฐานเอาไว้ จนมีวันหนึ่งนางได้รับปากว่าจะทำบุญด้วยผ้า 500 ผืน แต่เนื่องจากนางมิได้เตรียมการใดๆ ไว้ ใดๆต่างว่านางคงทำไม่ได้ แต่ด้วยบุญบารมีในชาติก่อนนางจึงมีผ้าผืนหนึ่งที่ตัดเท่าใดก็มีรู้จักหมด นางจึงสามารถทำบุญได้ดังที่กล่าวไว้

อีกตำนานเล่าว่า ในสมัยพุทธกาล พระพุทธเจ้าทรงดำริว่า ในฤดูฝนที่พระสงฆ์ต้องจำพรรษานานๆ อาหารการกินหาจืดจาง มีผลต่อสุขภาพ ดังนั้นจึงพุทธอนุญาตให้ภิกษุฉันอาหารที่มีประโยชน์ที่ถือเป็นเภสัชทาน 5 ชนิด เปรียบเสมือนยา ได้แก่ เนยใส เนยข้น น้ำมัน น้ำอ้อย และน้ำผึ้ง ขึ้นอยู่ว่าแหล่งใดจะมีเภสัชทานชนิดใดหาง่าย ดังนั้นชาวมอญจึงนำมาปฏิบัติโดยการใช้น้ำผึ้งใส่บาตร เพราะอยู่ในเขตที่หาน้ำผึ้งได้ง่าย โดยถือว่าเป็นการทำบุญที่ได้กุศลแรง เนื่องด้วยเป็นยาสำหรับพระสงฆ์ในยามเจ็บป่วย ได้ฉันร่วมกับสมุนไพรต่างๆ หรือนำมาทวนบนฝ่าบาตร แล้วใช้เทียนลนข้างใต้จนมีลักษณะคล้ายลูกกวาด ไข่มอบได้ ชาวมอญจึงถือปฏิบัติสืบต่อกันจนเป็นประเพณีตักบาตรน้ำผึ้งตามวัดมอญต่างๆ ในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 10

ประเพณีเติมน้ำมันเรือสำเภา เคยเป็นประเพณีที่ชาวมอญในอำเภอพระประแดงปฏิบัติกันมาช้านาน เพราะถือว่าเรือสำเภามีความสำคัญกับพระพุทธศาสนา ประเพณีเติมน้ำมันเรือสำเภานี้ยังมีให้เห็นอยู่ในวัดมอญ เช่นที่วัดทรงธรรมฯ เพื่อเป็นการรำลึกถึงการนำพระพุทธศาสนาเข้ามาสู่ดินแดนสุวรรณภูมิ ซึ่งต้องฝ่าน้ำ ฝ่าลม และอุปสรรคต่างๆ มาจนกว่าจะสำเร็จ

การดำเนินการทางพิธีกรรมคือ นำพระไตรปิฎกไปวางไว้ที่กลางเรือ ที่มีดวงประทีปอยู่โดยรอบ โดยมีการเติมน้ำมันใส่ตะเกียง ภายในเรือตกแต่งด้วยธงต่างๆ ในอดีตวัดมอญบางแห่งมีการหล่อรูปพระโสภณ และพระอุตตมะไว้ในเรือ ประเพณีเติมน้ำมันเรือสำเภา(เติมน้ำมันตะเกียง) นั้นในบางวัดมีการเทศน์มหาชาติร่วมด้วย แต่ในปัจจุบันมีเพียงวัดทรงธรรม วัดพญาปราบ และวัดโมกข์เท่านั้นที่ยังคงสืบสานประเพณีเติมน้ำมันเรือสำเภาเอาไว้ให้เห็น

ประเพณีรำเจ้าพ่อ เจ้าแม่ (เป๊ะจู้) มีวัตถุประสงค์เพื่อ เช่น สรวงบูชาเจ้าพ่อเจ้าแม่ ที่ถือเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่คนในชุมชนศรัทธา เลื่อมใส (ไม่ใช่การแก้บน) นอกจากนี้ยังเป็นการแสดงความขอบคุณ และวิงวอนให้เจ้าพ่อเจ้าแม่ปกป้องรักษาให้คนในชุมชนอยู่ดีมีสุข ช่วยปัดเป่าความทุกข์ ความเศร้าให้ผ่านพ้นไปด้วยดี

มอญร้องไห้ ประเพณีนี้มักจะทำเฉพาะในงานศพพระภิกษุสงฆ์ที่เป็นที่นับถือ พระอุปัชฌาย์ เจ้าอาวาส ผู้สูงอายุ หรือขุนนางเท่านั้น ผู้ทำหน้าที่ร้องไห้ส่วนใหญ่จะเป็นผู้หญิงหรือผู้ชายที่มีอายุมาก ร้องพรรณานาคณงามความของผู้มรณภาพ เป็นทำนองในเวลาตึกสวดครั้งหนึ่ง ย่ำรุ่งครั้งหนึ่ง เวลาชกศพขึ้นเมรุ หรือปราสาทที่จะเผาครั้งหนึ่ง หากเป็นศพพระ ในระหว่างที่ร้องผู้ร้องต้องพนมมือไหว้ด้วยการร้องไห้ในช่วยศึก และเข้ามิดนี้ยอมส่งผลกระทบกระเทือนใจต่อผู้มาร่วมงาน ทำให้บางคนที่ฟังอยู่ร้องไห้ตามไปด้วย

ผู้ร้องต้องแต่งตัวให้สะอาด เรียบร้อย นุ่งผ้าซิ่น เสื้อสีขาว ผ้านวมเย็บปาก นุ่งพับเพียบ เรียบร้อยอยู่เบื้องหน้าศพ ใช้พิณพาทย์นางหงส์ พิณพาทย์มอญเป็นเครื่องประกอบดนตรี เมื่อผู้ร้องร้องจบตอนหนึ่ง ดนตรีทำเพลงสลับกันไป เมื่อจบแล้วกราบศพด้วยความคารวะ จึงเป็นการเสร็จพิธี

การสวดพระปริตมอญ เป็นธรรมเนียมของพระสงฆ์มอญที่มีการสืบทอดกันมายาวนาน และได้กลายเป็นราชประเพณีอย่างหนึ่งของราชสำนักไทยมาจนถึงทุกวันนี้ โดยมีพระตำหน่งพระครูพระปริตรามัญชุดหนึ่ง 4 รูป สำหรับสวดพระปริตแบบรามัญ ทำน้ำพระพุทธมนต์ในพระบรมมหาราชวังเป็นประจำ สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพทรงอธิบายไว้ในตำนานพระปริตว่า "การสวดพระปริตทำน้ามนต์ถือเป็นการสำคัญในราชประเพณีอย่างหนึ่ง มีตำแหน่งพระครูปริต

DRU

DRU

ประวัติผู้เขียน

นายวสุ เขียวสอาด เกิดเมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม พ.ศ. 2520 ที่กรุงเทพฯ สำเร็จการศึกษาปริญญาโทเศรษฐศาสตรบัณฑิตวิชาเอกโฆษณา จากมหาวิทยาลัยกรุงเทพ เมื่อปีการศึกษา 2541 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์พัฒนาการคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ในปีการศึกษา 2542

DPU